

Sudetenland

Sametová revoluce
ve světě, kde neproběhl
odsun Němců.

LEOŠ
KYŠA

Sudetenland

Tato e-kniha byla zakoupena u Vašeho dobrého knihkupce
knihydobrovsky.cz

Kupující: Nikola Kajsrlíková

Adresa:

ID 20110-20310267476692122112-387481-235

Upozorňujeme, že kniha je určena pouze pro potřeby kupujícího. Kniha jako celek ani žádná její část nesmí být volně šířena na internetu, ani jinak dále zveřejňována. V případě dalšího šíření neoprávněně zasáhnete do autorského práva s důsledky dle platného autorského zákona a trestního zákoníku.

Neoprávněným šířením knihy poškodíte rozvoj elektronických knih v České republice. Tak nám, prosím, pomozte v rozvoji e-knih a chovejte se ke knize, k vydavatelům, k autorům a také k nám fér.

Automatizovaná analýza a trénování textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována bez
písemného souhlasu nakladatele.*

Copyright © Leoš Kyša, 2023

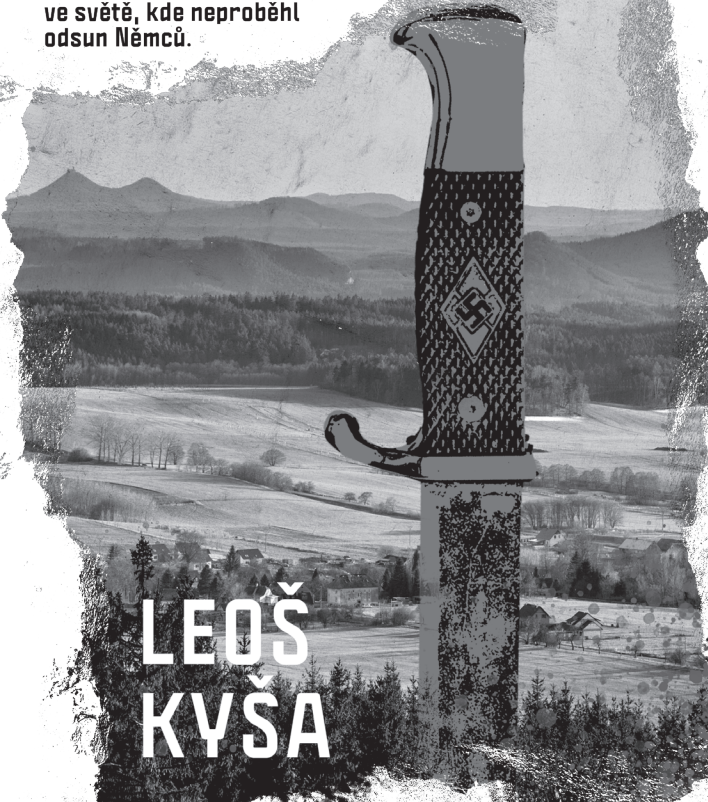
Cover © Daniel Pocar, 2023

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

ISBN 978-80-277-3754-3 (pdf)

Sudetenland

Sametová revoluce
ve světě, kde neproběhl
odsun Němců.

LEOŠ
KVŠA

VENDETA

Blíží se první svobodné volby v Československu po pádu komunistického režimu a v pohraničí to vře. Více než milion Němců, kteří zůstali v česko-polském příhraničí po zastaveném odsunu, se hlásí o svá politická práva. Na Bruntálsku je zavražděn bývalý inspektor gestapa a jeho smrt otevírá staré křivdy a dávná tajemství. Zatímco v Praze se obávají návratu komunismu a v Bratislavě začínají snít o silné autonomii, Němci v pohraničí čelí výzvám, které jim přináší nově nabytá svoboda.

Jak by vypadal příběh Československa po sametové revoluci, kdyby neproběhl kompletní odsun sudetských Němců?

Autorem detektivního příběhu z alternativní reality je Leoš Kyša, známý pod pseudonymem František Kotleta.

Oživlý problém odsunu Němců.

Názor členů ČSSPB * Ze stanoviska Občanského fóra

(čtk): Ve veřejnosti se v poslední době stal znovu živým problémem odsun části sudetských Němců z českého pohraničí po druhé světové válce. V Čs. televizi k tomu V. Havel před Vánoci řekl, že podle jeho osobního názoru by se hranice Československa neměly měnit, že by se sem nikdo z odsunutých neměl vracet, ale že jsme povinni se Němcům, kteří byli odsunuti, omluvit, protože to byl akt velmi tvrdého zblazení stovek tisíc lidí jejich domovů.

Místopředseda federálního ÚV ČSSPB genpor. F. Šádek: „Ve stovkách dopisů, telefonátů, osobních i kolektivních návštěv přímo na FÚV ČSSPB tlumočí svůj zásadní nesouhlas. F. Šára, Z. Metl, A. Prokeš, A. Burger a další připomínali nelidské zacházení s českými vlastenci v nacistických koncentracích, fanatickou nenávist německých občanů vůči všemu českému a cílevědomou genocidu obou našich národů. I když odsun nebyl jistě lehkou záležitostí pro německé občany, nebylo jeho provedení tak drastické jako např. transporty do koncentračních táborů. Členové ČSSPB jsou názoru, že morální právo je na naší straně. Odsun sudetských Němců nebyl jednostranným

aktem našeho státu, nýbrž šlo o rozhodnutí vítězných mocností – SSSR, USA, Velké Británie a Francie – na konferenci v Jaltě a bylo to jenom rozhodnutí předsedy vlády Zdeňka Fierlingera, který v rámci velkého plánu ekonomické stabilizace pohraničí a národního usmíření snížil počet odsunutých na pouhý milion osob, který se týkal těch největších zločinců a nepřátel čs. státu, zatímco ostatní zůstali, přestože mohli být odsunuti prakticky všichni. Odsun se tak týkal hlavně těch, kdo si žádnou omluvu nezaslouží.“

Koordinační centrum Občanského fóra v Praze vydalo k vysídlení Němců z Československa stanovisko, z něhož vyjímáme: V duchu politiky, kterou se sami chceme řídit, odsuzujeme násilnosti a nespravedlnosti, které odsun Němců provázel. Na druhé straně je také mnoho našich občanů, kteří dodnes nesou následky brutální nacistické vlády. Co se pak původního požadavku týká, soudíme, že otázka omluv, tj. kdo se kdy má za co omluvit, není nejšťastnější způsob, jak se s problémem vyrovnat. Jde nakonec přece především o poznání a také o odpuštění.

*Lidová demokracie, deník Československé
strany lidové, čtvrtek 4. ledna 1990*

První demonstrace Občanského fóra se na bruntálském náměstí Míru konala až 25. listopadu. V té době už v Praze nikdo nepochyboval, že vláda musí ustoupit širokým požadavkům demonstrantů, a za rohem byla celorepubliková generální stávka. Ale tohle byl Bruntál. Tady čas i historie plynuly jinak.

„Ašenbechr?“

„Prosím?“

„Kouříte, ne? Na stole máte startky,“ vysvětlil mi Stanislav Navara.

„Netušil jsem, že jste Němec,“ došlo mi konečně, co říká.

„Nejsem. Ale když tu žijete... no, prostě tím nasáknete,“ pokrčil rameny a zamával rukou ve vzduchu.

„Pane Hansi, ašenbechr,“ obrátil se na výčepáka, který se znuděně opíral o stoleček s hromadou zažloutlých meníček. Před chvílí nám donesl dva turky. Vrchovaté, jako by na tom, nalít víc vody do kafe, bylo něco velkorysého. Při pohledu na *pana Hanse* jsem měl pocit, jako by se hospodští vyráběli sériově v továrně – povadlé břicho kryté zástěrou, pleš, prsty zažloutlé od cigaret a uštváný pohled. Tenhle vypadal stejně jako většina pinglů, co jsem znal z Ostravy. Měl možná jen trochu větší a rozpláclejší nos a pohrdavější pohled. Evidentně mu bylo jedno, jestli dostane dýško, nebo ne.

Ponořil jsem do sklenice lžičku a zamíchal. Spíš ze zvyku, než že by tam bylo něco k promíchání. Nesladil jsem. Zvykl jsem si na to na kolejích v Olomouci, kde prostě žádný cukr nebyl a člověk si musel zvyknout na tu hořkou chuť druhořadé kávy. Většinou už mu to zůstalo. Oslazený turek mi chutnal jako pikao. Pytlíček cukru jsem odložil jako nepotřebný na stůl. Podle toho, jak vypadal, to možná udělalo už pár zákazníků přede mnou. Patrně šlo o bruntálskou formu perpetua mobile.

„Bitte,“ pronesl číšník znuděně, a jen co položil popelník na stůl, zmizel někam mimo výčep. Před chvílí otevřel. Velké nástěnné hodiny ukazovaly jen pár minut po desáté a my seděli v restauraci Hvězda úplně sami.

„Znáte ho osobně? Určitě ano, že jo?“

„Koho myslíte?“ zeptal jsem se stejně zmateně, jako když se mě tázal na *ašenbechr*. Na to, že jsem přišel dělat rozhovor já s ním, se zatím vyptával spíš on. Stanislavu Navarovi bylo jen o pár let méně než mně. Možná tak dvaadvacet. Studoval v Ostravě na VŠB a patřil k prvním revolucionářům v Bruntále. Stal se díky tomu i předsedou místního Občanského fóra. Kdokoliv jiný se nejspíš bál. Anebo byl komunista. Spíš to druhé.

„Václava Havla přece,“ vysvětlil nechápavě a dodal: „Jste přece z Mladé fronty, ne? Pořád tam o něm čtu. O Chartě a o všem, co se děje v Praze...“

Dál jsem ho neposlouchal, stávalo se to pořád. Lidé měli pocit, že když jste z velkých novin, které o někom píší, automaticky ho znáte. Ale já Havla viděl akorát v televizi. Nebyl jsem ani na jedné demonstraci na Letné. Do Prahy jsme od revoluce jeli dvakrát setkat se s novým vedením Mladé fronty. Ráno tam, večer zpátky uondaným rychlíkem. Jediný prezident, se kterým jsem mluvil, byl před rokem Gustáv Husák, když přijel navštívit horníky do Ostravy. Tohle jsem mu vykládat nechtěl.

Bylo to složité. Z ostravské redakce se pakovali jenom dva redaktoři – členové KSČ. Jeden zmizel kdoví kam, druhý teď psal do *Rudasu*. Ale každý z nás měl trochu másla na hlavě. Já možná nejmíň. Pracoval jsem tu ten podivný rok plný zvratů a ani do té strany nestihl vlézt. Ale hned můj první článek byl o Husákovi. Dodneška si ho pamatuji: *Prezident pak vlídně pohovořil s manželkami horníků, které mu donesly kytice rudých karafiátů.*

Kolegové měli za sebou horší věci, za které se mohli stydět. Všichni jsme dělali, že se to nikdy nestalo.

„Samozřejmě, to víte, Praha. Všechno je tam teď tak nové a hektické,“ mlžil jsem nutnou odpověď na jeho otázku a hrál všechno do kouta.

„Jak si myslíte, že tady dopadnou volby?“ zavedl jsem konečně hovor na téma, kvůli němuž jsem tady byl. Volby v pohraničí, které tolik nemohly ovlivnit konečný výsledek, stály sice mimo hlavní mediální dění, ale stejně bylo důležité, jak dopadnou oblasti, které ještě před rokem byly nejsilnějšími oporami režimu. Od revoluce uběhlo půl roku, ale všichni pořád žili s divným pocitem neskutečna, jako by stále nechtěli uvěřit, že je konec toho všeho, že to komunisté prostě jenom tak vzdali – bez jediného výstřelu – a odešli na smetiště dějin.

„Zvítězíme,“ usmál se. Možná trochu křečovitěji, než by bylo přirozené.

„Máte nějaký odhad?“

Vedle krabičky startek jsem položil zápisník a tužku. Těsnopisem jsem si načmáral jeho jméno a věk. Jestli z něho dostanu alespoň jedňák do zítřejšího vydání, budu rád.

„Myslím, že určitě čtyřicet procent. Víc ale ne. Tohle není Praha,“ pronesl jakoby posmutněle.

Ne, nebyla. A ani Ostrava. Když jsem ráno startoval na Cihelní své embéčko, míjel jsem hromadu plakátů vyzývajících k volbě OF nebo HSD-SMS. Viděl jsem nápisy v ulicích, ještě z revoluce, ale i nové, lidi, kteří hledali způsoby, jak změnit naši republiku, město nebo alespoň svůj život. Tady ale vypadalo všechno podivně šedě a nehnutě, v jakémsi divném klinči, šedivém bezčasí. Alespoň že všude kvetly lípy a celou tu šed' narušovalo alespoň něco. I tak měl člověk pocit, že se propadl časem zpátky k Husákovi.

„Určitě uspějí Moravané, lidovci vůbec. Do kostela tu chodí jenom Němci.“

„A ti budou volit koho?“

V očekávání toho, co řekne, jsem zabořil ostrý konec tužky do zápisníku.

Navara pokrčil rameny. Vypadal přitom jako kotě, kterému někdo chvíli zběsile točil před očima provázkem, ale najednou ho schoval do kapsy. Myslím, že se trochu stylizoval do typického pražského studentského vůdce – měl volný rolák, trochu nepatřičný vzhledem k tomu, že počasí venku intenzivně ukazovalo, že červen už je tady, kulaté brýle, které byly šik naposledy za první republiky, a hnědé manšestrové kalhoty. Za těmi brýlemi se skrýval trochu dychtivý, ale uvnitř vystrašený kluk, který pomocí gelu marně bojoval s vrabčím hnízdem na hlavě a teď byl trochu jako královna Koloběžka učesaný i neučesaný.

„Asi nikoho,“ řekl nakonec.

Znovu přitom pokrčil rameny.

„Tomu nerozumím. Podle všech anket to vypadá, že volit chce snad každý,“ namítl jsem. Zrovna včera jsem jednu takovou ze servisu ČTK zpracovával.

„Byli jsme za nimi. Když vzniklo Občanské fórum. Nabídli jsme jim místa ve vedení. I někoho na kandidátku. Že časy se změnily, že teď už nejde o to, kdo je Čech, kdo Němec. Že staré křivdy už jsou minulost. Víte přece, že Václav Havel se chce omluvit za odsun Němců...“

„Tak omluva to úplně není a také je z toho spousta hádek. V Praze kvůli tomu demonstrovaly oběti nacismu,“ přerušil jsem ho.

Nit ale neztratil: „Nechtěli se s námi bavit. Podle našich koordinátorů v Ostravě je to všude stejné – Opava, Hlučín, Horní Benešov, Moravský Beroun, Krnov... Vyčkávají.“

„Myslíte, že se bojí?“

Zase to pokrčení rameny.

„Hodně mladých teď pracuje v Německu. Mají tam příbuzné, získali pracovní povolení. Staří mají pocit, že je to špatně, bojí se, že tu zůstanou sami. Možná proto to dnešní shromáždění. Kvůli němu jste určitě tady, ne?“

Odpovědi se už nedočkal. Něco ho vyrušilo. Pohlédl ke dveřím, které s lehkým skřípěním oznámily, že je někdo otevřel. Dovnitř vešli tři muži. Ti se rozhodně do podoby *studentských vůdců* nestylizovali. Už jenom kvůli věku. Všem táhlo určitě na šedesát.

„Čest práci,“ pozdravil nejstarší z nich a sundal si placatou čepici z hlavy. Pověsil ji na věšák přišroubovaný ke stěně a popošel až k nám.

„Dobrý den, pane Franke,“ pozdravil ho Navara. Díval se přitom do země, jako by se ho bál nebo ho nechtěl provokovat. Muž na pozdrav neodpověděl. Já jsem konečně vytáhl z balíčku startku, abych využil ten *ašenbechr*.

„Je to tady,“ řekl *pan Franke*.

„Já... nerozumím, o co jde?“

Zase ten pohled kotěte připraveného o hračku na špagátku.

„Tohle.“

Muž položil na stůl zmuchlaný, lehce natržený papír. Byl v němčině. S tou šedesátkou šlo o hodně velkorysý odhad. Franke klamal tělem – měl ho štíhlé a šlachovité, držel se vzpřímeně, jako by ho stále někdo napomínal, že se nemá hrbít. Uvědomil jsem si, že pan Franke je přesně ten typ člověka, o němž se říká, že má *ostře řezané rysy*, ale kolem očí měl spoustu hlubokých vrásek, které říkaly, že pamatoval mnohem víc. Vlasy měl krátké a prošedivělé, oči zakalené. Klidně mu mohlo být osmdesát.

„Varoval jsem vás. Hned jak to začalo, jsem vás varoval. Odejde sovětská armáda a znovu to začne. Znovu!“

Poslední slovo zdůraznil s trochu hysterickým tónem.

Vzal jsem leták do ruky a narovnal ho. Dominoval mu velký hákový kříž. Vyzýval všechny, kdo se zúčastní dnešního shromáždění *původních obyvatel*, aby požadovali bezpodmínečnou autonomii. Vše psáno švabachem. Vypadalo trochu zvláštně, jak byl leták stylizovaný do předválečné nacistické estetiky, i když všechno kazila mizerná barva z xeroxu, která dokazovala, že se nejedná o artefakt z roku 1938, ale novější napodobeninu. Někdo si s ní ovšem dal docela práci.

„Kde jste to vzal?“ zeptal se nečekaně věcně Navara.

„Visí to všude, chlapče. Tohle jsem strhl ze sloupu na Leninovce.“

„Už se to nejme...“, zkusil namítnout Navara něco o přejmenování ulice, ale pak mu došlo, že je to irrelevantní námitka, a pan Franke vypadal vážně naštvaně.

„Není to provokace? Přece nikdo není tak pitomý, aby takhle otevřeně...“, ozval jsem se pro změnu já. Přesto novinář ve mně zcela prospěchářsky zajásal. Tohle mě dostane možná na celostátní titulku.

„Vypadá to přesně jako to, co se tu dělo v roce 1938. Já si to moc dobře pamatuji. Můj táta byl ve Stráži obrany státu. Skončil v koncentráku. A historie se opakuje, jak říkal Čapek“, zavrčel a pak mu došlo, že my dva se vůbec neznáme. Potlačil jsem v sobě intelektuála, který by namítl, že o opakování historie mluvil někdo jiný, a místo toho jsem mocně potáhl z cigarety.

„A vy jste vůbec kdo?“ obořil se konečně na mě.

Modré oči mu tékaly ze mě na Navaru.

„Pan Lichke je novinář z Mladé fronty. Přijel z Prahy...“

„Eh, z ostravské redakce“, opravil jsem ho.

„Němec?“ zeptal se Franke.

„Ne“, zavrtěl jsem hlavou.

„Já Němec jsem, novináři z Prahy nebo z Ostravy. A vím, co to znamená.“

„Václav Havel věří, že...“

„Jediný, co tohle všechno drželo pohromadě, byl komunismus, synku,“ otočil se Franke na Navaru. „Říkal jsem ti, když vás pět na konci listopadu vylezlo na náměstí s tím pitomým transparentem Občanského fóra, že v Praze dělají hovadiny, ale tady v Bruntále to povede akorát k pěknému průseru.“

Navara zase sklopil oči. Evidentně se znali dlouho a student proti starci rozhodně neměl na to zúčastnit se souboje vůlí. Zabalil to prakticky okamžitě.

„Vy jste opravdu novinář?“ otočil se na mě.

„Ano, z *Mladé fronty*,“ přitakal jsem a potáhl z cigarety. Minulý týden dostal kolega od jednoho kooptovaného poslance karton marlborek, ale nějak jsem jim neuměl přijít na chuť. Dělal jsem si legraci, že mého otce zabily startky, tak bych rád pokračoval v rodinné tradici.

„Pořád jsou to noviny SSM?“

„No, spíš ne,“ ušklíbl jsem se. Bylo to složitější.

„Tak tam napište, že dokud tu byla sovětská armáda, byl klid. Teď nebude.“

Tím pro něj debata evidentně skončila. Mávl na výčepáka a přesunul se ke stolu označenému kartičkou *Stammgäste*.

„Kdo to je?“ zeptal jsem se.

„Helmut Franke, předseda okresního výboru KSČ. Velký zvíře. Býval jedna ruka s Mamulou. Zná ho tu každý. Nechce pochopit, že jejich čas skončil,“ zašeptal, jako by se bál, že ho muži uslyší. Ti ale nad něčím diskutovali a nás si nevšimli. Leták zůstal na našem stole.

„Chtěl jste ty volby,“ vrátil se k původnímu tématu, ale já už o ně neměl zájem. Dočetl jsem leták, opatrně ho složil do kapsy a típl startku do popelníku.

„Kdo organizuje to oficiální setkání?“

Pokrčil rameny.

„Zjistím. Tady se nic neutají. Musíme to určitě probrat na krajské úrovni Občanského fóra. Zavolám koordinátorovi v Ostravě. Myslel jsem, že to bude jen pár lidí, ale tohle...“ ukázal na leták a zbytek slov nechal viset ve vzduchu.

„Dobře, pojeďu do redakce. Večer se tu uvidíme. Možná dostanu Bruntál i na celostátní strany.“

Na stůl jsem položil korunu.

„Zvu vás. A díky,“ prohlásil jsem ve spěchu.

Cestu mezi Bruntálem a Ostravou jsem zvládl za hodinu a deset minut, což jsem považoval za svůj osobní rekord. V redakci jsem nechal leták a přemluvil Radka Bočka, aby jel se mnou.

„Vyfoť si to sám, vole.“

„Potřebuju profíka.“

„Večer se otvírá American Pub a mají obsluhu nahoře bez. Na tohle Ostrava čekala čtyřicet let, vole!“

Bez *vole* v každé větě to nebyl Rado. Nevím, jestli na polonahé servírky čekala čtyřicet let Ostrava, ale Rado určitě. Byl fotografický veterán a stejně jako bruntálský hostinský, který postupně dorostl do příslušného vzorce hostinského, on během let vplul do role fotografa. A proto zásadně nosil vesty plné filmů a různých věcí, kterým rozuměli jen fotografové. A také fotil akty se vším, co to obnášelo – oblečení i mluva. Říkal tomu umění, a párkrát ho kvůli tomu vyšetřovala SNB. Jeho strýc ale býval funkcionář strany a všechny Radovy holky byly navíc zletilé. Jeho fotky pak kolovaly po těch lidech, kteří je dokázali nejen ocenit, ale stali se i součástí kruhu mlčení, který Rada chránil před každým průsvihem. Bylo mu kolem padesáti a dlouho trvalo, než mi přestal říkat *mladej* a začal vůbec poslouchat, co říkám.

„Minulý týden jsi fotil obsluhu nahoře bez U Pavouka,“ namítl jsem. Fotky z toho visely po celé naší kanceláři. Hned vedle předvolebních plakátů Občanského fóra. A vlastně i na nich. Rado tak nevědomky stvořil pár hoffmeisterovských koláží, na nichž lídr OF Jan Urban *upřeně civěl* na obří poprsí servírky, která měla na sobě jenom takovou tu bílou krajkovou zástěru a jinak nic.

„Máš to posvěcený z Prahy, vole?“ nenechal se vyvést z míry.

„Přímo od Ševčíka..., vole.“

Šéfredaktorovo jméno fungovalo jako zaklínadlo. Lhal jsem. I když s Prahou jsem mluvil. Ale vzala to jenom Marcela Pecháčková.

„Hlavně to nenařekuj. Vedení vzkazuje, že protiněmeckou hysterii teď nikdo nepotřebuje,“ zopakovala mi asi pětkrát tím svým medovým hlasem lehce očouzeným cigaretami. Marcela byla naše stoupající hvězda a já se naučil přes ni protlačovat témata z našeho kraje na celostátní stránky. Byl jsem jeden z mála redaktorů mladších než ona, a tak měla tendenci mě chránit. A to jsem ji viděl dvakrát v životě a věděl o ní jenom to, že zná Havla osobně. Z ní by si Navara cvrnknul do kalhot.

Teda pokud si do nich dneska už necvrnkl ze soudruha Frankeho.

Zaparkoval jsem kousek od náměstí Míru. Oproti dopoledni tu už stálo docela dost aut. Nacpal jsem se mezi dva favority. Musel jsem trochu improvizovat, protože tam nechali prostor tak akorát na trabant, ale nakonec jsem to zvládl. Aby ne, dělal jsem krajánka v Karviné. Nikdo nejezdil hůř než Karviňáci. To ta vroucí polská krev, jak sami říkali. A mezi nimi musel člověk jezdit opravdu hodně rychle a kličkovat jako zajíc. Boček zavrčel, když se musel soukat ze stěží

zpola otevřených dveří. Přitom remcal něco o American Pubu, macatých kozách a Ostravě. Přesto následně z kufru poctivě vyskládal celou fotografickou výbavu.

Mrkl jsem na hodinky. Bylo půl šesté a náměstí vypadalo, jako by se *nechumelilo*. Nesnášel jsem, když mě napadala takhle laciná přirovnání. Na žurnalistice to byl největší hřích. Tedy hned po tom nechodit na schůze SSM.

„Dáš si guláš?“ nadhodil jsem smířlivě. Žádný redaktor si to nechtěl rozházet s fotografem. I nejpitomější reportáž totiž dokázaly zachránit dobré fotky. A i tu nejlepší potopit, když zrovna fotograf neměl náladu.

„Tu mají jenom eintopf, ne?“ zavrčel s úšklebkem.

„Chceš, nebo ne? Máme čas. Viděl jsem na lístku, že ho mají.“

„Platíš,“ prohlásil vítězně.

Neprotestoval jsem.

Ve Hvězdě to také vypadalo jinak, než když jsem tu byl ráno. Nejen že kouř zhoustl tak, že prakticky zastavoval lopatky jediného větráku, který se s obtížemi snažil převracet jeho chuchvalce z jedné strany na druhou, ale hučelo to tady *jako v úle*.

Propletli jsme se k výčepu kolem plných stolů a několika chlápků stojících u pultu připevněného ke stěně a trpícího pod hromadou půllitrů. Překvapilo mě, že v Bruntále měli ještě staré poctivé krýgly. V Ostravě se přešlo skoro všude na výšky. Nikdy jsem to neověřil, ale prý to před pár lety nařídil sám Mamula, který kromě pracovních sobot proslul zájmem o veřejné blaho a alkohol. Výměna sklenic prý snížila množství smrtelných nehod během hospodských rvaček mezi havíři a zvýšila těžbu uhlí. Ale možná to byly jenom kecy a nové sklenice byly méně náročné na výrobu v socialistickém hospodářství.

„Pane redaktore!“

Navara zařval možná hlasitěji, než bylo potřeba. Stáli jsme od něj sotva tři metry a navíc jsem ho i viděl, takže volání se zdálo zbytečné. Tipnul bych si, že chtěl udělat dojem na ostatní. Přesto jsem na něj mávl a vyrazili jsme k poloobsazenému stolu, který se naší přítomností stal plně obsazeným.

„To je pan Daniel Lichke z Mladé fronty. Přijel psát o našem Občanském fóru,“ představil mě.

„O tý demonstraci, ne?“ zabručel Rado a chytl do ruky jídelní lístek. Hodně položek už někdo seškrtal zelenou propiskou.

„I o demonstraci,“ nechtěl jsem Navarovi odporovat. Navíc měl pravdu, původně jsem do Bruntálu přijel kvůli místnímu Občanskému fóru. Vedení krajanů si totiž vymyslelo sérii reportáží o lidech z OF na okraji světa, abychom podpořili volební účast a představili budoucí politické elity státu.

„Už mají jenom eintopf. Jsem ti to říkal.“

Podíval jsem se na lístek, abych se sám přesvědčil.

„Co svíčkovou?“

Rado zabručel, ale pokýval přitom neznatelně hlavou na souhlas.

„Dvě piva?“

Slečna za námi rozhodně nevypadala jako tuctová servírka. Rozpuštěné černé vlasy jí končily na ramenou, v uších se jí houpaly kulaté náušnice se znakem hippies. Modré oči svítily inteligencí, i když vypadala unaveně. V takhle narvané hospodě musela pořádně kmitat. Byla o něco vyšší než já, a přestože měla přes sebe převázanou hospodskou zástěru, zářily na ní nejen oči, ale i modrobílé batikované triko a hnědé manšestrové kalhoty s hromadou rozšklebených děr, které všechny spojovaly spínací špendlíky. Rozhodně šlo o vizuální vylepšení obsluhy. Výčepák stál

totiž za pípou a točil jedno pivo za druhým, zatímco hosty obsluhovaly dvě dívky. Tahle a ještě jedna podobného věku. Uvědomil jsem si jenom, že je Romka a nosí naprosto stejné náušnice jako černovláška. Víc jsem ani nestihl, protože se mezi stoly pohybovala rychlostí Škody Favorit.

„Dvakrát svíčkovou,“ odvětil jsem.

„Ale i to pivo. Máte ostravar?“

„Hanušovice nebo litovel.“

Boček se otrásl, ale pak poklepal rukou na ubrus se znakem hanušovic.

„Kdyby alespoň radegast,“ povzdechl si.

„Moji kolegové. Petr Rak,“ ignoroval Navara nevrlého fotografa a představil mi modrookého blondáka se stejně neposednou kšticí na hlavě, jako měl sám. Rak ale všechny pokusy o zkrocení vlasů vzdal a nechal je volně rozčuchané na hlavě. Navzdory teplu měl na sobě bílý rolák, posedáváním po zakouřených hospodách značně zašedlý.

„Petr studuje v Olomouci filozofii. Byl koordinátor stávkového výboru na fakultě a dovezl nám první letáky.“

Podal jsem *brzy spoluabsolventovi* ruku a potřásl si s ním. Trochu se potil, ale možná byl jenom před chvílí na záchodě.

„Jan Hynek. Jediný dělník mezi námi. Tady je vážně těžké proniknout mezi lidi mimo akademickou sféru.“

Navzdory Navarovým slovům, vypadal Hynek mnohem lépe oblečený než oni dva.

„Dělám v Moravolenu mistra. Chtěl jsem na báňskou, ale měl jsem špatný kádrový profil. Od září nastupuju dálkově,“ pronesl Hynek, jako by se chtěl za to, že není vysokoškolačkám omlouvat. Mohl mít pětatřicet. Na ruce měl nasazený ošoupaný snubní prsten, takže jsem předpokládal, že má rodinu. Jako jediný si vzal košili a džíny. Na rozdíl od svých přátel měl na krátko ostříhané vlasy. Ve fabrice se nejspíš

divoká ani polodivoká vrabčí hnízda netolerovala. Anebo nebyla moc praktická.

„Pan Franke měl pravdu. Někdo to vylepil všude.“

Navara hodil na stůl hromádku plakátů. Všechny byly stejné, jen v různém stadiu potrhanosti, jak je lidé z Občanského fóra rvali ze sloupů, zastávek a zdí budov.

„Blbý světlo, ale co už,“ zamumlal Boček a začal vytahovat fotoaparát. Odolal jsem nutkání se jimi prohrabat, jestli neobjevím nějaký jiný, ale nechtěl jsem fotografa naštvat, když ho konečně něco zaujalo.

„Svolavatelem demonstrace je Uwe Bittman,“ zašeptal Navara, jako by ta informace byla něco tajného. „Nahlásil to řádně na MNV, akorát jsme to nevěděli. Máme tam kooptovaného člověka, ale on se Bittmana bojí a je to... složitý.“

„Pochopil jsem. V Bruntále je všechno složitý,“ pronesl jsem možná výsměšnějším tónem, než jsem původně chtěl, a pokýval hlavou.

„Veřejná bezpečnost má kvůli tomu pohotovost, takže myslím, že všechno bude dobrý,“ prohlásil Rak a pročísl si hnízdo blondatých vlasů.

„Myslíte, že někdo přijde?“

„Ta hospoda není plná jenom tak, pane redaktore,“ zachmuřil se Navara a nadechl se, jako by chtěl ještě něco říct. Dva talíře svíčkové, které přistály na stole, mu ale sebraly slova z úst.

„Und zweimall Bier, meine Herren,“ usmála se červonlaska a já si všiml, jak se její náušnice divoce rozpochybovaly. Přitom se nahnula nad stůl a připsala příslušné množství čárek na lístek.

„Ta kdyby dělala obsluhu nahoře bez, to by U Pavouka měli narváno,“ uchechl se Boček.

„Kdyby ta dělala obsluhu nahoře bez, tak by její bratrance tu hospodu nejspíš zapálili,“ zašeptal opatrně Jan Hynek.

„Proč myslíte?“

„Klára je vnučka Gerharda Bittmana. To jméno se tady bere hodně vážně, pane redaktore,“ vysvětlil mi mistr z Moravolenu. Tedy vlastně nevysvětlil, protože i když jsem měl pocit, že mi to příjmení něco říká, zaujali mě čtyři uniformovaní muži, kteří zrovna vešli do dveří. V čele kráčel nějaký kapitán, který se hned hrnul ke stolu štamgastů a pozdravil se s Helmutem Frankem. Staré vazby evidentně držely i poté, co se obrátilo kolo dějin.

„Dobrou chuť,“ poplácával jsem symbolicky po ramenou našeho fotografa, opustil svíčkovou, padající pěnu na pivo i místní Občanské fórum a propletl jsem se hospodou k esenbákům. Přitom jsem z kapsy vylovil novinářský průkaz. Měl jsem pořád svůj první, *předlistopadový*, protože v Praze měli teď jiné starosti než nám vydávat nějaké nové průkazky.

„Daniel Lichke, Mladá fronta. Mohl bych...“

„Už jsem venku odpovídal ČTK,“ zachmuřil se esenbák. Měl obličej trochu jako Ladislav Mrkvička. Jenom červenější nos, čehož příčinou určitě nebyly kruté bruntálské zimy.

„Jakou očekáváte na demonstraci účast?“ ignoroval jsem ten stěr s Četkou. Bylo jedno, kam se člověk vrtnul, vždycky se tam dřív nebo později přimotal někdo z Četky.

Jako by mi ten nos chtěl zapíchnout mezi oči.

„Ohlašovatel počítá s účastí sta osob,“ odpověděl nakonec komisně. Pro esenbáky bylo nepřírozené mluvit s médii. Pomalu si na to zvykali, ale člověk pořád cítil, že by mu místo odpovědi radši jednu ubalili vumlem.

„Viděli jste ty letáky s hákovým křížem, které se objevily?“

Kapitán se podíval na Frankého, jako by od něj čekal podporu nebo snad schválení, aby se mnou vůbec dál hovořil.

„Vyšetřujeme to jako trestný čin. Nepřikládáme tomu ale nějakou velkou váhu.“

„Mohla by to být provokace?“

Esenbák překvapeně pokrčil rameny. Červený nos se nakrčil.

„Zítřka si to má převzít kriminálka.“

„A co si myslíte vy?“

Podíval se na mě, jako bych snad řekl něco neslušného o jeho manželce. Vlastně to bylo ještě horší – ptal jsem se na jeho vlastní názor.

„Zítřka si to převezme kriminálka.“

Koutky mu zacukaly ve vítězném gestu, jako by zopakování původní odpovědi bylo kdoví jakým bonmotem. Přitom hrábl do kapsy pro zmačkaný balíček měkkých startek bez filtru. Vytáhl jsem z kapsy zapalovač a škrtl. Chytl na poprvé. Přimhouřil oči, natáhl se s cigaretou k plameni a potáhl. Pak se rozkašlal.

„Očekáváte nějaké problémy?“

Znovu se podíval na Frankeho, ale nakonec jen pokrčil rameny.

„Tady je klid, víte. Vždycky byl. Lidé jsou uzavření do sebe a nedělají problémy. Všichni se bojí, že se to změní a...“, znovu ten pohled na tajemníka OV KSČ Bruntál, „každý den se věci mění. Čtete noviny, ne?“

„Taky je píšu. Můžu vaše jméno?“

„Kapitán Zdislav Peterka. SNB Bruntál.“

Vyslovil to, jako by odpovídal při výslechu.

„Děkuji,“ usmál jsem se na něj. Bylo mi ho docela líto. Neuplynul ani půlrok od doby, kdy mě mohl na první dobrou nechat odvést do cely vlastně z jakéhokoliv důvodu, a podle toho, jak se tvářil, mu to dost chybělo. Ale i já v sobě pořád cítil trochu přirozený strach, který jsem od dětství ze zelených uniforem s červenými výložkami měl. Můj otec byl komunista, můj děda taky a oba navíc esenbáci. Neměl jsem důvod mít za bývalého režimu jakýkoli strach, ale

stejně jsem při pohledu na bílo-žluté auto cítil pokaždé úzkost.

Vrátil jsem se ke svíčkové a členům Občanského fóra. Rado už měl svou porci snědenou a načíнал druhé pivo. Netvářil se už tak našťvaně jako předtím.

V. Havel v Berlíně a Mnichově

Jednání s M. Gerlachem * Tisková konference

BERLÍN: V hlavním městě NDR byla včera vydána společná tisková zpráva o návštěvě prezidenta ČSSR Václava Havla.

V. Havel včera na tiskové konferenci v Berlíně vyjádřil naději, že východní a západní Německo dosáhnou shody o své budoucnosti: „Československo z velké části hraničí s východem a západním Německem. Německo nás prakticky obkličuje. Musí zbavit své sousedy strachu, zejména strachu z velkoněmectví. Demokratického Německa se Evropa nemusí obávat. Může být tak velké, jak si samo přeje.“

V. Havel se včera odpoledne setkal v Mnichově s prezidentem NSR Richardem von Weizsäckerem a spolkovým kancléřem H. Kohlem. Zároveň se uskutečnilo jednání M. Čalfy

a J. Dienstbiera s jejich západoněmeckými protějšky H. Kohlem a H.-D. Genscherem. Poté se konaly rozhovory delegací ČSSR a NSR. V popředí pozornosti při všech rozhovorech byly bilaterální vztahy ČSSR a NSR a aktuální celoevropské problémy.

„Jak říká můj tiskový mluvčí V. Hanzel, pokaždé něco ztrácíme a něco získáváme. Já jsem dnes ztratil zapalovač, ale ledacos jsme získali,“ řekl V. Havel po návratu ze své první zahraniční cesty novinářům. Svou jednodenní návštěvu NDR a NSR označil za úspěšnou. Partneři jsou si blízcí a nebylo třeba mnoho vysvětlovat. Na naši otázku, jestli se chystá v dohledné době navštívit také Moskvu, V. Havel řekl, že bude-li pozván, do SSSR pojede. Dodal, že se připravuje jeho další jednání v zahraničí.

*Lidová demokracie, deník Československé
strany lidové, 3. ledna 1990*

„Do prdele,“ ulevil si fotograf.

Z hospody jsme vyšli mezi posledními lidmi, kteří ještě horečnatě dopíjeli a platili. Bylo za deset minut sedm. Demonstrace měla začít v celou, ale náměstí bylo prakticky plné už teď. Zastavili jsme se na okraji zástupu, zatímco lidé, kteří vycházeli z hospody, do něj organicky vplouvali.

Většinou šlo o starší muže kolem padesáti šedesáti let. Všichni jako přes kopírák – tiší, zasmušilí. Ale na náměstí bylo i hodně žen. Hlavně starších, ale i spousta mladých. V hloučku nedaleko od nás stála partička náctiletých kluků a holek v džínách, někteří s punkovými nášivkami, a mezi nimi kolovalo čučo. Zelenou láhev jsem poznal na první pohled. Na kolejích jsem toho vypil víc, než by mi dneska bylo milé. Jedna holka měla nejen džísku s nápisem Punk's not dead, ale i slušné číro obarvené na červenou. Nejspíš se jen přišli podívat, co se děje, nebo to brali jako happening.

„Sakra, potřebuju někam nahoru. Nečekal jsem...“

Jasně že nečekal. Jediné, na co Rado kdy čekal, byly pré-mie a holky nahoře bez. Já to ale také nečekal. Celé bruntálské náměstí bylo plné. Slunce viselo nízko nad obzorem a lidé kolem rozpačitě postávali, kouřili a mluvili spolu. Převážně německy. Respektive sudetskou němčinou. Tu skutečnou jsem studoval na univerzitě, a nežít v tomhle kraji, horko těžko bych se chytal. Snad každé třetí slovo sudetští Němci vyslovovali jinak než Němci za hranicemi. *Heinrich Heine by z jejich přednesu Lorelei nejspíš dostal infarkt.*

„Tady je snad celý Bruntál,“ otočil jsem se na Navaru.

Pokrčil rameny. Vypadal ještě víc bezradně, než když jsme v hospodě potkali Frankeho. „Tolik lidí tu snad ani nežije. Musí být z vesnic okolo, tam žije nejvíc skop... Němců,“ podrbl se pod bradou, kde mu rostlo několik nenápadných vousů. Opravil se na poslední chvíli. Samozřejmě chtěl říct skopčáků. Snad každý tohle slovo používal. Romové byli vždycky Cikoši a sudetští Němci skopčáci. Pro většinu lidí to byla nadávka, ale stejně jako u slova Cikán jsem zažil, že si ho dotčení lidé vzali za své. Koneckonců slovo skopčák o Němcích říkalo, že jsou tady doma, protože původně označovalo, že jsou to lidé z kopců, takže ze sudetských hor. Skopčákům byly tyhle kopce domovem.

„Kolik jste měli lidí při demonstraci OF?“ ignoroval jsem jeho rozpaky nad *nevhodným* slovem.

„Asi třetinu,“ přiznal neochotně blondák. Chvíli mi trvalo, než jsem si vzpomněl na jeho příjmení – Rak.

„Haló, můžete mě dostat do některého z těch bytů?“ ukázal fotograf na nejvyšší patro protějšího domu, kde se z otevřených oken vykláněli jeho obyvatelé a sledovali náměstí. Snad jediné okno celé hradby, která bruntálské náměstí Míru obepínala, nezůstalo zavřené.

Boček už zase nasadil svůj nevrlý výraz, který na chvíli rozpustila svíčková a tři piva na můj účet.

„Mám tam tetu, mohl bych...“

„Bezva, jdeme.“

Fotograf ani nenechal Raka domluvit a sám vyrazil pryč. Chvíli trvalo, než si mu člen vedení zdejšího OF dovolil říct, že jde špatně a že jeho teta bydlí na opačné straně.

„Entschuldigung!“ zahalekal následně s vervou Boček, aby prošel skrz hlouček punkové mládeže, a já byl rád, že pěruje i někoho jiného než mě.

Jeho slova jsem ale záhy opakoval. S Navarou a Hynkem jsme se zkusili dostat co nejbliž k pódiu, což se úplně nasetkalo s pochopením těch, kdo přišli před námi.

Jsem novinář, prosím, pusťte mě ale nakonec fungovalo, ačkoli hoši z OF se taky snažili ostatním vysvětlit, že by je měli pustit k pódiu blíž. Až u jedné důchodkyně, která se opírala o hůl a navíc ji v podpaží držela nejspíš její dceřa, aby udržela stabilitu, se to setkalo jenom s rozpačitým pokrčením ramen. Rozhodně nám zastoupila cestu a my ji museli obejít.

Starých lidí tu vážně bylo nejvíc.

Pódium konečně přestalo provokovat svou prázdnotou. Vyšel na něj ani ne padesátiletý muž a náměstí ztichlo. Neprovedl jediné gesto ani nic nenaznačil, ale lidé, kteří

předtím hlučeli, debatovali, řešili obyčejné všední věci, malicherné rozhovory, jejichž útržky jsem zachytával, zatímco jsme se prodírali vpřed skrz stále hustší dav, sami od sebe jednoduše utichli. Muž v baloňáku s modrou kšiltovkou s logem podniku Tatra vedle nás dokonce zapomněl kouřit. Prostě držel mezi prsty doutnající marsku a čekal.

„Uwe Bittman,“ zašeptal mi do ucha Navara.

Uvědomil jsem si, že to jméno jsem už slyšel. Říkal ho v hospodě, když zjistil, kdo dnešní setkání nahlásil. Setkání to ale nebylo, spíš plnohodnotná demonstrace.

Muž na pódiu vzal rozvážně do ruky mikrofon, který tam ležel na jediné reprobedně, a s chrčením ho zapnul. Uwe vynikal mezi všemi svým oblečením. Nehodilo se do světa socialistického tesilu, tepláků, manšestráků a baloňáků. V Praze i Ostravě už se nosily džíny a další výkřiky módy dovezené ze Západu nebo z Polska, kde se rychle naučili vyrábět padělky nejnovějších módních výstřelků svobodného světa. Ale tady v Bruntále jako by je nikdo nenosil. Ani Bittman však nic z toho na sobě neměl. Měl černé plátěné kalhoty, které mi připomínaly ty moje po dědovi, které mi vnutil na maturitu a které jsem si pak na jeho památku vzal i na promoci, bílou košili a navzdory teplu rozepnutý dlouhý černý kabát. Vlasy měl střižené na krátko, snad na půl centimetru, ale vousy se mu divoce rozrůstaly po celé bradě.

„Dobrý večer,“ pronesl německy a odkášlal si. Mluvil přesně tou němčinou, kterou jsem tady slýchal nejčastěji. Nikdo mu neodpověděl. Dav dál mlčel. Všichni jako by čekali, co bude, a jako by se podle toho teprve chtěli rozhodnout, jak zareagují. Podíval jsem se na Navaru, měl pootevřená ústa. Byl na tom stejně jako všichni ostatní.

„Tolik lidí bylo na tomto náměstí naposledy sedmého října 1938, kdy se lidé tady rozhodli, že země jejich předků, že půda, kterou po generace obdělávali, patří jim a že před

nikým se za to nebudou stydět ani hrbít. Naši předkové toto místo vyrvali z divočiny, aby tu jejich potomci našli domov. Oni této zemi obětovali pot a my krev. Naše krev tekla ze všech nejvíc. Naší krví je tato země zalita a zúrodněna a nyní přišel čas znovu nahlas říct: Toto je náš domov.“

Poslední slovo po něm zopakovali snad všichni na náměstí.

Heimat.

Nekřičeli ho, neskandovali, jen tiše a klidně, až s nábožnou úctou ho několikrát zopakovali.

„Do prdele,“ ujelo Navarovi, když to slyšel. Zbledl, což vzhledem k tomu, že byl bledý přirozeně, muselo být pro jeho organismus vážně šok.

„Co je na tom...,“ než jsem stačil říct *špatného*, Bittman pokračoval.

„Československo se stejně jako tehdy dostalo do velké krize. Dnes Slováci říkají, že chtějí autonomii, a v Praze chtějí demokracii. Demokracie znamená svobodu a národnostní práva, která nám jsou posledních sto let znovu a znovu upírána. Proto přišel čas se o ně hlásit. Ať volby dopadnou jakkoliv, ať budete volit kohokoliv, záleží jenom na tom, že stejně jako já víte, že tohle je náš domov!“

Poslední slovo už pronesl mnohem hlasitěji. A náměstí opět zašumělo po něm: *Heimat.*

Kouřící marska vypadla muži s kšiltovkou z ruky a já si v jeho očích všiml slz. Tekly mu, aniž by na to jakkoliv reagoval. Jen opakoval to slovo, *Heimat*. Nebyl jediný.

„Potřebuji s ním udělat interview. Tohle...“

Navara jen zmateně pokýval hlavou. Naši pozornost upoutal nový muž na pódiu. Byl starší než Bittman, jeho věk jsem odhadoval někde mezi čtyřiceti a padesáti. A každý kousek oděvu na něm ukazoval, že přijel ze Západu. Jeho boty, kalhoty, kožený opasek se stříbrnou přezkou, košile,

kteřou před půlrokem nešlo sehnat ani v Tuzexu a teď za její kopii požadovali polští veksláci ve Glucholazech třetinu mého čistého měsíčního příjmu, a sako tak elegantní, že ho ve skříni neměl snad ani Lubomír Štrougal. Na ruce se mu blýskaly hodinky, a já bych se vsadil o zbývající dvě třetiny svého platu, že byly *made in Switzerland*.

Usmál se. Předvedl takový ten velký široký úsměv, který znal člověk jenom z televize, kde teď pouštěli videoklipy Toma Jonese nebo tiskové konference George Bushe. Byl to nezvyk. Československý člověk neměl ve zvyku se široce usmívat. Buď se tvářil vážně, nebo se řehtal jako publikum na silvestrech Vladimíra Menšíka. Zářivý úsměv od ucha k uchu uměla jenom Helena Vondráčková nebo Hana Zagorová, ale nikdo jiný to nedokázal. Jako by se socialistický člověk mohl tvářit buď jenom vážně, nebo se hurónsky smát a plácát do stehů.

„Domov. To slovo zní sladce. A zní tak i mně, protože toto je můj domov. Narodil jsem se tady prvního března tisíc devět set čtyřicet čtyři. Ze svého domova si nepamatuji nic a trvalo dlouho, než mi má matka dokázala vyprávět o svém domově a o tom, co všechno se stalo, když o tento domov přišla. O sběrném táboře, o sovětských vojácích, kteří znásilňovali ženy, o revolučních gardách, které braly všechno, co se blýskalo, a nakonec o tom, jak někdo z nich zastřelil mého otce, který se tomu násilí postavil, aby bránil ty, co se bránit nemohli. A pak mámu i mě naložili do vlaku, který nás odvezl do Bavorska, a já už nikdy svůj domov neviděl. Ale dnes je den, kdy cítím, že jsem se vrátil domů, a věřte mi, že svůj domov už nikdy nechci opustit.“

Zamrazilo mě. Poslouchat podobné historky o krutosti, násilí a nenávisti bylo něco jako rodinná tradice, ale tohle mi vyrazilo dech. Ta lehkost, samozřejmost, s jakou mluvil o tom, co bylo v téhle zemi tabu, před plným náměstím

cizích lidí, to nedávalo smysl. Bylo to jako zásah z jiného světa. A on viditelně z jiného světa byl. Mikrofon si vzal opět Uwe Bittman.

„Dietrich Gabler je členem Sudetoněmeckého landsmanšaftu. Přijel k nám už po druhé a s jeho pomocí jsme se rozhodli založit demokratickou organizaci, která bude hájit naše zájmy. Naše právo na domov. Proto se tak bude i jmenovat. Domov.“

Znovu to slovo. Jako by bylo posvátné, jako by mělo stejný náboženský nebo ideologický rozměr plný emocí jako *Panna Marie, Bůh, Ježíš, Lenin, Vítězný únor, Václav Havel...*

„Vy jste o tom věděl?“

Navara zavrtěl hlavou.

„My jsme jim řekli, že jejich zájmy bude hájit Občanské fórum, že Václav Havel je humanista, který...“

„Poslali vás do háje, to jste říkal.“

„Ale ne, že vytvoří něco německého. Víte, co z toho bude?“

Pokýval jsem hlavou. Četl jsem noviny. Stačila zmínka o omluvě za excesy při odsunu po válce a celá veřejná diskuse prakticky explodovala. A to o tom mluvil Václav Havel, muž, o kterém před rokem prakticky nikdo nevěděl a dnes k němu většina národa chovala až nábožnou úctu. Václav Havel byl teď Ježíš a Karel Gott dohromady, ale i tak nedokázal zmírnit nenávist Čechů k Němcům, k těm z kopců zvláště.

„A ještě ta narážka na říjen, on se zbláznil,“ ozval se Hynek. Vytáhl startku, poklepal na ni, sevřel ji mezi rty a zapálil.

„Co se stalo v říjnu?“

„To ví přece každý. Sedmého října 1938 bylo v Bruntále také plné náměstí, to když sem přijel Adolf Hitler. Na výročí toho dne chodili Němci vždycky pít a Veřejná bezpečnost

měla pohotovost. Sebrali každého, kdo se na ně byť jen křivě podíval. Zeptejte se na to kapitána Peterky.“

Navara šeptal, nechtěl, aby ho lidé slyšeli. Ti však jenom fascinovaně zírali na pódium a čekali, co se bude dít dál. Zrovna tam přicházela asi sedmdesátiletá dáma. Jestli byl druhý mluvčí od pohledu cizinec, tahle byla místní. Žádný úsměv ani oblečení, co by *nesmrdělo tesilem*. Stačila si akorát převzít mikrofon, když se z nedaleké ulice ozvalo skandování, které s *Heimat* nemělo nic společného. Navíc bylo česky.

„Čechy Čechům! Čechy Čechům!“

Kadenci „Do prdele“ od Navary a Hynka jsem už ani nepočítal, protože dav začal hučet množstvím reakcí v češtině i němčině. Na chvíli jsem zamrzl, ale když se lidé kolem mě dali do pohybu, vyrazil jsem do míst, odkud se ty *nepatřičné* zvuky ozývaly. Já proti davu. Nejdřív to šlo těžko, ale s každým metrem dav řídl a já se brzy ocitl v prostorovém *bezčasí*. Za sebou jsem slyšel české i německé nadávky panáků, až jsem zůstal stát *na území nikoho*.

Velmi rychle ho ale vyplnili *hoši s holými lebkami*, skinheads. Potkával jsem je v Ostravě už před pár lety. Nikdo o nich tenkrát nepsal a jen občas se o nich mluvilo. I teď byli mimo záběr většiny médií, snad kromě Mladého světa. Měli jsme jiné starosti, a co také řešit? Mlátili se s pankáči a Cikány. V noci na ulici, když *slušní lidi* byli kdekoliv jinde. Na Cihelní nebo v Benátkách v parku, když hrály kapely, na které chodili jenom ti, co po koncertu chtěli, aby *zábava* pokračovala pěstmi. A tak to každému bylo víceméně fuk. Navíc byla svoboda, nikdo tak úplně nevěděl, co si s ní počít, a hlavně neměl moc odvahy hledat, kde by měly být její mantinely. A každý samozřejmě mohl nosit drahou leteckou bundu – i tu levnou, co jich byla plná ostravská burza a polská tržiště. Orlík hrál v Ostravě každou chvíli.

„Copak, Germáne?“

Kluk měl tak dvacet, víc ne. Uprostřed hlavy jizva, kůže červená, jakou mívají čerstvě narozená mimina. Obě ruce zaťaté v pěst, prsty svíraly boxery. Těch také byly plné tržiště. Divil jsem se, že je neprodávali s bombery jako komplet.

„Jsem novinář,“ odvětil jsem a zkusil hrábnout do kapsy pro průkaz. Rána zezadu jen kousek od ledvin můj prudký pohyb proměnila v ještě prudší. Zakňučel jsem a zřítíl se k zemi. Padl jsem na kolena a lapal po dechu. Kolem proběhlo několik těžkých bot *až nahoru zavázanejch*. Jedna kolem neproběhla, ale z rozběhu mě kopla do hlavy. Cvakly mi zuby a dopadl jsem na zem celý. Praštil jsem se přitom do čela. V hlavě mi dunělo. Zrychleně jsem dýchal, do očí mi vyhrkly slzy. Ne strachem, prostě bolestí. Takovou nakládačku jsem naposledy dostal na základce. V puse jsem cítil krev. Nejspíš jsem se kousl do rtu nebo do jazyku. Nechal jsem se překvapit jako úplný ňouma.

Ucho přiložené k zemi slyšelo otřesy způsobené stovkami nohou a křik.

Čechy Čechům.

Kurva.

Zmrdi.

Pomoc.

Hilfe.

Vstal jsem a zamrkal. Viděl jsem všechno rozmazaně. Nejdřív jen změt běžících zad oblečených do černých, zelených i modrých bomberů a modrých džísek, pak i změt lidí.

„Kde je vébé?“ napadlo mě. A pak i to, jestli mě zase někdo zezadu nezkopne zpět na dlažbu. Byla poctivá, z časů první republiky, určitě si pamatovala tu velkou slávu, když se náměstí zaplnilo stejně jako teď. Otočil jsem se a spatřil jen pár převrácených popelnic. Nadechl jsem se a vstal.

Přitom jsem plival krev. Šlo se mi těžko. Záda bolela, hlava třeštila, ale věděl jsem, že musím jít.

Tohle nebyla Cihelní ani park zvaný Benátky. Tohle nebyl Přívoz. Ale stejně asi padesátka holohlavých mlátila každého, kdo se jim postavil do cesty. Někdo se bránil, ale dopadl stejně jako já.

Krok sun krok. Dav z náměstí unikal do bočních ulic. Pankáči řvali a hodili po nějaké holé lebce láhev od čuča. Zvuk tříštícího se skla se rozezněl náměstím. To samotné řídlo, ulice se zacpávaly. Křiku neubývalo. Někdo křičel německy. Nerozuměl jsem ani slovo. Sudetská němčina. A ženský hlas.

Dva skinheadi a proti nim ta důchodkyně o holi s dcerou, která ji podpírala při proslovu. Mátožně jsem došel až k nim. Plivali na ni a ona na ně křičela. Nerozuměl jsem mnoho, to ta třeštilcí hlava, ale stejně jsem pochopil, jak absurdní ta situace je. Stará Němka a plivající skinheadi. Jeden vypadal úplně jako z reportáže Mladého světa z minulého týdne. Druhý měl vlasy. Možná dvacet centimetrů dlouhé, hnědé se zrzavým nádechem, vlnité s podholem z obou stran. Na džísce černou nášivku s OI!, aby nikdo nepochyboval, ke komu se hlásí.

„Frau Berne!“

Otočil jsem se po směru výkřiku. Patřil servírce z hospody. Ta černovlasá stála za mnou a ta druhá přicházela za ní.

„Co tu řveš, čubko?“

O takových lidech Boček říkával, že jsou *drsný jak smirglpapír*.

„O co vám jde?“

Servírka se tak snadno nedala. Po boku jí stála její kamarádka, nebo spíš se za ní trochu krčila. Měla viditelně strach.

„Cikorka a německá čubka. To je hezká kombinace.“

Mluvil holohlavý. Nevšiml jsem si, že by měl boxera, ale tipnul bych si, že ano.

„Nechte nás bejt. Nikdo vám nic nedělá. Je to stará paní.“

Romka našla odvahu. Možná to ale byla chyba.

„Ty mi tak můžeš maximálně vyhulit, a ne se srát do toho, co budu nebo nebudu dělat. Od toho taky negři jsou,“ ušklíbl se holohlavý. Druhý znovu plivl na starou Němku. Její doprovod ji chtěl stáhnout dozadu, odejít, ale ona jako by se rozhodla stát, ať to stojí cokoliv, i třeba víc než jenom chuchvalec slin těch dvou chlápů.

„A ty se seber a táhni do Bavorska, fašos.“

Ozval se konečně podholenec.

„Já nikam táhnout nebudu. Toto je můj *Heimat*.“

Znovu to slovo. Zaznělo od staré Němky.

Vyholený jí vztekle podkopl hůl. Obě ženy se složily k zemi, jak mladou stáhl šok i váha staré.

„Nechte ji!“

Černovláška se přiřítla a postavila se mezi *Frau Berne* a skinheady. Dala ruce v bok, jako by tak působila větší, jako by byla páv a chtěla zahnat vetřelce. Podholený ji chytl za vlasy. Rychle a tvrdě ji stáhl k zemi. Přinutili ji padnout na kolena. Zasmáli se. Cikánka zaječela. Černovláška bolestí sykla. *Frau Berne* se bránila tomu, aby ji její opora odtáhla pryč.

„Políbíš boty, kundo.“

Ruka pevným stiskem tlačila servírčinu hlavu stále níž ke kanadám s bílými tkaničkami. V dálce se konečně ozvalo kvílení sirény věbé.

Vážně jsem se pral naposledy na základní škole. Pak mi děda vysvětlil, že pionýři se neperou, ale učí se, aby se z nich stali dobří komunisti, jako byl on. Hlavně jsem ale k tomu neměl příležitost. Na výběrovém gymplu už mi pak nikdo kvůli brýlím přes hubu dát nechtěl.

„Pustťte ji!“

Zařval jsem o něco víc hystericky, než jsem měl v plánu. Pořád mě ale bolela záda i hlava, v puse jsem cítil krev. Bál jsem se.

Skinheadi se otočili.

„Jsem novinář a garantuju vám, že znám víc lidí z esenbé, než jste kdy potkali. Ubližte jí a zařídím vám cestu do vězení. A amnestie už žádná nebude.“

Lhal jsem ve všech bodech, ale lež byla jedinou zbraní, kterou jsem měl.

„Na to ti mrdám, skopčáku,“ ušklíbl se holohlavý.

„Pustťte ji. Myslím to vážně.“

„Jo, pustťte ji. Gádžo je velký zvíře. Viděla jsem ho s kapitánem Peterkou,“ přidala se Cikánka.

„Jasně, v pohodě,“ pronesl nečekaně klidným hlasem skinhead a opravdu servírku nechal být. Usmál jsem se. Ví-těžný úsměv jsem si dovolil málokdy. Málokdy jsem k němu měl důvod. Ani teď ne. Muži se otočili, chvíli to vypadalo, že kolem mě jen projdou, ale pak mi dal holohlavý pěstí. Přidal se i druhý. Ani jsem se nestačil bránit. Jen jsem ve vzduchu máchl levou rukou. Na něco narazila, ale nevím na co. Při každé ráně jsem instinktivně zavřel oči, jako by mě to mohlo ochránit. Pět, možná šest úderů do hlavy, cákanec krve v obličeji a pak rána do břicha. Zase jsem spadl na kolena, jako odsouzený k tomu, opakovat některé činnosti pořád dokola, dokud si na ně nezvyknu. Na zem už jsem ale nespádl.

Dupot nohou zmizel pryč.

„Jsi v pohodě, gádžo?“

Vyplivl jsem na zem krev a otevřel oči. Moc to nešlo. Krev mi oči zalila. Mrkal jsem a trochu se dusil. Zkoušel jsem dýchat nosem, ale nešlo to. Měl jsem pocit, že se zalykám vodou.

„Dýchej pusou,“ radila černovláška. Vlasy měla pocuchané, ale usmívala se na mě. Sklonil jsem hlavu a spatřil čerstvou krev na své košili.

„Co se...?“ vydechl jsem zmateně.

Roj úderů přiletěl opravdu rychle a nekontrolovaně. Má jediná obrana byly zavřené oči a pak sykání kvůli bolesti divoce tancující v celém mém těle. Netušil jsem, co se stalo ani odkud se ta krev bere. Ale zdálo se, že patří mně.

„Máte zlomenej nos,“ vysvětlila mi konečně černovláška.

Cikánka mě vzala pod levou rukou a pomohla mi vstát.

„Pojďte do hospody. Máme tam lékárničku.“

Šel jsem. Lepší řešení, než zjistím, kde je Boček, jsem stejně neměl. Vyrazil jsem v jejich doprovodu vpřed, zatímco černovláška ještě něco německy štěbetala s *Frau Berne*.

Protestní hladovka

(čtk): „Rozhodl jsem se zahájit hladovku na protest proti zamýšlené omluvě sudetským Němcům za příkoří, která na nich spáchal náš národ,“ řekl včera odpoledne v Praze zpravodaji ČTK 68letý M. Klen, který na Staroměstském náměstí budil značný zájem občanů. Dále pokračoval: „Tento svůj záměr jsem oznámil panu prezidentovi V. Havlovi dopisem, který jsem sám odnesl do jeho bytu.“

Kde jste se dozvěděl o tom, že se máme omluvit sudetským Němcům?

„V televizním rozhovoru pana V. Havla, v té době ještě nebyl preziden-

tem, s redaktorkou M. Skarlandtovou.“

Do jaké doby jste ochoten protestní hladovku držet?

„Ještě jsem se nerozhodl. V dopise jsem panu prezidentovi napsal, že nejsem fanatik a jsem přístupný rozumným důvodům. Budu-li ujištěn, že k omluvě nedojde, nebo budu-li přesvědčen, že je omluva správná, od hladovky upustím.“

Jak jinak ceníte záměry pana prezidenta?

„Velmi kladně. Omluva sudetským Němcům je prakticky jediná věc, ve které s ním nesouhlasím.“

*Lidová demokracie, deník Československé strany
lidové, nositel Řádu práce, 2. ledna 1990*

„Au.“

Nemohl jsem si pomoci. I když jsem se snažil držet bolest na uzdě, znovu mě dostala. Že sedím nahoře bez na stole s přetékajícím popelníkem moc nepomáhalo, abych si nepřipadal jako dítě při vyšetření u doktora. Jedna ze servírek mi v dřezu přeprala košili a ta druhá, černovlasá, mi očistila obličej, narovnala nos a přelepila ho náplastí. Hospoda byla během demonstrace zavřená, ale nikdo ji mezitím nestačil uklidit. Všude stály dopité panáky, čpěly püllitry s různým množstvím opuštěného piva a páchly nevynesené popelníky. Když Romka přehodila moji košili, která sice nepřišla o krvavý flek, který ale alespoň trochu vybledl, přes studené topení, donesla mi vytahané batikované

tričko. Mělo na sobě *jenom* dva spínací špendlíky. Vespod byl pořád vidět původní nápis O partyzánský odznak města Bruntál 1987, který navrchu překryla batika.

„Ještě, že miluju vytaháný trika,“ usmála se černovláska, když jsem si ho natáhl, zatímco Romka se vrhla na uklízení hospody.

Abych zahnal rozpaky z jejího jiskřícího úsměvu, vytáhl jsem z kapsy řádně pomačkaný balíček startek. Po důkladném průzkumu se ukázalo, že dvě přežily, a já jí jednu mohl nabídnout.

„Kouříte?“

„Jawohl,“ zapitvořila se. Sklonila se ústy k mé ruce a jemně rty stiskla cigaretu. Vzal jsem si druhou a škrtl zapalovačem. Při prvním šluku se mi trochu zamotala hlava. Vážně jsem dostal *slušnou nakládačku*.

Černovláska se přitom opřela o stůl a dívala na mě, jako by zkoumala postmoderní obraz.

„Děkuji,“ řekla nakonec.

„Asi není za co,“ pokrčil jsem rameny. Přitom mě zabolelo břicho, hlava i záda zároveň. Zřejmě budu mít všude podlitiny.

„Dostal jste za mě nakládačku.“

Jen jsem pokrčil rameny. Připadal jsem si spíš jako ponížený pitomec než někdo, komu by bylo třeba děkovat, a vůbec ne jako Herakles, který zrovna zabil lernskou hydru.

„Klára,“ podala mi nakonec ruku. Jméno trochu zahuhla, protože přitom nechala cigaretu mezi rty.

„Daniel Lichke,“ stiskl jsem ji.

„Jste ten novinář, že? Mluvil o vás Navara.“

„Jo, novinář,“ uvědomil jsem si a podíval se na hodiny.

„Máte tu telefon?“

„Jasně, vzadu. Ale musíte se na to zeptat Hanse, protože hlídá každou provolanou minutu.“

„A pak mi ji naučtuje,“ dodala druhá servírka, která se v tu chvíli prosmýkla kolem s hromadou prázdných püllitrů.

Někdo razantně zabušil na skleněné dveře do sálu.

„Scheisse!“

„Jsme už měly mít otevřeno, Liebe,“ nakrčila nos, zatímco černovlasá servírka vyrazila ke dveřím. Cestou típla cigaretu do přetékajícího popelníku.

„Willkommen,“ zahlaholila ode dveří a vysekla přitom legrační pukrle. Lidé, kteří vcházeli dovnitř, ovšem moc náladu na podobné legrace neměli. Tvářili se zasmušile, jiní našťvaně. Romka už mezitím vyčistila pár popelníků, ale než je roznesla po stolech, začala zběsile rozčepovávat pivo. Dávalo to smysl, protože hospoda se plnila rychleji než pořadník na favorita. Mezi prvními se našťestí přiřítit i výčepní Hans. Před ním stála skupinka nerozhodných mladíků, kteří jako v restaurační verzi klasické volby Buridanova osla přemýšleli, ke kterému stolu se posadit. Výčepní je však silou svého charismatu a rozhodnosti nakonec rozdělil jako Mojžíš Rudé moře a prošel mezi nimi k výčepu, kde si převzal čepování piva. Já se mezitím zkusil trochu upravit, ale dojem hipíka, který spadl do škarpy, se změnit nedal. Nikdo si mě ale stejně nevšímal, lidé měli jiné starosti. Zvláště když dovnitř vešel Uwe Bittman. Vypadal... Slovo *naštvaně* úplně nevystihovalo jeho stav. Několik mužů s ním chtělo mluvit, chlápek v zeleném vytahaném svetru dokonce zakřičel jeho jméno, ale on se hnál přímo k baru, kde si na ták vyskládávala orosené sklenice s poctivou nadýchanou pěnou černovláska. Za ním důstojně kráčel Dietrich Gabler.

„Jsi v pořádku?“

Mluvil sudetskou němčinou. Klára jenom odfrkla, že *ja*, a vyrazila předat natočená piva švitořícím štamgastům dřív, než by mohla ta pěna spadnout. Jeho zájem jí byl očividně nepříjemný.

„Klara,“ zavrčel, ale ona jen přidala do kroku, až táč s pívý trochu zavrával.

„Pane Bittmane?“

Muž si mě změřil nevěřícím pohledem, a dokonce se trochu odtáhl.

„Nenechte se zmást zjevem. Košili mi zničili ti skinheadi, a dostal jsem od slečen nějaké tričko.“

„Pane Bože, ti...“

Ať slovo, které pronesl za *ti*, znamenalo cokoliv, nerozluštil jsem ho.

„Jsem novinář z Mladé fronty. Píši o té demonstraci,“ vysvětloval jsem, ačkoliv jeho výraz *odtažitosti* se i bez toho okamžitě změnil ve výraz *péče*.

„Pan Navara mi o vás říkal,“ přitakal. Evidentně o mně Stanislav Navara řekl každému. Nedivil bych se, kdyby mě znala i *Frau Berne*.

Podíval jsem se na hodiny. Pokud chci dostat jakýkoliv článek do novin před první noční uzávěrkou, musím po-
hnout.

„Co si o tom myslíte?“ vyhrkl jsem, aniž bych nad otázkou moc přemýšlel. Ostatně po té nakládačce mi to myslelo jen stěží.

„O těch... skinheadech?“

„Ano.“

Nakřčil nos a povytáhl levý koutek úst.

„Na ponižování jsme zvyklí. Musíme se bránit. Je nejvyšší čas...“ Nedořekl. Za jeho zády se totiž ozval rozhodný hlas: „To musí policie. V demokracii to tak chodí. Ti poctiví a slušní jsou ohrožení, ale systém si s tím poradí. Je jenom otázkou času, než se věci dostanou do normálu jako ve standardních západních demokraciích.“

Přerušil Gabler Uweho *frází*.

„Jak to myslíte bránit?“ zaujala mě Bittmanova slova.

„Právně. Stížnost na nekonání bezpečnostních složek je určitě na místě.“

Gabler byl rychlejší než Bittman. Přitočil se k němu a pak jedním krokem elegantně vyplnil prostor mezi mnou a Bittmanem.

„Ano, stížností. Jak jinak?“ pokýval hlavou Uwe.

„A ta organizace? Heimat se bude jmenovat, že?“

„Demokratická organizace s přeshraničním přesahem.“

„Víte, že nás nikdo nepředstavil?“ zavrčel jsem na Gablera. Jako by se bál nechat Bittmana pronést samostatně jedinou větu.

„Dietrich Gabler, jsem pověřený pomoci zdejšími rodákům jménem Sudetoněmeckého landsmanšaftu,“ podal mi ruku. Stiskl jsem ji. I když mě štvál, nebyl důvod chovat se jako hulvát. Koneckonců – citovat jsem ho mohl také.

„Na demonstraci jste mluvil o tom, že tolik lidí na náměstí v Bruntále nebylo od října 1938, to datum má dost negativní význam,“ nadhodil jsem a čekal, jakou odpověď vypálí Gabler. Ale kupodivu ho to zaskočilo. Podíval se vyděšeně na Bittmana. Na tohle byl i jeho *zápaďácký fištrón* krátký. Bittman se poškrábal na hlavě.

„Ono se to tak tady říká. Taková průpovídka, víte? Že je něčeho plno, jako bylo lidí na náměstí v říjnu 1938,“ odpověděl Sudeťák nakonec. Když mluvil česky, neměl vůbec žádný přízvuk. Ale to neměla většina Němců mladších padesáti let. Ve škole museli všichni mluvit česky. Gabler se vítězně usmál. Vážně jsem ho začínal nemít rád. Bohužel se mi ale spustila krev z natrženého rtu.

„Prosím,“ podal mi Bittman kapesník. Byl čistý s vyšitými žlutými květy. Připadalo mi divné zašpinit ho svou krví. Přesto jsem ho nakonec přitiskl na ránu.

„Je mi líto, co vám provedli,“ řekl Uwe.

„Za to nemůžete,“ zahuhlal jsem přes kapesník.

„Nebyli zdejší,“ řekl po chvíli. Gestem ruky odmítl kapesník přijmout zpět, tak jsem ho dál tiskl na pusu.

„A nebylo to poprvé. Máme v úmyslu o násilí vůči německé menšině informovat nejen český a mezinárodní helsinský výbor pro lidská práva, ale i další mezinárodní instituce.“

Podíval jsem se na Gablera. Ať říkal cokoli, pořád měl ten pevný neměnný úsměv.

„Oficiální stížnost budeme mít hotovou v pondělí. Pokud by o ni média měla zájem...“

Pokýval jsem hlavou. Ať mi byl sebevíc nesympatický, rozhodně jsem o to zájem měl.

„Připravujeme k otevření kancelář tady na náměstí Míru číslo osm. Určitě vám k tomu všemu rád poskytnu rozhovor. Řekněme v pondělí v deset hodin?“

„Nemáte cigaretu?“ přerušil jsem ho. Zatímco já krvácel, oni na mě doráželi s politikou. Motala se mi hlava.

Bittman hrábl do kapsy a podal mi krabičku s velbloudem. Byla německá. Vzal jsem si jednu cigaretu a zapálil si. Jen co jsem ji vytáhl z pusy, všiml jsem si, jak je filtr krvavý.

„Rád, pane Gablere. Myslím, v to pondělí,“ pronesl jsem po chvíli.

„Kurva, ty vypadáš!“

Rado se prohnal přes houstnoucí dav v hospodě. Přitom opatrně svíral svou brašnu s foťákem a objektivy. Oba muže naprosto ignoroval. Gabler si přesto udržel svůj úsměv.

„Něco mám, ale byl to dobřej bordel. Skoro jak v sobotu v noci na Cihelní,“ ušklíbl se. „Můžeme jet.“

Zavrtěl jsem hlavou. Pokud vyjedu do Ostravy, nestihnu do zítřejšího vydání článek. Potřeboval jsem se dostat k telefonu.

„Vyraž. Fotky se budou hodit do pondělního vydání. Tohle se bude řešit dlouho. Já musím volat na písárnu.“ Vyfoukl jsem kouř a znovu se nervózně podíval na hodiny

i oba Němce, kteří teď rozpačitě přešlapovali. Přitom jsem vytáhl z kapsy klíče od svého auta a podal mu je.

„Si to užij,“ pokrčil Rado rameny a s taškou vyrazil z hospody.

Já se ale otočil zpátky ke Gablerovi s Bittmanem, abych z nich dostal nějaká kloudnější vyjádření. Něco mi říkalo, že z Gablera se mi to stejně nepodaří.

Násilí na německé demonstraci v Bruntále

Bruntál (dal) – Pokojnou demonstraci v Bruntále narušila skupina příslušníků hnutí skinheads.

Demonstraci svolali předáci místní německé národnostní menšiny, ale neměla žádný politický záměr. Hlavní mluvčí Uwe Bittman zdůraznil, že je mu jedno, koho budou čeští Němci volit, jeho cílem je založení organizace Heimat (Domov), která by hájila národnostní zájmy německojazyčných obyvatel. Poté, co na demonstraci vystoupil delegát Sude-toněmeckého landsmanšaftu Dietrich Gabler, střetli se demonstranti se skupinou příslušníků hnutí skinheads, kteří napadali účastníky včerejší demonstrace. Podle prvních informací bylo několik lidí zraněno. Po příjezdu Sboru národní bezpečnosti došlo k úprku útočníků. Demonstrace byla následně ukončena.

„Sudetoněmecký landsmanšaft připravuje na pondělí otevření své kanceláře, která by měla koordinovat spolupráci mezi českými Němci a těmi, kdo byli ze své vlasti vyhnáni. Naším cílem je rozvoj pohraničních oblastí a podpora demokratizačního procesu v Československu,“ uvedl pro deník Mladá fronta Gabler. Dále prohlásil, že chápe případné obavy z emancipace českých Němců, ale časy se změnily a jsou to právě Němci, kteří by mohli do Československa přitáhnout tolik potřebný zahraniční kapitál ve formě investic a know-how.

Organizátor demonstrace Uwe Bittman ocenil masivní účast místních obyvatel. „Je vidět, že duch pospolitosti mezi sudetskými Němci nezmizel ani po čtyřiceti letech totality a útlaču.“ Bittman se také vyjádřil k nepokojům, které se na demonstraci odehrály: „Nenávist je něco, s čím se potýkáme celý život. Věřím, že nová doba nakonec obrousí ostré hrany minulosti přesně tak, jak tomu věří prezident této republiky, a po volbách snad tento názor bude převládat i mezi nově zvolenými představiteli vlády.“

Diktování mi moc nešlo, i když jsem měl napsané poznámky. Za ty roky, co jsem se vyjadřoval spojením mozek-prsty běžající po klávesnici psacího stroje, jsem věty lépe formuloval psáním než mluvením. I tak jsem doufal, že jsem nadiktoval solidní troják. Solidně zpravodajský troják, protože to, co se tady dělo, by stálo za pořádnou reportáž. Zvláště když si představím, co založení Heimatu způsobí na veřejné scéně.

Od revoluce Němci mlčeli, jako by se báli ozvat, jako by víc než kdokoli jiný vyčkávali, co se bude dít. Ale nešlo jenom o to. Po válce bylo odsunuto přes milion Němců, kteří si nejvíce zadali s nacismem, alespoň podle oficiální ideologie. Protože podle zpráv, které se objevily v krátké době uvolnění před pražským jarem, vyháněli komunisté spíš demokraty než nacisty, a stejně tak to bylo i se slovenskými fašisty. Ti také měli lepší život než slovenští demokraté a navíc se zhusta dávali do služeb KSČ. Gottwald po únorovém převratu používal *napravené* Němce jako oporu pro svůj režim. Ti, kdo nadšeně během války hajlovali, stejně nadšeně vstupovali později do komunistické strany. Kdo ne, ten republiku opustil během Velkého úprku, který způsobila vojska Varšavské smlouvy během srpna 1968. Odhaduje se, že do Bavorska utekla skoro polovina

Němců, kteří v pohraničí ještě žili. Ti, co zůstali, už jenom mlčeli. Až doteď.

„Deset korun.“

Hlas patřil výčepnímu Hansovi a byla to zatím nejdelší věta, kterou jsem od něj slyšel. Na dotaz, zda můžu využít jeho telefon, odpověděl jenom strohé *ja*. Teď chtěl zaplatit.

Vytáhl jsem jednoho hnědého Hviezdoslava a položil ho na stůl. Přemýšlel jsem, jak mi takovou pátku za telefon v redakci proplatí, ale pak jsem nad tím mávl rukou a zeptal se ho, jestli teď vůbec ve městě funguje nějaký hotel, kde bych mohl přespat, když moje auto už je patrně před naší ostravskou redakcí.

„Nein.“

Tak tedy první ranní autobus do Ostravy, pomyslel jsem si, zatímco on sbalil bankovku s poetou, kterého sice všichni nosili v kapse, ale devadesát devět procent obyvatel Československa od něj nepřečetlo jedinou báseň.

Výčepní se jen otočil a vrátil se do restaurace, ze které se ozýval konstantní hluk vzrušených hlasů, a nechal mě v něčem, co vypadalo jako sklad a kancelář dohromady. Telefon zřejmě zažil šedesátá léta, podobně jako výzdoba kanceláře sestávající z kalendářů pivovaru Litovel. Většina obsahovala kreslené polonahé slečny. Mezi kalendáři se ale objevovalo i něco zajímavějšího – staré černobílé fotografie Bruntálu ještě z doby první republiky. Na mnoha z nich se nacházeli pózující lidé. Dobu jejich vzniku jsem si tipl podle oblečení a taky toho, že nikde nevisely hákové kříže. Jejich absence jasně ukazovala, že se rozhodně nejedná o období protektorátu. Několik fotografií zabíralo bruntálský zámek z časů, kdy ještě patřil Řádu německých rytířů. Propletl jsem se mezi nenaraženými pивními sudy a basami s prázdnými láhvemi od sodovek a kofol. Uvědomil jsem

si, jakou mám po tom všem strašnou žízeň. Obešel jsem výčepní pult, kde Hans už zase roztáčel piva. Než jsem si stačil vybrat, u kterého z uvolněných stolů se usadím a zkusím se pohodlně uvelebit, než hospoda zavře a já strávím několik hodin na autobusové zastávce, vybuchl opět celý prostor křikem.

„Jano, kde, kurva, jsi?!“

Výkřik přicházel od skupiny Romů, kteří se nahrnuli do dveří. Byli čtyři, ale rázem jich byla *plná hospoda*. Pokáral jsem se za další klisé, ale můj unavený mozek už nic lepšího vyplodit nedokázal. Všichni měli bílé košile a černá saka. Vypadali, že přišli z pohřbu nebo ze zábavy. U Romů to ale klidně mohlo být obojí zároveň.

„Ať mi tu nedělá bordel, nebo tě vyrazím. Už na to dneska nemám...“

„Klid, Hansi.“

Druhá servírka zrovna nesla táč prázdných půllitrů a panáků, položila ho na pult a vyrazila ke vchodu. Kdo partičku vede, nebylo těžké odhadnout. Asi třicetiletý chlápek měl rozepnuté nejen sako, ale i první čtyři knoflíky u košile. Na ruce měl dva masivní zlaté prsteny. Černé kalhoty vyžehlené do puků a lakýrky stejné barvy, které už sice stačil prošlápnout, ale dneska rozhodně ne zašpinit. Tvář měl *soustředěně napjatou* v tom typickém výrazu rváčů, kteří čekají jenom na to, aby se na ně kdokoliv křivě podíval a oni měli *důvod* se s ním porvat. Dokázal jsem takový pohled identifikovat na první dobrou a vyhnout se mu.

„Jsem v pořádku, debile.“

Romové se zastavili, jako by jim zjevení servírky narušilo plány. Přišla k nim a mrskla pravačkou k jednomu z volných stolů.

„Sedněte si a nedělejte bordel, nebo budu mít průser,“ vyštěkla.

„Slyšel jsem, že tu byli skinheadi. Rozkopali bych ksicht všem.“

Promlouval z něho vztek i alkoholová pýcha. A také nejspíš trochu vzdoru, protože přijel jako rytíř na bílém koni, tedy alespoň v bílé košili, a místo toho dostal vynadáno, aby nedělal problémy.

„Já vím, brácha.“

Přesně tuhle větu nejspíš on i jeho kumpáni potřebovali jako důkaz uznání své mužnosti. A tak zmlkli a šli si sednout k určenému stolu.

Servírka s nimi ještě prohodila pár slov, ale to už jsem neslyšel. Poprosil jsem Hanse o startky a kofolu. S chutí bych si dal pivo, ale po tom, jak mě brněla hlava, jsem vážně nechtěl moc riskovat alkohol. Což mi jako předsevzetí příliš dlouho nevydrželo.

„Hej, gádžo, rejžáka?“

Jen co servírka vyrazila obsluhovat další hosty a já doštal od Hanse cigarety, zamával na mě *vůdce* party.

Stejně jako jsem se bál příslušníků vébé, bál jsem se Romů. A stejně tak jsem k tomu neměl žádný konkrétní důvod. Vlastně mi nikdy nic neudělali, ale stejně měl člověk nějaký divný pocit, když kolem některého prošel. Sám jsem tyhle myšlenky nesnášel. Vyrůstal jsem v ideologii komunistického internacionalismu, i když je fakt, že můj otec si ji představoval dost všelijak. V páté třídě jsem vyhrál recitační soutěž s básní Balada o Leninovi od amerického básníka a komunisty Langstona Hughese. Když jsem se ji doma šprtal i s patřičným patetickým přednesem, zapálil si otec startku a pochvalně prohlásil: Dobře to ten negr napsal.

Pořád si ji pamatuji:

*Ruský soudruhu Lenine,
ty živý v mramorovém hrobě.
Kousíček uхни, soudruhu Lenine,
ať se tam vejdu k tobě.
Jsem Chico, černoch,
dřel jsem se v žáru na třtině.
Pro tebe jsem žil, soudruhu Lenine,
a už mám po dřině.*

Později jsem to recitoval na večírcích a potichu výsměšně dodával, že jde o vrcholné dílo proletářské nekrofilie.

„Prej si dostal přes držku od skínů.“

Znělo to jako dotaz, ale nebyl. Můj obličej a náhradní oblečení mluvily za vše. Ale stejně jsem pokýval hlavou.

„Tak to si dáš s náma rejžáka,“ prohlásil slavnostně. Tón jeho hlasu jasně říkal, že to je fakt, o kterém nepovedeme diskusi.

„Režnou?“ ujistil jsem se. Prostějovská starorežná byla něco, co jsem sice v Olomouci na škole pil, ale jenom, když nebylo na cokoli jiného. Člověk se s každým lokem vracel do dětství k chuti pendreku.

Než mě stačil ubezpečit, že myslel skutečně režnou, přinesla jich servírka na tácu pět.

„Ale zaplatíš, brácha,“ zavrčela a vyskládala skleničky s čirou tekutinou na stůl. Dorazila docela rychle, protože ruch v hospodě pozvolna ustával. Lidí neubývalo, ale prvotní žízeň byla uhašena a návštěvníci už spíš mluvili, než pili. Vzal jsem si panáka, přitukl si s ostatními a hodil ho do sebe. Vlastně nebyl tak špatný, jak jsem si pamatoval.

„Jsi frajer, že ses jim postavil. Tihle určitě jen stáli a čuměli, co?“

Mluvil nahlas a rozhlédl se přitom po sále. Nejbližší muži ho slyšeli, ale dělali, že ne. Jeden, asi padesátiletý

chlápek, kterého dostihla plešatost natolik, že si černé vlasy česal zezadu dopředu, aby zakryl lysou kůži na hlavě, se podíval naším směrem, ale pak pokračoval v hovoru s dalšími dvěma muži, kteří opatrně srkali svá piva.

Rom se jen ušklíbl.

„Vy jste zdejší?“ zeptal jsem se a konečně si zapálil cigaretu. Kouř se v ústech smíchal s *pendrekovým šmakem* po *rejžáku*.

„Víceméně. Původně jsem žil se ségrou ve Dvorcích, ale teď jsem z Moravského Berouna a kluci z Bruntálu,“ pohodil hlavou k ostatním Romům. Byli mladší než on. Ne o moc, vesměs o pět, možná šest let.

„Počítám, že jste nebyli na demonstraci.“

Zavrtěl hlavou.

„Ve Vítkově byla zábava. Mně je gádžovská politika ukradená.“

Podle pokývání hlav mluvil za všechny své kumpány.

Romů v Sudetech žilo hodně. Dorazili ve dvou vlnách – ta první po válce z východního Slovenska, aby nahradili pracovní sílu, která byla odsunuta, a pak ta druhá po Velkém úprku. Vlastně v pohraničí žilo víc Romů a Němců než Čechů. Ti se sem dostávali hlavně jako příslušníci bezpečnosti, učitelé, důstojníci, vedoucí fabrik a vojáci. Předtím, než si některá kasárna zabrala sovětská armáda, posílali se sem na vojnu čeští kluci. Strana a vláda je měla za spolehlivé k případnému potlačení problémů v pohraničí. K žádným ale nikdy nedošlo.

„Jak vycházíte s Němci?“

Novinář ve mně se znovu probudil. Asi za to mohla ta rezná.

„Jak jako vycházíme?“

Rozhodil jsem trochu zoufale rukama ve vzduchu. Překvapilo mě, že nepochopil, na co se ptám.

„Jo, tohle. Oni se nesorou do nás, my do nich.“

Dávalo to smysl. Než jsem se znovu mohl na něco zeptat, mávl na svou sestru pravou rukou s pěti roztaženými prsty. Bylo jasné, co tím myslí.

„A ti skinheadi?“

„Tady žádní nejsou.“

„Ale?“

Nechápavě jsem ukázal na svůj rozbitý obličej.

„To byli Ostraváci. Určitě,“ odpověděl za svého vůdce kluk, který seděl po mé levé ruce. Měl trochu odstávající uši, což maskoval dlouhými vlasy, které přes ně spadaly.

„Ve Vítkově jsou nějaký holý lebky. Tam se občas poperem. Ale v Bruntále je klid, more,“ řekl znovu šéf. Díval se přitom na hodiny. Blížila se jedenáctá. Dopil jsem kofolu a hned si objednal další, protože na stole přistálo nové kolo režné.

„Ty píšeš do novin, ne?“

Pokýval jsem hlavou. Opatrně, abych v sobě udržel pána, který mi nějak nesedl.

„Tak o nás nepiš,“ vyprskl smíchy Rom po mé levici. Ostatní pokývali hlavou.

„Proč ne?“

„To byl vtip. Ale kdybys chtěl sehnat pravou koženou bundu nebo německý digitálky, dej vědět,“ štouchl do mě rozšafně loktem.

„Hele, musím to zaplatit, nebo po mně bude ségra zase řvát. Musím už jít,“ otočil se potom na své kumpány při pohledu na hodinky. Něco zabručeli, ale jeden z nich mrknul a zeptal se: „Za Petrou?“

„Nestarej se,“ odsekl a pak se podíval na mě: „A jsem Tibor. Jsi dobrej, fakt, mlátit se se skínama.“ Sevřel jsem mu ruku a byl rád, že odchází. Další režnou už bych asi nevydržel.

Hůř než za rady Vacátka

Včerejší servis ČTK přinesl rozhovor zpravodaje I. Kytky s náčelníkem oddělení Federální kriminální ústředny podplukovníkem JUDr. Zdeňkem Lesákem. Kriminalista v něm odmítl myšlenku, že by ve Veřejné bezpečnosti někdo usiloval o puč („byl by to fanatický šílenec, kterého je třeba léčit na psychiatrii“). Řekl však, že ve dnech po 17. listopadu došlo k neúspěšným pokusům zneužít policisty k mocenskému střetu. Z. Lesák vysvětlil i poslání svého oddělení na FKÚ: zabývá se bojem proti drogám, padělání peněz a kriminálními činům přesahujícím rámec jedné republiky.

Jejich vybavení odpovídá časům policejního rady Vacátka – například mezinárodním pašerákům drog a padělatelům peněz čelí čtyřčlenný tým s jediným osobním vozem... Přesto má naše kriminálka slušné výsledky – například ze sto vražd objasní 79. Na rozdíl od dob rady Vacátka však má dnešní kriminálka podstatně menší důvěru veřejnosti. Nyní po zrušení zdiskreditované StB, kdy se i práce ostatních složek dostává stále více pod veřejnou kontrolu, by se snad i ztracená důvěra mohla podle výsledků práce postupně obnovit.

JOSEF TUČEK, *Mladá fronta* 3. 2. 1990

Poslední hosté opustili hospodu kolem půl jedné. Ještě o půlnoci jsem napočítal šest obsazených stolů. Ostatní Romové vypadli poměrně rychle po Tiborovi, takže jsem mohl v klidu sledovat klasické hospodské šachy, kdy se různé stolové společnosti rozpadaly a zase shlukovaly. Odešel jeden z tříčlenné party a zbývající dva se po chvíli přesunuli k další zpola osířelé skupině. Tihle hospodští držáci by určitě vydrželi ještě pár piv, ale na přelomu dne je začal Hans osvědčeným způsobem vyhazovat – nejdřív zhasl zadní část hospody, kde už seděl jen jeden osamělý pijan, pak poslal servírky, aby uklidily prázdné stoly a položily na ně obrácené židle. Každý nakonec pochopil. V podobných situacích jsem vzpomínal na dědu. Co umřela máma a já zůstal s tátou sám, hlídával mě právě on. Sedět u televize

ho nebavilo, a tak mě bral do hospody, kde hrál se starými kamarády z práce tisíc. Podobné hospodské triky na něj nefungovaly a nenašel se hospodský, který by si ho dovolil otevřeně vyhodit, dokud nedohráli až do tisíce celou partii. Táta občas proti svéráznému hlídání protestoval, ale děda mu tvrdil, že se alespoň něco dozvím o životě od zkušených *pardálů* a že zakouřený vzduch v hospodě mi rozšíří plíce, *což se bude hodit, pokud bude mladej sportovat.*

„Co vy? Nechce se vám domů?“

Klára Bittmanová se už převlékla k odchodu. Přes batikované tričko si vzala mikinu. Batikovanou. Divoké zelené kruhy se prodíraly skrz tmavě modrou, která měla místy rudé fleky.

„Chce, ale ranní autobus do Ostravy jede až ve čtyři.“

Vstal jsem a típl cigaretu do popelníku. Docela mě už bolely plíce. Tohle byl vážně náročný den.

„Já myslela, že jste tu autem.“

„To si vzal fotograf, nemohl na mě čekat,“ vysvětlil jsem. *Jasně, že mohl, ale je to debil.*

„Padáme, Liebe?“ Druhá servírka měla na sobě úplně stejnou mikinu. Vypadaly v tom jako sestry – hnědooká a modrooká.

„Herr Redaktor je ještě čtyři hodiny bezdomovec,“ vysvětlila Klára Bittmanová.

„Tak ho vezmeme s sebou,“ pokrčila rameny Romka. Jana, jestli si dobře pamatuji, jak na ni Tibor volal.

„Musím v jedenáct volat do centrální redakce kvůli článku na pondělí,“ namítl jsem.

„Klára má telefon. Nemá teplou vodu, ale má telefon,“ pronesla Romka.

„Jasně, pojedte. Mám i pokoj pro hosty.“

Podíval jsem se na ty *mikinové sestry* a rozhodování bylo poměrně jednoduché.

Myslel jsem, že bydlí někde poblíž, ale z hospody jsme namířili rovnou na parkoviště. Zelo prázdnotou, jen na okraji se krčila dvě embéčka a jeden favorit. Měl na sobě nálepku: Jezdím jako Fittipaldi. My ale došli k osamělému modrému trabantu, který stál statečně uprostřed parkoviště.

„Můj Bobeš,“ ukázala na něj hrdě Klára a odemkla.

„Brácha mi ho dovezl z Německa,“ řekla, když si všimla mého zkoumavého pohledu.

„Koupil za pět prstů,“ jako by zašeptala Romka, ale řekla to i tak dost nahlas, abych to slyšel i já.

„Pff,“ odfrkla si Klára Bittmanová. „Majitel ho nechal na parkovišti s klíčky ve dveřích.“

„Měl ti ukrást kombíka.“

„Neuk...“ V půlce slova se ale zarazila a zmlkla. Evidentně tuhle debatu nevedly poprvé a pokaždé měla stejný scénář. Klára usoudila, že po půlnoci na prázdném parkovišti nemá smysl pokračovat. Jana sklopila přední sedadlo spolujezdce a prosmýkla se na zadní sedačku. Musela odhrnout hromadu výtisků časopisu Respekt, aby se tam vešla.

„Nemá to pásy.“

„To je v pohodě, Herr Redaktor, tady to nikdo neřeší,“ odvětila Klára a auto na potřetí nastartovala.

„Na Bobeše je spoleh,“ pohladila láskyplně palubní desku.

„Akorát se bojí psů,“ zasmála se Romka.

A také mu nefungovalo levé světlo. Řidičce to podle všeho nevadilo, a vlastně ani mně ne.

Z Bruntálu jsme se vymotali, aniž bychom narazili na jediné auto nebo chodce. Krátce poté, co jsme minuli poslední dům města, jsem si ale všiml něčeho zvláštního.

Projeli jsme totiž železniční přejezd, na kterém trabant nadskočil tak, až mě to probralo z mikrosnánku. A mě zaujala cedule tradičně označující konec města.

„Co to je?“

Klára se ohlédla a zpomalila.

„Můžete, prosím, zastavit?“

„O co jde?“

Klára se za mnou vysoukala ven. Byla docela vysoká, měřila určitě přes sto sedmdesát centimetrů, takže jí vystupování z malého auta činilo skoro stejné potíže jako mně.

„Freudenthal,“ přečetla.

„Co to znamená?“

„Údolí radosti.“

„Já to umím přeložit, ale nechápu, proč to sem někdo napsal?“ zavrtěl jsem nechápavě hlavou.

„To je původní název města. Vždycky se tak jmenovalo. Tedy po válce už ne,“ vysvětlovala.

V záři zadních světel trabanta jsem se na ceduli podíval pořádně. Někdo ji přetřel vápnem a pak černou barvou napsal německý nápis.

„Hej, budete tam dělat lásku, nebo pojedeme?“

Jana se na nás zakřenila přes polootevřené okno. Sáhl jsem si na ceduli – černá barva byla docela čerstvá. Zanechala mi na prstu drobný otisk.

O pětadvacet kilometrů dál jsme narazili na další přetřenou ceduli – městečko Dvorce někdo přejmenoval zpátky na Hof. Udělal jsem si v hlavě poznámku, že sem budu muset poslat Rada. Nebude mít radost. Stejně jako pražští politici. Vyvolávání démonů minulosti bylo přesně to, čeho se děsili nejvíc. Zvlášť teď před volbami.

Dvorce se nacházely v údolí. Trabant do něho ale nevjel. Projeli jsme kolem vrcholu kopce okolo továrny na sporáky Mora Moravia, která i v tuhle dobu svítila do širokého okolí, nejspíš v ní pracovali na tři směny, a zastavili před podlouhlou budovou, která stejně jako fabrika měla krásný

výhled do zastavěného údolí. Vypadala jako tradiční sel-
ské stavení – půl domu sloužilo k bydlení, druhá část byla
určená pro dobytek. Teď tady ale žádný dobytek nebučel.
Trabant naposledy vydechl před dřevěnou bránou, kterou
by nejspíš dokázal sám prorazit, což by ani pro vozidlo
z bakelitu nebyl žádný výkon, neboť brána vypadala, že
padne při nejbližším silném větru.

„Vítejte na Bittmanově haciendě.“

„Já tomu říkám Bittmanovic ruina, protože i poslední
Cikán žije lín,“ zašvitořila Jana na zadním sedadle.

Nejspíš měla pravdu. Prošli jsme skrz branku do areálu
statku. Klára rozsvítila venkovní světlo a mě překvapilo,
jak útulné místo to je. Naproti domu stál prázdný kravín
s břidlicovou střechou, postavený z černých kamenů. Neměl
okna a uvnitř se nejspíš skrývala jen temnota. Před ním se
ale zelenalo několik záhonů se salátem, rajčaty, okurkami,
mrkví a čertví čím ještě. Na okrajích rostly květiny. Zare-
gistroval jsem pivoňky a růže. Nic dalšího jsem ale nebyl
schopný pojmenovat. Vyrostl jsem v paneláku a nejčastější
květinou mého života byl karafiát, který jsem jednou za rok
koupil mámě k MDŽ.

Dům samotný musel být starý dobrých dvě stě let. Mož-
ná víc. Ve dveřích vedoucích dovnitř jsem se musel trochu
shrbit. Obloukové stropy podpíraly pseudorománské sloupy.
Mramor na podlaze nesl stopy mnoha předchozích obyvatel
a uprostřed chodby se sbíhal do menší prohlubně.

„Nemáte hlad?“ zeptala se Klára.

Zavrtěl jsem hlavou. Jestli jsem na něco neměl chuť, bylo
to jídlo. Dal bych si cigaretu a...

„Mohl bych si dát sprchu?“ zeptal jsem se.

Jana zase vyprskla smíchy: „Leda když naprší.“

Klára se na ni jen prosebně podívala.

„Zatopíš, prosím?“

„Ale jenom, že jsi to ty, Liebe.“

Jana odklusala kamsi do zadní části domu a jeho, nej-spíš, majitelka, mě zavedla do kuchyně. Výraz, který se mi dral na mysl, byl *starosvětská*. Nábytek vypadal, že je ještě předválečný, a to včetně ušáku a houpacího křesla. Jediná nová věc v kuchyni byl plynový sporák Mora Moravia. Nad oknem visel Ježíš Kristus na kříži omotaný několika tibetskými vlaječkami. Klára si všimla, že mě ta nekanonická instalace zaujala.

„Jsou právě tibetské. Koupila jsem je při návštěvě dalaj-lamy. Na vlastní oči jsem ho viděla.“

Při těch slovech se jí ty vlastní oči rozzářily.

„Byl jste tam? Určitě ano, že?“

Teď jsem se usmál já. Byla jako Navara. Při návštěvě dalajlámý jsem měl zrovna službu a přepisoval zprávu o výhledech transformace hornického průmyslu. Sám jsem tomu pořádně nerozuměl, ale nakonec jsem něco zplichtil, a dokonce to vypadalo, že to má hlavu i patu.

Zavrtěl jsem hlavou.

„Jsem ostravský zpravodaj. V životě jsem neviděl na vlastní oči ani Havla.“

„Já ano. S dalajlámou,“ pronesla hrdě.

Zatímco jsem se unaveně posadil do ušáku, který v sebe-braně hlasitě zavrzel, čímž dal jasně najevo, že se nemám moc hýbat ani prudce vstávat, otevřela jednu ze skříní stojících v řadě vedle sporáku. Odhalila tak pohled na sbírku zavařenin různých barev. Viděl jsem angrešt, rybíz, jahody, desítky různobarevných marmelád a pak hromadu velkých sklenic od okurek s čirou tekutinou. Aniž by se ptala, vydala dvě sklenice od hořčice a nalila ji do nich.

„Co to je?“ zeptal jsem se, když mi sklenici podávala.

„Šnaps.“

Přivoněl jsem si.

„Ovocná pálenka?“

„Z jablek a jahod. Prostě šnaps. Tady je všechno šnaps, Herr Redaktor.“

„Ťukli jsme si a vypili to na ex. Po té režné šlo rozhodně o kvalitativní změnu.“

„Co si o tom myslíte?“ zeptala se po chvíli, když znovu nalila šnaps do sklenic.

„O čem?“

„O té demonstraci. Lidé v hospodě to hodně řešili. Je tu moc horkých hlav, které věří, že když odešli komunisti, budou mít Sudety autonomii. Jiní se bojí. Myslím, že těch je víc.“

Raději jsem se napil. Na jazyku jsem cítil lehký alkoholový ocas, ale jinak to byla zatraceně kvalitní pálenka.

„Autonomie?“

„Ano.“

„V Praze o tom nikdo nebude chtít ani slyšet. Všechno je tak křehké. Bojí se toho, jak dopadnou volby. Aby to nebylo vodou na mlýn komunistům,“ vysvětlil jsem. Nebyl jsem znalec velké politiky, která se ostatně měnila každý týden, ale tímhle jsem si byl jistý. V Ostravě se hodně mluvilo tom, co se děje a bude dít na vesnicích a v malých městech, kde zůstala většina Němců – Hlučín, Horní Benešov, Krnov, to všechno byla místa, ke kterým se s obavami obracel zrak politiků, ale i obyčejných lidí. Minulý režim v každém z nás zanechal étos věčného boje Čechů proti Němcům. Nic na tom nezměnil ani slavný Fierlingerův proslov (samozřejmě schválený Gottwaldem), kterým po Benešově smrti zastavil odsun se slovy, *že teď už není Němec, Čech nebo Slovák, ale každý z nás je hlavně člověk nových časů, v nichž společně budeme budovat novou lepší zemi pro naše děti a světový mír*. Jo, ten jsem uměl také zpaměti.

„Uwe Bittman je váš příbuzný? Strýc?“

„Něco jako bratranec. Můj děda a jeho děda byli bratři. Když umřel táta a já zůstala sama, Heinrich s Ritou nás s bráchou střídavě vychovávali. Uwe je Heinrichův syn. Když bylo ale Adolfovi, bráchovi, osmnáct, vrátili jsme se domů.“

„A teď je kde, váš bratr?“

Jméno Adolf jsem nedokázal vyslovit nahlas.

„V Berlíně. Prodává kariwurst.“

„Co to je?“

„Nejlepší jídlo na světě!“ zasmála se. Než jsem se ale stačil zeptat, co to zatraceně vlastně je, otevřela dveře Jana.

„Hej, já tu, Herr Redaktor, roztápím pod kotlem a vy si tu chlastáte. To je ta jahodová?“

Klára rychle ze skříně vylovila další skleničku a nalila Janě a také dolila nám oběma.

„Na našeho zachránce,“ pronesla. Vstal jsem. Trochu se mi motala hlava a styděl jsem se. Žádný zachránce jsem nebyl. Jen trouba, co neuměl včas uhnout z cesty.

„Prosit!“ pronesla Romka. K němčině sklouzávala mnohem častěji než Klára Bittmanová. Vyklopil jsem do sebe dalšího panáka.

„Máme pro vás tu *sprchu*,“ vzala mě Jana za ruku. Do druhé chytla alkohol. Prošli jsme chodbou a došli do něčeho, co mohla být prádelna. A nejspíš i byla. Na šnůře v rohu viselo několik trik – batikovaných, košil – bílých, vhodných pro servírku, a také ženské spodní prádlo. Uprostřed místnosti stála kamenná vana. Byla naplněná čistou vodou. Vzadu měla kamínka, z nichž odcházel kouř začouzenou rourou do střechy a která ohřívala vodu.

„Rozbil se mi bojler, takže mám pro vás jediné vanu,“ řekla omluvně Klára.

„Tady nemáte teplou vodu?“ zeptal jsem se překvapeně.

„Žádná teplá voda pro Bittmany, to je tady pravidlo, pane redaktore. Teda bývalo,“ pokrčila rameny.

Stál jsem a sledoval ten výkřik moderní techniky minulého století trochu rozpačitě. Zvlášť když obě ženy stály ve stejné místnosti se mnou.

„Já bych,“ začal jsem a vlastně nevěděl, co říct. Oceňoval jsem, že mi nabídly lázeň, zejména když byla jedna hodina ráno, a o to víc jsem nevěděl, jak je poslat pryč. Situaci vyřešila Jana. Napila se jablečno-jahodového šnapsu a zkusila volnou rukou vodu.

„Ideální,“ prohlásila a pak se před námi svlékla. Netrvalo jí to dlouho. Položila sklenici na okraj zídky obložené zevnitř kachličkami a pak vplula se šplouchnutím do vany.

„A kdo se chce napít, musí za mnou!“ pronesla a sama se napila.

Klára se svlékla a položila do vody podobně rychle. Abych *nezíral*, sledoval jsem automaticky nejdřív pověšené prádlo, ale pak jsem si řekl, že nebudu *trhat partu*, a sundal jsem ze sebe oblečení. Nebylo to těžké. Horší bylo, že když jsem se ponořil do vody, rozbolela mě místa, kde jsem měl čerstvé strupy.

„To chce šnaps,“ všimla si toho Jana a podala mi pálenku. Napil jsem se a konečně se uvolnil. Už jsem byl vážně opilý. A nebyl jsem sám. Dívky samotné se srdnatě propíjely ke dnu sklenice. Při každém dalším napití jim šnaps tekł po tvářích a do vody. Na rozdíl ode mě ale nebyly v křeči a pití i lázeň si užívaly.

„Co to znamená, žádná teplá voda pro Bittmany?“ zeptal jsem se, když se Klára natáhla ke svým věcem pro startky bez filtru a my si každý jednu zapálili. S popelem si nikdo starosti nedělal, klepali jsme ho rovnou na kamennou dlažbu prádelny. Jana mi přitom podala sklenici, takže jsem se napil a poslal ji pak dál.

„Nikdy nic pro Bittmany. Ani teplou vodu, ani pionýrský šátek,“ plácla do vody rukou Jana. Byla už slušně opilá takovým tím hlučným způsobem. Mně alkohol vždycky spíš klížil oči a dělal malátným.

Klára se napila a podala láhev Janě.

„Ve škole jí zakázaly být pionýrka. Tenkrát bulila jak blbka, že nemůže nosit rudý šátek. Vidíš, a dneska je to každému jedno.“

Klára se jen usmála a souhlasně pokývala hlavou. Jana prudce vyskočila a postavila se do vážné pózy. Zatímco nám tak nabídlá pohled na svou krásnou mladou ženskou postavu a po prsou jí stékaly kapky vody, začala recitovat: „Slibuji před svými druhy, že budu pracovat, učit se a žít podle pionýrských zákonů, abych byl dobrým občanem své milované země, Československé socialistické republiky, a svým jednáním chránit čest pionýrské organizace Socialistického svazu mládeže!“

Pak se napila a dodala: „K budování a obraně socialistické vlasti buď připraven!“

„Vždy připraven!“ dodal jsem pobaveně. Taky jsem si to pamatoval.

„Vy jste byl pionýr?“ zeptala se Klára.

„Tuším, že jsem pořád ještě členem SSM,“ odpověděl jsem a svrchu chytil podanou zavařovačku. Jana sebou plácla zpátky do vody, až se několik vln přelilo přes okraj.

„Strejda Heinrich, Uweho táta, mě nachytl, jak tajně chodím s Janiným pionýrským šátkem. Tenkrát mi dal poprvé výprask opaskem. To si jinak šetřil jenom pro Ádu.“

„Měla takovýhle jelita, že si nemohla sednout až do oslavy Hitlerových narozenin,“ zakřenila se Jana a z ruky mi vzala sklenici, aniž bych se vůbec stačil napít.

Klára přitom sklopila zrak.

Já se jen usmál a odhodil mokrou cigaretu na zem.

„Jsem strašně unavený. Potřeboval bych spát,“ řekl jsem.

„Ukážu vám pokoj,“ přikývla Klára chápavě. Vstala, a zatímco jsem se už bezostyšně kochal jejími zády a, ehm, vším ostatním, zabalila se do ručníku, který ležel na prádelním koši. Podala mi také jeden.

„Díky. Myslím, že zítra bude dlouhý den,“ povzdechl jsem si. Netušil jsem, jak moc velkou mám pravdu.

Rozhodnutí prezidenta o amnestii

U příležitosti svého zvolení prezidentem ČSSR využívám práva daného mi Ústavu a vyhlašuji tuto amnestii:

Článek I

Promíjím nevykonané tresty

- a) *odnětí svobody nebo jejich zbytky samostatně uložené za přečiny,*
- b) *odnětí svobody podmíněně odložené,*
- c) *nápravného opatření nebo jejich zbytky,*
- d) *peněžitě nebo jejich zbytky, pokud nebyly uloženy vedle trestu odnětí svobody,*

kteé byly nebo budou pravomocně uloženy za přečiny nebo trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí s tím, že se na pachatele hledí dnem tohoto rozhodnutí, jako by nebyl odsouzen.

Článek II

1. Promíjím nevykonané tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud nepřevyšují

- a) *dva roky za úmyslné trestné činy,*
- b) *tři roky za trestné činy spáchané z nedbalosti,*
- c) *tři roky u úhrnných a souhrnných trestů uložených za úmyslné trestné činy a trestné činy spáchané z nedbalosti.*

2. Z ostatních trestů odnětí svobody nebo jejich zbytků, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, promíjím

- a) *z trestů uložených za úmyslné trestné činy jednu třetinu, nejméně však dva roky,*
- b) *z trestů uložených za trestné činy spáchané z nedbalosti jednu polovinu, nejméně však tři roky,*
- c) *z trestů úhrnných a souhrnných uložených za úmyslné trestné činy a trestné činy spáchané z nedbalosti jednu třetinu, nejméně však tři roky.*

3. Ustanovení odstavců 1 a 2 se vztahují též na tresty úhrnné a souhrnné uložené za trestné činy a přečiny.

Článek III

Tresty odnětí svobody, které byly pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, u nichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje jeden rok, promíjím s účinkem, že se na pachatele hledí dnem tohoto rozhodnutí, jako by nebyl odsouzen.

Článek IV

Nařizují, aby nebylo konáno řízení o přečinech, které byly spáchány přede dnem tohoto rozhodnutí.

Článek V

Nařizují, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno, trestní stíhání

- a) pro úmyslné trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud je na ně stanoven trest odnětí svobody nepřevyšující tři roky,
- b) pro trestné činy spáchané z nedbalosti přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud je na ně stanoven trest odnětí svobody nepřevyšující pět let.

Článek VI

1. Ustanovení článků II a V se nevztahují

- a) na trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a trestné činy a přečiny spáchané s nimi v souběhu,
 - b) na pokusy trestných činů a dokonané trestné činy teroru podle § 93 tr. zák., obecného ohrožení podle § 179 odst. 3 tr. zák., vraždy podle § 219 tr. zák., loupeže podle § 234 odst. 2, 3 tr. zák., znásilnění podle § 241 odst. 2, 3 tr. zák. a pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 3, 4 tr. zák.,
 - c) na osoby odsouzené jako zvláště nebezpeční recidivisté podle § 41 tr. zák.
2. Z trestů, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pachatelům uvedeným v odstavci 1 písm. b), c) promijím jeden rok.

Článek VII

Ukládám generálnímu prokurátorovi ČSSR, ministrům spravedlnosti ČSR a SSR a ministru národní obrany ČSSR, aby mi na základě přezkoumání předložili k rozhodnutí návrhy na zastavení trestního stíhání nebo návrhy na prominutí nebo zmírnění trestů za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí u osob, na které se toto rozhodnutí nevztahuje nebo se na ně vztahuje jen zčásti, jde-li o

- a) těhotné ženy,
- b) matky, které pečují o dítě mladší 15 let, anebo jiné osoby, které se samy starají o takové dítě,
- c) muže starší 60 let a ženy starší 55 let,
- d) osoby, které trpí těžkou chorobou nebo jsou invalidní,
- e) osoby obviněné nebo odsouzené za trestné činy podle I. hlavy zvláštní části trestního zákona a za trestné činy zběhnutí do ciziny podle § 283 tr. zák.

Článek VIII

Ukládám generálnímu prokurátorovi ČSSR, ministrům spravedlnosti ČSR a SSR a ministru národní obrany ČSSR, aby zajistili provedení tohoto rozhodnutí nejpozději do 21. ledna 1990.

Havel v. r.

Vzbudily mě vzrušené hlasy. Podíval jsem se na své primky. Bylo půl jedenácté. Měl jsem půl hodinu, než budu muset volat do redakce. Bolela mě hlava. Nejen z té včerejší nakládačky, ale i z pití. V mnoha ohledech to byl zábavný večer, i když poněkud zvláštní. Posadil jsem se na postel a prohlédl si místnost, kde jsem spal. Vypadala jako na chalupě u dědy. Jenom on tam tedy neměl nad každým oknem kříž s Ježíšem. Přehodil jsem naducanou péřovou peřinu přes okraj postele a vstal.

Mou pozornost upoutala hromádka oblečení na židličce – šlo o čisté spodní prádlo, tričko i bílou košili. O jednu velikost větší, než jsem nosil, ale to nevadilo. Oblékl jsem si své kalhoty, které včera neutrpěly takovou újmu jako zbytek mých věcí, ale ostatní jsem si půjčil.

Vyhrnul jsem si rukávy a obul své boty. Hlasy dole se změnily v pláč.

Obě dívky jsem našel v kuchyni. Klára kouřila, Jana brečela.

„Co se...?“

„Zavřeli Tibora. Za vraždu.“

Vzhledem k množství včerejších zážitků a vypitému alkoholu jsem musel chvíli přemýšlet, ale pak jsem si spojil jméno Tibor s tváří mladého Roma, který mě naléval *rejžákem*.

„Bratr, že?“ došlo mi konečně.

Klára pokývala hlavou. Držela Janu za ruku. Na stole zůstal zbytek cigaret. Jednu jsem si vzal a zapálil.

„Včera byl přece v hospodě, co se stalo?“

Jana jen pokrčila rameny a utřela si hřbetem pravé ruky velkou nudli. Měla na sobě červenou sukni a tričko s krátkým rukávem – batikované do červena. Veselý outfit moc nekorespondoval s tím, jak vypadala.

„Ráno mi volala jejich máma, že je v cele předběžného zadržení. Věbé si pro něj přišla před hodinou. Prý ho někdo viděl, jak šel z Jürgenova bytu.“

„Koho?“ Byl jsem zmatený, a kocovinou to nebylo.

„Starej Schneider. Prý ho v noci zabil, aby ho vykradl,“ vysvětlila.

„Nikdy by to neudělal. Nikdy,“ vyhrkla Jana.

Představil jsem si Tibora, vůdce party mladých Romů, jak vtrhl do hospody, aby chránil svou sestru. Určitě by neměl problém dát někomu nakládačku. Ale těžko říct, zda mohl, nebo nemohl někoho i zabít.

„Odvedu tě domů. Máma tě potřebuje.“

„Půjdu sama, Liebe. Máš hosta. Neboj, nic se mi nestane. Je to za rohem.“

Jana rozhodně vstala, vzala si cigaretu, a aniž by si ji zapálila, vložila ji do úst. Doslova vyběhla ven. Ani za sebou nezavřela dveře kuchyně.

„To se stalo tady ve Dvorcích?“

„Jo, jo. Jürgen byl z Freudenthalu, ale pak dostal na důchod byt tady, když postavili ty luxusní paneláky na Palackého,“ vysvětlila.

„Proč by ho zabíjel?“

Jen pokrčila rameny.

„Onkel Schneider byl zlej chlap. Strávil dvacet let ve vězení. Možná se kvůli něčemu pohádali.“

„Dvacet let? To musel někoho zabít, ne?“

„On dělal hlavně papíry.“

„Teď tomu nerozumím.“

„Jürgen byl úředníkem bruntálského gestapa. Pracoval tam jako mladej kluk od ledna pětáctýřicet, ale stejně za to slízl dvacet roků. Ven ho dostalo až pražské jaro. Původně měl doživotí.“

Podíval jsem se na hodinky. Blížila se jedenáctá. Musel jsem volat do redakce. Směnu měl Josef Vagaday, jeden z nejzkušenějších editorů. A pěkně štouravý týpek. Co jsem si pamatoval, nic mu nebylo dobré. Navíc strašně huhňal, takže si člověk musel dát pozor na to, jestli správně rozumí tomu, co říká.

Klára mě nechala o samotě s telefonem, který rozhodně pamatoval, když Jürgen Schneider ještě dělal pro Geheime Staatspolizei Freudenthal, což vysvětlovalo, že ho měli, na rozdíl od teplé vody, na statku zavedený.

Bylo mi pořád trochu špatně od žaludku z včerejšího *večírku*, ale stejně jsem si zapálil cigaretu a vytočil redakci. Vagaday to vzal po prvním zazvonění. Byl rychlejší než skartovači StB v listopadu loňského roku.

„Mohlo to bejt lepší.“

„Zdravím, tady...,“ pak mi ale došlo, že ví, s kým mluvím.

„Já vím, ale diktoval jsem.“

„Co máš na pondělí?“ přerušil mě. Výmluvy ho nezajímaly.

„Ještě jsem nemluvil s ostravským editorem...“

„Já ano. V Praze jsou všichni z té demonstrace na prášky. Všude zvoní telefony. Prezident po neděli posílá do Bruntálu Sašu Vondru. Biskup Malý prý chystá usmiřovací mši někde v Krnově.“

Protočil jsem oči. Byl jsem novinář, ale to, jak se změnil mediální svět za těch pár měsíců mě překvapilo. Celá republika byla jako probuzená Šípková Růženka. Dřív lidé četli noviny mezi řádky, ale nechávaly je chladnými. Teď stačil jeden komentář, poznámka, glosa a redakci zahltily dopisy a telefony.

„Danieli, jsi tam?“

„Jasně, já jenom, že mě to překvapilo. Ty silné reakce.“

„Překvapilo?“ Vagaday nezněl zle nebo snad sarkasticky. Spíš jsem ho já sám překvapil.

„Jsou to Němci a my Češi. Všechny mýty téhle země jsou o boji Čechů a Němců. Všichni jsou napjatí jak kšandy, co by se do voleb ještě mohlo pokazit a komu to prospěje. Nejspíš komunistům, ne?“

Přesný jako vždy.

Měl pravdu. Češi a Němci. Věčný boj. Na čtyřicet let utichl, ale Němci včera přestali hledět do země a šoupat nohama. Vyděsilo to i prezidenta, když sem posílá svého klíčového poradce a miláčka médií Sašu Vondru. A to ani netušili, co se včera stalo se značkami s českými názvy zdejších měst a vesnic.

„Včera v noci někdo zabil bývalého úředníka gestapa.“

„Na té demonstraci?“

Zavrtěl jsem hlavou, ale pak mi došlo, že telefonuji.

„Ne. Ale domnělý pachatel na ní byl.“

Což nebyla tak úplně pravda.

„Němec?“

„Rom.“

Vagaday se zhluboka nadechl.

„Vůbec tomu nerozumím, Danieli.“

Já tomu taky nerozuměl. Potáhl jsem z cigarety. Co vlastně chtěl slyšet? Asi že udělám to nejlepší. Jako vždycky každý z nás. Ale já nebyl žádná hvězda jako Marcela.

„Jsem v kontaktu s tím, kdo svolal tu demonstraci, s Uwem Bittmanem. Pošlu v neděli rozhovor a delší reportáž. Kolik mám místa?“

„Na kolik to bude zajímavé. Z Ostravy už dorazily fotky. I těch letáků s hákenkroji. Zatím jsem je nikde neviděl. Necháme si je na pondělní vydání. A...“

Na chvíli se odmlčel a zhluboka se nadechl.

„Ano?“

„Všechny to zajímá, ale nikdo nechce žádnou hysterii, i když to k tomu spěje. Naprosto nevím, jak to vyvážit. Prostě napiš pravdu.“

„A co ten mrtvý gestapák?“

„Zjisti, o co jde. Rom vraždící gestapáka je minimálně dobrý příběh.“

Pokud takový byl doopravdy.

„Jdu na to,“ řekl jsem a típl cigaretu. Potřeboval jsem na záchod. Z Vagadaye měl člověk vždycky sevřený žaludek.

Klára vypadala unaveně. Její včerejší úsměv zmizel s nocí. Vzala si na sebe černé šaty s broží – malou žlutou květinou – a vyšlapané černé kanady. Trabant jsme nechali zaparkovaný na místě a vyrazili pěšky do údolí. Přišlo mi logické, že s ní zůstanu. Neměl jsem proč spěchat domů. Dvorce neboli, jak jsem se včera dozvěděl, Hof měly kolem tří tisíc obyvatel. Většina města se nacházela v údolí a dvou ramenech vinoucích se podél potoka. V centru se kupily paneláky s výjimkou dvou řad starých třípatrových domů kolem kostela. Na kopcích pak stály do dálky rozházené staré domy jako ten, z něhož jsme vyšli. Blíže k centru bylo i několik nově postavených domů ve stylu standardních okálů, kterým můj táta zásadně říkal televizní obrazovky. Vypadaly tak. Blížila se doba sobotního oběda, takže lidé byli vesměs zalezlí doma. Na zahrádkách kolem okálů jsme ale zahlédli pár lidí. Většinu Klára pozdravila mávnutím ruky nebo pokynutím hlavy. Za první řadou paneláků se nacházela druhá. Vždy dva pětipatrové paneláky nalepené na sebe.

„Palackého ulice,“ přečetl jsem.

„Jedna z mála, která neměla ruské jméno,“ usmála se konečně Klára Bittmanová. Před domem číslo třicet dva postávali lidé. Rychle jsem to spočítal na dvacítku. Největší hlouček tvořilo sedm mužů zhruba mého věku. Vypadali,

jako by šli z nějaké schůze, většina měla rozepnuté sako, čistou košili a čerstvě oholené vousy.

„Dobrý den,“ pozdravila.

„Tak toho Cikána už mají,“ promluvil někdo zprostřed hloučku. Rychle jsem našel autora slov. Nejméně pětadvacetiletý blondák. K bílé košili měl tenkou černou kravatou. Tím, jak byl oblečený, mi připomínal Tibora. Hnědou polobotkou, na důkaz svých slov, odkopl kamínek, který ležel kousek před ním. Klára se podívala po kamínku, který doskákal do zelené trávy.

„Ale možná by mu měli dát medaili, ne? Za zabití gestapáka, co?“

Klára se dosud na muže nepodívala. Pochopil jsem, že se znají a není mezi nimi zrovna nejlepší vztah.

„Dobrý den,“ pozdravil jsem je s úsměvem – jednu nakládačku už jsem dostal, navíc tady stála dvě auta Veřejné bezpečnosti. V jednom seděl uniformovaný chlápek. Další auto bylo civilní, ale všechno na něm volalo: krajská výjezdovka. Evidentně tu byli z Ostravy dost rychle, aby si případ od okresní kriminálky převzali. Zajímalo by mě, jestli tu byl už určený vyšetřovatel.

„Jakej dobrej den? Já myslel, že se zdravíte hajl hitler, ne?“

Usmál jsem se. Periferním zrakem jsem spatřil starého známého.

„Kamarádi?“ otočil jsem se na Kláru.

„Pojďte, prosím,“ zašeptala nervózně. Pořád se dívala do země.

Zastavil jsem se a vytáhl cigaretu. Nabídl jsem jednu černovlásce, ale odmítla. Nervózně přešlapovala, jak chtěla co nejdřív odejít.

„U nás doma se vždycky zdravilo dobrý den. Taky by vás nebylo, kdybyste mě pozdravil,“ odvětil jsem a dodal tomu

trochu naivní tón. To jsem uměl. Moje matka byla herečka a já sám na vysoké hrál v souboru. Nejlepší jsem byl určitě jako Agamemnón. Ostatně nešlo nemilovat dílo dramatika, kterého zabila želva. Od něj se všechno hrálo samo.

„Nemyslete si, že se tady začnete roztahovat. Viděli jsme ty cedule. Budete držet hubu a krok, nebo půjdete do Německa. Komouši už vás chránit nebudou.“

Blondák mluvil pořád ke mně. Měl přitom vystrčenou bradu vzhůru v tom věčném gestu rváčů, kteří čekají, až si někdo dobrovolně dojde pro ránu pěstí. Nejspíš si myslel, že jsem Němec. Bylo mi to jedno. Zvedl jsem ruku a zamával na vysokého šedesátníka v černém svetru, kterého jsem už chvíli periferním zrakem sledoval. Šel zrovna vedle mladého podpraporčíka. Velmi mladého. Ta stříbrná hvězda se mu na nárameníku musela čerstvě vylíhnout nejspíš jenom díky tomu, že pár jeho *zdiskreditovaných* nadřízených bylo odstaveno ze služby. To by se majoru Böhmovi taky mohlo přihodit, kdyby sám neměl ještě *zdiskreditovanější* nadřízené a kolegy. Navíc byl už pár let v permanentním odchodu do důchodu, což podle jeho slov mělo být už *každou chvíli*.

„Danieli!“ mávl na mě, když si mě konečně všiml. Hlouček jako jeden muž ustoupil o krok dozadu. Dva přitom do sebe omylem vrazili. Jako komická skupina měli rozhodně potenciál.

Natáhl jsem ruku, abych se s ním pozdravil.

„Koukám, že novinařina už je jak ve francouzských kriminálkách. Víš, co na to říká komisař Maigret? Neotravujte mě, vy hyeny!“

Major se přitom zapitvořil jako postava z jeho oblíbených detektivek. Maigreta moc nepřipomínal. Tedy alespoň toho, kterého ztvárnil Jean Gabin. Měl užší obličej s pleší, uši trochu odstáté a červenou pleť. To bylo tím alkoholem. Staří policajti, stejně jako staří novináři, hodně pili. Holíval

se jenom jednou týdně, což mělo být patrně následující den, protože měl tvář šedivou dost zběsile rostoucím strništěm.

„Na Maigreta vám chybí dýmka a já tu nemám fotografa,“ usmál jsem se. Hloučku chlápků jsem si už nevšímal. Pochopili, že šlápli vedle, a tak se tvářili, že tam nejsou.

„Ona ta tvoje Frontička taky není žádný bulvár jako na Západě. Dej na mý slova, v Čechách se něco takového nechytne,“ mávl do vzduchu, jako by chtěl změnit téma rozhovoru tím, že ho symbolicky zažene jako mouchu. Vlastně to tak i udělal. „Ale počítám, že v týhle řiti nejsi jenom náhodou na výletě se slečnou. A co to máš, proboha, na obličej?“

„Pracovní úraz.“

„Jenom jestli se ti to náhodou nestalo cestou z hospody,“ uchechtl se.

Ve skutečnosti ano.

„Jsem tu kvůli té vraždě. Pracovně, kvůli článku,“ přiznal jsem a taky jsem změnil téma, abych mu nemusel vysvětlovat, co se včera stalo. Nejspíš to ale musel vědět z ranního hlášení bruntálské SNB.

Nakrčil nos a poškrábal se.

„Já vlastně ani nevím, co ti můžu říct,“ povzdechl si a pak si vytáhl cigarety. Kouřil marsky. Nechutnaly mi. Připomínaly mi dobu, když jsme si jako kluci hráli na dospělé a dělali cigarety ze staré slámy.

„Všechno?“ nadhodil jsem, abych odlehčil situaci.

„Byla to čistá práce. Žádný bordel jako při domácí zabíjačce. Zastřelil ho z dálky. Dvě rány do hlavy. Umřel hned.“

„Pistolí?“ podivila se Klára.

„Kolegyně?“ podíval se na ni major Böhm.

„Elévka,“ zalhal jsem. Nechtělo se mi vysvětlovat, že jde o servírku z bruntálské Hvězdy, která mě včera vzala k sobě a s níž jsem se koupal nahý. Se sestrou zatčeného.

„Walther P38. Zůstala na místě.“

„Služební zbraň wehrmachtu,“ dodala Klára.

„Jo. Nejspíš patřila oběti,“ pokýval major hlavou.

„Ukradl něco? Pracujete s nějakým motivem?“ zeptal jsem se.

„Zatím nepracuju s ničím. Ještě jsem nevyslechl podezřelého. Navíc je v Ostravě ve vazbě. Pracuju jen s tím, co mám – mrtvola a chlápek, co ho viděl svědek vybíhat v době vraždy z paneláku.“

„Ukradl něco?“ trval jsem na své otázce.

„Našli jsme u něho starou německou medaili. Co to je, netuším. Já ty náckovské věci neznám. Ale máme na to odborníky, neboj,“ pokrčil rameny.

„Otisky prstů na zbrani? A prachová stopa na rukou? Střílel skutečně...“

„Danieli?“ přerušil mě major. „Já vím, že tyhle věci znáš, ale já taky. Všechno ověřujeme. Je to dost čerstvý. Kdybych věděl víc, řeknu ti to. Alespoň to, co bych uznal za vhodný říct novinářský hyeně.“

Zase ten pokus o našťvaný obličej komisaře Maigreta.

Nějak mě už nenapadlo, na co dalšího se ho zeptat. On nejspíš taky vyčerpал všechno, co mi *uznal za vhodné říct*, protože zase změnil téma. Dost zásadně.

„Četl jsem v Mladým světě ten článek o tvém dědovi.“ Začal dost opatrně. Bylo to citlivé téma, protože ho hned zkusil shodit: „Teď je toho všude hodně. Účtování s minulostí, se tomu říká, ne?“

Pokrčil jsem rameny.

„Tvůj děda byl dobrej policajt, jsem ti chtěl říct.“

„Já vím. Taky byl skvělej děda a mizernej táta, říkával můj otec,“ povzdychl jsem si a pomyslel, že můj děda byl taky ještě spoustu dalších věcí navíc. Ale nemluvil jsem o nich. Major Böhm stejně tak. Ani když na to přišla omylem řeč jako třeba v prosinci, když jsme se naposledy viděli na

tátově pohřbu. Pak už jsme si jen volali, když jsem potřeboval nějaké informace do černé kroniky.

„Jestli v tom mordu věštíš skandál, poradím ti. Když mě praskneš, mám stejně před důchodem, tak co,“ řekl po chvíli, nejspíš aby zahnal pachut' toho, že mluvil o tom Klímově článku.

„Ano?“ popostrčil jsem ho, aby si to nerozmyslel.

„Žádný v tom není. Prostě ho ten cikoš oddělal. Loupežná vražda. Oběť si den předtím vybrala z vkladní knížky třicet tisíc. Víš, jak to je v kriminalistice – jedna plus jedna jsou zpravidla dvě. Tohle není Maigret,“ usmál se. Nejspíš měl pocit, že to byl dobrý vtíp.

„Díky. Ale neříká se cikoš, ale Rom,“ procedil jsem skrz zuby. Čekal jsem, že mi kamarád mého táty pomůže víc. Major se od srdce zasmál.

„Já už si můžu říkat, co chci, synku. A stav se k nám někdy na bábovku. Adriana by tě ráda viděla,“ mrkl na mě a napřáhl ruku. Tím náš rozhovor ukončil.

Myslel jsem, že hnusnější turek než v bruntálské Hvězdě udělat nejde, ale ve dvoreckém bufetu dokázali zázraky. Byli jsme tu sami. Nebýt nás, nejspíš už by měli zavřeno. Oficiální otevírací doba byla ale do dvou hodin, a tak nás postarší blondýna s trvalou držící jí vlasy vysoko nad hlavou v hustém chomáči zpevněném tužidlem, jehož chemický odér se dokázal prodrat od pultu až k našemu stolu, musela obsloužit, i když přitom nervózně cinkala klíči. Bufet se nacházel ve dvoupatrové rozlehlé krabici s nápisem Jednota. Naproti bufetu zrovna prodavačka zamykala prodejnu smíšeného zboží, což jí *naše* blondýna určitě záviděla. Pult, kde ráno ležely nejspíš hlavně knedlíky, zel prázdnotou, místní je vykoupili k sobotnímu obědu. Konečně jsem si ale v držáku vedle Rudého *práva* přečetl vlastní noviny. Článek skončil

na třetí straně nahoře, což bylo po titulce vlastně druhé nejdůležitější místo v novinách.

Nemluvili jsme prakticky o ničem. Jen o tom, jak hnusné to kafe je. Blondýna nás musela slyšet, ale tipl bych si, že jí to bylo fuk. A navíc to nejspíš slyšela pořád.

Konečně cinkly dveře a v nich stála Jana. Měla na sobě černé kalhoty a přes ně bílou mikinu. Samozřejmě s batikovaným modrým kruhem. Vypadala hůř než ráno. Hlavně v obličejí. Otočila židli opěradlem dopředu, posadila se a nahnula, aby si vzala nedopité kafe od Kláry. Vypila ho a splnila svou občanskou povinnost zahudrováním nad tím, jak je hnusný.

„Co máma?“ zeptala se Klára.

„Na prášky. Tibor nebyl doma ani rok a půjde zase do lochu na kdoví jak dlouho.“

„On už byl trestaný?“ zeptal jsem se.

„Jasně, je to dospělej Cikán. Vždycky si najde cestu k průseru.“ Jana ohrnula spodní ret, na kterém jsem si všiml několika zrníček špatně namleté kávy. Zkusila je jazykem vylovit a pak, když se nejdřív ohlédla, jestli ji prodavačka nevidí, jich pár vyplivla na podlahu.

„Takže to udělal?“

„Ne,“ řekly rozhodně dvouhlasně.

„Tibor není idiot. Nikoho by nezavraždil.“

„Třicet tisíc už by ale jeho názor změnit mohlo.“

„Jakejch třicet tisíc?“ otočila se na mě Jana.

„Peníze, který Jürgen včera vybral ve spořitelně,“ vysvětlila Klára a pohodila hlavou k oknu. Přes hlavní silnici vedoucí mezi Opavou a Olomoucí a protínající Dvorce zhruba v půlce, se tyčila další víceúčelová socialistická krabice, v níž se pro změnu nacházela drogerie, pošta, kadeřnictví, nějaký další obchod a pobočka České spořitelny. Nesla hrdý název Dům služeb.

Jana ztichla a pak jen nepatrně zavrtěla hlavou. „Kvůli třiceti tisícům by to nedělal. Hele, fakt. Když vykrádal v Ostravě auta, vydělal za týden víc. Brácha není debil. Teda ne tak velký.“

Chápal jsem, že ho brání, ale tohle jsem znal, už když jsem psal soudničky nebo z rozhovorů s tátou. Nejčastější věta příbuzných každého vraha byla: *Byl to milej kluk, nikdy by nic takového neudělal*. V duchu jsem si udělal poznámku, že se musím zase soustředit na politiku. Přesto mě pár otázek ještě napadlo: „Pokud by mu šlo o ty peníze, jak věděl, že je Jürgen vybral?“

„Jedině od Háty ze spořky.“

„On se tak opravdu někdo jmenuje?“ podivil jsem se.

„Němka. Rodiče jí ale chtěli dát český jméno, aby to měla lehčí. Nejspíš ho vybrali z nějakýho starýho kalendáře,“ uchechtla se Klára. „Když je člověk z pohraničí a chce se dostat na školu, vždycky je dobrý jmenovat se spíš Háta, Běta nebo Máta než Helga, když už máte příjmení Rosenbaum,“ dodala.

Napadlo mě, že příjmení Rosenbaum je spíš židovské než *skopčácké*, ale v zásadě měla pravdu. Také se mě často ptali, jestli náhodou nejsem z *pohraničí*.

„Počítám, že spořitelna je už zavřená.“

„Jo, ale vím, kde Háta bydlí. Tam, co každé skopčák,“ mrkla na mě Klára.

Blondýna náš odchod z bufetu rozhodně uvítala.

Od kostela svatého Jiljí vedly dvě řady budov směrem na jih. Šedivá paneláková zástavba ze sedmdesátých let a pak řada devíti třípatrových domů pavlačového typu. Ty byly rozhodně starší. Jejich dřív snad bílá fasáda se víc než šedivé barvě paneláků blížila černé. Mohly za to plíseň a stárání. U prvního domu ale vyrostlo lešení, někdo už zřejmě jeho

fasádu začal opravovat. Byl ovšem na začátku. Mezi domy vedla cesta. Chodník se táhl jenom podél strany s paneláky.

„Německý a český ghetto,“ ukázala Klára nejdřív na staré domy a pak na ty nové.

„A cikánský je kde?“ zeptal jsem se.

„Půl napůl. To jestli zlobíš, nebo ne. Podle toho jdeš k Čechům, nebo k Němcům,“ uchechtla se trochu Jana. Pořád vypadala unaveně a vyčerpaně. Ale přítomnost Kláry ji nejspíš uklidňovala.

„Většinu života jsem žila tady u strejdy Heinricha,“ mávla Němka rukou k domu, který se aktuálně opravoval. My jsme si to ale namířili prakticky doprostřed celé řady. Domy vypadaly jako ještě předválečné, respektive bych si tipnul, že byly velkolepým bydlením za císaře pána a před druhou válkou prošly slušnou rekonstrukcí. Nad vchody byla zašlá sgrafita v egyptském stylu. Tuším, že něco takového *frčelo* ve dvacátých letech. Vešli jsme dovnitř otevřenými dveřmi. Koneckonců bylo léto a dům *potřeboval* větrat.

Ohlédl jsem se a pomyslel si jako už mnohokrát předtím: *Němci*. Když jsem začínal pracovat v Mladé frontě, objížděl jsem prakticky celou severní Moravu a Slezsko a dělal tu nejhorší práci – ankety, vítání občánků, setkání se zasloužilými horníky. Jezdil jsem zpravidla s fotografem, který to měl za trest. Únavná stereotypní práce a generické pitomé texty, které člověk tvořil, aniž by nad tím přemýšlel, mě často v autě uspaly. Řídit jsem uměl, ale v novinách skoro vždy řídil fotograf. Když jsem se vzbudil, rozhlédl jsem se a během chvíle poznal, jestli jsme v německé části pohraničí, nebo v české. V té německé byl zametený chodník a upravená předzahrádka. V české nepořádek. Stačilo se rozhlédnout a hned bylo jasné, jestli jsem v Bolaticích, Hlučíně, Bruntále nebo ve Vítkovicích. Tady to vypadalo stejně. Před domem kvetly mečíky, modré kosatce a pivoňky. Na

druhé straně byl jenom chodník a tráva. Ale dům *páchl* plísní. Vyšli jsme do druhého patra. Ze dveří po levé straně *vyřvávala* televize Příteli chvátej SOS. Klára zaklepala na protější dveře. Trochu jsem se bál, jestli přes televizní produkci bude její decentní klepání slyšet, ale otevřel nám asi šestiletý černovlasý kluk.

„Ano?“

„Ahoj, Přemysle, je doma maminka?“ Snaha udržet českou jmennou linii se neomezila pouze na Hátu.

Kluk zmizel, a zatímco Jaromír Hanzlík určitě zrovna vyrazil s pohledem umírajícího štěňátka zachraňovat dalšího člověka, aby *byl i zítra, čím je dnes*, objevila se za dveřmi zrzavá asi pětadvacetiletá žena. Měla na sobě kuchařskou zástěru a po čele jí stékal pot. Zase takové horko nebylo, takže jsem předpokládal, že nejspíš stála u kouřícího kastrolu. Její nechápatý pohled sklouzl za mě na Kláru, jejíž přítomnost ji evidentně překvapila.

„Copak?“ zeptala se. Dívala se přitom na servírku.

„Tady pan Lichke je novinář,“ vysvětlovala Klára trochu rozpačitě. Nijak jsme si nedomluvili, co řekneme, a nejspíš nás ani nenapadlo nechat mimo dohled Janu, která byla sestrou podezřelého.

„Ano?“ zeptala se zmateně.

„Jde mi o tu vraždu, samozřejmě. Spolupracuji s bezpečností a řekli mi, že si Jürgen Schneider vybral krátce před vraždou peníze ze své vkladní knížky.“ *Slovo spolupracuji bylo samozřejmě hodně kreativní vyjádření situace.*

„Já ale nesmím mluvit o tom, kdo si co vybere z knížky. Jen s Veřejnou bezpečností.“ Její pohled padl přitom na Janu, ale hned se zase vrátil ke Kláře. Vypadala, že z ní má horší pocit.

„Ale právě vyšetřovatelé mi to řekli. V tuto chvíli to je veřejná informace. Píši o tom článek, nechci lhát.“

„Tak nelžete,“ odvětila s železnou logikou. Za zástěru ji zatahal Přemysl. „Kdy bude oběd?“ zeptal se.

„Promiňte, jak vidíte, přišli jste nevhod.“

„Já to chápu, ale jde mi o to najít pravdu. Neříkal třeba pan Schneider, na co ty peníze potřebuje? Na to se vás určitě vyšetřovatel ptal, ne?“

Zavrtěla hlavou.

„Mami, mám hlad.“

„Hele, já fakt nemám, co říct...“

Zkusila zavřít dveře, ale já se do nich opatrně opřel. Ne moc agresivně, ale stejně jsem jí zabránil nám rovnou zabouchnout. Vylekalo to ji i mě. Nejspíš jsem stejně jako major viděl moc příběhů s drsnými novináři ze Západu.

„Ať vám to vysvětlí ona, ne?“

Podívala se přitom na Kláru.

„Já?“ zeptala se překvapeně.

„Já se do ničeho nechci míchat. Nechte mě být.“

„Mami,“ nenechal se Přemysl odbýt stále hysteričtějším hlasem své matky.

„Ale proč ona?“ nechápal jsem.

„Říkal, že to má pro *alte Kamaraden, für Herr Oberst*. Všichni vědí, kdo je *Herr Oberst*.“

„Ano, všichni vědí, kdo je Herr Oberst,“ přitakala Klára.

Nejspíš až na mě. Povolil jsem dveře a Háta je zavřela. Za nimi jsem slyšel plesknutí facky, která zasáhla hladového Přemysla.

Shelly Jamison:

102 – 65 – 95

O tom, že americký časopis *Playboy* připravuje pro pány pěkné, radostné chvíle, nemusíme asi diskutovat. V jednom z loňských čísel nabídl časopis podívanou i pro nás novináře. S velice zajímavými parametry se totiž na jeho stránkách prezentovala naše americká kolegyně Shelly Jamisonová, která pracuje jako redaktorka v televizní společnosti Kanál 10 v arizonském Phoenixu. Shelly nabízí

svým divákům nejen kvalitní novinářské výtvary, ale i mlsné mužské oko může na jejím krásném těle se zalíbením spočinout. Jinak Shelly za své pózování fotografům *Playboy* obdržela tučný honorář, daleko převyšující její honoráře za publicistické materiály. Při pohledu na novinářku z Ameriky nás napadá otázka: A co naše kolegyně v československých sdělovacích prostředcích? (vib)

Deník Mladá fronta 4. 1. 1990

„Já se ho bojím.“

„A co já?“

„Ty jsi jeho *Liebe Klara, nein?*“

„Co ho pustili, byla jsem u něj jednou, já...“

„Možná byste mi to mohly vysvětlit,“ vložil jsem se do debaty. Stáli jsme před domem a kouřili. Na ulici jsme byli sami. Nejen slunce nad hlavou, ale i mé hodinky ukazovaly poledne. A to všichni o víkendu jedli společně. Železný zákon venkova, snad jediný, který dodržovali stejně Češi i Němci bez rozdílu.

„Její prastrýc, velký hrdina Uwe Bittman,“ vysvětlila Jana.

„Říkala jsi, že Heinrich byl strýc, u kterého jsi vyrůstala, a že Uwe je ten z Bruntálu. Mám v tom všem zmatek,“ přiznal jsem. Ani jsem si nepamatoval, kdy jsme si všichni začali tykat. Nejspíš to bylo tím, že když někoho vidíte nahého, vyká se mu špatně.

„Obojí platí. Uwe je syn Heinricha. Pojmenoval ho po svém otci Uwem Bittmanovi.“

Potáhla opravdu mocně ze startky. Teď vypadala docela bledá a vystrašená.

„Oberst Uwe Bittman aus Panzer Division Leibstandarte SS Adolf Hitler,“ pronesla Jana.

„Tvůj prastrýc?“ ujistil jsem se.

„Jo, můj prastrýc.“

Překvapilo mě, že někoho takového neodsunuli hned v pětačtyřicátém. Klára jako by četla moje myšlenky: „Pustili ho až po Havlově amnestii. Měl doživotí. Ale od ledna je u strejdy Heinricha doma.“

„Znali se se Schneiderem?“

„Jasně. Tady se před válkou znali všichni.“

„Proč by mu dával ty peníze?“

Klára jen pokrčila rameny.

„Vidíte, Tibor je nevzal,“ odvětila triumfálně Jana. Bylo zvláštní, že tohle kriminálka neřešila nebo to z Háty nedokázala vytáhnout. Možná ale s sebou neměla žádného Bittmana.

„Mohli bychom s ním promluvit,“ navrhl jsem.

Klára zase pohodila rameny ve vzduchu.

„Liebe, co když je Tibor nevinný? Tohle může být důkaz,“ šťouchla do ní Jana.

Černovláska se zhluboka nadechla.

„K čemu to bude?“

Abych měl příběh pro Mladou frontu, pomyslel jsem si. Jestli jsem se před chvílí bál, že jde o obyčejnou loupežnou vraždu, která mě odvádí od práce na článku o volbách, Sudetácích a Česích, teď jsem měl pocit, že by mohlo jít o něco víc. Nahlas jsem ale řekl: „Minimálně zjistíme, že Tibor neměl žádný loupežný motiv. Až dostane advokáta, bylo by dobré, aby to věděl.“

A navíc mě samotného to zajímalo.

„Dobře, půjdeme tam. Jen se, prosím, držte spíš zpátky, ano?“

Klára soustředěním lehce přivřela oči.

„Díky, Liebe.“ Jana na ni prakticky skočila, objala ji a dala pusu na tvář.

„Měla by ses...“

„Neboj, já do toho rasově čistýho doupěte ani nepáchnu. Půjdu zase za mámou. Stav se k nám večer, chtěla by tě vidět, ja?“

„Ja.“

Zamířili jsme do domu, který se opravoval. Prošli jsme pod lešením a Klára vytáhla žvýkačku Pedro. Nervózně ji třesoucíma se rukama rozbalila a strčila do pusy.

„Pro Heinricha jsem pořád malá holka. Nesnáší, když kouřím,“ vysvětlila, uhladila si vlasy a vyrazila do schodů. Šel jsem za ní.

Vypadalo to, že dveře zásadně otevírají ženy v zástěrách. Tahle měla kolem padesáti let, možná víc. I když zástěra byla spíš starší. Někdo na ni ručně vyšil makové květy a německý nápis *Bůh, láska a rodina*. Podle množství zapraných skvrn a vyspravených děr držela hlavně silou vůle. Pohled na Kláru ženu nejdřív překvapil, pak se jí ale obličej roztáhl do úsměvu.

Otevřela dveře ještě víc a s nimi i svou náruč. Chodbou zavoněly smažené řízky. Černovláška se podívala do země, jako by tam hledala slova, která ale nenašla. Po pár sekundách váhání udělala Klára dva kroky vpřed a ženy si padly do náruče. Nejspíš mi až v tom okamžiku došlo, jak jsou si podobné.

„Oběd je na stole,“ řekla potom žena.

„Rito...“

„Ano?“

„Přivedla jsem přítele. Je novinář.“

„Ano?“ podívala se mi zpříma do očí.

„Píše o Jürgenově vraždě. Chtěl by mluvit s... plukovníkem.“

Překvapila mě pauza mezi Klářínymi slovy. Došlo mi, že nejspíš neví, jak svého prastrýce pojmenovat.

„Oběd je ale na stole,“ pronesla s železnou logikou Rita. V tom si byly evidentně německé ženy podobné, a pak dodala: „Pojďte.“ Celou dobu mluvila německy. Nejspíš ani nepředpokládala, že bych jí nerozuměl.

Byt Bittmanových působil stejně jako Klářin dům. Vše vypadalo staře, přesto čistě. Na zdech visely krajinky, jaké bývaly v oblibě ve dvacátých letech. Dlouhou, čerstvě vymalovanou chodbou jsme prošli do obývacího pokoje.

Stejně jako ulice i obývací pokoj ukazoval, že *zde nežijí Češi*. Znal jsem to z našeho starého bytu i z bytů našich příbuzných, jejichž dominantou byl velký gauč a obývací stěna s televizí. Ta hrála prakticky pořád. U oběda jsme s tátou sledovali nedělní seriály. Zvláště pokud běžel *Malý pitaval z velkého města*, u kterého mi otec pravidelně znovu a znovu vysvětloval, co všechno je v něm špatně.

Tady ale žádná televize v obývací stěně nestála. Jídelně dominoval jen velký dřevěný stůl s deseti židlemi kolem něj. Ne všechny byly obsazené. V čele stolu seděl asi osmdesátiletý stařec.

„Klara.“

Jméno černooblásky zarezonovalo bytem a myslím, že v tom slově bylo všechno. Překvapení, cit i jistá odměřenost. Muž byl přesně ten typ, o kterém se píše, že je *šlachovitý*. Neměl na těle snad jediný gram tuku. Bylo mu rozhodně přes osmdesát, a přesto vypadal víc živý než většina lidí, co jsem kdy potkal. Po mužově levici stála prázdná židle, kde nejspíš seděla žena, jež nám přišla otevřít. Po jeho pravici seděl asi šedesátiletý muž, který mohl být jeho vlastní antitezí. Měřil sotva sto šedesát centimetrů, měl dokonalou

pleš bez jediné stopy vlasů a místo pasu to, čemu se v olo-mouckých hospodách říkalo *pivas* neboli *pivní pupek*. Tu-šil jsem, že to je Klářin strýček Heinrich. Vedle něj seděla blondýna, která vypadala, jako by z oka vypadla Heleně Vondráčkové. Vedle ní se nacházel jen o něco mladší čer-novlasý muž a jeho žena. Působila velmi plaše, snad tu ani nechtěla být. Zato na druhé straně se rozvaloval padesátník s ulízanou patkou. Podobnou nosil můj učitel zeměpisu na gymnáziu. Jeho modré oči se zaměřily jen na mě, Klára pro něj byla vzduch. Připadal jsem si zmateně. Naprosto jsem netušil, kdo ti lidé jsou a co od nich čekat, ale ve výsledku to bylo jedno. Stejně tvořili jenom komparz pro jediného muže – Uweho Bittmana.

„Posaďte se.“

Hostitelka rozhodila rukama směrem k volným židlím na konci stolu. Nezbylo než se posadit. Netrvalo dlouho a na talíři nám přistál velkorysý *wienerschnitzel* s brambo-rovou kaší. Když si hostitelka sedla na svou židli, uvědomil jsem si, že nervózně klepu nohou. Došlo mi to ve chvíli, kdy mi na ni Klára pod stolem položila ruku. „Dobrou chuť,“ pronesla a pak se všichni mlčky pustili do jídla. Přiznám se, že mě ta strohost překvapila. Čekal jsem minimálně otčenáš. Ostatně říkal to i Navara, že jestli někdo na Brun-tálsku chodil do kostela, pak to byli *skopčáci*.

Ticho netrvalo ani minutu.

„Dlouho jsi tu nebyla, Klára.“

Ten hlas patřil starci. Černovláska sotva polkla první sousto.

„Připravovala jsem se na přijímačky a pracovala jsem..., strýčku.“

„To já přece vím. Dostala ses?“

Starý pán si o Kláře evidentně udržoval slušný přehled.

„Ano,“ polkla kus řízku.

„To je dobře. Vždycky jsi byla chytrá. Po svém dědečkovi,“ usmál se.

Klárú jako by něco bodlo u srdce. Podívala se na rozkrájený řízek na svém talíři plném malovaných vlčích máků.

„Jak se daří Adolfovi?“

„Dobře,“ sykla a i přes pokračující výsledk zkusila polknout řízek. Chvilí to vypadalo, že jí zaskočí, ale nakonec to dokázala jenom s jedním malým škytnutím.

„A kdy se vrátí?“

Protože se všichni věnovali svému jídlu a *Herr Oberst* diskusi s Klárou, mohl jsem si ho prohlédnout pořádně, aniž by mé zírání vzbudilo pozornost. Připomínal mi trochu mého dědu. Byli by vlastně stejně staří, kdyby tedy děda žil. Oba v sobě měli něco, co je vyvyšovalo nad ostatní. Jakousi zarputilost, charisma, autoritu, vůli, kterou dokázal *starý pán* vnutit ostatním, zatímco oni k němu chovali směs úcty, strachu, respektu a lásky. Každý z členů rodiny v jiném poměru, ale výsledek byl stejný. Součástí toho všeho bylo, že znal každý detail o lidech, kteří k němu patřili, každou maličkost, a zajímal se o ně, aby si takový rozhled udržel. Ať už z čistého zájmu, nebo potřeby držet svou rodinu pohromadě. Můj děda býval úplně stejný. A byl ještě jeden muž, který podle mě, i když jsem ho viděl jen chvíli, do téhle kategorie patřil – starý komunista Franke.

Klára vypadala rozpačitě. Nožem sundala kus masa z vidličky zpět na talíř a příbor položila na stůl v očekávání toho, že přicházející situace klidnému jídlu svědčit nebude.

„Nechce.“

„Co nechce?“

Starý pán nezvýšil hlas. V jeho tónu ale zřetelně zněla podrážděnost.

„Chce zůstat v Berlíně. Líbí se mu tam, cítí se tam... dobře.“

Uvědomil jsem si, že Klára často dělá pauzu před posledním slovem, jako by si vybírala čas na to, zvolit to správné. Koneckonců v němčině na posledním slově záleží.

Ale jen málokdy se jí to ve skutečnosti podařilo.

„Proč?“

Na takovou otázku se těžko odpovídá. Zvláště když má jeden vysvětlovat pocity někoho jiného.

„Cítí se tam... doma.“

„Doma je tady. Patří tu, stejně jako tu patřil jeho otec, jeho děd, jeho praděd a praděd jeho praděda. Tohle je naše země, náš domov.“

Už vím, odkud bral Uwe Bittman slova, která pronášel včera na demonstraci, pomyslel jsem si.

„Tati,“ pronesla smířlivým hlasem žena, která seděla po jeho levici. On jen položil příbor na talíř, stejně jako před chvílí Klára, a volnou levačkou stiskl její pravačku, jako kdyby uklidnit potřebovala ona, a ne on.

„Přichází jiné časy. A my budeme potřebovat každého, kdo sem patří.“

Kdo sem patří. Nemusel jsem si moc domýšlet, co tím myslel.

„Chceš víno?“ nejstarší z mužů ani nečekal, až stařešina domluví, a prostě vstal. Popošel k hnědému dřevěnému servírovacímu stolku, zatáhl za dvířka otevírající mu cestu do jeho útroby a vylovil z něj láhev bílého Riesling Alltag. Pocházelo z Německa. Jestli se ale cenou a kvalitou blížilo spíš Ostravskému kahanu nebo něčemu, co si mohl dovolit akorát Milouš Jakeš, jsem nedokázal posoudit. U nás se pila zásadně vodka.

Heinrich Bittman nalil do prázdné sklenice nejdřív svému otci a pak i všem ostatním.

Ti mezitím tiše jedli. Poloprázdnou láhvi pak zašermoval směrem k nám.

„Díky,“ řekla Klára a podala mu svou sklenici. Bylo mi hloupé jako jediný nepít, ačkoliv po včerejšku bych si od alkoholu spíš odpočinul.

„Na zdraví,“ pronesl Bittman mladší.

„Na rodinu,“ dodal stařešina a my si všichni v rozpačitém gestu ťukli a napili se.

Víno chutnalo výborně. Po jazyku se mi rozběhla vyvážená chuť. *Tohle rozhodně nebyl německý kahan.*

„Adolf si to určitě rozmyslí,“ pronesl nakonec rozhodným hlasem stařešina. Ostatní jen souhlasně pokývali hlavou. Přistihl jsem se, jak nevědomky dělám to samé. Jeho charisma si vynucovalo poslušnost. Jen Klára trochu rozpačitě pokrčila rameny. Ale neodporovala. Dokonce se vrátila k jídlu. Ne na dlouho.

„Přivedla jsi přítele,“ promluvila konečně sama od sebe blondýna, která do té doby vypadala spíš zakřiknutě.

„Není to přítel, ale kamarád. Je novinář,“ vysvětlila Klára.

„Aha.“

V každém *aha* se může skrývat mnoho významů. V tomhle se zrcadlilo jen čisté překvapení.

„Doufala jsem, že je to přítel, když jsi jej přivedla na oběd.“

Klára nás samozřejmě na oběd nepřivedla, ale nějak jsme nedostali prostor odporovat. Navíc, kdo by protestoval proti řízku?

„Píše o vraždě Jürgena Schneidera.“

Přestože muž, jehož jméno vyslovila, přišel o život teprve před pár hodinami, její slova nikoho nepřekvapila. Nebyl to ale důkaz ničeho, jen toho, že zprávy se v malých komunitách šíří rychle.

„A proč je u nás na obědě?“

„Chtěl jsem mluvit s panem Bittmanem,“ pronesl jsem konečně delší větu než jen strohé ano. Díval jsem se přitom

na starce. To už osazenstvo stolu překvapilo. Tedy s výjimkou jeho samotného.

Vstal. Odsunul svou židličku a beze slova se otočil, aby otevřel nedaleké dveře.

„Asi bys...“

„Pochopil jsem,“ zašeptal jsem Kláře a prošel kolem stolu. Většinou se v takových situacích píše, že *člověka pronásledovaly pohledy ostatních*, ale pozorovala mě jenom Klára. Ostatní se dívali do svého talíře, jen Heinrich Bittman do sklenky s vínem, než ji konečně dopil.

Zavřel jsem dveře a ocitl se spolu se starcem v menším pokoji, kterému dominoval černý dřevěný stůl. Přes zatažený závěs prosvítalo červnové slunce, které pokoj aspoň trochu osvětlovalo. Stařec vylovil z šuplíku knihovny, která stála mezi stolem a oknem, černou gramofonovou desku a vložil ji do starožitného gramofonu s extrémně dlouhou a nečekaně tenkou tubou, ze které měl vycházet zvuk. Přitom zatočil kličkou. Gramofon jsem znal jenom ze starých filmů s Oldřichem Novým. Neodvážil bych si tipnout ani rok výroby, natož značku.

Začal hrát potichu Eriku.

„Cigaretu?“ promluvil nečekaně česky.

„Umím dobře německy, nemám s tím jazykem problém,“ odvětil jsem a spíš ze zvědavosti než ze zdvořilosti jsem se natáhl přes stůl k červené krabičce v jeho ruce. Značku Africaine jsem neznal. Aby ne, stejně jako víno i tyhle cigarety pocházely z Německa – samozřejmě západního. Hned po prvním šluku jsem cítil hutný silný černý tabák.

„Věci šly do kopru, ale alespoň nějaký jistoty zůstaly,“ poklepal na červenou krabičku a zapálil si pomocí kového zapalovače, když předtím odmítl mé zápalky. Pořád

se držel češtiny. Měl jiný přízvuk než zdejší Němci nebo většina lidí mezi Ostravou a Olomoucí. Bylo jasně slyšet, že tu desítky let nežil a mluvil jenom s lidmi, pro které byla čeština sice jediný jazyk, kterým ale mluvili hlavně po nejlevnějších hospodách.

A vězeních.

Proti jeho kultivované němčině docela slušný rozdíl.

„Myslíte ty cigarety?“

Pokýval hlavou, zatímco jsme se oba posadili. On za stůl, já do poškrábané židle naproti. Opěradla pro ruce měla oprýskaný nátěr, ale černé kožené polstrování přinášelo nečekané pohodlí.

„Kouřil jsem je za války a pak přes čtyřicet let ne. Ale přísahal bych, že chutnají pořád stejně.“

Poslední slovo mě rozesmálo. Působil jako někdo, koho češtinu učili příbuzní Jany.

„Proč vás zajímá Jürgenova smrt?“

Byl to přímý člověk. Šel rovnou k věci.

„Říkal jste to – časy se změnily. A s nimi i má práce. Učíme se hledat, co se *skutečně stalo*, kde je *pravda*.“

Tyhle fráze jsem měl pro změnu od Vagadaye.

„Pravda je, že Jürgen byl zbabělec. Prase, které neznalo čest,“ odvětil a do zvuků Eriky několikrát klepl prstem o stůl. Přitom mu z cigarety na stůl odpadl popel. Ani si toho nevšiml. Předpokládám, že jako u všech *patriarchů* i tady je nějaká žena, která vše beze slova výčitky uklidí, jen co odsud odejdeme.

„Dal vám peníze. Třicet tisíc.“

Nenechal jsem se vyvést z míry jeho nenávisť k oběti.

„Výčitky svědomí, Židáčku, nelze penězi zaplatit.“

„Prosím?“ Teď mě skutečně překvapil.

„Jste Žid, ne? Nebo o tom nevíte?“

„Vím,“ zavrtěl jsem zmateně hlavou.

„Stačilo mi podívat se na váš nos, člověče. Každý je někým, na tom přece není nic zvláštního. Někdo je Žid, někdo Čech, někdo Němec.“

Akorát, že to Němec říkáš jinak než Čech. V tvých slovech to zní jako pes.

„A někdo Cikán. Jako třeba Tibor, o kterém se bezpečnost domnívá, že Schneidera zabil kvůli těm třiceti tisícům, které si krátce předtím vybral v bance,“ řekl jsem. Možná mě starý pán chtěl vyvést z míry, ale já jsem neměl v plánu mu to dovolit. Hrál jsem tuhle hru se svým dědou a naučil se, když už nešlo vyhrát, tak alespoň uhrát občas plichtu.

„To je mi líto, Tibor je hodný kluk. Na Untermensch.“ *Česky by zrovna tohle slovo asi tak hezky nevyznělo.* V duchu jsem zaskřípal zuby, ale vážně jsem se nehodlal nechat vytočit. O nic jiného mu nešlo. Jen si se mnou hrál. Netušil jsem ale proč.

„Právě proto, že je hodný kluk, mě zajímá, jestli tu vraždu opravdu spáchal. Nemyslí si to ani vaše... neteř. A těch třicet tisíc dokazuje, že neměl ani motiv. Kdybyste je ukázal vyšetřovateli...“

„Není co ukazovat. Ty peníze jsem před Schneiderem spálil v kamnech, abych mu dokázal, že mu neodpustím.“

Erika dohrála, ale deska se dál točila.

„A co provedl?“

„Spíš co neprovedl.“

„A co neprovedl?“

Stařec znovu pustil desku a opět ten samý vojenský marš. Erika byla zvláštní píseň. Zpívalo se v ní o tom, jak na vřesovišti kvete kytička Erika a na chlapce čeká doma jeho milovaná dívka. Přitom to ale byla hudba, za jejíchž zvuků pochodoval wehrmacht na všechny světové strany.

„Nezůstal věrný. Byl to zbabělec a sráč.“

Poslední slovo, zvláště z jeho úst, znělo vážně zvláště. Natáhl jsem se k popelníku na stole, abych si odklepl z cigarety. Popel na jejím konci už dosahoval délky určité přes centimetr a měl slušně namále, že skončí na podlaze.

„Vy o mně nic nevíte, že, Židáčku?“

Kromě toho, že jste starý nacista? pomyslel jsem si, ale raději jsem jen pokrčil rameny.

„Strávil jsem ve vězení čtyřicet let. Pustil mě až Herr Havel. Nikdo předtím to neudělal. Ani Krásnej Tony v šedesátém roce. Jürgen si odseděl pár let a pak se vrátil domů dělat účetního na státním statku. Jiní zemřeli ve vězení. Bylo jasné proč. Podepsal komunistům spolupráci a do konce života jim sloužil. Když jsme se potkali, řekl jsem mu, co je zač. Tak přišel včera hledat odpuštění. Ale co se mě týče, dostal, co si zasloužil.“

Popel z cigarety opět padl na stůl. Ani si toho nevšiml. Potáhl tak mocně, že přitom ohýnek došel až na filtr a on se rozkašlal.

„Tati? Je všechno v pořádku?“

Ve dveřích stála hostitelka.

„Běž pryč, Rito,“ mávl rukou a hrábl po další cigaretě. Zakouřeným pokojem se rozzářilo světlo ohně a on se pustil do další africaine. Tentokrát už mi nenabídl, a tak jsem tu svou típl do popelníku a vytáhl startku.

„Kdo myslíte, že by ho mohl zabít? Někdo, komu třeba také vadilo, že *zradil*?“

Teda kromě vás.

„Když žijete tak dlouho jako já, nezůstane vám moc přátel, ale ani nepřátel. Jürgen a jsem znal z dětství a samozřejmě z války. Z těch dob už skoro nikdo nežije, Židáčku. Jestli někdo Schneidera zabil, tak prostě proto, že byl krysa a provedl nějakou další krysí věc někomu jinému. Ale něco

vám řeknu, Tibor to nebyl. Ten by mu zřídil ciferník a třeba ho i pobodal, ale střílet ho do ksichtu? To není Tiborův styl.“

Pokýval jsem hlavou.

„Děkuji.“

„Za co?“ zeptal se.

„Za informace, oběd a cigaretu,“ vysvětlil jsem. Měl jsem dobrý pocit, že jsem se nenechal rozhodit.

„Za oběd poděkujte Ritě. A ještě jedna věc, Židáčku.“

„Ano?“

„Drž se dál od Kláry. Je to slušná holka.“

Možná chtěl říct *rasově čistá*, ale kupodivu se udržel.

„Ja, Herr Standartenführer,“ odvětil jsem pro změnu německy s vážnou tváří.

Pobaveně se zasmál. Použití jeho skutečné hodnosti ho docela překvapilo. Že mu říkali Oberst, tedy plukovník, byla jen úlitba času a strachu. Příslušníci jednotek SS neměli klasické hodnosti. Plukovníkovi by odpovídal právě Standartenführer. Pak už neřekl vůbec nic.

Erika začala hrát potřetí.

Loučení proběhlo v mlčení a spěchu, který by se ovšem dal s trochou fantazie nazvat důstojným. Zatímco zbývajících návštěvníci rodinného oběda zůstali na svých místech, vyprovodila nás Rita Bittmanová ze dveří a dlouze se s Klárou objala.

„Přiď někdy jen tak. Na kávu třeba,“ řekla pak ve dveřích. Samozřejmě mluvila jenom k ní. Venku svítilo slunce a my se sunuli ztichlým městečkem prvních pár minut beze slov. Myslím, že pro oba to byl náročný zážitek, ale pro každého z nás trochu jiným způsobem.

„Nějak se v té rodině ztrácím,“ začal jsem tématem, jež bylo v podstatě neutrální.

„Není divu,“ usmála se. Trochu křečovitě, ale alespoň zmizel ten její *ztracený* pohled.

„Uwe Bittman má dva syny – Heinricha, který seděl po jeho pravici, to je Uweho otec. Pojmenoval ho po svém otci, aby to nebylo komplikované. No a pak Kurta a Ritu. Ten chlápek vedle Rity byl její manžel Hans. Ona je strašně hodná, on je hrozný idiot. Uwe je nejstarší Heinrichův syn, má ještě dva bratry a sestru, a dál by tě to asi mátlo. Prostě my Bittmani jsme jako králíci téhle země. Množíme se, zalezlí do nory Sudetenland, a každého, kdo nás z ní chce vytáhnout, kousneme.“

„Až na tvého bratra Adolfa.“

„Na ja, až na Adolfa. On to tu nikdy neměl lehké. Táta ho měl brzo a mě pozdě. Moc jsme si nerozuměli, ale staral se o mě dobře. S Uwem byli nejlepší kamarádi.“

„Taky s ním slavil Hitlerovy narozeniny?“ Tohle nebylo moc téma, které by bylo bezpečné, natož neutrální. Nejdřív jsem ty Janiny vtípky nebral vážně, ale po setkání se Standartenführerem jsem v některých věcech chtěl mít jasno. I když... tím, co je zač Klára, jsem si jistý byl. Ale až teď mi pomalu docházelo i proč je taková.

„Táta umřel dřív, než jsem se narodila. Máma, když mi bylo pět. Ona... no prostě to nezvládla. Bittmany a všechno kolem nich. Usoužilo ji to. Ujal se nás Heinrich. Tedy hlavně Rita. Jednou Adolf přišel ze školy a celá rodina seděla u stolu, jedla a pila...“

„Asi jako dnes?“

„Jo, jako dnes. Kluci přinesli ze školy výkresy a Heinrich se ptal Adolfa, co namaloval. Ukázal mu, že *sovětské hrdivé partyzány*. Vážně byl na ten výkres hrdý. Není lehký vyrůstat v Sudetech a jmenovat se Adolf, ale on byl prostě hodnej kluk. Chtěl udělat každému radost. Heinrich ho

zmlátil. Hrozně. Pamatuju si, jak Áda přišel za mnou do pokojíčku, měl podlitiny na tváři a plakal. Řval na něj, že oni slaví vůdcovy narozeniny a on se jim začne chlubit se sovětskou špínou.“

Procházeli jsme zrovna kolem zavřeného bufetu. Vlastně všechno už tu bylo zavřené. Jako by z městečka zmizeli všichni lidé a zůstali jsme jenom my dva.

„Tu noc se v něm něco zlomilo. Navlékl si tenkrát na šňůrku kolem krku válečný kříž a s ostatními Bittmany začal mlátit Čechy, co se na ně povyšovali. Nebyli sami, ale oni... byli prostě nejtvrdší.“

„Muselo být hrozné žít ve stínu Uweho Bittmana,“ přitakal jsem.

Sedli jsme si na obrubník a já vytáhl cigaretu.

„Uweho?“ mávla přitom rukou ve vzduchu, aby zahнала imaginární mouchu.

„To byl jen starý pán ve vězení. Jezdili jsme za ním celá rodina jednou za tři měsíce. Většinou jen mlčel, zatímco Rita vyprávěla o všech příbuzných a o tom, co je s nimi nového. Skutečně temný stín byl Gerhard. Gerhard Bittman, můj dědeček.“ Vylvila z kapsy cigaretu a třesoucí se rukou si zapálila.

Hleděla do země, jako by se styděla za to, o čem mluvila. Nejspíš se i styděla. Já jméno Gerhard Bittman slyšel poprvé až v bruntálské hospodě. Ale jak říkal pro změnu můj děda: Hloupý, kdo se ptá, hloupější, kdo ne.

„Tvůj dědeček?“

„Bojoval na východní frontě. Na konci války dostal opušťák a na frontu už se nevrátil. Neměl kam, jeho jednotka byla rozprášená. A tak zůstal válčit doma. Vedl skupinu werwolfů až do poloviny května. Říkala jsem ti, že my Bittmani jsme jako králíci zalezlí v dírách Sudetenlandu. Schovával se v lesích, které znal ztraceně dobře. Byl

postrachem revolučních gard. Naháněla je pak celá divize sovětské armády. Postřelili ho a zajali. On by se sám nevzdal. Alespoň to vždycky tak vyprávěl Uwe.“

„Skutečnej árijskej hrdina,“ povzdechl jsem si sarkasticky, i když zrovna v tuhle chvíli to rozhodně nebylo na místě. Černovláška to přešla.

„Skončil v lágru ve Freudenthalu. Čekalo se na soud, bylo jasné, že ho popraví. Nakonec ho před Vánocemi Češi ubili k smrti. Ale tady všude, tady je hrdina. Němec, co za svůj Heimat bojoval až do konce. Adolf pak chtěl být jednu dobu jako on...“

Musel jsem si znovu zapálit. O tomhle se za komunistů nikdy nemluvalo. Národnostní třenice nebyly hodny socialistického člověka. Ještě před rokem by nikdo neřekl, že mezi Čechy a Němci to vře. O tom se mohlo mluvit mezi sebou nebo potichu v hospodě. Teprve teď to byla jiná. Teď se o tom mohlo i psát.

A psalo.

„Proč Adolf nepokračuje ve svém boji jako Uwe? Pochopil jsem, že to táhli spolu, ne?“

Musel jsem se zeptat. A ideálně zpříma. Koneckonců jsem byl novinář.

Klára potáhla a podívala se na slunce vysoko na obloze, jehož paprsky prosvítaly přes stáletou lípu. Ta stála jako poslední v aleji, která se táhla až daleko za kostel.

„Ty lípy vysadili naši předkové. Adolf říkal, že vždycky cítil, jak jsou důležité, že ty stromy tvoří odkaz našich předků a že jejich kořeny jsou stejně hluboké jako naše kořeny, které jsme zapustili v téhle zemi...“

Čtěl jsem připomenout svou otázku, ale Klára pokračovala, jako by ty věci měly souvislost.

„U jedné z nich mě zmlátili český kluci. Takoví blbečci. Ve škole jsme nesměli mluvit německy. Vždycky za to

hrozily poznámky. Ředitelka za každé německé slovíčko dávala pět ran ukazovátkem. Slyšeli mě zpívat si jednu písničku a...“

Bál jsem se, co přijde.

„Slíbili mi, že když jim ukážu prsa, neprásknou mě. Já... bála jsem se a oni pak chtěli víc...“

Chvíli jsem přemýšlel, jestli se jí nemám dotknout, poladit ji, obejmout, ale znali jsme se sotva pár hodin.

„Nemusíš mi říkat nic, co tě bolí.“

„Řekla jsem to Adolfovi a on si je našel. Zmlátil je. Všechny. Jednomu rozbil oko. Ten kluk na něj přestal vidět. Navždycky. Uwe mu tenkrát dal nůž na krk a vyhrožoval, že jestli Adolfa udá, zabije ho. Nikdy to neřekl, ale pak... prostě Adolf s tím vším přestal. Bylo mu osmnáct, vzal si mě do péče a odstěhovali jsme se na statek, o který se do té doby starala Rita. Hned když otevřeli hranice, odjel do Berlína. Nechtěl tu být.“

Prudce vstala, div že se jí nezamotala hlava.

„S Tiborem tohle nesouvisí. A ten je teď podstatný,“ řekla, jako by mohla jednou jedinou větou všechny ty vzpomínky zahrnat.

Pokýval jsem hlavou a vstal jenom o něco opatrněji než ona. Měl jsem v hlavě příliš mnoho příběhů na to, abych si je hned dokázal srovnat.

„Zavolám majorovi a řeknu mu o těch penězích. Měl by to vědět. Možná pak Tibora pustí z vazby,“ řekl jsem.

„Jo, půjdeme domů. Udělám nějaké jídlo, ja? Z toho řízku jsem snědla půlku.“

Já ostatně taky.

„Znáš kariwurst?“ zeptala se po chvíli, když jsme vyrazili do prudkého kopce ke statku Bittmanových.

Zavrtěl jsem hlavou stejně jako včera.

„Adolf je prodává v Berlíně. Jsou skvělí. Když mi dovezl trabanta, udělal mi je. Vymyslela to nějaká ženská po válce. Opečeš wurst, poliješ ho rajčatovou omáčkou, posypeš kari a podáváš s hranolkama. Nic lepšího jsi v životě nejedl, věř mi!“ Rozzářila se skoro stejně, jako když mluvila o dalajlámovi.

„To celkem pochybuju,“ usmál jsem se při představě, co za podivné jídlo to musí být.

„Pche. Kdyby mě nevzali na vejšku, tak odjedu za brůderem dělat kariwurst do Berlína. Je to nejhezčí město na světě, to jsi věděl?“

Nenamítal jsem nic. Když mluvila o kariwurstech a Berlínu, vrátil se jí ten krásný úsměv, který měla včera.

„Hele,“ napadlo mě. „Jak jsi vlastně získala českou espézetku pro toho trabanta. Jana říkala, že není úplně legální.“

Vyprskla smíchy.

„Legální? Jasně že je legální, Adolf ho našel na parkovišti a nikdo se k němu nehlásil. V Berlíně takových byly stovky, fakt. Když někdo něco nechce, tak si to můžeš vzít, ne asi? A espézetku mi sehnal Tibor, kdo jiný?“ zatukala si poťouchle na čelo.

Dobrá nálada ji ale přešla poměrně brzy. Dveře do jejího domu totiž někdo vyrazil.

Osm z osmnácti vražd spáchali Romové

Chtěli vodu, a zabíjeli

Ostrava (tz) – Byl večer, k půlnoci chyběla asi hodina. Na dveře osamělého domku v Horní Suché zaklepali tři muži. Majitele, 77letého Františka Suchánka, požádali o vodu k pití. Co se dělo 4. května později, viděli novináři na včerejší tiskovce u náčelníka správy Veřejné bezpečnosti KS SNB v Ostravě z videa.

Důchodce a jeho 74letá žena umláceni k smrti, 84letá sestra muže těžce zraněna. Záznam se posunuje a předvádí jednoho z vrahů, 27letého F. D. Popisuje dvojnásobnou vraždu a jeden pokus o ni. Říká, co udělal on a co jeho dva kumpáni, 36letý O. G. a 35letý F. G., a co vedlo k smrti dvou

lidí. Bylo to pro peníze. Do včerejška bylo na severní Moravě spácháno 18 vražd. Osm z nich mají na svědomí Romové. Ti mají také velký podíl na celkovém velmi nepříznivém nárůstu trestné činnosti v letošním roce. Jak včera uvedl náčelník správy VB KS SNB pplk. L. Vaculka, nebyly v kraji zaznamenány střety pankáčů a holých lebek s Romy, přestože krajem zvěsti o hrozbách kolují. Naopak za šíření poplašných zpráv stíhá náčelník několik osob. Spíše vzniká dojem, uvedl L. Vaculka, že Romové využívají fám k tomu, aby získali sympatie veřejnosti.

Mladá fronta 21. 5. 1990

Nešlo jenom o dveře. Ty ostatně vyrazili dvoje – vstupní do uzavřeného areálu statku a do domu. Nemohli s tím mít moc práce, nejspíš se stačilo do nich prostě opřít.

„Co když...“

„Jsou ještě uvnitř?“ dopověděl jsem za ni. Samozřejmě to bylo to první, co mě napadlo. Také jsem si vzpomněl na otce, který mi vždycky říkal, že když se stanu svědkem nějakého trestného činu, mám prostě zaprvé utéct a zadruhé doběhnout na poštu a zavolat vébé.

Ale já otce nikdy neposlouchal.

Vešel jsem jako první. Předtím jsem se rozhlédl, jestli někoho nespátřím. Starý kravín, který stál proti domu, měl dveře jako jediný opatřené starým visacím zámekem. Do něj se nikdo nevloupal. Klára se k němu ale rozběhla a sáhla do malého výklenku za květináč, z něhož vykukovala hromada malého divokého žlutého kvítí. Vytáhla zpoza něj nůž.

„Umíš s tím?“ nabídla mi ho a já si všiml, že na rukojeti je červenobílý kosočtverec s hákovým křížem a na ostrí je vyryto *Blut und Ehre*, KREV a čest.

„Asi bych to nechtěl mít v ruce, ani kdyby mi šlo o život,“ ušklíbl jsem se.

„Krájím tím kedlubny a lískové klacky na opékání.“

„Furt lepší než tím bodat do Židů, to je fakt,“ ocenil jsem její vysvětlení, a zatímco ona pevně stiskla svůj nůž, já vešel do vyražených dveří. Chodba i kuchyň, do nichž se vcházelo nejdříve, zůstaly nedotčeny. Vešli jsme do obývacího pokoje a prádelny, kde jsem si konečně vzal pořádnou *zbraň* i já. Vyzbrojen pohrabáčem jsem si připadal prakticky nezničitelný, a také na něm nebyl žádný hákenkroj.

Po schodech jsem šel zase první. Pochyboval jsem, že se umím prát lépe než Klára, ale pořád jsem byl muž. Tohle jsme my *chlapáci* prostě dělali intuitivně.

„Zmrdi.“

Minuli jsme pokoj, kde jsem včera přespal. Hned naproti nás přilákaly otevřené dveře. Po podlaze se válely tibetské modlitební praporky, které někdo strhl ze skříně a stěn. Dveře staré almary zůstaly dokořán a na zemi leželo rozházené oblečení. V tomhle pokoji jsem dosud nebyl. Spaly v něm Klára s Janou. Dominoval mu rozložený gauč s rozházenými peřinami a polštáři. Uprostřed ochmataný modrý plyšový medvídek. Mezi gaučem a stěnou stál psací stůl. Jeho šuplíky ležely na zemi. Nejméně jeden museli vypáčit,

protože kousek od něj se povaloval zámek se změtí dřevěných třísek. Kolem se válely desítky fotografií. Černobílých i barevných. Všiml jsem si také několika školních snímků. Vypadaly všechny stejně – děti ve slavnostních kousavých svetrech a košilích, seřazené podle velikosti. Na každé fotce bylo několik spolužáků vystřižených.

Klára položila nůž na stůl a začala se přehrabovat ve fotografiích. Já se vydal prohlédnout zbytek domu. Nikoho jsem nenašel. Jen menší pokoj, který sloužil jako sklad všeho možného od starého oblečení po rozbité nádobí – vypadalo to, že Klára nechtěla vyhodit vůbec nic, čeho se kdy dotkla. Místnost vypadala podobně *přebraně* jako ložnice. Prošel jsem všechno, co *zloděje* zajímalo, ale nebyl jsem o nic moudřejší než při prvním pohledu na rozbité dveře. Ostatně jádro pudla každé krádeže spočívá vždycky v tom, co chybí, a ne v tom, co zůstává. Nechal jsem Kláru přehrabovat se ve fotografiích a sešel do přízemí. Teprve nyní jsem si všiml, že prohledávali, co šlo, i tady. Většina šuplíků zůstala pootevřená, příbory zpřeházené, jak někdo nadzvedl dřevěný šuplík, ve kterém ještě ráno ležely seřazené vidličky, nože i lžičky. Skříň s potravinami prohledali také. Jeden balíček s polohrubou moukou byl vysypaný. Ať už hledali cokoliv, nezáleželo jim na tom, jestli zanechají stopy. Důvodem mohl být spěch. Nebo chtěli Kláru Bittmanovou vystrašit.

Abý nešířila v pohraničí buddhismus? To těžko.

Došel jsem k telefonu a vytočil ostravskou kriminálku. Vniknutí do domu jsem nechtěl hlásit bez toho, aniž bych to s černovláskou probral, ale chtěl jsem mluvit s Böhmem. Jako vždycky, když jsem mu volal do práce, jsem musel nejdřív zdolat kruhovou hradbu různých přepojovatelek. Naštěstí jsem se už na druhý pokus dostal k poručíku Soukupové.

„Zrovna přijel. Nechceš ho nechat sníst si tláču?“

S Nikol Soukupovou se to mělo tak, že našeho starého rodinného přítele nejspíš milovala, ale nikdy to neřekla jemu nebo nedejbože svému manželovi. Protože nosit každý den šéfovi do práce svačiny, to nemůže být nic jiného než láska. Vím to. Kdysi pracovala pro mého otce, a když chtěl kafe, musel si ho uvařit sám.

„Je to docela důležité, paní Soukupová.“

Málem jsem řekl soudružko. Stávalo se mi to pořád. Zvyk je železná košile. Zvláště, když jsem občas mluvil se starými kádry.

Neodpověděla, ale *tutání* telefonu dalo vědět, že mě vzala na milost.

„Bhém.“

„Jak chutná tláča?“

„Dhobrá, phočkej.“

Bronislav Böhm polkl a zapil sousto kafem. Že to bylo kafe, jsem věděl *na tuty*. Nic jiného nepil. Jen pivo a kafe. Kafe v práci, doma pivo. Můj otec se vždycky divil, že mu ještě neexplodovaly ledviny. Možná už byly tak zkamenělé, že nemohly.

„Zjistil jsem, jak to bylo s těmi penězi.“

„S jakými?“

„Myslím s těmi penězi, co vybral Jürgen Schneider. Dal je Uwemu Bittmanovi.“

„Tomu náckovi?“

Evidentně měl dost informací o tom, kdo je ve Dvorcích kdo. Akorát že mi hned vzápětí řekl: „To nedává smysl, Dane.“

Nebylo to tak dávno, co jsem ho konečně odnaučil říkat mi *Danečku*. Když někoho znáte od dětství, je těžké si zvykat na změny, a to i když trvají třicet let. Myslím, že na tenhle nový režim si někdo jako on a Nikol nezvyknou nikdy.

„Proč?“

„Ty peníze jsme u něho našli.“

„Proč jsi mi to neřekl?“

„Říkal jsem ti, že je to předpokládaný motiv, ne? Hele, co se děje. Odkud máš tu informaci?“

„Zdroje.“

„Jaké zdroje?“

„Novinářské zdroje.“

Nová doba člověka naučila nejen nové postupy, ale i nové termíny.

„No, tak kecaj. Těch třicet tisíc měl v balíčku pod postelí. Našli jsme to při domovní prohlídce s tou medailí.“

„O té jsi mluvil, ale ne, že jste našli i ty peníze.“

„Jsem policajt, nedělím se o všechny informace s tiskem. Sice nám zrušili oslovení soudruhu, ale tohle, co vím, ne-zrušili.“

„No, ale teď jsi mi to řekl.“

„Danečku, neštví mě.“

Tak neodnaučil.

„Omlouvám se. Ten případ mi vrtá hlavou. Nedává smysl. Chtěl bych o něm napsat, ale nemám o čem.“

„Napiš, že prostě Cikán zabil Němčoura. Dělají to pořád. Nečteš noviny? Měl bys, v jedněch pracuješ. Nevíme, kde nám hlava stojí. Havel se s tou amnestií posral a Cikoši se utrhli ze řetězu. Zabijou někoho každý týden. Nevím, co ti na tom nesedí.“

Musel jsem se na chvíli nadechnout, abych tu jeho triádu přestál bez nějaké poznámky.

„Jak vypadá ta medaile? Je vzácná?“

Slyšel jsem, jak se hlasitě nadechl.

„Co jsem říkal o těch informacích?“

„Budeš můj *tajný zdroj*. Nemusím nikde říkat, od koho tu informaci mám.“

„Nevím, jestli chci stát po boku tvých tajných zdrojů, Danečku.“

Ne, to bys vážně nechtěl, vybavil jsem si tvář Uweho Bittmana u gramofonu. V uších mi zněla slova a melodie té písně.

*Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein
Und das heißt
Erika*

*Heiß von hunderttausend kleinen Bienelein
Wird umschwärmt
Erika*

„Hele, hlavně v tom nehledej žádnou velkou záhadu. Je to obyčejná medaile, taková ta běžná, náckovská, s nápisem Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer a vepředu dva nahý buzíci s malejma pérama. A datum 1. Oktober 1938. Z toho nic nevyčaruješ. Nácek si ji schoval na památku, Cikán ji šloh. Asi doufal, že za to něco trhne. Ale pochybuju. Byla poškozená. Někdo ji poškrábal. Ale víš jak, teď je nácků hromada, je to pro ně fetiš. Třeba by to koupili i tak. Ale jak bude Cikán skinheadovi prodávat medaili s hákáčem? To jsem vlastně docela smutný, že to neuvidím,“ uchechtl se.

„Jo, je to docela absurdní, to je fakt,“ povzdechl jsem si. „Co ta tlačenka?“

„Suchá. Ale Nikol to neříkej. Je její, domácí. Víš, jak je na tyhle věci hrdá.“

„Jo, vím. Hele, díky za informace. Kdybych něco zjistil, dám vědět, ano?“

„Fakt nevím, co bys mohl zjistit, ale dobře.“

Trochu jsem doufal, že taky řekne, že mi dá vědět, kdyby něco zjistil on, ale chápal jsem, že měl případ hotový.

A nevím, jestli by změnil názor, kdybych mu nahlásil vykradení statku Bittmanových. Nebo spíš vloupání. Jestli něco ukradli, jsem netušil.

Rozloučil jsem se, zavěsil a vrátil se do ložnice. Opřený o futra jsem si zapálil cigaretu. Klára seděla na podlaze, zběsile prohledávala fotografie a pak, když konečně našla tu, kterou hledala, chytla ji do ruky a přivinula, jako by to byl živý člověk. Nejspíš i byl, tedy kdysi. Na snímku se smála žena s tou děsivou trvalou, jaká se nosila v sedmdesátých letech a s kterou, pokud si ji někdo nechal na hlavě udělat, vypadal jako padesátiletý bez ohledu na skutečný věk. Žena tak stará nebyla, ačkoliv o moc mladší také ne. V náruči držela dítě v zavinovačce a vedle ní postával asi třináctiletý kluk.

„Máma,“ dodala celkem zbytečně. Vypadaly velmi podobně. Jen Klára měla, naštěstí, místo trvalé vlasy rozpuštěné. Ale mohlo by to být horší i pro ženu na fotce. Pořád tu ještě byla ondulace.

Klára se tvářila, jako kdyby snad měla skutečně strach, že si zloději přišli pro fotku její matky. Teprve teď jsem se mohl v klidu rozhlédnout po místnosti. Neměla tam jediný plakát s nějakým zpěvákem. Místo toho viselo na stěnách pár izolepou přilepených novinových výstřižků s dalajlámou, které zachycovaly jeho návštěvu Prahy letos v únoru, a plakát s Václavem Havlem, jenž vypadal, jako že ještě před cestou na statek Bittmanových zmokl, a který měl navíc oškubané rohy. Vsadil bych svou poslední výplatu na to, že ho Klára ukradla z nějaké vitríny nebo odlepila ze sloupu veřejného osvětlení. Sedl jsem si vedle ní a nabídl jí cigaretu. Jen mávla rukou. Na zemi ležel nakřáplý skleněný popelník, který tam nejspíš spadl ze stolu, a tak jsem se pro něj natáhl a odklepl popel do něj. Pohrabáč jsem už dávno nechal opřený o stěnu kutlochu proměněného ve skladiště.

„Co hledali?“

Jen pokrčila rameny.

„Dobře, zmizelo něco?“

Zas jen to neurčité pokrčení ramen. Zhluboka jsem se nadechl, potáhl z cigarety a zase jsem vydechl, zatímco se ona konečně v klidu a systematicky pustila do třídění fotek.

„Co se tu, sakra, děje?“

Dívčina ramena ve známém gestu povyskočila nahoru a dolů.

„Mluvil jsem s policií.“

„Nemusel jsi to hlásit, já...“

„Nehlásil jsem to. Nechtěl jsem to udělat bez tebe. Mluvil jsem jen s majorem Böhmem. Těch třicet tisíc, o kterých říkal, že jsou podle něj motiv vraždy...“

„Co je spálil Herr Oberst?“

„Tak ty u Tibora našli. Jana o tom buď nevěděla, nebo nám lhala,“ pronesl jsem a potáhl si z cigarety.

„Nelhala by. Mně ne.“

„Tak nevěděla. Ale lhal mi Herr Standartenführer.“ Od-mítal jsem tu hru s plukovníkem.

„Proč? Aby chránil Tibora? To nedává smysl,“ zavrtěla hlavou a přidala na rychlosti v třídění fotografií.

Pokrčil jsem rameny pro změnu já. Znovu mě napadlo, že se plahočím za nějakým nesmyslem, který je možná přesně takový, v jaký věří major Böhm, tedy že *Cigoš zabil nácka* a nic víc, místo abych se věnoval politice. Zítra musím nadiktovat článek a nemám víc než mrtvého gestapáka. Úplně jsem slyšel Vagadayův sarkasmus v telefonu, který bude mluvit hlavně o tom, že *krajánci na pořádnou práci nemají, a že když chceš udělat něco pořádně, pošli tam někoho z centrální redakce, třeba Marcelu Pecháčkou*.

„Takže nic neukradli?“

Cigaretu jsem típl do popelníku.

„Fotografie,“ odpověděla. Přitom začala rychle pokládat vytríděné jednotlivé fotky na čtyři různé hromádky.

„Kolik?“

„Nevím přesně, ale byly to fotky mého dědy, žádnou tu nevidím.“

„Toho...“

„Nácka?“ dodala.

„Jo,“ přitakal jsem. Bylo těžké mluvit o lidech, jako byl její děda, v její přítomnosti. Říkat o někom, kdo ještě po válce zabíjel lidi pro Hitlera, *děda*, se mi nechťelo. Ale Klára nevypadala jako někdo, kdo by to schvaloval. Možná schválně dělala všechno naopak, aby se od toho dostala dál. Proto už nechodila k Bittmanovým od kostela na obědy a nejspíš proto všude ten Havel a dalajláma. Zatraceně dobře jsem tomu rozuměl.

Ani nevíš, jak moc dobře, Kláro.

„Co na nich bylo?“

Sáhl jsem po další cigaretě.

„Jedna fotka s tátou, když byl malinkej, pak s babičkou a takový ty ateliérový fotky s ním v uniformě. Vojáci se fotili vždycky po povýšení. Dvě fotky z fronty a pak nějaký, kde byl mladej s kamarádama na výletě v lese.“

„Asi těžko chtěl někdo fotku, na které je v uniformě wehrmachtu. Teda byl u wehrmachtu?“

„U SS byl jen Herr Oberst,“ přitakala.

„Tak proč fotky se synem? Nebo z lesa?“

Pokrčila rameny. Začínal jsem být na to gesto alergický.

„Adolf si udělal nějaké kopie, aby dostal pracovní povolení a mohl si zažádat o občanství NSR jako rodilej Němec. Ale nevím jaký.“

No, v uniformě wehrmachtu asi ne. Takhle dnešní Německo nefunguje.

V hlavě jsem měl vymeteno.

„A nic dalšího už nevzali?“

Zavrtěla hlavou.

Prudce jsem vstal, až se mi zamotala hlava. Málem jsem přitom do jedné kupičky fotek šlápl.

„Můžeme mu zavolat? Třeba nám řekne, co na těch fotkách bylo a proč by je chtěl někdo ukrást.“

„Nebo se můžeme podívat na ty samý jinde.“

Klára konečně dokončila práci s pokládáním fotek na kupičky. Tu s mámou dala navrch té nejmenší, vstala a vzala je do ruky, aby je vrátila zpátky do šuplíku, který opatrně zasula opět do stolu. Třísky z vyrvaného zámku následně pečlivě sesbírala a dala do kapsy.

„A kde?“

„U Jürgena.“

„Schneidera?“ podivil jsem se.

„Byli s tátou kamarádi. Respektive Jürgen byl kamarád mého dědečka. Znali se ještě před válkou. Když ho pustili z vězení, nosil tátovi i mámě nějaké peníze.“

„Proto jsi mu říkala strýček? Já myslel, že tak si tady na vesnici říkáte. Jako strejčku a tetičko,“ vysvětlil jsem a připadal si přitom sám jako pitomec.

„No jo, hned potom, co podojíme krávy a nadereme peří,“ ušklíbla se.

„Omlouvám se, já...“

O omluvu evidentně nestála, bylo jí to jedno. Jen si mě dobírala.

„Neříkáme si tak. Jen Jürgenovi jsem takhle říkala. Byl na mě hodnej, i když byl jinak zahořklej. Nemohl už moc chodit, tak jsme mu s Janou chodily uklízet a vařit. Mám klíče od jeho domu. A sakra...“

„Co?“

„No, má je i Jana. Tohle možná bengá ví, ne? To Tiborovi určitě přitíží. Aby do toho nezatáhli i Janu.“

Slovo bengá mě pobavilo. Jak Jana pochytila od Kláry němčinu, tak ona naopak od ní romský argot. Odolal jsem pokrčení ramen a zkusil se radši vrátit k podstatě našeho problému: „Ten byt ale určitě zapečetila bezpečnost.“

„Aha,“ pokrčila rameny.

Jestli vlezu na místo činu a major to zjistí, nespraví to ani kilo tláči, ani to, že jsem Daneček, napadlo mě. Ale pak jsem si řekl, že je mi to možná jedno. Slíbili jsme to Janě a já chtěl přijít na to, co tu smrdí, když už v kravíně naproti nemají krávy. Navíc s klíči na to nikdo nemusí přijít.

„Jsi přece novinář, ne?“

„Ani novináři na místo činu nesmí. To jenom ve francouzských detektivkách,“ namítl jsem při vzpomínce na Böhmovy oblíbené filmy, které pořád tak rád citoval.

„Ale půjdeme tam. Jen nás nikdo nesmí vidět,“ dodal jsem nakonec rozhodně.

„Lidi v paneláku si nevšímaj nikoho a ničeho,“ mávla rukou ve vzduchu.

Tomu jsem moc nevěřil. V Ostravě jsem žil v paneláku třikrát tak velkém, než stály tady, a měl jsem pocit, že některé sousedky věděly o každé mé stolici i dámské návštěvě. Už jsem se ale rozhodl.

„Ta věc ale zůstane tady. Vloupat se na místo činu je jedna věc, mít přitom nůž Hitlerjugend je věc druhá,“ ukázal jsem na trochu zrezlou kudlu na kedlubny válející se na starých pokroucených prknech podlahy.

„Jawohl, mein Führer,“ zasmála se. Protočil jsem oči v sloup.

„Vyrazíme hned?“

Zavrtěl jsem hlavou. Potřeboval jsem si utřídit myšlenky a nechtěl se nikam hnát. Napadlo mě, že odstup pár hodin,

než opadne zájem sousedů o místo činu, taky nebude na škodu. Navíc jsem měl hlad, když to tak neslavně dopadlo s obědem. Na doklad toho mi zakručelo v břiše.

„Můžu udělat bramboráky, když se bojíš kariwurstu,“ namířila na moje kručící břicho ukazováček Klára.

„Jedině když je nakrájíš kudlou s hákenkrojcem,“ usmál jsem se.

Spadlo ze mě napětí. Sundal jsem si košili, vrátil pohrabáč na místo, kam patřil, a pomohl Kláře uklidit v kuchyni. Pak jsem s ní vyrazil do kravína pro brambory. Vypadal trochu jako zaprášené muzeum. V jedné řadě se těsnala řada zemědělských strojů. Tušil jsem, že některé jsou na orání, jiné na setí a další mohly být klidně ke sbírání syslů. Stejně bych to nepoznal. Jsem kluk z paneláku. Naproti *muzejní sbírce* se černala stará koryta a stání pro krávy. Na zdi mě zaujala cedule Státního statku Dvorce někdy z šedesátých let s pravidly pro dojení a krmení krav.

„Kravín zabavili, barák nám nechali. Teda tátovi. Po válce ho šoupli do děcáku a asi jim bylo trapný mu vzít ještě dům. Vtipný je, že na to ani neměli lejtstro. Prostě sem vlezli a zabrali to. Když jsme tu bydleli, než umřela máma, budily mě ráno krávy a chrchlání starýho Pitsche, který je vodil na louku. Pak dodělali konečně velký kravín na druhý straně vesnice a krávy odsud vzali. Nechali to tu tak. Prostě jednoho rána Pitsch odvedl krávy a nechal tady hovna i jejich ceduli na památku,“ vysvětlovala, zatímco jsem se snažil přes nános prachu a muších hoven vyluštit pravidla pro zaměstnance kravínu. Klára přitom nabírala z jedné z beden brambory a přehazovala je do červeného kýblu.

Bylo na ní vidět, že to tu má ráda. Každý ten oprýskaný kousek, každou plísni pokrytou zeď.

„Jak dlouho tu vaše rodina žije?“ Vzal jsem jí kýbl a odnesl ho na dvorek mezi kravínem a domem, kde u ohniště stála stará lavička. *Ostatně, co tu nebylo s výjimkou Kláry staré?*

„Odjaktěživa?“

Podle toho dům uvnitř rozhodně vypadal. Jeho základy mohly být klidně ze sedmnáctého století.

„Před válkou tu nežili žádní Češi. Ten kostel, hřbitov, továrny, školu, soud, to všechno postavili Němci. Češi jim pak po osmnáctém roce začali říkat, co mají dělat, jak mají mluvit a kolik filmů v češtině se smí promítat v kině.“

„A tak bylo logické, že se dali místní Němci k Hitlerovi a rozhodli se povraždit Čechy, Židy a ostatní, vyhnat je z jejich míst a začít krvavé orgie?“

Sklopila pohled.

„Víš, že si to nemyslím.“

Pokýval jsem hlavou. Věděl jsem to. Sedl jsem si na lavičku a pustil se do škrábání brambor. Přitom jsem pořád zíral na čepel nože, která hrdě oznamovala své Blut und Ehre.

„Vidíš tam vzadu ten kout zahrady?“

Také loupala brambory, jen normálním nožem. Nečekala na něm nebyl žádný *hákáček*.

Celý prostor mezi kravínem a domem vyplňovaly záhony. Většinou zelenina – kedlubny, mrkev, květák, česnek a cibule, ale rostly tu i květiny – pivoňky, růže, odkvétající narcisy a všudypřítomné modré kosatce. Z květináčů pak divoce do všech stran trčely různé bylinky – poznal jsem mátu, meduňku a heřmánek. Na dalších asi deset rozličných rostlin už byly moje znalosti krátké. V koutě u rozpadající se zídky se nacházelo cosi, co by se dalo nazvat *žlutou kaluží*. Tvořily ji drobné kvítky.

„Bylo mi asi pět. Od jara bylo hrozný sucho. Dole v Lobníku...“

„To je co?“ přerušil jsem ji.

„Potok,“ vysvětlila a pokračovala, „Netekla skoro žádná voda. Dole ji dokonce lidi vybírali naběračkami na polívku. Tady nahoře to bylo horší. Vyschly i studny. Nikomu se neurodilo. Jenom Němcům.“

„Proč?“

„Protože věděli, jaká je půda, kde co pěstovat, a měli své odrůdy, co vydrží sucho i zimu zdejšího kraje. Tohle je těžkej kraj, musíš vědět, jak s ním žít. Ti, co přišli po válce, byli většinou z míst, kde tohle neznali. Přivezli si vlastní semena nebo je kupovali v obchodě. Všechno jim chcíplo. Ale bylo těžký jim to vysvětlit. Říkali pak, že Němci ve svých studnách nějak ukradli vodu, aby mohli zalívat své zahrady, a Češi ji proto neměli.“

„Asi vím, jak to skončí,“ povzdechl jsem si při krájení další brambory. Můj táta jim jako správný Ostravák vytrvale říkal *kobzole*.

„Polili to travexem. A ještě něčím dalším. Celou úrodu to spálilo. Pár let tam nic nerostlo a pak až tyhle žlutý kvítky. Víš, jak se jmenujou?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„Violka sudetská,“ usmála se a dodala, „to protože sem patří, víš. Prostě našla místo, kde nic nerostlo a vykvetla tam. Máma věřila, že je to Boží znamení.“

Podíval jsem se na ty žluté květy. Vypadaly tak podivně křehce.

Asi jako ty, Kláro.

„Po válce se všechno sudetské přejmenovalo. To pohoří, co se táhne od Šluknovského výběžku po celé severní hranici Česka až prakticky k Ostravě, se celou dobu jmenovalo Sudetské. Také proto dalo název Sudetenlandu, který třicátého října 1918 vyhlásili v Opavě němečtí poslanci ze Slezska a severní Moravy. Oficiálně tahle vzbouřenecká

provincie fungovala do 18. prosince, než Opavu bez boje obsadili českoslovenští legionáři. Její název se pak stal synonymem pro všechny německé oblasti v československém pohraničí. Tak silným synonymem, že po válce tohle slovo vymazali ze všech map a názvů. Žlutá violka byla ale tak nepodstatná, že na ni nejspíš zapomněli,“ pokračovala ve svém nadšeném vyprávění.

Měla pravdu. Na květinu asi zapomněli. Stejně jako chtěli zapomenout na ten milionový národ, který žil hlavně na území od Jesenicka po Opavu při polských hranicích. Tady to bylo po válce bezpečné území díky nové polské hranici, a tak sem kromě novousedlíků putovali i Němci z Liberecka, Brněnska a další, kteří neměli to štěstí, že byli odsunuti do Německa. Nebo tam neutekli v létě 1968.

„Přitom Sudéta bylo keltské slovo a první, kdo jej použil, byl alexandrijský geograf Ptolemaios ve druhém století našeho letopočtu. To keltské slovo znamenalo Les kanců,“ mrkla na mě, jako by to snad měl být vtíp.

Violku měla Klára ostatně vysazenou i v květináči, za kterým schovávala ten hákenkrojcový nůž na kedlubny. A na brambory samozřejmě.

Několik minut mlčela. Možná se topila ve vzpomínkách, které vyprovokovala ta fotka. Možná se bála dál mluvit. A možná jen sbírala sílu na další slova.

„Slyšela jsem, jak ti říkal Herr Oberst...,“ vypustila nakonec.

Takže ta poslední možnost.

„Židáčku?“ usmál jsem se.

„Já...“

„Jestli se mi chceš za něco omluvit, tak se na to vyser. Narodila ses v roce sedmdesát. Víš hovno o válce, vraždění Čechů, holokaustu i vypalování vesnic na východě nebo západě. Víš hovno o gestapu a všech posraných rasových

teoriích, o tom, jak zfanatizovaní Sudeťáci v osmatřicátém nakládali své české sousedy do dobytčáků, jak zabíjeli české četníky a pak snili o konečném řešení české otázky. Nebo možná víš, ale víš co? Neneseš za to žádnou vinu. Můj děda přežil Mathausen. V peci tam spálili jeho prvního syna, kterému nějaký hodnej německej táta od rodiny rozbil hlavu o zeď krematoria, aby neřval. Můj táta se narodil po válce a děda mu vždycky říkal, že vás zasraný německý svině měl Gottwald odsunout do jednoho, a kdyby Beneš neumřel tak brzo, určitě by to udělal. Byl to hroznej hajzl a to, že byl v koncentráku, ho neospravedlňuje v ničem, co udělal. A neospravedlňuje to v ničem mě a nečiní ze mě lepšího člověka, Kláro, stejně jako z tebe horšího jenom proto, že tvůj děda byl fanatik, co po válce střílel Čechy. My s tím vším přece nemáme nic společného. Proč bychom měli mít?“

„Ale stejně nás to dožene. To říkala moje máma.“

„Proč?“

„Protože pro lidi jsou příběhy důležitý. O tom, co kdo provedl, kdo je čí potomek, kdo má jakou krev. To všechno, co se stalo, je temnej mrak, kterej se vždycky objeví, aby zakryl slunce. Buddha říká, že všichni jsme jen výsledkem toho, o čem přemýšlíme, a lidé o minulosti pořád přemýšlejí, pořád jí žijí. Podívej se na Herr Obersta a soudruha Frankého.“

„Jednou umřou,“ mávl jsem hákenkrojcovým nožem a pak ho trochu ze vzteku hodil silou do země, kde se zapíchl.

„Ale jejich myšlenky se usadí v hlavách jejich dětí. Lidé rádi vedou stejné boje jako jejich předkové pořád dokola,“ pronesla temně a prudce vstala.

„Udělám ty bramboráky. Kolik máš rád česneku?“

M. Klen navštívil V. Havla

Ukončená hladovka

(čtk): Na pozvání prezidenta ČSSR Václava Havla ho dnes na Pražském hradě navštívil pan Miroslav Klen, který konal protestní hladovku proti eventuální omluvě československých činitelů sudetským Němcům. Po ob-
sáhlém vysvětlení pana prezidenta zjistil téměř úplnou totožnost názorů. Proto se rozhodl hladovku okamžitě ukončit.

*Lidová demokracie, deník Československé
strany lidové, pátek 5. ledna 1990*

Odpoledne se nebe zatáhlo mraky a vypadalo to, že bude pršet. Zatímco jsem trochu odpočíval, Klára prošla zbytek domu, jestli se neztratilo ještě něco dalšího. Nepřišla na nic, co by chybělo a o čem by si mohla být jistá, že to zmizelo. Půjčila mi jakýsi starý baloňák, kdyby začalo pršet, a sama si vzala vytahanou nevzhlednou šustákovku. Doufal jsem, že baloňák je po tátovi, ne po dědečkovi. V kapsách jsem naštěstí nenašel nic jako zlatý odznak NSDAP nebo vyčiněnou židovskou kůži s tetováním jako památku na návštěvu koncentráku, tak jsem se s ním smířil. Navíc mi docela seděl.

A osvědčil se, když skutečně začalo pršet. Už jsme procházeli známou Palackého ulicí, na jejímž konci stály paneláky – i ten s číslem popisným třicet dva. Klára šla napřed. Odemkla vstupní dveře a pak vyrazila do schodů. Žádný výtah tu nebyl, ale naštěstí nás čekalo jen pět pater. Ne že bych měl problém je vyjít, ale strašně moc jsem nechtěl potkat žádné sousedy, kteří by nás viděli jít do bytu *oběti*.

Našlapoval jsem co nejtišeji, až jsem si připadal jako malé dítě, které si hraje na špiona. Každé patro s vybledlým linoleem pokrývajícím schodiště mi připadalo nekonečně dlouhé. Nakonec jsme ale dorazili k Jürgenovu bytu. Bezpečnost ho skutečně zapečetila. Dva papírky s razítky se táhly přes nepoškozený zámek. Nikdo se sem nevloupal ani předtím. Buď pachateli bývalý gestapák sám otevřel, nebo měl klíče.

Jako Tiborova sestra.

„Půjde to nějak oddělat?“

Zavrtěl jsem hlavou a kloubem ukazováčku papírky přetřhl. S trochou štěstí si budou myslet, že to provedla děcka z paneláku.

Klára nelenila, dvakrát otočila klíčem v zámku a vešla dovnitř. Vpadl jsem za ní a pomalu a opatrně dveře zavřel, abych nezpůsobil žádný zvuk.

„Uf,“ ulevil jsem si už tentokrát nahlas.

„Nikde na nic nesahej. Až zjistí porušení, budou zkoušet snímat otisky,“ zašeptal jsem.

„Ale moje tu jsou všude. Chodila jsem sem přece vařit a uklízet.“

„No jo, vlastně. Promiň, jsem nervózní. Tak si alespoň nezouvej boty.“

„Našlapu tu, venku...“

„Já myslím, že Jürgenů Schneiderovi už je to jedno,“ mrkl jsem na ni trochu smutně a trochu ironicky. Znovu si obula levou nohu, kterou už stačila zbavit tenisky.

Panelákový byt kupodivu vůbec ničím nepáchl. Mrtvola se za tu dobu ani nemohla začít rozkládat a nejspíš i byt samotný byl díky péči Kláry a Jany čistý, takže nečpěl běžným nakyslým oděrem míst, kde žijí staří lidé, kteří o sebe a své okolí přestali dbát. Byl skromně zařízený sektorovým nábytkem z osmdesátých let, ale oproti tomu, co jsem viděl

u Kláry nebo Bittmanových z druhé větve, byl zařízen vlastně dost moderně a pohodlně. Dva pokoje byly poměrně velké, jak ložnice, tak obývací i kuchyň. Na bývalého gestapáka si žil vlastně docela slušně. To jsem řekl i nahlas.

„Kvůli tomu ho Herr Oberst nesnášel. Říkalo se, že spolupracoval s StB a donášel na Němce, co byli proti režimu, ale víš jak, lidi toho napovídají.“

Jo, napovídají, pomyslel jsem si, ale to, kde a jak bydlel, tomu nasvědčovalo. I když Václav Havel během svého nedávného velkolepého turné po Československu označil paneláky za králíkárný – co si budeme povídat, ony tak i vypadaly – pořád šlo o jedno z nejluxusnějších bydlení v zemi. A stále se našlo dost lidí, kteří na něj nedosáhli, ač by rozhodně chtěli. Stačilo si zajít ke kostelu, kde ve starých domech s malými pokoji, ale vysokými stropy, žili Němci, zatímco v panelácích se sprchami, teplou vodou a komfortem Češi. Jürgen musel mít buď štěstí, nebo...

Známý obkres mrtvoly ukazoval, že Schneider moc nenarostl. Staří lidé bývají menší, ale tenhle vypadal jako věchýtek. Mrtvola ležela kousek od gauče. Vzhledem k tomu, že označené díry po dvou projektilích zůstaly uprostřed gauče spolu s krví oběti, nejspíš se sem sesula sama. Anebo ji někdo shodil, když důkladně prohledával kapsy.

„Kde by mohl vzít Tibor Walther P38?“

„Všude.“

„To se tu válejí po lesích jak suchohříby?“

„Jo, v podstatě jo. Tady se na konci války hodně bojovalo a zůstalo tu všude možně hodně zbraní, jak je ustupující wehrmacht zahazoval. Němci si nechávali dost zbraní a taky novousedlíci chodili dlouho ozbrojení, protože se báli, že z lesů vylezou werwolfové nebo banderovci.“

„Viděla jsi u Tibora někdy pistoli?“

Zavrtěla hlavou.

„Tibor měl motýlka. Jako nůž, myslím. Hodně s ním frajeřil. Dělal takový triky, jako by to byly nunchaky a on byl Bruce Lee.“

Poodstoupil jsem dál od místa, kde ležela mrtvola, a popošel na dva metry od gauče, kde nejspíš stál vrah. Bylo to u otevřené skříně, z níž někdo vyházel hromadu věcí. Všude se válelo oblečení, ale také nějaké šanony s dopisy. Vypadalo to tu trochu jako na statku Bittmanových. Až na ty fotografie.

„Co ty fotky?“

„No jo, vlastně,“ plácla se Klára do čela a popošla k jednomu z šuplíků. Otevřela ho. Byl plný léků na vysoký tlak a urologické potíže. Holt, stáří je svině. Dostihne každého – gestapáky i demokraty, hrdiny i zbabělce, Židáky i Němčoury. Chvilí se šuplíkem zápasila, lomcovala s ním, nadzvedávala ho a různě posunovala do strany, až se jí podařilo ho vyndat. Nejspíš byl schválně něčím zachycený, aby to tak snadno nešlo. Léky vypadaly na podlahu, když šuplík otočila, na jeho dně ležela přilepená obálka s razítkem německé říšské orlice svírající hákový kříž a natištěným *Geheime Staatspolizei Freudenthal*. Byly v něm fotky. Jürgena v nějakém parádním obleku, jeho starý průkaz gestapa a také pár fotek.

„Proč to schovával?“

Nevypadalo to jako něco zakázaného. Ostatně za to, že pracoval pro německou tajnou policii, si pár let odseděl.

„On byl takový. Báł se všeho, všechno skrýval. Když jsme mu s Janou uklízely, hlídal nás, jestli mu nebereme peníze ze staré plechovky, kam si dával drobné.“

„Tak jak o tom víš?“

„Ukazoval mi to sám. Ne tak dávno. Měl nějakou melancholickou náladu. Vyprávěl mi o mém dědovi. Nemyslím, že by to mělo nějakou spojitost s jeho smrtí. Byly to takové chlapecké historky.“

Během mluvení prohledávala fotky, až našla tu, kterou hledala.

„Tuhle si pamatuju, podobnou jsme měli v tom šuplíku. Akorát na té naší byl Jürgen, děda a Uwe. Ale Jürgen a děda byli úplně stejně oblečení.“

Černobílá fotka měla sotva pět krát deset centimetrů a ozubené rámování, které bylo u takhle starých fotek běžné. Dělal ji někdo, kdo moc fotit neuměl. Anebo přitom panovala rozverná nálada. Na fotce stáli dva mladíci a dívka s černým baretem. Zpod něho divoce vykukovaly blondáté vlasy. Prostě nefalšovaná Němka. Ale je fakt, že trochu připomínala Adinu Mandlovou.

„Ten vlevo je můj děda a ten menší je Jürgen. Mohlo mu tam být tak šestnáct, víc asi ne,“ ukázala prstem na oba muže.

Gerhard Bittman vypadal jako příjemný mladý muž. Stál zpříma, hleděl do fotoaparátu, zatímco Jürgen se pokoušel o nějaké vtipné gesto na blondýnu. Kdo by do nich řekl, co budou za pár let dělat. Nacházeli se na nějakém hradě, respektive před středověkou zříceninou. Otočil jsem fotku. Úhledným písmem na ní stálo: *Heda, Gerhard, Jürgen, 7. 11. 1937. Wildstein.*

Trochu jsem zrozpačitěl. Wildstein nebo česky Vildštejn, Divoký kámen, bylo jedno z četných jmen pro osamělé strážní hrady. *No jo, v dějepise jsem dával vždycky pozor.*

„Máš ponětí, kde by to mohlo být?“

„Jasně, kousek od Budišova. Nějakých devět nebo deset kilometrů odsud. Autem jsme tam za čtvrt hodiny. Trabantem za půl.“

Znal jsem Kláru sotva dva dny, ale každou chvíli mě překvapovala rozličnými polohami své duše. Dovedla být melancholická, podivně ztracená v krajině své mysli, ale stejně tak potouchlá, zábavná, vtipná i kurážná.

Vzal jsem fotku a s ostatním ji strčil do obálky. Bezpečnost o tomhle nevěděla, takže nic z toho nebude postrádat. Chvilí jsem v ruce držel průkaz Geheime Staatspolizei. Byl potažený zvláštní drsnou látkou, teď zahnědle vybledlou. Fotografie uvnitř s kovovou pečetí s říšskou orlicí ovšem vypadala nečekaně zachovale. Jürgen Schneider na ní působil podivně vyplašeně, ale mnohem dospěleji než na fotce s neznámou blondýnou. Ohlédl jsem se znovu k tomu křeslu, kde skončil jeho život. Bylo zvláštní přemýšlet nad tím, čím vším si prošel a kolik možná napáchal zla ještě na úsvitu svého života.

A možná taky po jeho zbytek jako udavač StB. Třeba to byl ve skutečnosti další rodinný přítel jako Bronislav Böhm.

Dostal jsem strašnou chuť na cigaretu, ale tady jsem si zapálit nemohl. Přidal jsem průkaz k tomu ostatnímu a obálku strčil do kapsy baloňáku. Klára šikovně vrátila šuplík zpět a já jí tam pomohl naskládat léky. Pohodil jsem hlavou směrem ke dveřím, ale Klára ještě přitáhla polstrované křeslo k obývací stěně a pak na ni vylezla. Natáhla se za porcelánového jelena, kterého honili dva lovečtí psi – tradiční výbavu všech panelákových obývacích stěn –, a vytáhla plechovou krabici od sušenek. Podle stavu oprýskanosti pocházela nejspíš ještě z časů císaře pána. A ano. Nápis na ní hlásal, že jde o ručně pečené sušenky Fiedor z Troppau.

Uvnitř ležely tři bankovky s partyzány a několik mincí. Patnáct set nebylo vážně málo.

„Kdyby sem Jana poslala Tibora s klíči, řekla by mu o plechovce. Ani jsme kolem nesměly utírat prach, abychom ho náhodou neokradly.“

„Povedený strýček.“

„Měl horší i lepší dny.“

Asi jako Stalin.

„Ty jsi Janě nevěřila?“ Docela mě to překvapilo.

Zavrtěla ale rozhodně hlavou.

„Jako vlastní sestře. Jen chci, abys jí věřil i ty.“

Pokrčil jsem rameny.

„Já jí věřím. A taky tobě. Ale pojďme už raději pryč.“

Byla to trochu lež. Ale lidé lhali běžně, aby ostatní uklidnili. Nebyl jsem výjimkou.

Vrátila krabici za nevkusného jelena a seskočila dolů. Křeslo pak postavila na jeho původní místo. U dveří jsem chvíli sledoval, jestli někdo nejde po chodbě. Šel. A tak jsme čekali, dokud neuslyšíme bouchnutí dveří v patře nad námi. Hned nato jsem otevřel dveře a doslova vyběhl na chodbu. Klára pak vrazila klíč do zámku a dvakrát s ním otočila.

„Dobrý den.“

Kluk přicházející zespodu mě překvapil, až jsem skoro ztratil řeč. Zhluboka jsem se nadechl a něco zamumlal.

„Dobrý den, slečno Kláro, za kým jste šla?“

Smrad vypadal na sedm, ale všetečnosti měl na rozdávání. Na sobě měl modrou plastovou pláštěnku, ze které na linoleum navíc odkapávala voda.

„Za Jürgenem. Ale jsou tam nějaký pečeti a asi není doma,“ nakrčila obočí. Lhala suverénně.

„Oni ho zamordovali, říkala máma. A taky, že ten jeho byt dostane konečně nějaká slušná česká rodina.“

„Tak to jim přeju, Otto,“ odvětila Klára Bittmanová a prošla kolem něho, jako by to byla jenom konverzační informace.

„Prý to byl Cikán, říkala máma.“

„Máma se vyzná,“ pokývala hlavou a šla prostě pryč. Já za ní. Třásl se mi přitom trochu nohy.

„No jejej,“ poznamenal ještě Otto, a když udělal pár kroků nahoru, zmizeli jsme si z dohledu a kluk si pak začal pískat *Vzhůru na palubu, dálky volají.*

„Úplnej Karel Černoch,“ poznamenal jsem, když jsem po chvíli ve falešném pískání poznal známou seriálovou melodii.

„Nemůže za to, jeho máma dělá na poště.“

„Mohl by nás prásknout?“

„Rozhodně ano,“ pokývala hlavou.

„Na druhou stranu, nic jsme neukradli, že jo? A ani jsme v tom bytě nebyli. Nikdo nás neviděl,“ mrkl jsem na ni spiklenecky a poklepal si na kapsu s obálkou.

Od srdce se zasmála. Přitom si ale natáhla kapuci, protože venku se mezitím slušně rozpršelo. Čekala nás další cesta do kopce.

Jak včera říkala Klára – na Bobeše byl sice spoleh, ale na mokré rozbité cestě plné šterku a různého lesního odpadu, větviček, listů a šišek, které nikdo neuklízěl a slabý provoz je na cestě jenom rozjezdil, slušně prokluzoval. Od statku Bittmanových to ještě do kopce zvládl, ale za hájenkou, v jejíž ohradě se páslo šest promočených koní, už začínal vyjíždět z cesty. Klára statečně kroutila volantem, zatímco já se modlil, ačkoliv jsem nevěděl jak. U nás doma byl jediným božským fetišem Karel Marx a Strana.

Pro dědečka rozhodně s velkým S.

Nakonec jsme ale po slibované půlhodině dorazili na křižovatku, u níž se tyčila pyramida naskládaných smrkových klád. Trabant bafnul naposledy a Klára vykoukla ven. Přestalo pršet. Za mraky dokonce vylezlo slunce, i když už dost nízko.

„Bautsch neboli Budišov nad Budišovkou,“ prohodila k městečku, které se rýsovalo na obzoru.

„Taky samej skopčák?“

„Jo, jo. Ale tak třetina Češi. Tedy oficiálně. Půlka z toho jsou Cikáni. Budišov je proslavený závody traktorů a tím, že na cikánské zábavě vždycky někdo někoho pobodá.“

„Budu hádat – Tibor a jeho kamarádi s motýlky?“

„Kdepak,“ zavrtěla hlavou. „Tibor má styl. A respekt. Ten nikoho bodat nemusí, stačí říct, kdo je. S Janou jsme tam protancovaly spoustu bot a nikdy si na nás nikdo nedovolil. Blbý bylo, že nás ani nikdo nepozval na rande.“

„Nejošklivější holky v revíru?“

Schválně jsem se trochu pitvořil, aby nemohla být na pochybách, že si dělám legraci. Klára ani její romská kamarádka nebyly tuctové krásky ani sexbomby jako ty, které mi minulý týden ukazoval Boček v prvním vydání časopisu Leo.

Je fakt, že ho nadšeně ukazoval všem včetně padesátileté sekretářky a zaníceně tvrdil, že to je cesta moderní žurnalistiky a že by rozhodně v každém vydání Mladé fronty měla být nahá holka a že on by se o to klidně postaral. Zatím ale nenašel odvahu tenhle návrh předložit oficiálně někomu v Praze. Archiv na to rozhodně měl a chuť taky. Tu hlavně. Fotit nahé holky v pracovní době a oficiálně byl jeho sen.

Ale prostě byly krásné takovým tím přirozeným způsobem. Ostatně včera jsem to mohl dokonale posoudit.

„Pobodali se tam už i o větší zrůdičky, ale když bylo Janě patnáct, vyspala se tam s jedním Cikánem z Vítkova, a když to nedostala, řekla to neprozřetelně Tiborovi. Než mu pak stačila říct, že to už dostala, trochu klukovi vyspravil ciferník. Nikdo už si na nás netroufl.“

Historka mě vlastně dost pobavila, ale jestli mě chtěla Klára stále přesvědčovat o Tiborově nevině, nešla na to úplně mazaně.

„Kde je ten hrad?“ zeptal jsem se po chvíli věčně.

„Je to fakt ruina. Před válkou to ještě vypadlo docela romanticky, alespoň co jsem viděla na fotkách, ale ve starých sklepeních měl wehrmacht sklady zbraní. Když se pohnula fronta moc rychle, vyhodili je do povětří, aby se

to nedostalo do rukou Rudé armády. Teď už jsou ty ruiny zarostlé kapradím a vraními oky.“

„Přesto někdo z nějakého důvodu ukradl fotku tvého dědy u těch ruin. Chtěl bych se tam mrknout,“ zopakoval jsem to, co jsem jí za pískání nakažlivé melodie *Tajemné příběhy nás teď čekají, tvým domovem bude oceán...* řekl už při našem odchodu z Palackého ulice.

Zamkla auto a vyšli jsme do mokrého lesa.

Lesní cestu jsme brzo opustili a šli raději mezi stromy. Víc nám kvůli tomu sice padaly kapky za krk, ale cestu rozjezdily lakatoše při těžbě dřeva a jít po ní znamenalo akorát tak riskovat zlomení nohy.

Což se mi ostatně dvakrát málem stalo. Klára šla pomalu, ale protože věděla, kam a jak našlapovat, pořád jsem za ní zůstal. Nevím, jak to dělala, ale když procházela tím samým místem přede mnou, vyhnula se každému výmolu, každému tlejícímu pařezu a prošla kolem každé nízké smrkové větve, aniž by jí šlehla do obličeje. Mně se to nedařilo vůbec.

Holka z vesnice, kluk z paneláku.

„Počkej,“ poprosil jsem ji, když mi po tom, co jsem prošel mezi dvěma statnými smrky, napadaly za krk kapky a jehličí. Ty kapky bych ještě přežil, ale jehličí už bylo moc.

Pomohla mi sundat baloňák, košili i tričko a pak ze mne sundala zákeřné zelené jehličky a hodila je na zem, kam patřily.

„Ty asi do lesa moc nechodíš, co?“

Zavrtěl jsem hlavou. „Babička mě jednou vzala na houby, ale pak umřela. Děda houby nesnášel, a tak neměl nikdo důvod je sbírat ani vařit. Vyrůstal jsem v Ostravě a Olomouci, vždycky na sídlišti mezi betonem a... no betonem. Příroda byla v takových místech otravná věc, co se drala mezi dlážděním k slunci, a bylo třeba jí co nejdřív nekompromisně zakroutit krkem.“

„Já les miluju, vyrostla jsem v něm. Vždycky tu člověk najde klid,“ vyprávěla, zatímco mi pomáhala se znovu obléct.

O chvíli později jsme na vlastní kůži zjistili, že ten den v lese moc klidu nenajdeme.

„Archeologický průzkum?“

Klára zavrtěla rozhodně hlavou.

„O ničem nevím a tohle navíc vypadá jako náhodné kopání.“

Měla pravdu. Trosky Vildštejna od roku 1937 ještě víc *ztroskovatěly*. Zbytek věže i kusy hradeb, v pozadí na staré fotce docela dobře viditelné, se rozpadly a přerostlo je kapradí, mech a vraní oka. Bylo jich tu opravdu hodně, až nečekaně hodně. Na pěti místech někdo vykopal vždy zhruba půlmetrové až metrové jámy. Ani ne moc široké. Půda v nich byla mokrá, takže kopáč musel tohle všechno provést ještě před deštěm. Několik posledních týdnů ve Slezsku a na severní Moravě nepršelo. Půda musela být tak hluboko řádně vysušená. Kousek od jedné z jam ležel nějaký železný zrezivělý kousek. Vypadalo to jako část hlavně nebo něco podobného. Obešli jsme to dokola. Zapálil jsem si cigaretu a Klára se mnou. Chvíli nám trvalo najít to správné místo, kde byla fotografie pořízena. Museli jsme dolů z kopce. Podle všeho stál hrad napůl na kopci a napůl pod ním. Nahoře by mohla být opevněná brána, z níž se kontroloval kopec, údolí pak deformovala vyvýšená halda, která dávala tušit, že pod tenkou vrstvou půdy budou původní kameny věže. Opřel jsem se o dub, který musel mít slušnou výšku už tenkrát, a do kůry jsem zasunul fotografii, abych mohl z dálky lépe určit místo, kde ji fotograf pořídil. Stál asi sedm metrů od věže, kde pózoval Jürgen Schneider, blondýna a Gerhard Bittman. Musel jsem přitom vylézt na kus skály, která nejspíš dřív kopírovala původní zídku a přirozeně ji zpevňovala.

Teď už byla zase jen sama sebou. Trochu jsem si začvachtal v nasáklém mechu a měl jsem co dělat, abych nespádl dolů do srázu. Po levé ruce mi totiž začínal opravdu prudký sráz plný náletových bříz a jiných neprostupných dřevin.

„Možná to nic neznamená. Možná prostě vzali, co jim přišlo zajímavý, a...“ svou myšlenku jsem neměl šanci doříct.

„Hände hoch,“ ozvalo se za námi od vrcholu kopce.

Když na Žida někdo německy křikne, ať dá ruce vzhůru, člověk docela ztuhne, co si budeme...

„Neotáčejte se.“

Muž, tipoval jsem ho kolem čtyřiceti let, mluvil skutečnou němčinou, tedy ne tou svéráznou zparchantělou sudetskou variantou jako Klára a všichni ostatní starousedlíci.

„Mám zbraň,“ dodal po chvíli. Vypadalo to, že tady vlastní pistoli snad každý.

„Běžte k sobě tak na metr,“ zněl další příkaz.

Nebyl tu sám. Poznal jsem to po zvuku. Možná jsem městský kluk, ale dva rozdílné zvuky čvachtání mokrého listí od sebe ještě rozeznám. Druhý muž – nerozuměl jsem, co říká, ale podle vibrační hlasy jsem si byl téměř jistý, že je to chlap podobného věku –, šeptal. Nejspíš se bál, že bychom ho mohli poznat po hlase.

„Slečna Bittmanová, že?“

Lehce jsem natočil hlavu, abych se podíval na Kláru. Slyšel jsem jen, jak vyplašeně polkla.

„Neotáčej hlavu!“ zařval vztekle Němec.

Vrátil jsem ji tedy zpátky tak, abych znovu upřeně hleděl tam, kde před stovkami let stála věž *Divokého kamene* v časech, kdy bylo jedno, jakým jazykem kdo mluví, a hlavně bylo, jestli dotyčný slouží českému králi.

„Ano,“ špitla Klára. Chvěla se. To jsem viděl periferním zrakem.

„Proč jste zabili Schneidera?“

„Cože?“

„Cože?“

Stejná slova jsme vydechli prakticky současně. Automaticky jsem chtěl dodat *Dlužíš mi kofolu*, ale nevím, jestli by to Němec nebral jako provokaci. Navíc by to bylo dost nepatřičné.

„Kdo z vás to byl?“

„Proč bychom to dělali?“

Klára měla víc kuráže než já.

„Nedělej ze mě hlupáka. Kde je Schneiderova medaile?“

Na tu otázku jsem shodou okolností znal odpověď.

„V Ostravě,“ odpověděl jsem pro změnu já.

„Proč?“

„Vzal ji tam Bronislav Böhm.“

„Proč?“

Chlápek zněl, jako že ho moje rychlá spolupráce překvapila.

„Protože je policajt. Oni si dělají, co chtějí.“

„Nelži!“

V němčině znělo každé slovo jako výhružka smrti, ale tentokrát se fakt naštvál.

„Našli tu medaili u Tibora Horvátha. Myslí si, že ho zabil on. Je teď mezi důkazy vraždy v Ostravě. Bronislav Böhm je major Sboru národní bezpečnosti, který případ vyšetřuje. Možná, že když ho hezky požádáte, medaili vám dá.“

Klára se uchechtla.

I mě míra vlastní drzosti překvapila.

Znovu šepot muže v pozadí.

„Klekní na kolena, dělej.“

Sevělo se mi hrdlo. Nohy se mi rozklepaly, až jsem byl překvapený, že ještě vůbec dokážu stát. Jasně že mě hned napadlo, že mě zabije.

I to, že je trochu klišé, když Němec popraví Žida, ne?

Svému vnitřnímu sarkastickému hlasu jsem se musel uchechnout.

„Slečna Bittmanová půjde s námi,“ pronesl o něco klidnějším hlasem, zatímco jsem si klekal na zem.

V tu chvíli se stalo několik věcí naráz.

Muž s pistolí zařval: „Scheisse!“ a vystřelil.

Naštěstí o něco později, než se Klára vrhla ze skalního převisu dolů. Prostě skočila a pak se stočila do jakéhosi kotoulu. Muži za námi ji nemohli vidět ani trefit. Tipnul bych si, že výstřel vyšel spíš v panice než ve snaze ji zasáhnout. Ale to jsem v tu chvíli nemohl tušit. Viděl jsem jenom černovlásku, jak se rozběhla mezi břízami a za šustění listí a zvuku lámání větví i větviček se brzy ztratila v zelené džungli.

Muž doběhl na místo vedle mě. Voněl střelným prachem. Otočil jsem se na něj, ale než jsem mohl pořádně spatřit jeho tvář, kopl mě botou do obličeje. Zaryl jsem se jím do země. Trochu ustoupil a já uslyšel, že ten druhý mu něco šeptá.

„Novinář? Do prdele práce,“ zaklel. Po chvíli ale přišel zase ke mně a znovu mě kopl. Tentokrát do břicha. Další kopanec šel do levého boku, a když jsem se převálil na záda, opřel se do mě botou a skopl mě ze skály. V tu chvíli jsem spatřil jeho tvář pořádně.

Češi, vraťte se domů!

Středoškoláci z Prahy museli utéci ze slovenských hor

„Už nás mlátí,“ vykřikl čtrnáctiletý kluk a od stolu se vyřítili čtyři instruktoři. Jeden z nich – tělocvikář Karel Mífek – pak zůstal ležet na ulici. Žák Vik skončil v popradské nemocnici s otřesem mozku, dalších pět kluků na ubytovně pěkně pomlácených. Co se stalo?

Tak jako každý rok odjelo v pátek před týdnem 35 žáků Střední hotelové školy v Praze – tentokrát z I. E na lyžařský výcvik do městečka Svit na Popradsku. Ubytovali se v tělovýchovné ubytovně Chemosvitu, v sobotu odpoledne si zalýžovali a šli na večeri do hospody, kde měli rezervovaný malý sál. Do něj se muselo projít hospodským sálem plným nikterak střízlivého osazenstva. Mezi ním i banda 15 až 20 mladíků. To byli oni, kteří se zeptali, odkud lyžaři přicházejí. Slušně odpověděli, že z Prahy. To stačilo. Když žáci – jen kluci, dívky zůstaly ušetřené – odcházeli z večere, už na ně čekala banda a bez varování je zmlátila. Neušetřili ani profesora Mífka, bývalého veslaře – tedy žádného „komára“, který přiběhl na zavolání pomoci. A kolem se procházeli na-prosto neteční lidé. Nikdo nezavolal policii, nikomu to nepřekáželo.

Na bezpečnost se pak obrátili instruktoři, sepsaly se protokoly a tím to

zhaslo. Podobný incident, jak jsme se dozvěděli, se stal před třemi dny. Také s českými turisty. Žáky z I. E pak čekala noc plná hrůzy, zabarikádovali se v pokojích. Měli strach. I na sjezdovce odpoledne na ně místní při suverénním předbíhání pokřikovali, ať sklapnou a jedou si lyžovat do svých hor.

V neděli večer pak vedení výcviku zvolilo asi jedinou správnou možnost – vrátili se domů.

Škola a rodiče podávají na útočníky žalobu – řekli mně včera na pražské hotelové škole.

Tady končí příběh a začíná úvaha: 35 žáků bylo postaveno před národnostní problém. Někdo je zmlátil a vyhnal proto, že jsou Češi. Někdo se na to díval a nechal; to být. Nikoliv poprvé. Jak dlouho toto bude trvat, kolik dobrých příběhů se bude muset stát, aby na tento zapomenuli? Nevěřím, že celé městečko Svit chce mlátit Čechy. Ale celé toto městečko je zodpovědné – to oni tam strpí takovou policii, která se nespíše bojí vystřít růžky. Anebo která souhlasí?

Represe je jedna věc. Druhá pak otázka – proč? Proč parta výrostků nesnáší děti z Čech. Kluky, kteří jim nechodí za jejich děvčaty, kteří je naopak nechávají vydělávat na

turistickém ruchu ve velmi skromných podmínkách ubytovny. Proč najednou – právě teď – se začal Čech hádat se Slovákem? Proč se na důležitých místech žádají pomlčky do názvu našeho státu? Jde nejspíše o léta

tlumené a bolestivé místo našeho soustátí. Zdá se, že právě teď není čas tyto bolístky pofoukat. Nejspíše si ho budeme muset najít. A to hned.

MARCELA PECHÁČKOVÁ

Mladá fronta 17. 3. 1990

Dopadnutí na zem mi vyrazilo dech. Dusil jsem se a přitom se válel dolů z kopce tak dlouho, dokud jsem nenarazil na hradbu z bříz. Zkoušel jsem se nadechnout, ale šlo to jen velmi těžce. Narazil jsem si záda a bolela mě žebra v levém boku. Po chvíli mi došlo, když mi do úst pronikla známá chuť krve, že mám někde otevřenou ránu. Chvíli jsem přemýšlel, jestli radši nezůstat na zemi, aby ti dva parchanti neměli pocit, že jsem pro ně nějaká hrozba, nebo pro jistotu neutéct mezi břízy jako Klára, ale pak to můj mozek vyřešil za mě. Prostě jsem ztratil vědomí.

„Danieli.“

Hlas přicházel z dálky. Někdo mi jemně položil ruku na levé rameno a přetočil mě.

„Danieli?“

Otevřel jsem oči. Šlo to ztěžka. Hlavně to pravé jsem měl totiž zalité krví, která pomalu zasychala.

„Jsi v pořádku?“

„Nemyslím si.“

Chtěl jsem se usmát, ale nešlo to. Ústa mě neposlouchala.

„Měl jsi asi lehký otřes mozku,“ pronesla Klára. Klečela kousek ode mě a kapesníkem mi čistila hlavu. Sama měla mokré a špinavé kalhoty. Možná za to mohl otřes mozku v kombinaci s paprsky zapadajícího slunce, které prosvítaly

skrz bariéru bříz, ale vypadala jako přízrak z lesa, jako něco neskutečného, co si vymyslel můj tak těžce zkoušený mozek.

„Ne asi, ale určitě.“

„Chceš do nemocnice?“

„Dokud nezačnu zvracet nebo znovu neomdlím, nebude to třeba,“ odpověděl jsem a posadil se na kolena do čehosi, co mohlo parodovat japonský sed. Klára dál čistila můj obličej od krve. V kombinaci s tím, co jsem měl na obličeji už z předešlého dne, jsem musel vypadat jako Tiborův kamarád z mokré sudetské čtvrti.

„Kdo to byl?“ zeptal jsem se.

„Nevím. Ale jak jsem slyšela, že mě chtějí vzít s sebou, utekla jsem.“

„Kam?“

„Dole je druhá cesta na Budišov. Jezdí tam docela dost aut. Doufala jsem, že kdyby mě pronásledovali, brzy je někdo uvidí, a také že snad někoho zastavím, aby nám pomohl nebo dojel do Budišova. Je tam služebna SNB. Slouží tam starej Becker, moc fajn chlap.“

„A přijede?“

Zavrtěla hlavou. „Schovala jsem se pod cestou. Jsou tam velké kameny, mezi kterými je slušně vidět, kdo jde k nim, ale ne, kdo se za nimi schovává. Nikdo ale nešel a ani auto nejelo. Debilní sobota prostě. Tak jsem se vrátila.“

„Jsou pryč?“ zeptal jsem se opatrně.

Přikývla.

„Už jsem je neviděla. Vzali tu fotku ze stromu a zdrhli.“ Pak sáhla na můj zašpiněný baloňák, v němž se nacházela vnitřní kapsa s obálkou z gestapa.

„Neprohledávali mě. Jen shodili dolů,“ vysvětlil jsem. Další fotky zůstaly v bezpečí, ale pochyboval jsem, že by nám vůbec k něčemu byly.

Jako by nám k něčemu byla ta první.

Zavřel jsem na chvíli oči a vybavil si obličej chlápka s pistolí. Měl na ruce černé rukavice, což bylo to první, čeho jsem si všiml. A pak taky tmavě modré nepromokavé bundy, černých kalhot a obličej, který vypadal trochu jako vejce. Většina jeho vlasů ustoupila pleši, jen po okrajích jsem zahlédl krátký sestřih hnědých vlasů. Měl knír, takový ten hustý, kterému se říká kartáč, a brýle s širokými černými obroučkami. V životě jsem toho chlapa neviděl. Muže, který stál za ním, jsem bohužel vůbec nezahlédl.

Klára se mě na to, jestli jsem někoho z nich poznal nebo jak vypadali, nezeptala. Přišlo mi to zvláštní, ale nechal jsem to být. Možná si jen myslela, že jsem neměl šanci je vidět, třeba jí to bylo jedno a třeba...

... je poznala ona a nechtěla o tom se mnou mluvit.

Každopádně mi pomohla vstát a oba jsme se zkusili nějak provizorně zbavit mokrého listí a špinavé hlíny z oblečení.

„Za posledních dvacet let jsem dostal dvakrát nakládačku. A to za poslední dva dny, víš o tom?“

Pokusil jsem se o rošťácký úsměv.

„To je mi líto,“ špitla.

„Asi mi nosíš smůlu,“ zkusil jsem dál vtipkovat. Konečně jí to došlo.

„Anebo jsem přinesla do tvého života trochu vzrušení,“ nakrčila obočí a zasmála se.

„Na můj vkus možná až moc,“ zavrtěl jsem hlavou, ale hned jsem toho kvůli bolesti nechal.

„V pořádku?“ zeptala se starostlivě.

„Asi bych si měl lehnout.“

„Nakopnu Bobeše a za chvíli jsme tam,“ navrhla optimisticky.

Tak snadné to ale nebylo.

Mezi stromy se začalo smrákat. Nějakou chvíli jsme totiž ještě strávili prohledáváním okolí. Napadalo mě, že ti dva tu něco hledali detektorem kovů. Proto ty jámy a vedle nich pohozené nějaký železný šrot. Pochyboval jsem ale, že by našli, co hledali, ať hledali cokoliv.

Ale věděli o Schneiderově medaili, toho času v držení SNB, a také o Kláře. Nejspíš proto, že to byli chlápci, kteří jí vykradli statek. A když našli fotky jejího dědečka u Vildštejna, šli sem hledat. Ale do háje, co?

Co když mi Klára něco tají?

Zahnal jsem nepříjemnou myšlenku a s její pomocí se vyškrábal nahoru. Mezi stromy mě raději vedla. Nejenže mě pořád bolela hlava, ale také se setmělo. Neraď bych si ještě k tomu všemu vyvrtl kotník. Na cestě už taková tma našťěstí nebyla.

„Mein Bobsch!“ vyjekla nečekaně německy. Se mnou mluvila zásadně česky, ale v některých vypjatých situacích jí to *ujelo*.

Museli za tím stát ti dva. Náhodný zloděj by odpovídal stejné pravděpodobnosti jako vítězství ve sportce.

A já na náhody nevěřil.

Trabant měl rozbité okno u řidiče. Docela *na prasáka* k tomu použili vyvřelinový kámen, jakých se tu v okolí válelo hodně. Šutrák ležel na sedačce řidiče, kde se také nacházely dvojice otisky bot. Skrz okno se někdo protáhl dovnitř a prohledal celé auto včetně kufru.

„Parchanti,“ odplivla si.

Z kapsy kabátu jsem vytáhl zvalený balíček startek. Byly trochu placaté, ale kouřit se daly, což bylo podstatné. Opřeli jsme se o auto a zapálili si. Měl jsem v hlavě milion otázek, ale problém spočíval v tom, že jsem je nedokázal ani pořádně zformulovat. Všechno kolem vraždy starého mrňavého

gestapáka se vznášelo v mlze, jejíž obraz se každou chvíli měnil. Nakonec jsem ale jednu věc řekl. A nebyla to otázka.

„Uwe Bittman.“

„Co s ním?“

„Říkala jsi, že byl na té fotce, co ukradli. Na rozdíl od blondýny, která byla na Schneiderově fotce. Jestli ti chlapi hledali něco, o čem si mysleli, že s tím souvisejí fotky a tohle místo, mohl by to tvůj prastrýc vědět,“ prohlásil jsem a podíval se jí do očí. Trochu zmučeně se ušklíbla. Se starým pánem měla jednoznačně asymetrický vztah. On ji chtěl stále zahrnovat do rodiny, ona se mu vyhýbala.

„A taky by mohl vysvětlit těch třicet tisíc. Tvrdil mi, že je spálil v kamnech, ale bezpečnost je našla u Tibora pod zhlavcem.“

„Říká se pod polštářem,“ mrkla na mě. Navzdory tomu všemu se jí vrátila dobrá nálada.

Trabant se rozjel. Jediné, co mu chybělo, bylo okno, a bez toho se jet dá. Akorát tedy dovnitř docela mocně foukalo. Uklidili jsme jak zbytky skla, tak špínu, kterou sem neznámí chlápci zanesli. Vzhledem k tomu, že cesta za ty dvě, možná tři hodiny, co jsme v lese strávili, celkem vyschla, připadal jsem si mnohem víc v bezpečí než prvně. Ale možná mi jenom výstřel z pistole za zády trochu poupravil perspektivu.

Zastavili jsme se na posledním kopci, z něhož se nám nabídl impozantní pohled na celé dvorecké údolí. Městečko se rozkládalo mezi kopci a tam, kde už nemohlo stoupat výš, se rozlévalo do dálky do tří směrů podél koryt potoků, jako by to byla jakási chapadla vedoucí někam pryč z údolí. Klára vystoupila z trabanta a zadívala se na město, které mi připadalo stejně tuctové jako většina podobných vesnic a městeček rozetých po celém Slezsku a severní Moravě, rozbitých v podivném hybridu mezi starými domy a paneláky, které ze zbytků krajiny a zástavby čněly jako zkažené zuby.

„Víš, že je to jedno z nejstarších obydlených míst v tomhle kraji? Podle legendy ho založili v roce 901,“ pronesla Klára a dívala se na svůj domov.

Legendám se nedá věřit, holka.

„Máš to tu ráda,“ neptal jsem se, ale konstatoval jsem.

„Cítím se tu doma, patřím sem.“

Já se necítil doma nikde. Buď proto, že jsme se dost stěhovali, že jsem žil na sídlištích, anebo protože jsem Žid. Anebo možná všechno dohromady. Krátce po sametové revoluci jsem zašel do synagogy. Poprvé a naposled v životě. Hodně lidí to tak dělalo. Svět se strašně rychle změnil a každý hledal nějaké kořeny, něco, o co by se mohl opřít v nestabilním světě. Rabín, kterého jsem tam potkal, mi řekl, že skutečný Žid má domov tam, kde je Bůh. Nejspíš mi chtěl naznačit, abych se nechal obřezat a chodil za Bohem na návštěvu pravidelně do synagogy. Problém spočíval v tom, že já v žádného Boha nevěřil, protože jsem usoudil, že domov nemám nikde.

Klára ale svůj *Heimat* měla tady.

Vlastně by mě zajímalo, jak se tady cítili Češi, kteří tu už nějakých čtyřicet let žili. *Byl to Heimat i pro ně?* Zeptal jsem se jí na to. Sedla si opatrně na kapotu trabanta – opatrnost byla rozhodně na místě, *přece jen je bakelit jenom lepší tvrdý papír* – a zabodla ve vzduchu prst do místa, v němž se tyčil jeden z novějších paneláků.

„Býval tam Rauerův statek. Nejstarší barák, prý z šestnáctého století. Město vyplenili za třicetileté války Švédové, a tohle byl jeden z mála domů, který všechno přežil. Rauer s rodinou šli v první odsunový vlně a na statek nastěhovali nového tajemníka národního výboru. Byl línej shánět dřevo na topení, tak řezal trámy v baráku. Po první zimě mu spadla střecha na hlavu. Bohužel byl zrovna v úřadě, tak si přidělil nový barák a za rok ho zlikvidoval úplně stejně. Nakonec ho za odměnu poslali do Freudenthalu na okresní úřad.“

Dala ruku zpátky do kapsy, podívala se na svoje zablácené boty a pokračovala: „Alespoň tak mi to vyprávěla Rita, že prej to po válce bylo strašný. Němci se báli, jestli nezačnou další odsuny, a ti, co sem přišli, se báli, že je Němci postřílí. Asi měli všichni ty obavy celkem odůvodněný,“ pokrčila rameny. „Každopádně většina Čechů i Slováků, co přišla, zase odešla, když vybrakovali, co šlo. Anebo dostali někde lepší flek. Neměli tady k tomu vztah a většina pořád nemá. Možná cítí, že tu nepatří, že jim tady kedlubny rostou pořád mizerně.“

Musel jsem se chtě nechtě usmát.

„Mluvíš o tom s nimi? Myslím s Čechy.“

Zavrtěla hlavou. „Když seš Němec, naučíš se držet hubu. Tam vzadu ten kopec, to je Höllenhügel – Pekelný vrch. V roce 1714 tam upálili Rozinu, protože byla Hexe, čarodějnice. Rita říkala, že její vnučka si vzala Bittmana. Byly to dozvuky zlejších časů po třicetileté válce, když se celý český království rekatolizovalo. Ve škole nám říkali, že násilná rekatolizace byla nástrojem poněmčování českých zemí. Ale tady to byl samý německý luterán a rekatolizovali je Rakušáci od Vídně. Ale abych nepropadla, říkala jsem všechny ty nesmysly z Jiráska. Prostě mlčet nebo držet hubu a krok, říkávala Rita. Teda většinou. Když jsme celá rodina jednou za čas mohli ve věznici v Heřmanicích navštívit Herr Obersta, učila mě německý písničky, který mu mám zazpívat.“

Holka, ty jsi na servírku zatraceně chytrá.

„Proč jsi nestudovala vysokou?“ zeptal jsem se mimo kontext.

„Protože na vejšku žádnéj Bittman nesmí, to je jasný, ale teď se to změní. Od září budu studovat historii v Olomouci,“ rozzářila se.

„To by měla Rozina radost.“

Kláru to rozesmálo, ale hned nasadila ten svůj podivně ztracený výraz.

„Možná měl tvůj děda pravdu.“

„S čím, proboha?“ lekl jsem se.

„Třeba kdyby všichni Bittmani šli do Bavorska, bylo by to lepší. Nikdo by se s nikým nehašteřil a Češi by tu mohli zapustit kořeny. Možná jsme příliš obcovali s ďáblem jako Rozina a za trest musíme ztratit domov a začít znovu. Třeba by to tady celý vypadalo jinak. Líp. Takhle na každém kroku naráží na naše náhrobní kameny, naše kříže, naše příběhy a to jim brání k téhle zemi přilnout.“

Na svůj věk máš v hlavě moc myšlenek, holka. Mě zajímá, kdo po nás střílel a kdo zabil Jürgena Schneidera.

„A naučit se vypěstovat kedlubny i za sucha?“

„Třeba.“

Byla to zajímavá představa. Hodně se o tom spekulovalo po Gottwaldově smrti, jenže *okno* pro odsun Němců, kteří zůstali v pohraničí, s pádem železné opony zmizelo. Zvlášť když se dobré půlce z nich pryč za žádnou cenu nechtělo. Hodně věcí pak *vyřešil* příjezd *spřátelených vojsk* v osmašedesátém roce, ale lidé jako Bittmani odejít nechtěli. Byli přece králíci zalezlí do své sudetské nory. A ani ten poslední milion lidí už jenom tak *nezmizíte*.

Tedy pokud nejste nacisti.

„Ve Sto rocích samoty Gabriel García Márquez píše, že domov je tam, kde jsou pochováni naši mrtví. Vaši mrtví jsou tady všude. Až tu budeme mít pochovány své mrtvé i my, možná zapustíme kořeny. Myslím tím Čechy. Ale nemyslím, že by to mohlo trvat čtyřicet nebo ani osmdesát let. Nejspíš ještě déle,“ povzdechl jsem si.

A navíc by se stejně někdo s někým hašteřil. Pořád by tu Čechům zbyli Cikáni. Nebo Židi. Nebo Češi s jiným názorem. To nebyl problém Čechů, ale všech. Když Židy nikdo neohrožoval, začali se hned hašteřit mezi sebou. Když nikdo neohrožoval komunisty, začali jeden druhého všet.

Zatímco jsme vedli tuhle diskusi, schovalo se slunce za obzor.

„Návštěvu u Bittmanových už nestihneme,“ povzdechl jsem si.

„Umyjeme se, převlečeme a skočíme si na pivo k Hynkovi. Před měsícem tu soukromník otevřel první hospodu. Platí pravidlo, že tam se o politice nemluví, ale chlastá. A chodí tam strejda Heinrich. Třeba nám i sežene ty fotky.“

Znělo to jako dobrý plán.

Zdrželi jsme se o něco déle, než jsem čekal. Klára mi vydezinfikovala ránu na obličeji kalvádosem, což jsem výrazně ocenil. Můj otec měl na to – a vlastně i na jakýkoliv jiný neduh – alpu. Považoval ji za univerzální všelék, legendární panaceu, která dezinfikovala nejen povrch těla, ale i jeho vnitřek. Když jsem měl chřipku, stačilo podle něj nalít trochu alpy na cukrovou kostku a tu pak cucat.

Nějaký čas jsme strávili ještě přehrabováním se ve skříní ve věcech po jejím otci a bratrovi, abychom našli něco, co nebude špinavé, prožrané moly a do čeho bych se vlezl. Nakonec se to povedlo, takže jsem měl na sobě tesilové kalhoty, bílé tílko a černou košili. Klidně bych mohl jít někomu na pohřeb. Klára si vzala novou batikovanou mikinu a džíny, nebo jak sama zarputile říkala – rifle.

Cesta do hospody ji trochu rozveselila, takže mi vykládala, co všechno nové se teď v pohraničí otevřelo. Nešlo jen o novou hospodu – ty se ostatně chystaly otevřít další dvě –, ale také někdo z bývalého vězení a později kina udělal diskotéku Caribic a v Moravském Berouně otevřeli nevěstinec.

„Zatím tam pracují jenom Cikánky, ale prý tam nastoupí i nějaká Češka! Janě nabízeli tisíc korun za týden. Chápeš to?“

Téma nevěstince ji nadchlo asi víc než diskotéka, na kterou jezdí i přespolní.

Všechno se měnilo. Kdybych před rokem komukoliv řekl, že se otevře někde v pohraničí nevěstinec, myslel by si, že jsem se skutečně zbláznil. *Vysoká socialistická morálka* by něco takového nepřipustila. Byla to vůbec bizarní věc. Nudní, umaštění komunisté dusící jakékoliv umění kromě tupé televizní řachandy nebo rochnící se ve starém a strnulém, považovali sami sebe za vysoce kulturní. Přitom i můj děda říkal, že Nedělní chvilka poezie není nic jiného než pokrytecká hra na *vysokej kumšt* uvědomělého národa.

Na chvíli jsem kvůli rozjetému vlaku myšlenek přestal Kláru poslouchat, ona ale naštěstí pořád básnila o nevěstinci, jako by to byl vrchol civilizace. Možná že i byl.

„Jezdí tam hodně Němci. Ale ne ti z Velkého úprku, ale Němci jako Němci,“ pokračovala.

Němci byli samozřejmě něco jiného než Sudeťáci. Ještě jiný druh lidí pak byli Sudeťáci, kteří sami utekli v osmašedesátém. Hodně z nich teď jezdilo zpět do pohraničí dívat se na své domy. Domy, které jim za útěk za hranice zabavili komunisté. Mluvílo se o tom, že emigranti dostanou zpět své majetky, aby se do nich mohli vracet. *To znamenalo, že Sudeťáci, kteří jsou teď bohatí jako Němci, vyženou z pohraničí Čechy, kteří tam sice přišli za normalizace, ale pořád to znamenalo, že Němci zase budou vyhánět Čechy z pohraničí.* Tohle byla věta, kterou se každý bál vyslovit nahlas. Tedy veřejně.

„Kolik Němců odjelo během Velkého úprku?“

Klára byla zrovna v nejlepším, když popisovala, jak se tam byla Jana podívat a jenom za to dostala na ruku pětistovku, což si *servírka i s dýškama vydělá za týden těžký roboty*, když jsem ji svou otázkou přerušil. Zmlkla a nakrčila obočí, jak nejspíš všechny počítala.

„Určitě stovka. Z Bruntálu mnohem víc. Většinou kvůli dětem. Když Gottwald zastavil odsun, věřili, že se věci nějak srovnají, ale...“

Nesrovnaly.

Velký úprk se netýkal jenom Němců. Uteklo přes tři sta tisíc Čechů i Slováků. Jenže skopčáků třikrát víc. Pro mnohé to byla úleva. Říkalo se, že Němci stejně nechtějí žít s Čechy a je dobře, že odešli... Ale teď se vraceli.

„Tam,“ ukázala Klára na jeden menší dům se zahradou. Rostlo v ní divoce pár kytek a velká třešeň.

Překvapilo mě, že by tady vůbec přežila třešeň. Na Bruntálsku plodily jenom jabloně. Všechno ostatní dřív nebo později zmrzlo.

„Dřív tam bydleli Winterovi. Starý Friedhelm Winter se tu byl nedávno podívat na *svůj* dům. Čech, co tam žije, na něj vzal sekeru.“

Můj děda říkal, že nenávist je věčná. Proto věřil tomu, že je třeba zbavit se těch, kdo s tebou nesouhlasí, aby tě nemohli nenávidět. Když není s kým bojovat, zavládne konečně mír... *S Herr Standartenführerem by si rozuměli.*

„Ale Winter se vrátí, alespoň to říkal. Je jako jeho táta.“

„Budu hádat, starej nacista?“

Tady šel člověk většinou na jistotu.

Zavrtěla ale hlavou.

„Spíš prospěchář. O starým Winterovi mi Rita vyprávěla vtip.“

Neměl jsem rád situace, kdy někdo něco nadhodil, chtěl pokračovat, ale čekal, až k tomu dostane schválení. Ale Klára se evidentně těšila, až mi ten vtip řekne.

„Povídej.“

„To takhle v osmačtyřicátým dorazila na obec stařenka Hebdová a povídá: Heil Hitler! V kanclu tam sedí starej Winter, dělá nějaký papíry a kárá ji: Ale babičko, to jste si

spletla dobu, dneska se říká: Čest práci, soudruhu. A Hebdová na to: Dobu jsem si možná spletla, ale vás ne.“

Zasmál jsem se. Varianty tohoto vtipu už jsem párkrát slyšel, ale tady to tak nějak sedělo k celkové atmosféře. Za oknem domu s třešní se svítilo. Nejspíš byla sekýra stále v pohotovostní poloze.

V tu chvíli jsem netušil, jak moc pohotovostní.

V hospodě U Hynka to zrovna nežilo. Za pultem stál asi šedesátiletý šlachovitý chlápek oblečený v bílé košili, přes kterou měl zelenou vestu zapnutou zlatými knoflíky. Nejspíš to mělo vypadat nějak tradičně prvorepublikově, ale místo toho působil dojmem, že sem omylem zabloudil z představení ochotnického divadla, kde zkoušel zpívat *Ubohá Rusalko* *bledá, zajatá v kouzlo lidských pout! Voda tvá všude tě hledá, nadarmo chce tě obejmout!* U zadního stolu tři chlápci podobného věku hráli mariáš. Mezi hromádkami karet se válelo několik kupiček haléřových mincí.

Kláru to překvapilo stejně jako mě.

„Strejda Heinrich tu není?“ zeptala se.

„Poslal jsem ho do prdele. Všechny.“

Hospodský mluvil klidně.

„Proč?“ zeptal jsem se. Kláře údivem došla slova.

Vrchní jenom ukázal na starou cedulku s nápisem: *Pölitische Gespräche verboten.*

„Nerozumím, proč mi to ukazujete,“ zavrtěl jsem hlavou.

„Málem se mi tu všichni servali. Vlítl sem Kovačík s tou svou partou a řval, že Bittmani něco provedli s cedulemi.“

„U vjezdu do obce?“ ujistil jsem se.

Hospodský zakýval hlavou.

Než jsem se ho stačil zeptat, o čem to vůbec mluví, vyrazila Klára z hospody ven. Zachytil jsem dveře, ještě než se stačily zabouchnout, a vyklouzl za ní na ulici. Rázovala

pryč, aniž by na mě počkala. Přitom si za chodu zapalovala cigaretu. Moc jí to nešlo.

„Stůj,“ doběhl jsem ji a škrtl zapalovačem. Třesoucí se rukou přiblížila k plameni cigaretu a potáhla.

„Pojď,“ řekla, aniž bych si sám stačil zapálit. Ušla ale jen pár kroků k rohu dvou ulic, které se křížily u mostu přes potok. Názvy Partyzánské a Opavské ulice někdo přemaloval černou barvou. Místo nich napsal bílou Troppau Strasse a Lindenstrasse. Vypadalo to podobně jako značky u měst, které jsme viděli včera.

„Myslíš, že to byl mladý Uwe?“

Zavrtěla hlavou.

„Je v Bruntále a dělá politiku. Tohle mohl být kdokoliv.“

Vyšli jsme do kopce, prošli kolem ztichlé Palackého ulice, ježíž případný nový, nebo vlastně původní název jsem nikde neobjevil, a od náměstí jsme uslyšeli slušný hluk. Nesl se od kostela.

To nebudou flagelanti toužící po Božím odpuštění.

Dav se těsnal po obou stranách ulice. Mohlo tu na sebe pokřikovat kolem dvou stovek lidí. Rozdělili se na dvě v podstatě stejně početné skupiny, které kopírovaly cestu mezi dvěma řadami domů. Nějaký náhodný motorista chvíli zkoušel davem projet, ale pak se svým zeleným *embéčkem* raději vycouval, aby si našel jinou cestu, kudy by se dostal přes vesnici a nemusel přitom přejet rozvášněný dav.

Procházeli jsme houstnoucí masou lidí. Dostat se ke středu nebylo vůbec snadné, ale Klára se dokázala mezi lidmi protáhnout jednoduše tak, že se přesunula na německou stranu lidského chumlu a začala s lidmi mluvit německy. Pouštěli nás dál. Bylo vidět, že ji znají a mají rádi. Tedy dokud jsme nenarazili na její rodinu.

Herr Standartenführer stál rozkročený nad několika přemalovanými cedulemi. Počítal jsem, že našťvaní Češi

se vykašlali na jejich čištění a z domů je prostě rovnou strhali. Většinu jsem nedokázal přechíst, ale na vrchu ležel Ringplatz, Náměstí, a pak Hartlstrasse. Uwe Bittman byl seschlý věkem. Nacházel se už v té části života, kdy se tělo zmenšuje, kůže zvrásňuje a člověk bývá spíš shrbený, jak se říká, *zачне se ztráacet před očima*. Ale Standartenführer se nikde neztrácel. Naopak i se svou menší postavou čněl nad ostatní jenom tím, jak pevně až nehybně zůstával na místě. Po jeho boku stáli synové Heinrich a Kurt a také Ritin manžel Hans. Vypadalo to trochu jako souboj starých proti mladým. Tváří v tvář Uwemu se totiž vypínal pětadvacetiletý blondák s černou kravatou. Poznal jsem ho hned. Ráno na nás pokřikoval před domem Jürgena Schneidera. Za ním stála jeho parta a další mladíci, které jsem ještě neznal. Ale byli tu i starší Češi. Stejně jako na německé straně i tady v popředí stáli muži, za nimi ženy. A děti. Děti se tu vlastně nacházelo hodně, za to mladší muži chyběli. Dalo se to čekat. Stejně jako Klářin bratr Adolf nejspíš vyrazili pracovat do Německa a své ženy a děti nechávali u svých rodičů.

„Teď už vás komouši chránit nebudou,“ zaslechl jsem blondákův hlas. Evidentně měl jednu agendu a opakoval ji pořád dokola.

„My chránit nepotřebujeme,“ pronesl Hans a zhoupł se přitom v kolenou.

„Tak bezva, pojď si to rozdat, nácku.“

Podíval jsem se, kdo to vykřikl. Kluk určitě neměl ještě ani maturitu. Vlasy si krátil na nějakého půl centimetru a v narůstající tmě jsem nerozeznal, zda jsou hnědé, nebo možná zrzavé. Džínová bunda měla na rukávech roztřepené okraje a nějaké metalové nášivky. Nebo možná rockové. Nevyznal jsem se v tom. Zahlédl jsem jenom nášivku *OI!*

„Ty nejsi místní,“ ušklíbl se pohrdavě Heinrich Bittman na džináka.

„Si naser.“

Gluk měl naváto, a tudíž větší odvalu, než by kdokoliv z ostatních chtěl nebo potřeboval. On i Heinrich udělali krok vpřed. A s nimi i několik desítek největších *bijců* na obou stranách.

Pošlapali přitom přemalované a strhané cedule.

Máte otevřený hranice, běžte si do Říše.

My jsme tu doma.

Tohle je česká země.

Tady žil můj praděda, odkud jsi přitáhl ty?

Změť výkřiků a hesel. Některé vycházely z naturelu těch, kdo je pronášely, jiné byly převzaté, sdílené, slyšené při jiných příležitostech a znovu opakované, ať už se sem hodila, nebo ne.

Třeba Čechy Čechům. Při pochodech skinheads Ostravou jsem se toho naposlouchal dost. Ale tady žádný skinhead nebyl.

Nenávist, vztek a agresivita se ale hesly a výkřiky dokázaly slušně vybit. Nejspíš by mohlo zůstat jenom u nich, kdyby blondák neplivl do tváře Uweho Bittmana.

Ticho. Při takových příležitost se říká *jako když střelíš*, ale nebývá to pravda. Ani teď nebyla. Ticho se šířilo postupně jako vlna. Přeskakovalo z člověka na člověka, z muže na muže, z muže na ženu a dál. Nakonec ztichlo i to nejmenší dítě, které za mámou křičelo německy něco o tom, že tohle je jeho Heimat.

Přesně jak to slyšelo doma.

Stáli jsme od Uweho Bittmana sotva osm metrů. Viděl jsem slinu, která mu tekla po tváři. Někteří lidé ustoupili. Ti, co věděli, že s Bittmany není sranda.

Stařec si rukávem tu *urážku* stíral neuvěřitelně pomalu. Blondák ani největší křikloun v džínovině ale neustoupili. Po chvíli tam zůstali stát sami. Všichni ostatní se stáhli o pár kroků vzad. Naopak Němci postoupili blíž a vytvořili půlkruh. K ústupu už moc prostoru nezůstávalo.

„Nůž,“ zašeptal jsem.

Hans vytáhl z kapsy kabátu dlouhou kudlu. Možná byla stejná jako ta, kterou měla Klára na kedlubny a okurky. Jen jí chyběl hákenkrojc.

Další nůž vytáhl Kurt. Zaleskl se ve světle pouliční lampy a vrhl odraz na blondáka. Kluk v džínovině něco zamumlal, nevnímal hrozbu, blondák ano. Konečně ustoupil i on. Začal se třást. Ale hrozba mezitím zaktivizovala ty, kteří předtím ustoupili. Hoši z paneláků začali mumlat něco, čemu jsem nerozuměl. Dva také vytáhli nože. Ne tak velké, ne tak efektní, ale nůž je nůž.

Když víš, jak a kam bodnout.

„Nein!“

Klára zaplnila uvolněný prostor.

„To nesmíte. Není důvod. Prosím, strýčku, řekni jim to. Nikdo nechce krev. Je nová doba. Konec nenávisti.“

Klára se třásla a dívala do očí Uwemu Bittmanovi, bratrovci svého dědy.

Stál jsem za ní. Už jsem kvůli ní dostal nakládačku dvakrát, potřetí bych to zvládl nejspíš taky. Navíc nože byly oproti pistoli příjemná změna. Přesto jsem si myslel své.

Nenávist nikdy nekončí, Kláro. Nenávist je věčná. Přetrvá klidně za křivdy staré stovky let. Je jedno, že je dávno smyla krev, historie a prach. Podstatné je, že jsou v lidských hlavách. Tam křivdy neumírají. Nikdy. A vyvolávají nové křivdy. Říkala jsi to sama, Češi a Němci, učí se to ve škole. A oni si to zase říkají doma po svém. Že jsou tady doma a že Čech je

nepřítel. Nikdy se to nezmění. Žádná nová doba to nezmění. Žádný Havel, žádný dalajláma, ani když sem přijede Saša Vondra, nový potentát, který má rozkošný úsměv a v jehož přítomnosti každý prý roztaje. Ani tisíc Vondrů, Kláro.

Blondákovi se vrátila odvaha.

„Uhni, ty německá štetko.“

Heinrich Bittman také vytáhl na světlo svůj nůž. Nemýlil jsem se. Byl stejný jako ten na kedlubny.

„Má pravdu. Odejdi. Dostanou co proto, už jenom za tu německou štetku,“ pronesl její strýc německy. Němčina je tvrdý jazyk, ale jeho slova zněla ještě tvrději kvůli tomu, od koho přišla.

Blondáka to povzbudilo a do Kláry strčil. Tvrdě a nekompromisně otevřenou dlaní. Muži chtěli vidět téct krev.

„Ještě jednou se jí dotkni a zlámu ti prsty Jindřichu Kovačíku.“

Na scénu vstoupila třetí síla.

Rom měl možná sto čtyřicet kilo. Vyšel si ven jenom v tílku a černých kalhotách. Byl sám, jen někde na konci skrumáže jsem tušil další Romy. Neměl zbraň, jen široké ruce s rovnoměrně rozloženými svaly i tuky. Nemusel jsem dlouho přemýšlet nad podobou – Tiborův a Janin otec.

„Pane Horváth...,“ pozdravila ho nesměle Klára.

On ji dost nekompromisně drapl za ruku. Nebránila se.

„Ať se ty debilní gádžové klidně pozabíjí, ale ty jsi naše,“ pronesl tak, že si nikdo nedovolil protestovat.

Dole na náměstí zablikala modrá světla.

Nože zmizely. První auto bezpečnosti zaparkovalo na konci ulice. Vyskákali z něho čtyři mladí kluci v zelených uniformách. Další auto už projíždělo úzkým prostorem mezi oběma skupinami. Nikdo se mu nestavěl na odpor. Respekt

z Veřejné bezpečnosti koloval pořád každému v žilách, i když se v televizi říkalo něco jiného. Uniformovaní procházeli uličkou a oddělovali oba davy. Dost nablízko, ne moc organizovaně. Kdyby neměli respekt, kdyby se na ně všichni vrhli, jako první by to odnesli policisté a netrvalo by to ani dlouho.

Ale neodnesli. Pobodat v davu civilistu bylo pořád něco jiného než zaútočit na esenbáka ve službě. V třetím autě dorazil kapitán Peterka. Vypadal naštvaně, jako by měl pocit, že mu to tohle srocení dělá naschvál. Došel až k hromadě cedulí a začal se v nich přehrabovat. Pak zavolał jednoho strážmistra, chlápka, který byl podobně starý jako on, aby je začal sbírat a nakládat do auta. My jsme se mezitím stáhli blíž ke kostelu. Jana, která se vynořila z hloučku Romů, Kláru obejmula a chvíli ji pevně držela. Zapálil jsem si cigaretu.

Budeš mít pro Vagadaye, o čem psát.

Sarkasticky jsem se ušklíbl. Všechno zlé bylo k něčemu dobré. Ale tohle bych si nejspíš odpustil. Jestli se to dělo i jinde, nebylo to dobré. Nemohlo být. Pro nikoho.

„Ty jsi ten novinář?“

Rom natáhl svou mohutnou pracku. Měl na ní vytetovanou mořskou pannu. Vypadala trochu jako Jiřina Bohdalová zamlada. Možná tak vypadat i měla. Ale věžeňská tetování nikdy nevynikala svou kvalitou.

„Jo,“ stiskl jsem ji.

„Něco nového s Tiborem?“

To bych taky rád věděl.

„Nevypadá to dobře. Mají motiv. Peníze, které u něho našli.“

Podíval jsem se přitom na Janu. Neslyšela mě. Možná to bylo dobře, protože by to asi spustilo diskusi. Nepříjemnou. Byla přesvědčená o tom, že Tibor nic neukradl.

Starý Horváth cikánsky zaklel. Na rozdíl od němčiny jsem tomu nerozuměl.

„Je ve vazbě v Heřmanicích. Až to bude možné, zkusím s ním promluvit. Třeba nám to pomůže nějaké věci rozlousknout,“ pokračoval jsem bez ohledu na to, co jeho slova mohla případně znamenat. Doufal jsem, že mě major za Tiborem pustí co nejdřív, ale moc jsem si od toho nesliboval. Nemyslel jsem si, že by nám Tibor jakkoliv pomohl, ale proč alespoň jeho otci nedat naději?

„No,“ povzdechl si. „Aspoň to tam zná.“

„Ve vazbě?“

„Tam taky, ale hlavně v Heřmanicích. Seděl tam před amnestií,“ vysvětlil.

„Omluvte mě,“ zahuhlal jsem a popošel ke Kláře. Doslova jsem ji Janě vytrhl z objetí.

„Říkala jsi, že jste za Standartenführerem jezdili do Heřmanic, že jo?“

Pokývala hlavou.

„On byl původně na Borech, ale v sedmdesátých letech ho v rámci uvolnění a za dobrý chování poslali do Heřmanic, aby byl blíž rodině.“

Ten parchant ulhanej.

„Neříkal někdy Tibor, že by se tam s tvým prastrýcem potkal?“

Zavrtěla hlavou.

Musel jsem s tím starého Bittmana konfrontovat, jasně, nemuseli se tam potkat, ale byli z jedné vesnice. Mohl jim to říct bachař nebo vychovatel, který znal jejich papíry. Co když se tam dali kvůli tomu dohromady? Cikánský zlodějíček a starý nácek... Už jsem viděl podivnější *přátelství*.

„Pojď.“

Lidem se z ulice moc nechtělo. I přesto, že je oddělila bezpečnost a blondáka s *džínovákem* odvedli do auta, kde s nimi mluvil kapitán Peterka, zůstávali na ulici, nejspíš ze zvědavosti, co se ještě může semlít. Němci se shlukli kolem Uweho Bittmana, který pořád ještě stál v té své hrdé pevné póze.

„Pane plukovníku?“

Slova jsem pronesl já, samozřejmě německy. Nechtěl jsem na něj rovnou nastoupit s výslechem, a tak jsem si pro tuhle chvíli odpustil provokaci s jeho hodností z SS.

Trhl hlavou a překvapeně na nás pohlédl v jakémsi vytržení mysli. Pohled na Kláru ho ale obměkčil. Stála vedle mě, ani netuším, jak se to stalo, ale držela mě za ruku. Nejspíš si toho nevšiml.

„Policie našla u Tibora ty peníze. Čistých třicet tisíc. Když jste je spálil, jak se mohli dostat k němu?“

Mluvil jsem klidně, přesto důrazně. Uwe nehnul ani brvou, ale jeho synové udělali krok vpřed připraveni otce bránit. Klára mou ruku stiskla ještě pevněji.

„Já... netuším o čem mluvíte. Copak nemohl mít své peníze?“

Lhal. Tahal z paty slova, která po tom, co se mnou mluvil po obědě, nedávala smysl. Myslím, že byl pořád ještě duchem trochu mimo. Nejspíš se chystal na boj a pak náhle bylo těžké se mnou řešit něco naprosto jiného.

Díval jsem se mu do očí a měl pocit, že v té chvíli nebyl tak úplně na tom místě a v tom čase.

„Znáte se s Tiborem z Heřmanic, že? Zabil pro vás Jürgena Schneidera?“

„Cože?“

Syčivé *Was* vyslovili snad čtyři lidé naráz. Heinrich s Kurtem se postavili mezi mě a svého otce. Čekal jsem, že začnou zase vytahovat nože, co tak rychle s modrými

majíky zmizely za opasky. Přítomnost bezpečnosti je ale nejspíš zarazila.

„To by strýček neudělal.“

Klára pustila mou ruku.

Tohle jsem přehnal.

„Kláru se dnes někdo pokusil zabít. Vystřelil po ní jen kvůli staré fotce jejího dědy a Jürgena Schneidera na Vildštejnu.“

Stařec položil ruce na ramena svých synů a nejspíš na ně jemně zatlačil, takže ustoupili, zatímco on udělal krok k nám.

„Jaké fotce?“

„Z roku 1937.“

Stařec přimhouřil oči a nechápavě zavrtěl hlavou.

„1937? To nedává smysl,“ vydechl.

„A z jakého roku by to dávalo smysl?“

Jako kdyby se probral. Zavrtěl hlavou a udělal krok směrem k černovlásce.

„Je to pravda, Kláro?“

Černovlásky pokývala hlavou.

Natáhl ruku a chytil ji pod bradou. Jemně, otcovsky.

„Měla by ses přestěhovat zase k nám. Ochráníme tě. Až ho najdeme, tak...“

Hrozbu už nedořekl.

„Proč? Co se děje?“ dorážel jsem.

Starý Bittman zavrtěl hlavou, jako bych byl jen otravná moucha, které se tak může snadno zbavit.

„Řekni Adolfovi, aby se co nejdřív vrátil. Tohle je jeho domov.“

„Proč nám nic nechcete říct?“ ozval jsem se po chvíli. Přišlo mi, že se to najednou všechno snaží zamluvit. Proč by jinak mluvil o Klárině bratrovi?

„Protože ti po tom nic není, Židáčku.“

Hned nato pustil Klářinu bradu a ustoupil. Jeho synové zase vytvořili mezi námi zeď a ta se začala rychle přesouvat do rekonstruovaného domu. Během chvíle jsme zůstali stát sami, jen v pozadí přešlapovala Klářina prateta. Černovláška se na ni otočila.

„Rito, prosím, potřebujeme...“

Zbývající slova už polkla. Nemělo to smysl, Rita jen zavrtěla hlavou a odešla za svými.

Městečko ztichlo. Prošli jsme kolem hospody, kterou kvůli politickému rozrušení zákazníků hospodský raději pro ten den zavřel, a vyšplhali jsme do kopce. Klára odemkla náhradní zámek u brány. Zezadu jsme ji pak zajistili závorou a zámek použili na ni. Upřímně jsem se trochu bál, že tam na někoho *natrefíme*, ale celý statek vypadal v té tmě prázdně. Kromě nás v něm byla jen tma.

Místo do domu jsme šli ke stodole. Na třetí pokus ji Klára odemkla. Jak zámek, tak klíč už na sobě měly víc rzi než můj obličej podlitin. Vevnitř zkušeně prošla kolem odložených zaprášených strojů. Zastavila se u jednoho, který jsem odhadl na secí. Pomohl jsem jí ho odtáhnout. Nohou odhrnula jednolitou hromadu prachu, rozpadajících se stébel sena a čertví odkud i suchého listí. Dřepla si a rukama začala šátat po podlaze. Skrz tmou jsem ji neviděl, a pak něco udělalo táhlé *klap*. Škrtl jsem zápalkou a osvětlil malý prostor nad Klárou. Krčila se nad něčím, co dřív byla nejspíš odtoková stružka v podlaze pro kraví močku. Většinu překryl beton, ale tahle část zůstala zakrytá jen plechovou deskou. Pod ní mezi kameny ležela kovová schránka, kterou s dalším cvaknutím otevřela. Vevnitř jsem si všiml několika medailí a vyznamenání a pak balíčku zabaleného do zašpiněné látky. Klára chvíli šmátrala rukou a cinkala. Zápalka dohořela, a než jsem stačil škrtnout

další, zacvakla desku zpátky a rukou ji znovu zaprášila. Stroj jsme na místo dotáhli spolu a teprve pak si otřela špinavé ruce do kalhot. Zámek nechala položený. Teď už asi zamykat nebylo třeba.

„Došly mi cigarety.“

Sedla si na špalek před domem, na kterém jsme odpoledne loupali brambory.

Podal jsem jí své a také si zapálil. Chvíli civěla na hvězdy a párkrát ledabyly potáhla z kouřící startky. Díval jsem se stejným směrem jako ona a uvědomil si ten rozdíl mezi bruntálským venkovem a Ostravou. Jako bych se díval na jinou část vesmíru s trojnásobným počtem hvězd, které navíc svítily mnohem intenzivněji. Kdysi jsem zkoušel na znalost pár souhvězdí balit holky, ale pak jsem zjistil, že jednodušší a efektivnější je opít se společně čůčem. Přesto jsem ještě teď kromě obligátních Vozů našel třeba i souhvězdí Ještěrky.

Něco mi podala do ruky. Malou kulatou kovovou věc.

Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer a k tomu nápis Oktober 1938. Na druhé straně byli *dva nahýh buzíci s malejma pérama*.

„Nedošlo mi to hned. Ale myslím, že je to stejná medaile, jakou měl u sebe Tibor.“

„Je vzácná?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou. „Vyrobito se jich přes milion. Dostal ji snad každý člen Sudetoněmecký strany a každý voják, co se po Mnichovu přijel projet přes pohraničí. Nemá žádnou hodnotu.“

„Možná že má,“ vydechl jsem a posvítíl si na ty *dva buzíky* žhavým koncem cigarety. Někdo do měkkého kovu vyškrábal písmeno R a číslici 5.

„Böhm říkal, že na té, kterou našli u Tibora, je také něco vyškrábané.“

Jen pokrčila rameny.

„Hráli jsme si s nimi jako malí. Zůstaly po dědovi. Táta je po válce schovával v té schránce a řekl o tom Ádovi. Je tam i železný kříž a medaile za východní tažení. Brácha chvíli nosil kříž na krku, ale pak...“

„Já vím, pak se změnil.“

Pro změnu pokrčení rameny. Opatrně přitom rozbalovala balíček. Nejdřív odmotala špinavé plátno, po něm rozpadající se voskovaný papír a pak další plátno. Nejspíš to původně byla kuchyňská utěrka. Dokonce jsem na ní zahlédl i nějakou, kdysi snad světle modrou, výšivku.

„Panebože, to je taky po dědovi?“

Opět zavrtění hlavou.

„Když se táta vrátil z děcáku, dal mu ji strejda Heinrich.“

V ruce držela starou německou zbraň Walther P38. Pokud vím, byla to nejrozšířenější osobní pistole wehrmachtu.

„Po válce se tu válela hromada zbraní. Němci je měli zakopané v lese nebo na hřbitově. Češi je nosili volně. Pořád se báli Němců. Někdy v padesátých letech pak udělala armáda velkou razii. Odvezli odsud nákladák plný zbraní, granátů a min. Pokud něco takového našli u Němců, šli do vězení, Češi ne.“

Složitou historii pohraničí jsem znal, ale zaujal mě ten děcák.

„Babička šla do vězení, kde umřela, tak tátu šoupli do děcáku v Jägerndorfu, tedy v Krnově. Říkal, že to byly nejlepší roky. Byli tam s dětmi řeckých partyzánů. Sice si furt museli hrát na válku a Němci byli vždycky nacisti a vždycky museli prohrát, ale Řekové byli prý fajn. Táta si z tama kamaráda, Janise Papadopula. Vrátil se do Řecka a posílá nám olivový olej a ouzo. Dáš si?“

Pokýval jsem hlavou, ale přitom jsem ukázal na pistoli.

„Co s tím chceš dělat?“

„Chci se v klidu vyspat. Bojím se.“

„Předpokládám, že nemáš zbrojní průkaz.“

Zase jen to pokrčení ramen.

Představil jsem si milion způsobů, jak si příjemněji zničit kariéru i život než držením ilegální zbraně, ale pak jsem jen v duchu mávl rukou. Někdo po Kláře střílel a mě už nebavilo tahat za kratší konec sudetského provazu.

„Umíš tím střílet?“

Pro změnu hlavou pokývala. Dokázal jsem si představit, kdo ji něco takového mohl naučit a proč, a raději jsem to přešel.

„Dal bych si to ouzo.“

Prekvapila mě jeho chuť. Chvilí jsem měl pocit, že někdo rozpustil ve vodce pendrek, připomínalo to reznou.

„Fakt to tak má chutnat,“ přesvědčovala mě Klára.

Zase se smála tím svým zvonivým smíchem. Oči jí zářily a po dvou panáčích se spokojeně rozvalila na gauč v kuchyni. Pistoli strčila mezi pytlíky s moukou. Byl jsem rád, že s ní nešermuje opilá.

Měla k ní respekt jako někdo, kdo ví, že něco takového vážně není na hraní.

Já se uvolnit nedokázal. Položil jsem na stůl medaili a civěl na ta čísla. Přemýšlel jsem, jestli by to mohlo být datum nebo cokoliv jiného, ale nic nedávalo smysl.

„Opravdu...“

„Opravdu mi o tom Adolf nic neřekl a jsem si jistá, že kdyby o tom něco věděl, udělal by to.“

Chytla mě přitom za ruku a medaili přikryla.

„Bála jsem se.“

„Při té střelbě?“

Pokývala hlavou.

„Pořád mi buší srdce. Sáhni si.“

Vzala mi ruku a položila ji na hrud'. Ucítil jsem její srdce. Bilo opravdu intenzivně.

„Chci vědět, že žiju. Chci to cítit,“ řekla po chvíli.

Nerozuměl jsem.

Stále mě držela za ruku a tím, jak vstala z gauče, musel jsem vstát taky.

„Takhle to nemá být.“

„Co? Ouzo?“

Zavrtěla hlavou.

„Všechno okolo. Lidé se mají mít rádi. Láska a soucit jsou nutností, nikoliv přepychem. Bez nich lidskost nemůže přežít.“

„Dalajláma, nebo Havel?“ Všechny cesty Klářiných citátů měly jenom dva zdroje.

„Ten první.“

„Problém je, že pro lidi jsou důležitější věci než lidskost. Třeba staré křivdy...“

A taky nenávisť, ideologie, peníze a spousta dalších věcí, jimž lidé přikládali větší důležitost než lidskosti. Na tu zpravidla nezbýval čas.

„Chci vědět, že žiju,“ zopakovala a nahnula ke mně hlavu.

Políbil jsem ji. Hladově otevřela ústa a začali jsme se líbat. Dalajláma, Havel, nacisti, Němci, Češi, staré křivdy, to vše ustoupilo lásce. Ano, z toho by měl asi dalajláma radost. *I když zrovna tělesná láska šla tak nějak mimo něj.*

Zůstali jsme na gauči. Chvíli jsme na něm klečeli a líbali se. Klára mě hladila po vlasech, po tvářích a pak mi začala rozepínat košili. A já nedokázal zůstat pozadu. Za chvíli jsem jí přes hlavu přetáhl tričko. S podprsenkou jsem trochu zápasil, ale když skončila na podlaze, začal jsem ji hladit. Spokojeně se usmála.

„Chci vědět...“

„Já vím,“ řekl jsem. Chápal jsem ji a toužil po ní. Přisál jsem se k jejím prsům, laskal je, a aniž bych si toho všiml, rozepla si kalhoty a začala se z nich soukat. Přitom se poprvé dotkla mého penisu.

„Pomiluješ se se mnou, Židáčku?“

Zasmála se a já taky.

A pak jsme se pomilovali.

Adie, StB!

Praha (čtk) – Sdělení ministra vnitra ČSSR

Richarda Sachera:

Vzhledem k tomu, že ve veřejnosti vznikají pochybnosti o současném stavu Státní bezpečnosti, které se projevují i ve sdělovacích prostředcích, chci veřejnost informovat o opatřeních, která byla postupně novým vedením federálního ministra vnitra přijata.

1. Byla zrušena správa vyšetřování StB na úrovni centra i v místech.

2. Byly zrušeny všechny útvary zabývající se tzv. bojem proti vnitřnímu protivníkovi, tj. proti církvím, protisocialistickým seskupením, úkoly vnitřního zpravodajství v oblasti mládeže, vědy.

Pokračování na str. 2.

Mladá fronta 6. 1. 1990

Usnuli jsme nakonec v hostinském pokoji. Klára v tom svém spát nechtěla. Říkala, že má pocit, jako by ho neznámí vetřelci pošpinili, a že je tam pořád *cítí*. Možná za to mohla její podivně bláznivá citlivá duše, možná ouzo, každopádně jsme se v *mém pokoji* pomilovali podruhé a usnuli. Vzbudilo mě až slunce, neurvale se vnucující skrz okno. Překvapilo mě to, většinou jsem se během noci probral třikrát až čtyřikrát, ale tentokrát jsem spal v kuse. Nejspíš za to mohla únava. Opatrně jsem se vysoukal zpod zmuchlané deky, abych černovlásku nevzbudil.

V kuchyni jsem si udělal kávu a zapálil cigaretu.

Na Bronislava Böhma bylo v neděli osm hodin ráno ještě brzo, naštěstí to vzala jeho manželka.

Danečku, ráda tě slyším.

Kdy přijedeš?

Určitě nás zanedbáváš kvůli nějaké dívce, že ano?

Vždyť nám ji můžeš dovézt představit!

Měl jsem Adrianu rád. Velmi dlouho jsem jí říkal teto, ale byla přesně tím druhem ženy, která je přesmíru intenzivní a zahrne člověka takovým množstvím pozornosti, které málokdo vydrží. Proto byl také její manžel sběratelem přesčasů a chápu, že se mu nechtělo do důchodu. Odnaučil se se svou ženou trávit volné chvíle ještě v dobách, kdy byl Gustáv Husák nadějný reformní politik.

„Potřeboval bych mluvit s majorem. Už je vzhůru?“

„Vydrž chvíli, snídá.“

Chvíle trvala určitě deset minut. Zapálil jsem si zatím druhou cigaretu.

„Stalo se něco?“

Někdo střílel po holce, se kterou jsem se včera vyspal.

„Pořád mi nedá spát ten Cikán.“ Schválně jsem použil termín, který používal on. Nechtěl jsem ho štvát tou svou intelektuálštinou hned od začátku.

„To spouště chlapů. Kdybys četl sobotní svodku. Cikáni zas řádili v Přívoze.“

„Myslím Tibora Horvátha.“

„Já vím, Danieli, ale pořád nechápu proč.“

Asi protože jsem ti neřekl o jeho spojení s bývalým esesmanem.

„Jde mi o tu medaili. Říkal jsi, že byla poškrábaná. Nebyla tam vyryta nějaká čísla?“

Bronislav Böhm se na chvíli odmlčel.

„To je docela legrační. Byla to jediná věc, na kterou se ptal jeho advokát.“

„Tibor má už určeného advokáta?“

Překvapilo mě to.

„Toho by nedostal dřív než v pondělí. Najal si nějakého Němce. Ale poslal jsem ho do patřičných mezí. Je mi jedno, že je advokát v Bavorsku. Tady je pro mě náhodný otrava. Asi jako ty,“ uchechtl se.

„Jak se jmenoval?“

„Kabler?“

„Gabler? Dietrich Gabler?“

„Jo, to by mohl bejt on.“

Vylovil jsem třetí cigaretu. Překvapením jsem se málem zapomněl zeptat na to, kvůli čemu jsem vlastně volal.

„A co ta medaile? Pamatuješ si ta čísla?“

„Danieli?“

„Ano?“

Böhm přemýšlel. Možná nad tím, jaký předpis tím zase poruší a jestli jsem nezašel příliš daleko na to, aby to mohl tolerovat. Třeba už mi to chtěl položit, ale pak prostě jenom řekl: „19.“

„Jenom to? Určitě?“

„Jo, určitě. Dvě čísla, ale jestli...“

„V životě jsem s tebou nemluvil.“

„Dobře. Já teď musím jít srát. A ty dlužíš mojí ženě návštěvu. Příští neděli. Budeš si s ní celý den povídat, zatímco já půjdu na ryby, ano?“

„Provedu.“

Zavěsil jsem a teprve potom si zapálil. Také jsem potřeboval na záchod, ale ještě předtím jsem se musel vrátit opatrně do pokoje, kde jsem měl peněženku a v ní vizitku Dietricha Gablera.

Měli jsme sice domluvenou schůzku na pondělí, ale já rozhodně čekat nechtěl.

„Jsi opravdu krásná.“

„Toho sis všiml až teď?“

Klára se protáhla a shodila přitom ze sebe přikrývku. Předtím ji měla omotanou kolem břicha a hrudníku, takže bylo vidět *vše zajímavé*.

„Nekoukej,“ usmála se a hodila po mně polštář.

Minula.

„Abych tě nevykoukal?“

„Abys neviděl, jak jsem tlustá,“ odfrkla si a zakryla se peřinou.

Jen jsem se usmál. Mé ne zas tak časté potýkání se ženami mě naučilo, že tohle je minové pole, ze kterého člověk vyjde málokdy bez šrapnelu. A tak jsem přešel k vážnější diskusi.

„Můžeš nás hodit do Bruntálu?“

„Když koupíš benzín, tak klidně. Co tam?“

„Chtěl bych co nejdřív zkusit dostat fotky z Uweho mladšího, myslíš, že to zvládneš?“

Pokrčila rameny.

„A mám taky schůzku s Dietrichem Gablerem.“

„To je ten z landsmanšaftu?“

„Ty ho znáš?“

Jen pokývala hlavou.

„Přijel sem hned po otevření hranic. Dovezl sem spoustě lidí různé dárky a tak.“

To ostatně hodně Němců.

Pumpa stála přímo na náměstí ve Dvorcích ve stínu majestátní kašny, které vévodila socha Neptuna zarostlá trávou a kopřivami. Musela být určitě stará kolem dvou set let. Patrně z ní dřív tryskala voda. Ta v kašně také byla, ale jen dešťová. Ta kašna vůbec působila podivně nepatřičně, jako by byla z jiného světa a přistála sem. Kolem ní se táhla

hlavní cesta z Olomouce do Opavy a nevzhledné baráky postavené v padesátých letech střídající se s moderními paneláky. Kousek od ní se nacházel obecní úřad vystavěný jako klasická šedá dvoupatrová krabice s balkonem, který pravděpodobně postavili jenom kvůli proslovům lokálních papalášů. Teď tam nejspíš budou všeset tajemníkovy čerstvě vyprané spodky.

„Dvoje startky,“ zahlaholil jsem už ode dveří. Za malým pultíkem s novinami a cestovními mapami seděl chlápek s břichem tak velkým, že by klidně mohl v nějaké hrané verzi uspět jako představitel Otesánka.

Jenom něco zabručel. Přes mohutná ramena si oblékl černobílou kostkovanou košili. V podpaží se mu mračily dva koláče potu. Nebylo ani deset, ale červen se ten rok rozhodl, že do toho vážně šlápne.

„Taky bychom chtěli natankovat. Plnou,“ dodal jsem.

Chlápek opatrně vstal, nejspíš aby mu přitom nepopras-kala kolena, ale po pár krocích se zastavil.

„Pro Bittmany ne.“

Díval se přitom na Kláru, jak se opírá o trabant. Sluneční paprsky ji donutily, aby si na sebe vzala červené šaty. Bez podprsenky.

Protože svobodu si zaslouží i moje holky, Židáčku.

Neslyšela ho. Možná to bylo dobře.

„Prosím?“

„Nebudu prodávat benzín Bittmanům. Máme svobodu.“

Máme svobodu. Bylo zvláštní, jak se svoboda stala pro někoho radostí, pro jiného omluvou pro to, být ještě větší hovado.

Sáhl jsem do kapsy a vytáhl novinářský průkaz. Zašermoval jsem jím nad posledním vydáním Mladé fronty, které ve třech exemplářích leželo na pultu vedle Nové svobody, Lidové demokracie a *Ruřasu*.

„Chcete být zítra v novinách?“

Nedůvěřivě se na kartičku v mých rukách podíval.

„Jsem novinář z Mladý fronty. Pokud nám nenatankujete, omezujete naši svobodu. Napíšu o vás. Tohle se dostane na titulku, věřte mi. Jak se jmenujete?“

„Eh?“

„Ptal jsem se na jméno.“

Chlap opět neodpověděl. Důkladně sledoval můj průkaz a pak se podíval na noviny na pultu.

„Mám tam článek, jestli jste ho neviděl. V pondělí si můžete přečíst jeden o sobě. Budete slavný.“

Nervózně jsem klepl nohou. S ohledem na *dobrodružství* posledních dní jsem čekal, že dostanu rovnou do nosu. Vizáž mého obličejce už by to nezhoršilo.

„Byl vtip...“, utrousil. V ústech nebo mozku se mu ztratilo pár slov, ale hlavní bylo, že se natáhl za pult a podal mi dvoje startky. Potom vyšel pomalu ze dveří ke stojanu.

„Dobrý den, pane Kozáku,“ usmála se Klára.

„Co vaše paní? Zlepšilo se jí to revma?“

Vytáhl jsem raději zeleného Klému. Někdo mu přimaloval obří uši. U téhle bankovky se to teď stávalo často. Narovnal jsem ji, počkal, až *pan Kozák* dovrávorá zpátky, a pečlivě si přepočítal vrácené peníze.

Nedojeli jsme daleko – sotva pár metrů. Bufet měl v neděli zavřeno na rozdíl od nově vzniklého obchodu, který se nacházel v šedivé krabici s názvem Dům služeb. Obřími písmeny na něm bylo napsáno Eurokonzum. Koupili jsme si šest rohlíků, vlašský salát a dvě viney, které nám postarší prodavačka otevřela. Proti Bittmanovým nic nenamítala. Koneckonců nás pozdravila Guten Tag.

Sedli jsme si před dům na schody a pustili se do jídla. Černovláška si dávala pozor, aby si nezašpinila šaty. Mně to bylo jedno. Měl jsem zkušenost, že ať se snažím sebevíc,

stejně mi na košili vždycky něco kápne. Kolem nás prošly do krámu dvě asi desetileté holky, které si z něj po chvíli odnášely lentilky a hrst žvýkaček Bajo.

„Jako by ten včerejšek byl jen noční můra. Navíc – nikde nikdo,“ poznamenal jsem a díval se na prázdné místo na domě, kde ještě včera visela cedule označující název ulice. Šlo o jediný důkaz, že to, co se včera stalo, se mi nezdálo. Klára zrovna dojídala zbytek svého rohlíku, jímž nabrala poslední zbytky majonézy a kuličku hrášku.

„Lidi makaj na zahradě nebo šli na ryby,“ vysvětlovala.

„Vidíš, stačí neděle, sluníčko a tíha historie je fuč.“

Sáhl jsem do kapsy pro cigarety z pumpy a otevřel je. První cigaretu jsem vytáhl a ze zvyku, který jsem si osvojil na kolejích, vrátil otočenou do balíčku. Vzal jsem si teprve další. Klára nesouhlasně zavrtěla hlavou.

„Tady je historie všude. Rita mi vyprávěla, že když stavěli tenhle barák, rozkradl tajemník národního výboru stavební materiál na svůj okál. A aby měli tuhle stavbu vůbec čím vyfutrovat, nechal zplundrovat německý hřbitov. Někde tam dole je náhrobek mého pradědy. Rita sem kvůli tomu nikdy nešla. Ani Heinrich.“

Zapálil jsem si cigaretu.

„Historie je kráva,“ povzdechl jsem si a nabídl jí startku.

Napříště už jen „pane“!

Praha (ČTK) – Ministr národní obrany ČSSR generálplukovník Miroslav Vacek vydal rozkaz o novém oslovování vojáků: Na základě vypuštění článku 4 Ústavy ČSSR do doby novelizace základních řádů ozbrojených sil ČSSR upravují oslovování vojáků ČSLA ve vzájemném styku.

Oslovování „soudruhu“ (před označením hodnosti) se nahrazuje oslovením „pane“.

Prezident ČSSR a ministr národní obrany ČSSR jsou oslovováni „pane prezidente“ a „pane ministře“. Účinnost tohoto rozkazu stanovují dnem 15. ledna 1990.

Mladá fronta 5. 1. 1990

Zato v Bruntále rozhodně liduprázdno nebylo. Před vjezdem do města stál vůz bezpečnosti. Nešlo o žádnou dopravní akci. Dva uniformovaní chlápci seděli v autě a nejspíš hlídali novou ceduli vyznačující hranici města. Hned v první ulici jsme minuli policejní anton.

Další stál na náměstí. Pět mužů v uniformách sedělo na dvou lavičkách nebo postávalo nedaleko auta. Ani ne deset metrů opodál čtyři šestileté holky skákaly gumu.

„Včera bylo asi živo nejen ve Dvorcích,“ povzdechl jsem si.

Klára nemluvila. Zaparkovala auto na parkovišti, které jsme opustili v pátek v noci, a potom, co ho zamkla, mě nečekaně objala.

Netušil jsem, jak reagovat, ale nakonec jsem objetí opětoval a pevně ji k sobě přitiskl. Včera jsme spolu spali, ale bylo zvláštní mít s ní intimnosti mimo statek Bittmanových. Jako by to staré místo bylo čímsi mimo prostor a čas, ale tady v Bruntále to všechno zmizelo a my byli jen náhodní známí z hospody. *A posteje.*

Podíval jsem se na hodiny na rohu náměstí. Jedenáct. Chystaná kancelář Sudetoněmeckého landsmanšaftu

a zároveň organizace Heimat se nacházela na opačné straně náměstí.

„Ve dvanáct ve Hvězdě?“ ujistila se.

„Jo, ve dvanáct. Nebo později, pokud se zakecáme. Prostě jeden počká na druhého,“ přitakal jsem a dodal, „dávej na sebe pozor.“

Usmála se. Začínal jsem být na tom jejím trochu rošťáckém a trochu ztraceném úsměvu závislý.

Kancelář jsem našel snadno. Na dveře někdo červenou barvou namaloval *hákenkrojc*. Kdosi další ho zkusil seškrábat, ale jenom ho tím zvýraznil. Před domem stálo auto bezpečnosti.

„Kampak?“

Esenbákovi nemohlo být víc než dvacet. Nejspíš měl čerstvě po vojně, akorát vyměnil jednu zelenou uniformu za druhou.

„*Mladá fronta*. Mám tu domluvený rozhovor.“

Novinářský průkaz jsem tasil jako zkušený profík. Začínal jsem si připadat vážně důležitě, protože i když pochůzkáře zmátl můj *rváčský obličej, magická kartička* v mé ruce ho donutila ustoupit v posvátné bázni.

Dveře byly odemčené. Zámek nevypadal vyražený nebo poškozený, takže jsem předpokládal, že mě Gabler čeká s *otevřenou náručí* a ví, že má před vchodem ochranou placenou ze státního.

Chodba páchla lepidlem na linoleum. Někdo tu nedávno položil nové v barvě khaki. Kousek od zábradlí visel na zdi lepicí páskou přilepený papír s nápisem Heimat a se šipkou ukazující do prvního patra. Vyklusal jsem po schodišti a automaticky otevřel okno, abych dovnitř pustil čerstvý vzduch. Teprve pak jsem zaklepal na dveře se stejným papírem.

Otevřely se rázně a našťestí dovnitř, takže můj obličej neutrpěl další úhony. Stál v nich Gabler. Měl na sobě černé sako, o kterém se zpravidla říká, že je *dobře střižené*. Ale co já věděl o sakách? Sám jsem vlastnil jediné. Po dědovi.

Pevně mi stiskl ruku a zatvářil se zkroušeně.

„Myslel jsem, že vaše zranění nebylo tak strašné.“

„Taky jsem přidal jedno navíc,“ přiznal jsem po pravdě a nechal se od něj uvést do kanceláře.

Na zdi visel portrét prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, vedle něj Václava Havla. Byla to teď běžná kombinace. Kancelář to moc nebyla. Šlo o normální byt. Někdo odsud vystěhoval nábytek a přivezl nový, kancelářský. Zadní místnost měla zavřené prosklené dveře, přes které nebylo vidět. Gabler měl pohodlné kancelářské křeslo za velkým stolem, který nový nebyl. Podle masivního dřeva a lakování jsem předpokládal, že jej dovezl z Německa, stejně jako křeslo, ve kterém jsem se rozvaloval.

„Kávu?“

Jen jsem pokýval hlavou. Gabler mi udělal rozpustnou a já vytáhl svůj zápisník, o který jsem málem přišel při *srážce* se skinheady. Propisku jsem přitom ale ztratil, takže jsem si musel vystačit s tužkou od Kláry. Podle její okousanosti bych si tipl, že ji měla ještě ze základní školy.

„Rozpustná z Německa. Snad neurazí.“

Mluvil tou svou čistou němčinou, která mi rozhodně vyhovovala víc než sudetské *vrčení*.

„Omlouvám se za zhoršené podmínky. Další část kanceláře dáváme do pořádku pro zítřejší otevření a sekretářka nastoupí až zítra.“

„Tu jste si také dovezl z Německa jako kávu?“

Chvilí asi přemýšlel, jestli je moje otázka vtip, nebo verbální útok, ale pak se rozhodl pro to první a zasmál se.

Napustil do varné konvice vodu a zapnul ji. Po chvíli začala temně hučet. Zalil dva šálky a opatrně ze stolu uklidil rozečtené čtvrtetní vydání Allgemeine Zeitung. Na titulní straně zářil úsměv Helmuta Kohla. Kávu pak položil na místo novin.

„Pořádáme zítra tiskovou konferenci, ale vzhledem k tomu, že jste obětí té nešťastné páteční konfrontace, řekl jsem si, že vám dám exkluzivní rozhovor předem. Snad se pan Vondra nebude zlobit.“

Vida, jak se situace změnila. Stačila trocha nepokojů a člověk, co u mě v pátek žádonil o rozhovor, teď pořádá tiskovou konferenci.

„Všiml jsem si, že máte na dveřích výzdobu. To je taky od těch skinheadů?“

Zavrtěl hlavou.

„Někdo to namaloval včera v noci. Ale jde o okrajový incident.“

„Ti policisté venku si to nejspíš nemyslí.“

Jen pokrčil rameny a pak řekl slovo *Geburtswehen*. Neznal jsem ho.

„Porodní bolesti,“ řekl česky po chvíli přemýšlení.

„Porodní bolesti čeho, pane Gablere?“

„Demokracie. Nového uspořádání světa. Nových lepších zítřků.“

„Nemyslíte světlých?“

Narážka na komunistické heslo mu došla až po chvíli. Zase se zasmál. Přemáhal se, ale ocenil jsem, že má se mnou trpělivost.

„Ke svobodě patří i podobné akce. Já chápu obavy, které někteří Češi mají. Komunisté stále vyvolávali nenávisť vůči svému někdejšímu německému obyvatelstvu. Drželi lidi ve strachu ze západního Německa, z těch zlých Němců, kteří byli vyhnáni a chtějí se vrátit a vzít jim pohraničí. To

všechno jen tak nezmizí. Ale je to i moje mise, přesvědčit je o opaku. Vždyť tohle území může být šťastným domovem pro všechny. Němci mají peníze, vědomosti, vědí, jak budovat kapitalismus. To je přece to, co Češi dnes chtějí, ne? Spolupráce přinese víc než nenávist.“

To možná ano, ale nenávist je věčná. Zeptej se na to starého Uweho Bittmana. A těch českých floutků, co mu plivli do ksichtu.

Myslel jsem si svoje, ale přitom jsem si dělal poctivě poznámky. Bez citace není článek, říká Vagaday.

„Možná to byla reakce na ty přepsané cedule, nemyslíte?“
Zavrtěl hlavou.

„Nemyslím si, že to byli místní Němci. Podle mě to nese stejný rukopis. Kdo chce vyvolávat nenávist, cestu si vždycky najde. Ale trpělivost a rozvoj vzájemného obchodu to všechno překonají.“

„Vidím, že věříte v obchod jako náš ministr financí, pan Klaus.“

„Obchod přináší prosperitu, prosperita zabraňuje extrémům, pane Lichke.“

V tom má shodou okolností pravdu.

„Máte na mysli třeba malování hákových křížů někomu na dveře?“

„Samozřejmě,“ pokýval hlavou.

„Nikdo nechce nenávist. Chceme novou Evropu, kde není podstatné, zda je člověk Němec, nebo Čech, ale že je Evropan.“

Myslím, že ty proklamace už trénoval na pondělní tiskovou konferenci s prezidentovým mužem.

„A není pak jedno, kde žije?“

Měl jsem zatraceně rýpavou náladu. Až jsem se sám lekl, jak jsem neprofesionální. Ale Gabler se nenechal vyvést z konceptu moudrého distingovaného muže.

„Ne, protože jde o vztah k zemi a svému okolí. Víte, že kdysi Češi a Němci společně bojovali za českého krále? Byl jsem minulý týden na Staroměstském náměstí, kde bylo popraveno sedmadvacet vůdců stavovského povstání. Říká se jim čeští páni. Jedenáct z nich byli Němci. Česky si neuměli ani objednat pivo. A přesto za tuto zemi bojovali a umřeli ve válce proti Rakušanům. Ve škole vás ale učili něco jiného, že?“

Ve škole nás učili pionýrský slib. My jsme s Jardou Ventrubou místo toho potichu říkali Pětka, šestka, sedmička, Hitlerova hlavička. Londýn, Praha, Paříž, Hitler patří za mříž, pomyslel jsem si sarkasticky, ale nenapadlo mě, jak tuhle notoricky známou českou dětskou říkanku vysvětlit německy, tak jsem prostě neřekl nic.

„Moje rodina sem patřila, pane Lichke. Od nepaměti. Dávno před dobou stavovského povstání. A pak musela odejít. Můj děda byl sedlák a padl na frontě, nikdo se ho neptal, zda chce bojovat za Hitlera, nebo ne. Nikdo. Moje máma si prošla sběrnými tábory tady v Bruntále. Připravili ji o všechno. Víte, co se dělo v takových táborech?“

Věděl jsem. Ale nechtěl jsem přistoupit na Gablerovu *hru*.

„Mě nedojmete, pane Gablere, jsem Žid. Můj děda měl rodinu. Jeho první žena i syn zemřeli v Mathausenu. Zabil je nějaký esesák, který nejspíš taky nechtěl bojovat za Hitlera.“

Gablerovi jsem vyrazil dech. Nadechl se, aby něco řekl, ale pak raději mlčel. Co se přetahované o míře utrpení v dějinách týkalo, my Židi jsme vždycky měli v ruce pár es.

„Proč jste vlastně přišel, pane Lichke. Nevypadá to, že vedeme skutečný novinářský rozhovor.“

Trefil hřebík na hlavičku. Vytáhl ze šuplíku stolu žlutý balíček s velbloudem a nápisem Camel a zapálil si cigaretu. Intuitivně jsem sáhl po své startce a také si zapálil.

„Vlastně jsme i vedli, pane Gablere, a dovolím si vaše precizně vysoustružená slova citovat... Ale co mě zajímá opravdu enormně, je, proč se bavorský právník s tolika ušlechtilými cíli, jako je spojení dvou dějinami rozdělených národů, zajímá o osud cikánského vraha... tedy podezřelého z vraždy.“

Šach a mat, Gablere.

Gabler si dvakrát beze slova potáhl z cigarety. Zadíval se mi přitom do očí. Ať se mi chystal říct cokoli, věděl jsem, že to bude lež.

„Zabil Němce. Chtěl jsem vědět, zda šlo o zločin z nenálosti vůči Němcům.“

„A šlo?“

„Podle policie ne. Moc se mnou ale nemluvili. Nejsem český právník. Časem jistě bude možné, aby i právníci z jiných zemí působili v Československu, ale teď...“ Pokrčil rameny, chvíli je nechal trčet podél brady a pak spadla zpátky do původní polohy.

„Zajímá jste se o to, co ukradl? Byla to prý loupežná vražda.“

Další pohled přímo do očí. Úplně jsem v nich viděl, jak mu mozek šrotuje na plné obrátky. Mně šrotoval taky. Na-prosto jsem netušil, co se tady děje. A Dietrich Gabler mi to rozhodně nehodlal prozradit.

„Jistě. Jak jinak ověřit, že nešlo o národnostně motivovaný zločin?“

Šach mat, Lichke.

Dokouřil jsem cigaretu, a než mi vystydla káva, změnil jsem téma. Probrali jsme nejen to, kolik sudetských emigrantů z roku 1968 se chystá vrátit do Československa, ale i zda se budou Němci angažovat v investicích do chystané

privatizace, ať už bude vypadat jakkoliv. A Gabler mluvil a mluvil. Prakticky mě nepustil ke slovu, jako by se bál, že zase vytáhnu toho *Cikoše, co zabil nácka*. Nevytáhl jsem. Dělal jsem si poznámky a snažil se zachytit pár těch jeho vzletných vět o tom, jak všechno bude skvěle vypadat, a snažil jsem se počítat, kolikrát řekl jméno Masaryk a spojení *masarykovská tradice*. Zkoušel jsem si přitom představit, co se stane z pohraničí poté, až do něj budou Němci masivně investovat přes své vzdálené příbuzné a zbytek českých zemí bude moci jen odhadovat, kolik v něm proteklo marek, a doufat, že nějaké přitečou i do vnitrozemí. Budoucnost ale nebylo moje téma. Od toho tu byl Valtr Komárek.

Mě zajímal článek a vražda Jürgena Schneidera. A o té jsem se nedozvěděl nic.

Holky pořád skákaly gumu. Byly asi jediné, kdo poledne trávil bezstarostně. Dospělí obyvatelé Bruntálu na to moc nevypadali. Chodili v hloučcích, jako kdyby čekali, že se něco semele. A mluvili. Některé skupiny obsadily lavičky, jiné prostě jen postávaly na ulici a sledovaly hochy z bezpečnosti, kteří měli ve městě udržovat pořádek. Vypadali, že tak trochu nevědí, proč tu jsou. Tedy kromě toho, aby ukázali, že stát má situaci pevně v rukou. Nebyl jsem si tím jistý.

Nezamířil jsem rovnou přes náměstí do Hvězdy, ale vzal jsem to oklikou přes několik bočních uliček. Některé z nich neměly cedule s názvy.

Takže nejen Dvorce.

V noci tu muselo být taky veselo. Proto všude ty hlídky. Přidal jsem do kroku a už přede dveřmi restaurace jsem narazil na několik mužů, kteří se opírali o zeď a pili pivo.

„Maj plno,“ řekl jeden z nich česky. Rodilou češtinou. Mohl mít něco mezi čtyřiceti a padesáti lety a jako většině

mužů tohohle věku mu zpod trika vylézalo břicho. Bylo mu to jedno. Měl na hlavě žlutou kšiltovku s nápisem Dacia, hnědé kalhoty a tenisky. Vypadal trochu jako Jiří Bartoška deset let poté, co propadl knedlíkové mánii. Jeho partáci působili podobně, jen byli o pár roků mladší.

Poděkoval jsem za dobrou radu a stejně vrazil do dveří.

Měli samozřejmě pravdu.

Hlavní sál hučel směsí dobré stovky hlasů. Všechny stoly byly obsypány tak, že u některých jsem viděl nejen židle, které nejspíš přinesl hospodský Hans z nějakého skladiště – staré, rozvrzané a vypadající jinak než ty, co na nich seděla většina návštěvníků, ale i lidi, kteří prostě jenom postávali nebo se opírali o stoly a debatovali s ostatními. A všichni kouřili. Větráky na stropě už to nejspíš vzdaly a jenom tak demonstrativně vířily kouř tam a zpátky bez ambice ho rozehnat.

Přešel jsem sál a u výčepu uviděl hospodského, který se svou obvyklou bohorovností roztáčel desítky piv, i Janu, která je nakládala na táč, aby vyrazila mezi žíznivé zákazníky. Místo Kláry jí pomáhala postarší, asi padesátiletá žena. Měla přes sebe bílou zástěru servírky a k tomu černou košili, takže vypadala – na zdejší poměry – velmi profesionálně. Tedy až na kostkované bačkory na nohou. Ale přitom, jak se tu musela dneska naběhat, to byla rozhodně skvělá volba obutí. Takovou tržbu tu určitě nepamatovali od zvolení Václava Havla prezidentem, napadlo mě, ale pak mi došlo, že tohle je Bruntál, takže spíš od loňského prvního máje.

„Kamilo, tohle je Liebe, může k našemu stolu,“ houkla Jana na postarší ženu a rozběhla se dovnitř sálu.

Ten *náš stůl* byl stolek pro čtyři pod výčepem. Velká tmavohnědá plastová tabulka na něm hlásala *rezervace*. Vedle ní se povalovaly rozečtený Dikobraz a Vlasta otevřená

na strážce s křížovkou. Obsluha nejspíš čekala, že se bude nudit, ale místo toho měla zostřenou šichtu. Nebylo divu. Hospoda byla jako starořímské fórum, kam lidé chodili diskutovat, a čím větší problémy řešili, tím větší bylo jejich vnitřní pnutí fórum navštívit. Navíc v tomhle fóru se čepovalo pivo.

Hladina hluku rovnoměrně rezonovala češtinou i němčinou a nevypadalo to, že by se lidé mezi sebou hádali. V tom možná byly Dvorce o něco vyhrocenější. Alespoň mě to v první chvíli napadlo, když jsem procházel skrz. U stolku jsem mávnul na Hanse, ale ignoroval mě. Neurazil jsem se. Hlavně proto, že jsem potřeboval jeho telefon, abych mohl odpoledne nadiktovat článek.

Natáhl jsem se, přečetl si pár vtipů a vytáhl zápisník, z něhož jsem zkoušel vybrat věty do případné citace. A také jsem si udělal pár poznámek k tomu, co se kolem Kláry dělo.

Medaile?

Cikán plus nácek rovná se?

Vildštejn?

Staré fotografie?

K ničemu mi to nebylo. Vůbec k ničemu. Vzal jsem do ruky Dikobraz a podíval se na titulku. Běžel tam Václav Havel v čele, za ním Komárek, Dienstbier a další členové vlády s heslem: Poklusem klus, máme dva a čtyřicet let zpoždění. Nebylo to vtipné jako nic, co v Dikobraze vyšlo. Dikobraz nebyl nikdy vtipný, ani v době, kdy dělal socialistickou satiru v mezích zákona, ani teď, když nevěděl, z čeho si vlastně dělat srandu a jak. Jediný vtipný obrázek

byl Václav Klaus, kterému některá ze servírek přimalovala na čelo penis a napsala: Debil. Zbytek původního vtipu pak zničil cigaretový popel.

Odhodil jsem časopis a rozhlédl se po hospodě. Tohle město nemělo zpoždění dvaadvaceti let, to se pohybovalo v podivném mezícase, v němž se klížila první republika, protektorát, válka, komunismus a rašící kapitalismus dohromady. Vše se podivně kombinovalo v jednotlivých lidech, naráželo na sebe nervozitou, urážkami, křikem a nakonec přestmi. Vytáhl jsem si cigaretu, ale v tu chvíli se vedle mě zjevila Klára jako duch, který se zhmotnil z minulosti a cigaretového kouře.

„Není to vtipný,“ ukázala na Dikobraz.

„Není,“ přitakal jsem.

„Jana to kupuje, jenom aby mohla lidem přimalovávat péra a frndy,“ vysvětlila.

„Všiml jsem si.“ Zabodl jsem prst do Penisoklause a posunul ke Kláře své poznámky. Projela je pohledem, chvíli se v nich snažila vyznat, ale pak se na mě ušklíbala: „Úplně k ničemu, co?“

„Úplně na hovno. Je to král prázdných frází.“ Na chvíli jsem se zamyslel, jestli pro to není v němčině vhodné slovo. Němčina totiž měla slovo pro všechno, ale nic mě nenapadlo.

Než jsem se pak stačil na ni otočit s otázkou, jak dopadla ona, položila na stůl zažloutlou obálku. Hrábl jsem po ní, zatímco mě opustila a vyrazila za bar. Otevřel jsem ji a vytáhl jednu malou černobílou fotku.

Byla z Vildštejna. Rozhodně ze stejné procházky. Před válkou byl fotoaparát vzácnost a fotky z výletů se nedělaly jen tak. Stálo to dost peněz. Většina lidí vlastnila jen slavnostní portrétní fotografie. Poznal jsem Klářina dědu i jeho bratra, stejně jako mladého, plachým pohledem zírajícího Jürgena Shneidera. Tentokrát vypadala jejich póza mnohem

vážněji. Neznámá žena se tvářila tak, aby vypadala na fotografii co nejkrásnější. Mezi oběma bratry pak stál ještě jeden mladík. Působil jako nejstarší ze všech, navíc měl na sobě stranickou uniformu SdP nebo něčeho takového – černé kalhoty, bílá košile, černá kravata s páskou SdP. Znal jsem podobné *ohozy* ze starých dokumentů, ale jak přesně se tomu říkalo, jsem netušil.

Otočil jsem fotku v naději, že někdo napsal, o koho jde, ale spatřil jsem jenom zažloutlou původně bílou barvu bez jediného písmene.

„Je nám to co k čemu?“ zeptal jsem se zklamaně.

Klára postavila na stůl dvě sklenice kofoly.

„Možná,“ usmála se.

„Jak to?“

„Ten člověk byl podle všeho funkcionář Sudetoněmecké strany už před Mnichovem, tedy v roce 1937, ze kdy ten set fotografií pochází. Musí tak být v nějakých záznamech.“

„V okresním archivu? Ten je v Krnově, jestli se nepletu.“

„Němci po válce seznamy spálili, aby podle nich nemohli vybírat, koho odsunou a koho ne.“

„Mazaný,“ usmál jsem se.

Klára se jen ušklíbla.

„Ale jsou pamětníci. Paní Halke netuší, co měla včera k večeři, ale co bylo před padesáti lety, ví přesně.“

„Kdo?“

„Frieda Halke, pomáhala jsem u ní v rámci *Deutschehilfe*.“

„Co to je?“

„Němci, kteří byli v NSDAP mají minimální důchod, takže jim lidi pomáhají penězma, oblečením, úklidem a tak,“ vysvětlila.

Deutschehilfe, ty vole.

Nahlas jsem ale nic neřekl. Klára to tak měla – pomáhala lidem. Starým, mladým, Cikánům i nacistům.

„Musela jsi hodně lhát, abys tu fotku získala?“ změnil jsem raději téma.

„Vůbec. Uwe je na nějaký schůzce a Anna, jeho žena, byla ráda, že jsem se stavila. Nemají telefon, takže s nikým ze Dvorců nemluvila.“

„A já nelžu,“ dodala po krátkém zamyšlení, „jenom prostě někdy neříkám všechno.“

Chytl jsem ji za ruku. Nejdřív jako by chtěla ucuknout, ale pak mi ruku stiskla.

„Nějaký nový zprávy, Liebe?“

Jana se objevila za námi jako vítr. Položila na stůl prázdný tác s velkou kaluží piva a natáhla si s odfrknutím nohy.

„Rauchpauza!“ zahlaholila na postarší servírku, která proběhla kolem s tácem – pro změnu plným.

Podal jsem jí startku.

„Vůbec nic, Liebe,“ odpověděla černovláska. Jana si zapálila a rozkašlala se.

„Táta tam volal, ale řekli mu, že je v konkurzní vazbě.“

„Koluzní,“ opravil jsem ji.

„Takové slovo neexistuje,“ protestovala.

„Existuje. Znamená to, že vyšetřovatel ještě nevyslechl všechny svědky, a proto s podezřelým nesmí nikdo mluvit,“ vysvětlil jsem a dodal: „Fotr byl fízl.“

„To je mi líto,“ poznamenala Jana a vyfoukla do prostoru hromadu cigaretového kouře, který se přidal k dýmové mlze všude kolem. Klára jako by se v ní chvílemi ztrácela. Schovala fotku do obálky a obálku zastrčila do kapsy.

„Nevyměníš si zítra s Kamilou šichtu? Má přijet nějaký potentát a počítám, že bude větší Hölle než dneska, a babča furt mrmlá o křečovejch žilách a nestíhá,“ zabořila Jana do vzduchu cigaretu žhavým koncem namířeným na Němku.

„Entschuldigung, Liebe, zítra nemůžu. Chci vidět Vondru.“

Romka jen protočila oči.

„Šak to není Havel, proboha,“ vydechla, ale nechala to být. Vstali jsme a mávli jí na rozloučenou. Vrhla se na Dikobraz, do volné ruky vzala propisku a pustila se do malování kosočtverce na tělo Jiřího Dienstbiera, který byl hlavním hrdinou nějakého vtipu s prasetem, které rylo rypákem ve vlajce se srpem a kladivem.

Kousek ode dveří jsem vrazil do Navary. Měl na sobě sako, takové to, co letělo v osmdesátých letech, s béžovým a hnědým kostkovaným vzorem a v ruce hromadu nějakých letáků. V klopě saka svítil vyleštěný odznáček OF.

„Jé, vy jste zase tady!“ rozzářil se.

„Ještě jsem neodjel, teda myslím ze Sudet,“ přitakal jsem.

„Četl jsem váš článek. Skvělý. Ale chtěl bych, abyste tam příště napsal, že se místní Občanské fórum snaží o dialog mezi všemi národnostmi. Chceme multi... multipluralitu názorů.“

Je to jenom pluralita, pane Navaro.

Než jsem se stačil rozhodnout, jestli ho opravím nahlas, nebo ne, podal mi jeden z letáků. Uprostřed čněl Václav Havel – *jak jinak* – a napsal: Občanské fórum respektuje národnostní práva. Je třeba zachovat chladnou hlavu a společně budovat novou občanskou společnost.

„To jste napsali pěkně,“ pochválil jsem ho. Celý se rozzářil.

Jenom nevím, jestli někdo bude chtít víc společně budovat, nebo jít snazší cestou, kterou vždycky bylo mlátit toho druhého po hlavě.

„Dáte to do novin?“

„Vlastně bych mohl. Respektive zkusím to... Co se tu včera v noci stalo?“

„Nic podstatného. Jen pár lidí, co si nepřejí...,“ zamyslel se.

„Budovat novou občanskou společnost?“

„Ano. Strhali nějaké cedule. Prý se to stalo i v Budišově, ve Dvorcích a Moravském Berouně. Také v Hlučíně a okolí. Někdo to organizoval. Myslí si to i kapitán Peterka.“

„A co s tím bude dělat?“

„Přijeli z Ostravy, z kraje,“ prohlásil, jako by to samo o sobě bylo řešením všeho.

„Jo, je jich tu opravdu hodně,“ pokýval jsem hlavou.

„Třeba ty lidi najdou. Možná měl pan Franke pravdu, že je třeba, víte co...“

„Netuším,“ přidala se k rozhovoru Klára.

„Potrestat viníky, ty, co nechťejí smír. Přece nemůžeme nechat radikály, aby...“

„Mlátili Němce jako v pátek?“

Klára uměla být dokonale kousavá, když na to přišlo.

„Taky,“ koktal Navara, „ a taky radikály na druhé straně, třeba b... nacisty.“

„Chtěl jste říct Bittmany?“

Navara sklopil oči k zemi.

Složil jsem plakát do malého čtverce a schoval ho do kapsy kalhot.

„Musíme jít, ale zkusím vás dneska ještě najít.“

„Děkuji,“ pronesl. Neděkoval ani tak za to, že jsem slíbil ho vyhledat – *což jsem stejně nemyslel vážně* – nebo že jsem si vzal plakátek, ale za to, že jsem ho zbavil Klářiny zloby.

„Měla jsem ho ráda,“ pronesla, když jsme opustili hostinec Hvězda a prošli i kolem poslední skupinky diskutérů s prázdnými půllitry. Servírky dneska vážně nestíhaly. Potřebovaly by k sobě nejspíš ještě dvě. Ale Klára měla volno. A já ji potřeboval.

V tichosti jsme přešli náměstí Míru a zastavili se až u klasicistní budovy.

„Stará radnice.“

Jen jsem pokrčil rameny. Na památky jsem byl imunní, i když budova to byla docela pěkná.

„Na konci září sem vždycky dovezli pionýry z celého kraje.“

„Proč, přijel Karel Gott?“

Jo, trapný humor, to mi vždycky šlo.

Zavrtěla hlavou.

„Dělala se tu tryzna. U budovy stáli vojáci a pionýři. Malý skopčáci, to jako my smradi, co jsme se narodili v německý kolíbce, jsme stáli bokem a museli poslouchat, jak tu statečně bojovali čeští vojáci a dobrovolníci ze Stráže obrany státu proti henleinovcům. Jeden tu padl, takže se držela tryzna a minuta ticha.“

„Co je na tom špatného?“

„Vždycky na nás pionýři hulákali, že jsme náckové špinaví, a mlátili nás. Byl to zlej den. Nesnášela jsem září. Ani tu jízdu autobusem tam a zpátky. Vždycky jsem po cestě z nervů blinkala.“

Chvilí mlčela a pak se mi podívala zpřímá do očí.

„Já vím, že to bylo špatný. Nikdo, věř mi, nikdo nenávidí Hitlera tak jako já. Zničil náš národ. Naše dědictví. Zničil všechno, co bylo v téhle zemi dobré. Vytrhl nás z ní. Ale jako malý děti jsme za to nemohli.“

Děti nikdy za nic nemohou, a stejně jim každý ubližuje.

Pokrčil jsem rameny. Nechtěl jsem polemizovat o tom, kterému národu Hitler ublížil víc, ale chápal jsem, co mi chce říct.

Zase jsem ji vzal za ruku, abych ji odsud dostal. Za domem pak převzala iniciativu a provedla mě úzkými uličkami mezi domy až k zámku. Byl nejkrásnější ze všeho, na co se v Bruntále dalo dívat.

„Mám ho ráda,“ podívala se směrem k němu. Já zase měl rád, když mi Klára vyprávěla o historii, ale zrovna jsem

chtěl zjistit, kdo je chlápek na fotce z Vildštejna, takže jsem se nechtěl moc zastavovat.

„Patřil Řádu německých rytířů. Ti nesnášeli nacisty. Dokonce dávali svoje pozemky k dispozici Stráži obrany státu. Nacisti je po obsazení Sudet zavírali do vězení a zabíjeli. Po válce...“

„Nech mě hádat, zavírali je do vězení komunisti, a kdo z řádu přežil, toho vysídlili a pak jim na hlavu nasadili korunu z hákenkrojců?“

„Jo, asi tak.“

Historie byla možná i učitelkou života, ale hlavně nevděčná kurva.

Frieda Halke žila ve starém domku, který měl dvě patra. Každé představovalo vlastní byt, takže se do toho vyššího chodilo přímo z ulice po dřevěných schodech. Skřípaly tak, až jsem si myslel, že každou chvíli pod námi některé prkno praskne, ale vydržely to.

„Frau Halke nevychází z domu. Má slabý nohy a tohle už neustojí,“ vysvětlovala Klára, když jsme zastavili u dvou páchnoucích plastových košů s odpadky. Létały kolem nich mouchy. Zahlédl jsem nějaké konzervy a kosti. Nejspíš z králíka. Černovláska zabušila na dveře tak mocně, až jsem se lekl, že chce dveře rovnou vylomit. Ale mělo to své opodstatnění, jak jsem zjistil. Frau Halke byla nahluchlá. Přišourala se ke dveřím asi po dvacátém zabušení – Kláru už musela brnět ruka – a rovnou mluvila německy.

„Nic nepotřebuji,“ prohlásila srdnatě.

„Ale já ano,“ křikla Klára.

„Posílá tě Uwe?“

Zavrtěla hlavou.

Frau Halke to nijak nerozhodilo. Pár sekund zírala na mě, ale protože poznala starou známou, pustila nás dovnitř.

Mouchy byly nic proti zápachu malého bytu. Čpěl kyselostí i nasládlostí rozkladu. Nebyl moc velký a stará žena v něm rozhodně zapomínala větrat. Přešel jsem práh a po prošlapaném tmavě zeleném koberci došel rovnou do kuchyně. Frieda Halke se šourala před námi a přidržovala se stěn. Musela to činit už velmi dlouhou dobu, protože na zdi byla dlouhá černá nepřerušovaná mastná čára. Na malinkaté kuchyňské lince se nacházel jenom zašlý dvouplotýnkový elektrický vaříč a umyvadlo. Celý byt tvořila vlastně jenom kuchyně s jedním stolem a starým gaučem, který byl zavalený dekami a spící černou kočkou. Na stole kromě hromady starých novin ležely paštiky, konzervy s kuřecím masem, sterilovanou zeleninou a také těstoviny a rýže. Vše nové, z Německa.

Nejspíš taky Deutschehilfe.

Žena se opatrně usadila na židli. My s Klárou si sedli naproti. Pode mnou židle trochu zavržala, ale věřil jsem, že to přežije stejně jako schody. Přitom jsem se snažil moc intenzivně nedýchat, aby se mi neudělalo špatně. S nadějí jsem obhlédl byt, jestli někde nezahlednu popelník. Cigaretový kouř by zdejší aroma rozhodně vylepšil. Bohužel stará dáma nekouřila.

Klára mezitím vyndala z obálky fotografii a podala jí ji. Halke sáhla do hromady novin pro lupu a začala obrázek studovat.

„Uwe a Gerhard Bittmanovi,“ řekla a dodala, „tvůj děda. Skutečný německý hrdina.“

Klára sklopila oči. Chytl jsem ji pod stolem za ruku, abych ji podpořil.

Stará paní přiblížila oči k lupě ještě blíže a mlaskla. Udělala to pak ještě několikrát. Raději jsem pokračoval v prozkoumávání bytu. Vypadal napůl jako archiv, napůl jako skládka. Možná víc jako skládka. V rohu místnosti stála

obrovská hromada knih a časopisů. Všechno německé. Luštil jsem na dálku stará čísla časopisu Die Wehrmacht, na kterých se rozvalovalo několik nečitelných knih psaných šwabachem. Navrchu ležela fotografická kniha Bildband: Von SdP zur NSDAP, popisující slavné tažení Sudetoněmecké strany za velkolepé připojení Sudet k třetí říši.

Na věčné časy a nikdy jinak, samozřejmě.

Na zdi nad tím vším visel Friedin portrét. Krásná mladá žena s blondatými loknami na něm hleděla vstříc budoucnosti. Že skončí takhle, tenkrát určitě neviděla.

Kde mohla být, kdyby z Německa nepřišlo zlo? Jaký život mohla prožít? Naplněný radostí, skončit s dětmi a vnoučaty, být dál krásná, i když vrásčitá? Ale upsala se ďáblu. A dál mu sloužila.

„Heda,“ mlaskla konečně vítězně.

„Ano, to jméno bylo na fotce, co jsme našli...”

... u Jürgena Schneidera.

„Znáte i příjmení?“ Klára stařence podržela lupu, protože se jí trásla ruka.

Zavrtěla hlavou.

„Meyer s ní chodil.“

„Kdo?“ nevydržel jsem to.

„Meyer. Richard Meyer. Ten na fotce. Byl to kamarád tvýho dědy přece.“

Klára skoro neznatelně zavrtěla hlavou. Nic jí to neříkalo.

„Bojovali spolu za vůdce do posledního dechu. Zabíla ho česká lůza.“

Černovláska mi pevněji stiskla ruku pod stolem, ale mně to bylo jedno. Staří lidé žili v minulosti. Vedli své staré války, opečovávali staré zášti a říkali věci, které dávaly v jejich světě smysl. Nebral jsem to osobně. V Sudetech mohl člověk totiž brát osobně skoro všechno, ale k ničemu by to nevedlo. Bylo by snadné procházet se tu s pocitem morální převahy.

Ale já to tak nevnímal. Stejně jako Klára jsem nechtěl žít ani ze zločinů, ani z privilegií nebo utrpení svých předků. Byla by to cesta jenom k tomu, stát se někým jako Frieda Halke. Nejdřív bych shnil zevnitř a pak by začalo hnit i všechno okolo mě. Kočka na posteli začala příst. Nebo se mi to možná jenom zdálo.

„Víte o něm něco víc? Byl voják?“ zeptala se Klára.

Frieda zavrtěla hlavou.

„Člen vedení SdP. Pracoval na našem velkém vítězství.“
Usmívala se. Nejspíš při vzpomínce na ty *krásné časy*.

„A ta žena?“

„Dělala v nemocnici v Hofu. Tu přece tvůj děda vystřílel.“

„Co?“

Zeptal jsem se já. Klára jen vytřeštila oči.

„Byl to tam po válce samý Rusák. Oni předtím postříleli naše vojáky.“

„Nikdy jsem o tom neslyšela,“ špitla Klára.

„Cha,“ usmála se Frau Halke. „Byla to pro ně ostuda. Postříleli tam Rusáky a československé vojáky. Revoluční gardy. Někoho zajali. Hrdinní werwolfové. Gerhard Bittman a Richard Meyer. Vyprávěli mi v koncentráku, co se tam stalo.“

„V koncentráku?“ zeptal jsem se nechápavě.

„Továrna Machold tady v Bruntále. Byla to pobočka koncentračního tábora v Osvětimi. Pracovaly tam ženy a vojenští zajatci. Po válce šlo o shromaždiště Němců, než se rozhodlo, kdo půjde do odsunu a kdo zůstane,“ vysvětlila Klára.

Inu, kolo dějin.

Vážně bych si potřeboval zapálit.

„Doktor Jude by věděl víc,“ pronesla po chvíli Frieda.

„Doktor Jude?“

„Bayer. Doktor Bayer. Vedl po válce nemocnici. Ale je už dvacet let mrtvý,“ vysvětlila mi nahlas Klára.

„Toho je škoda,“ prohlásila překvapivě Frieda, pro kterou byl čas nejspíš relativní pojem, a položila na stůl lupu i fotografii. To druhé si Klára opatrně vzala.

„V nemocnici jsou ale jeho záznamy. Mohli bychom...“

Vstal jsem. Ne moc prudce, ale prostě jsem vstal. Potřeboval jsem na čistý vzduch. Pryč z téhle plesnivé díry.

A od téhle plesnivé ženské.

„Půjdem. Moc děkuji za pomoc, paní Halke,“ špitla Klára potichu.

„Není zač, děvče,“ mlaskla a dodala: „Heil Hitler.“

„Pojď, prosím,“ zašeptala černovláška.

Ale tak rychle to nešlo. Zatímco jsem opatrně scházel po schodech, ještě se se starou Němkou loučila a pak vynesla páchnoucí koše ze schodů dolů do popelnice.

Deutschehilfe.

Ruleta sype

V Karlových Varech jsme se včera seznámili s hospodařením kasina

Karlovarské kasino se jako dítě československo-rakouské akciové společnosti Balnex (51 procent má naše Balnea a 49 procent patří firmě Warimpex Vídeň spolupracující s Casinos Austria Internacional) narodilo 27. června 1988 a od té doby jedny zlobí a druhé těší. Odpůrců přitom zejména po omezení vlivu místních a okresních komunistických funkciónářů ubylo, aby jiní alespoň na čas v podobném duchu vyskočili, dokonce i ze struktur Občanského fóra. Ovšem okruh příznivců roste neustále. A to v řadách ekonomicky myslící veřejnosti, i mezi samotnými hráči. Těch jen loni v Zanderově sále Lázní 1 přivítali patnáct tisícovek, sečetli obrát na solidních sedm milionů šilinků a mezi výhrami vyplatili zatím nejtučnější ve výši 350 000 šilinků. Další pozoruhodná fakta jsme se dozvěděli včera v Karlových Varech, kde k prvnímu vyúčtování výsledků kasina uspořádal Balnex tiskovou besedu. Na naše otázky odpovídal prokurista společnosti JUDr. Jan Štátska:

„Po zkušebním provozu se kasino naplno rozjelo k 1. listopadu 1988 a za období do konce loňského roku dalo státnímu rozpočtu odvod ve výši více než 688 000 devizových korun. Po zaplacení provozních nákladů (pronájem Zanderova sálu v současnosti měsíčně stojí 64 000 korun, z každého z 29 hracích automatů

se ročně platí 3 000 korun, krupiéři podle obrátu měsíčně vydělává 6 000 až 8 000 korun atd.) zůstal z kasina čistý zisk 1 678 898 devizových korun. Z toho jsme Karlovým Varům podle přání koupili špičkovou sanitku Renault Master. Město tento vůz získalo jako první v ČSFR a stál 1 039 990 devizových korun. Zbývajících 639 000 devizových korun je uloženo na účtu s tím, že je nabízím k využití v Karlových Varech, výhradně k rozvoji karlovarského zdravotnictví a lázeňství.“

Že kasino přináší Karlovým Varům solidní provizi při poměrně malých nárocích – to už asi každý počtář chápe. Těžko ale našincům vysvětlovat, proč právě jim je herna do dnes uzavřena? Kdo se vlastně zaslouhuje o značný obrát?

„V patnácti tisícovkách loňských hostů byli nejvíce zastoupení lidé ze Spolkové republiky Německo, hodně návštěvníků bylo z NDR, ovšem ti zpravidla jen přihlíželi. Dále přicházeli Rakušané, Italové... Arabů bylo méně, nicméně hráli víc než všichni ostatní dohromady, a právě Arab si z Karlových Varů odvezl už zmíněnou dosud rekordní výhru 350 000 šilinků. Místo odpovědi na další otázky slibuji, že se dělá vše proto, aby už v nejbližší době také českoslovenští občané v kasinu mohli hrát, samozřejmě za devizové prostředky, ve kterých se vyplácí výhry.“

Zaznamenal Jan Čech, Mladá fronta 6. 4. 1990

V restauraci přibýlo kouře i penisů a kosočtverců v Dikobrazu. A také diskusních kroužků. V zadní části se totiž objevili Gabler s Uwem Bittmanem a diskutovali s dobrou dvacítkou mužů a dvěma ženami. Jednu z nich jsem poznal, byla to mluvčí z páteční demonstrace.

Jako by je schválně někdo rozesadil – a vlastně to klidně bylo možné – na druhé straně sálu seděl soudruh Franke. Podle věku měl kolem sebe partičku zasloužilých komunistů. Nikdo neměl pod šedesát. Franke měl pořád na hlavě naraženou čepici, něco klidně vyprávěl, zatímco Gabler na druhé straně rozhazoval rukama.

Chyběl tu už jenom kroužek mladíků z OF.

Politiku přece dělají chlapi.

Pořád mi znělo v uších to Heil Hitler od Frau Halke. Chráptivé, umlaskané a podivně nezřetelné, jako výkřik člověka postiženého Tourettovým syndromem. Hnila v tom svém děsivém bytečku pětáctýřicet let obklopená starými knihami, novinami a kočkami. Kdoví kolik jich tlelo někde pod postelí. Ale možná jsem to pochopil špatně, možná to pro ni bylo zaklínadlo, jakýsi cargo kult, kterému oddané sloužila s nadějí, že když nacistický pozdrav vysloví dostatečně často, *staré dobré časy* se vrátí.

Vytáhl jsem za pochodu jednoho Komenského a zamával jím na Hanse. Zrovna narážel nový sud, zatímco Jana se opírala o zeď a zapalovala si cigaretu. Jedna jí přitom bez povšimnutí dohořívala v popelníku. Hans jen pohodil hlavou, abych zapadl dozadu a nezdržoval ho. Neměl jsem to ani v plánu.

Vagaday to vzal po prvním zazvonění. Musel sedět v editorské kanceláři přímo u telefonu.

„Televize do dnešních zpráv chystá speciál. Co máš ty?“ zeptal se místo pozdravu.

Viděl jsem osmdesátiletou babku hajlovat, nestačí to?

Vagaday byl nervózní. Trpěl neurózou všech editorů, kteří bezmocně čekají na to, co jim přinese redaktor, a přesto se musí před svými šéfy tvářit, že vědí, co se děje, a že to bude skvělé, lepší než to, co má konkurence. Bylo zvláštní, jak si novináři velmi rychle zvykli na konkurenční boj. Zatímco dřív všichni čekali, jak se k tématu postaví Rudé právo, a pak to trošku přepsali a vydali o den později, teď se každý předháněl v tom, aby přinesl nějakou zprávu jako první, aby byl zajímavější, zábavnější a samozřejmě prodávanější než konkurence.

„Jsi tam?“ vytrhl mě z myšlenek.

„Ja.“

„Co?“

Ani jsem si neuvědomil, že mi to ujelo německy.

„V Sudetech to vře. V několika městech a vesnicích přemalovali cedule s českými názvy na původní německé. To samé s ulicemi. Ve Dvorcích a v Bruntále zasahovala policie.“

A taky po mé holce někdo střílel.

Holce?

„Máš k tomu živý lidi?“

„Z bruntálské OF, nějaké místní a chlápka ze Sudetoněmeckého landsmanšaftu, který mluví o Masarykovi a o tom, že to jsou porodní bolesti demokracie.“

„V Sudetech řadí gangy,“ řekl po chvíli.

„To má být titulek?“

„Jo. Nelíbí?“

Kurva že ne.

„Nejsem si tím jistý, jestli jsou to gangy. Podle mě jsou to místní. Chtějí tu založit organizaci, budou požadovat dvojjazyčné názvy, tyhle akce jim, podle mě, mají získat pozornost, aby toho dosáhli. Myslím, že chtějí pozornost vlády před volbami a co nejvíc slibů a ústupků, až tu zítra přijede Vondra.“

„Hmm,“ zavrčel editor, ale pak dodal: „Co navrhuješ?“

„Národnostní třenice na severní Moravě a ve Slezsku.“

„Ty vole...,“ vydechl. „Víš, jakej byl průser kvůli tomu článku od Pechajdy, jak Slováci mlátili český studenty? Dal jsem to na titulku a telefony pak zvonily celej tejden, že rozdmýcháváme národností vášně.“

„Ale Pechyna nelhala, ne?“

„Jak moc velký to je? Ota Černý říkal, že tomu budou dávat spíš sociální podtext nejistoty lidí, kteří věřili komunistům v souvislosti s volbami. Pročítal jsem Četku, nezdálo se mi, že by...“

„Asi deset měst a vesnic v jednu jedinou noc. To není gang nebo pár výtržníků. Je to masivní a koordinované. V Bruntále hlídá bezpečnost i holky, co skáčou přes gumu a...“

„A co?“

mlčel jsem. Můj pohled totiž upoutala jedna fotografie visící v rámu na protější stěně.

„A co?“

Popošel jsem k ní. Nad starou bruntálskou radnicí v pozadí vlála československá vlajka. I podle oblečení to bylo ještě před válkou. Před nějakým obchodem stál zaparkovaný automobil Praga Lady a u něj se fotilo šest mladých žen. Vypadaly, že jsou z lepší společnosti. Pod rozepnutými kožichy se objevovaly elegantní kostýmky, ve kterých by hned mohly jít na ples šňupat kokain s Oldřichem Novým. Místo koksu ležel kolem auta sníh. Možná mířily skutečně na ples nebo nějakou společenskou událost. Možná se jedna z nich měla vdávat a byl to záznam začátku rozlučky se svobodou.

Ale co bylo hlavní – jednu z těch žen jsem poznal. Jmenovala se Heda.

„A co?“

„Jsou to národnostní třenice. Jako na Slovensku. Jen to není tak otevřené. Nikdo tu nekřičí, nikdo nehajluje na veřejnosti.“

Až na starou plesnivou bábu žijící v minulosti.

„Kurva, tenhle stát se rozpadne dřív, než se vrátí komouši,“ zavřel Vagaday. A pak se odmlčel. Myslím, že si zapaloval cigaretu.

„Zavolej na písárnu. Chci to na dva sloupce na titulku s přesahem na třetí stranu. Pokud se něco dneska nepodělá, bude to tak. Co nejdřív. Musím se v tom ještě povrtat, podle toho, co případně vyleze z Četky a z televize.“

„Co ten Vondra zítra? Mám s ním poslat někoho z Prahy?“ dodal po chvíli, během níž jsem civěl na obraz.

„Budu v Bruntále. Fotograf ale určitě potřeba bude.“

„To zvládne místní. Takovej ten, co nám furt posílá fotky nahotinek.“

„Rado. Je dobře. Už tu byl, ty jeho fotky vyšly?“

„Jo, v pohodě. Použijeme je do zítřejšího vydání. Takže domluveno. A neposer to.“

Ani nevím, jestli zavěsil on, nebo já.

Popošel jsem k zarámované fotografii a podíval se na ni zblízka. Nemohl jsem se splést, byla to ona. Rozhodně ano. Opatrně jsem sejmul rám z háčku a otočil ho. Nic. Ani poznámka, ani iniciály. Zaklel jsem a obraz znovu pověsil. Napadlo mě, že ho budeme muset vzít zpátky do plesnivého doupěte, třeba některou z žen na fotce Frieda pozná. Jestli ano, klidně jí zahajluju, ale pak jsem si všiml jména na obchodě, před kterým nablýskaná praguevka parkovala.

„Ty syčáku!“

Musel jsem se uklidnit. Technicky vzato to mohla být náhoda, souhra okolností.

Ale pochyboval jsem o tom.

Zapálil jsem si cigaretu, párkrát potáhl a až pak si všiml, že nikde není žádný popelník. Znovu jsem zanačoval a vytáhl z kapsy zápisník. Vytrhl jsem popsané listy a odklepával popel na ně. Pak jsem vytočil číslo na písárnu.

„Lichke, volám kvůli...“

„Já vím, všichni už se na to třesou,“ ozval se milý hlas paní Vondrušíkové. Bylo jí asi osmdesát, ale tvrdohlavě odmítala odejít do důchodu. Byl jsem rád, že to zvedla zrovna ona. Písařky zásadně ctily pravidlo, že čím je redaktor v pracovní pyramidě níže, tím víc ho prudí za každou nesrozumitelně zformulovanou větu, a krajánek byl samozřejmě nejnížší forma života. Alena Vondrušíková to měla opačně.

„Národnostní třenice na severní Moravě a ve Slezsku, že?“ ujistila se.

„Ano.“

„Tak pojďme na to, mladíku.“

Dal jsem si ještě dvě kofoly. Překvapilo mě, jakou žízeň jsem měl. Nejspíš jsem poslední dva dny zapomínal pít nealko a do toho pořád kouřil. Donutil jsem se dát si ještě ondrášovku a po diskusi s Klárou jsem vyrazil do zadní části hospody.

První, kdo si nás všiml, byl Uwe Bittman. Mávl na Kláru a po mně hodil úsměvem, který se nejspíš naučil od Dietricha Gablera. Rozhodně ještě nemluvil se svým otcem.

Anebo už je víc politik.

„Pane redaktore, vynikající článek v sobotní Mladé frontě,“ pronesl česky a napřáhl ke mně ruku.

„Děkuji, zrovna jsem nadiktoval další do zítřejšího vydání,“ přešel jsem do němčiny a ruku mu podal.

Slušnost za slušnost.

Od Kláry jsem věděl, jaký Uwe Bittman, vnuk Uweho Bittmana, býval rváč. Chápal jsem ho. Kletba rodiny

Bittmanových musela být těžká. Sám jsem o tom věděl hodně. Teď šlo jenom o to, jestli se změnil jako Klářin bratr Adolf, nebo jenom změnil ohoz a vystupování. Mohl být tím, kdo všechny ty akce prováděné ve stylu SdP organizoval? Vždyť to byl osvědčený scénář – vyvolej problémy a národnostní napětí, eskaluj konflikty, donuť většinu a vládnoucí sílu, aby excesy potlačila, a pak křič, že ti ubližují, že máš na své straně oběti. Někdo zmlácený se určitě najde.

Třeba omylem český novinář, ale příště už by to mohl být Sudeťák, no ne?

Proč vymýšlet něco nového, když staré postupy tak skvěle fungují?

„O čem to bude?“ zajímal se.

„Článek?“ ujistil jsem se, protože myšlenky se mi vážně rozutekly daleko.

„Ano.“

„O národnostním napětí v Sudetech.“

Uwemu zmizel jeho úsměv.

„Nejsou to moc silná slova?“

„Samozřejmě že jsou, vždyť ty cedule jsou dílem provokatérů. Jde jenom o to eskalovat napětí před volbami.“

Dietrich Gabler se k nám přitočil stejně přirozeně a elegantně, jako nosil nejdražší oblečení ze Západu. Všechno na něm křičelo, že se tu ocitl z lepšího světa. Pohled, úsměv, držení těla, nejen šaty ho odlišovaly od nás všech tady. Vypadal mezi námi jako řecký bůh, který sestoupil do pekla umírajícího socialismu, o němž nikdo pořádně netušil, co se z něj vlastně zrodí.

„Asi je jich nějak moc, těch provokatérů, pane Gablere. Ale nebojte se, i vaše slova jsem tam dal.“

„Doufám, že nebyla vytržena z kontextu.“

„To bych si nedovolil,“ zavrtěl jsem hlavou. Vážně bych si to nedovolil. Je mi jedno kolikrát dostanu přes hubu, ale

podobně jako mnoho mých kolegů jsem v sobě hledal skutečného novináře, což pro mnohé z nás bylo vážně těžké, a nejspíš ta nejsnazší cesta vedla přes to, hledat pravdu a nikomu nestranit.

Dokáže to ale vůbec někdy někdo?

Debata přitáhla pozornost ostatních Němců. Respektive českých Němců – Sudeťáků. Stejně jako na Gablerovi i na nich bylo od pohledu poznat, co jsou zač. Nemyslím si, že byli zdejší, a Uwe Bittman hned mé podezření potvrdil. Začal nás představovat, ale většina jmen šla mimo mě. Nejvíc mě zaujal Herman Zajíček, předák Němců z Bolatic. Vážně se sem stáhli zdaleka – Háj ve Slezsku, Kravaře, Hlučín, Opava, Ostrava, Krnov, Horní Benešov a několik dalších míst. Nikdo jim neříkal stejně jako já. Každý přicházel s původními německými jmény, které se svým jménem pojil – Freihautsau, Krawarn, Hultschin, Troppau, Klein Grabau, Jägerndorf, Benisch – a každý upíral oči ke Gablerovi, jako by z něho čerpali sílu používat dříve zakázané názvy. Ale ne každý se na něj díval obdivně. Jistě pro ně právník z Německa představoval určitou naději, ale pořád patřil mezi ty, kteří opustili Heimat. Oni byli skuteční Sudeťáci, nositelé odkazu svých předků. Cítili to tak stejně jako Klára. A stejně jako ona vnímali a ctili na tom odkazu jenom to dobré. Všichni podivně ošuntělí, upatlaní, přestože si na sebe vzali své nejlepší ohozy. Možná se teď cítili jako jejich předkové, poslanci Říšské rady, kteří vyhlásili provincii Sudetenland. Už dvakrát byli Sudeťáci blízko a teď netušili, jak to dopadne tentokrát, ale nejspíš cítili, že je poslední šance do toho jít.

Ale Helmut Kohl nebyl Adolf Hitler. A vaše děti raději utíkají pracovat do Německa, než aby dělaly politiku v troskách pohraničí posetého paneláky a rakovinotvorným eternitem.

Teď se místo do Opavy všichni stahovali do Bruntálu. Byl totiž nejvíc *německý*. Z velkých měst muselo hodně Němců odejít. Nejen do Německa, ale i na Slovensko nebo do vesnic. *Údolí radosti* byla však taková díra, že tady mohli Němci nejen zůstat, ale ti vyštvaní z Opavy, Brna či Liberce se sem i nastěhovat.

„Chtěl bych si s vámi promluvit o samotě, pane Gablere.“

Šeptal jsem. Nechtěl jsem věci *hrotit*, i když mnou lomcoval adrenalin.

„Já ale nemám žádná tajemství před předáky německých...“

„Ani o své matce?“ přerušil jsem Gablera.

Prekvapením zakašlal a sáhl do kapsy pro cigarety, aby si jednoho *velblouda* zapálil.

„O co jde?“

Poodešli jsme stranou a Klára mu ukázala fotku, kterou získala od jeho *partáka* a svého bratrance, když nebyl doma. Vzal ji do ruky a chvíli si ji prohlížel.

„Hezká fotografie,“ řekl po chvíli.

„Vaše rodina měla v Bruntále obchod, že? Než vaši matku vyhnali,“ pronesl jsem po chvíli. Hledal jsem způsob, jak se ho na všechno vyptat, aby mi jako před pár hodinami slizce neutekl z lopaty.

Ale na co vlastně?

„O co vám jde?“

Tak tuhle otázku jsem nečekal. Stáli jsme u okna a já se přitom opíral o parapet. Kousek od nás něco řešili štamgasti. Až teprve teď jsem si uvědomil, že je to soudruh Franke. Letmo jsem ho zahlédl. Gablera – a nejspíš i mě – probodl pohledem. Čertví co se teď starému komunistovi honilo hlavou. Nejspíš věřil, že se opakuje rok 1938.

Nejenže Kohl není Hitler, ale ani Gorbačov není žádný Stalin a Havel Beneš.

„Kvůli téhle fotografii po mně někdo střílel,“ pomohla mi Klára.

„Téhle?“ Gabler starým artefaktem mávl ve vzduchu, čímž rozehnal chomáč nikotinového obláčku kolem nás. Dalším šlukem z kamelky ho ale zase obnovil.

„Podobné,“ vysvětlila.

„To je mi líto.“

Neznělo to od něj moc věrohodně.

„Vaše matka se znala s mým dědečkem. A také s mým prastrýcem Uwem Bittmanem.“

„A Jürgenem Schneiderem. O jeho domnělého vraha jste se zajímal, než vás československá bezpečnost poslala do patřičných mezí. O co vám skutečně jde, pane Gablere?“ doplnil jsem Kláru.

Němec se díval na fotografii, jako by tam snad mohl nalézt odpovědi na mé otázky.

„Co víte o Richardu Meyerovi?“ dodala Klára. Nestačil jsem ji zastavit. To jméno jsem vyslovit nechtěl.

Gabler zvedl oči od fotografie, na které byla nejen jeho matka, ale i Meyer.

„Který z nich to je?“ zeptal se.

Vytrhl jsem mu snímek z ruky.

„O co tady jde, sakra?“

Stál jsem jen pár centimetrů od něj. Hleděli jsme si zpříma z očí do očí. Velmi rád bych řekl něco, jako že jsem *v jeho tváři viděl strach* nebo že jsem poznal, že lže, ale on se prostě jenom díval na tu krásnou ženu, která byla jeho matkou.

„Nezasloužila si nic, co se jí stalo, pane Lichke. Nic. Ona ani její otec nevstoupili ani do NSDAP. On byl člen německé sociální demokracie. Ale po válce to nehrálo roli. Nic nehrálo roli.“

Jako by snad ani nemluvil se mnou, ale sám pro sebe. Naštvalo mě to.

„Co znamenají čísla na té medaili Jürgena Schneidera?“
zašeptal jsem. Chytil jsem ho za sako. Překvapilo ho to.

„Jaká čísla?“

Lhal. Sakra, věřil jsem, že lže. Snažil se tvářit jako neviňátko.

„Nelžete mi. Mám kontakty na bezpečnosti. Víím, že vás zajímala ta medaile i to, co je na ní vyryto.“

„Mluvíte moc nahlas,“ zašeptal Gabler. Ale to už jsem s ním trásl. Ostatní Němci mu přiběhli na pomoc. Nebyli sami. Od vedlejšího stolu vstal Franke a jeho soudruzi.

„Děje se něco?“

Otočil jsem se na starého komunistu a najednou nevěděl, co říct.

„Nic. Jen... nedorozumění, že?“ Gabler si upravil pomuchlané sako.

„Ano. Diskuse. Bez diskuse není demokracie, jak říká Václav Havel. Demokracie je diskuse a elektrifikace,“ přidal jsem se k němu.

„To byl Lenin,“ usmála se na mě Klára.

Měla pravdu. Spletl jsem si v tom rozrušení dva revolucionáře – *krvavého a sametového*.

Fofr u kurátorů

Rozsáhlá amnestie pořádně zkomplikuje život i nejednomu okresnímu sociálnímu kurátorovi. Dříve tyto pracovníci dostávali dva měsíce dopředu oznámení o propuštění osob z nápravně výchovných zařízení. Dnes nikdo neví, kolik osob a kdy se na ně obrátí s žádostí o pomoc při hledání zaměstnání, ubytování apod. Ve Zlíně se u sociální kurátorky do věřejška přihlásilo dvacet lidí, z nichž většina má sociální zázemí i práci, a problém tu zatím nemají. V Kroměříži se kurátorovi

ohlásilo sedm lidí, ale předpokládá, že kolem padesáti jich ještě přibude. V Uherském Hradišti se přihlásilo kolem dvaceti lidí a další jistě v následujících dnech ještě přijdou. Už teď tu však mají problémy s ubytováním. Deset míst na ubytovně už je obsazeno, jiné volné kapacity tu momentálně nemají. Bude potřeba velkého pochopení i ze strany města a podniků, aby se co nejdříve vyřešilo zapojení občanů vracejících se po amnestii do normálního života. (de)

Mladá fronta 5. 1. 1990

Trabant měl problém nastartovat, ale Klára to naštěstí vyřešila bez mé pomoci. Já si jen kličkou otevřel okénko. To Klára nemusela, její bylo rozbité. Mělo to i své výhody. Venku pražilo odpolední slunce a v autě by bez tohoto *větrání* bylo jako ve skleníku.

„Říkala jsem, že je na něj spolehnutí,“ pronesla spokojeně se zamazanýma rukama, když potom, co něco *poštelovala* v motoru, trabant konečně udělal, co se od něj čekalo, a nastartoval.

Neodpověděl jsem. Lomcoval mnou vztek. Na sebe. Tohle jsem podělal. Byl jsem unavený a naštvaný. Po incidentu s Gablerem jsme zalezli do zadní části hospody. Vyšli jsme také zadním vchodem, kudy nás pustila Jana. Výčepní Hans naštěstí nijak nekomentoval, že jsme mu v putyce provedli *neplechu*. Neměl na to čas – čepoval pivo.

Auto se pomalu rozjelo známou cestou. Minuli jsme hlídku bezpečnosti u nové cedule s označením města i další

dvě hlídky. Tu poslední na kopci před Dvorci, kousek od jedné z továren na sporáky Mora Moravia.

Pak náš trabant prosvištěl na volnoběh z kopce dolů. Nemířili jsme na statek Bittmanových. Projeli jsme kolem pumpy i mlčenlivé sochy Neptuna koupajícího se v nechutném nálevu a minuli jednu budovu základní školy. Klára, která se už zase rozmluvila, mi vysvětlila, že bývala budovou soudu. Následně jsme projeli kolem druhé školní budovy a za ní, místo abychom pokračovali po hlavní cestě na Olomouc, jsme odbočili vlevo kolem řady garáží a zastavili u nemocnice. Omítku nedávno opravovali, ale i tak vypadala budova nemocnice, jako že si na ní zub času vybral svoje. Nacházela se pod strží na okraji vysokého zalesněného kopce. Za ní podél potoka směrem na Budišov nad Budišovkou stálo už jen několik domů.

Zajeli jsme rovnou do areálu, kde parkovala dvě embéčka. Teprve pak jsem si zapálil. Neměl jsem nemocnice rád, kvůli mámě. Stačilo mi podívat se na ty bílé postele nebo ucítit zápach starých těl a dezinfekce a úzkostí se mi sevřelo hrdlo. Navíc tohle byla nemocnice pro staré a těžce nemocné, přesně to místo, kam se odcházelo umřít. Klára mě zavedla k zadnímu vchodu do kuchyně. Kupondivu nesmrděla rozvařeným starým hovězím, ale voněla pečivem.

„Paní Víchová vždycky v neděli dělá pacošům závin,“ vysvětlila, když nás oba ta vůně vycházející z pootevřeného okna praštila do nosu.

Ze tří zvonků – Kuchyně, Zásobování, Správce – zazvonila na ten poslední. Držela ho docela dlouho, než mi došlo proč – chlápek, který se po více než pěti minutách ke dveřím dobelhal, taky moc neslyšel. Kulhal na jednu nohu, což bylo na něm to nejméně znepokojivé. Měl na sobě tmavě modré seprané montérky a bílé tílko. Vypadal

vážně děsivě. Měl rozplácly nos, pravou část lebky poškozenou. Nejspíš fyzicky, jako kdyby ho někdo praštil kladivem do hlavy. Ale možná šlo o autonehodu.

„Komm ja schon,“ zahuhlal na nás svou výraznou *sudetštinou*. Jmenoval se Mück, což bylo jediné, co mi o něm Klára řekla. Telefonovala mu z hospody, když jsme se vrátili od *plesnivé dámy*.

Klára ho slušně pozdravila a já také pronesl zvučné *Guten Tag*. Nejspíš mě neslyšel, tak jsem si dal záležet, aby má ústa mluvila výrazně. Pozdrav ho ale nezajímal, natáhl ruku a ona do ní vložila tři krabičky startek, které jsme koupili ještě v Bruntále. Ponořil je hluboko do kapes svých montérek a vedl nás nemocniční chodbou ke schodišti do sklepa. Vytáhl přitom svazek klíčů, a jak šel opatrně schod po schodu, cinkal s nimi, když hledal ten pravý. Bílé dveře odemkl normální fabkou. Následovali jsme ho do chodby, která sice kdysi byla vymalována bílou barvou, ale postupně ji zničily plíseň, voda a čas. Cedule nás informovala, že vlevo je kotelna a vpravo sklad. Dali jsme se vpravo, načež jsme došli ke dveřím pobitým železným plátem. Pořád na nich bylo možné přečíst černá písmena psaná šwabachem – *Luftschutzraum*.

Místnost mohla skutečně pojmout dobrou stovku lidí schovávajících se před náletem. Teď ale obsahovala jenom sedm řad starých kartotéčních skříní.

„Burian má padla, takže každému je u prdele, co tu kdo dělá. Ale za tři hodiny je v rádiu fotbal, tak vás předtím vyzvednu.“ Nedomlouval se, oznamoval. Klára jen pokývala hlavou. Mück se otočil a zmizel ve dveřích. Opatrně je za sebou přivřel.

„Odkud to tu znáš?“

„Mě zajímá všechno,“ pokrčila rameny.

„Letecké kryty a tak?“

„Pracovala jsem tu na brigádě jako ošetřovatelka, když mě vyhodili z učňáku,“ vysvětlovala, zatímco mě vedla podél skříní.

„Myslel jsem, že máš maturitu a půjdeš na vysokou,“ nechápal jsem.

„Mám a půjdu, ale z prvního učňáku mě vyhodili.“

„Budu hádat, protože jsi Bittmanová?“

Zavrtěla hlavou.

„Protože jsem zmlátila jednu holku, protože mi řekla, že jsem nacistická kurva,“ odvětila a ukázala na předposlední skřín s roky 1945–1955. Další nesla cedulku 1920–1938.

„Z války nic?“ zděsil jsem se.

„Všechno zničil wehrmacht. Nemocnice po celou dobu války sloužila částečně pro doléčování zraněných vojáků, ale nás stejně zajímá tohle...“

Vytáhla krabici z překližky. Pěkně těžkou. Málem jí spadla z rukou. Zachytil jsem ji včas, aby nespadla. Spolu jsme ji pak donesli na jediný stůl v místnosti. Hned první složka byla nadepsaná Dr. Rudolf Bayer.

„Doktor Jude,“ vysvětlila. Víím, že tohle řekla Frieda Halke, ale smysl mi to nedávalo.

„Jakože byl Žid?“

„Osminový nebo tak nějak. Bayerové byli možná nejstarší rod v oblasti. Jeho dědeček byl starostou Budišova. Pan Bayer měl manželku z rodu von Moltke. Problém spočíval v tom, že jeho dědeček se zamiloval do dcery židovského obchodníka z Budišova, ze které se stala babička pana doktora. Podle rasových zákonů byl míšenec, už ani nevím jakého typu. Pomáhal v nemocnici jako sanitář a po válce ji převzal. Lidé ho měli rádi. On nesnášel nacisty i komunisty, ale všichni ho respektovali, protože uměl léčit. A tak léčil všechny. I naši rodinu, i když...“

„Nesnášel nacisty?“

„Jo,“ pokývala hlavou.

„Jeho děti tu žijí?“

Zavrtěla hlavou.

„Měl dvě dcery. Obě byly za války totálně nasazené v Německu. Už tam zůstaly,“ pokrčila rameny. Ani jsem se jim nedivil. Německo bylo i pro německé míšenky lepší místo k životu než socialistické pohraničí. Ale jejich otec zůstal a dělal svou práci. Za války i po ní. Jaké to muselo být cítit se jako Němec, ale pro nikoho už Němcem nebýt? A pak být zase Němec a sklízet za to nenávisť? Možná mu to bylo jedno. A mně v tuhle chvíli vlastně taky. Hrábl jsem po jednom šanonu, až z něj na mě vypadly volné listy. Posbíral jsem je, položil na opačnou stranu stolu, než kde seděla Klára, a mechanicky je procházel list po listu. Šlo hlavně o záznamy o pacientech, jejich počtu, diagnózách, zásobách léků, personálu a dopisy se všemi možnými institucemi. Po válce zmizeli nejen lékaři, ale i sestry, a on proto sháněl kohokoliv, kdo by byl ochoten se věnovat válečným invalidům a podvyživeným dětem.

Dopisy i oficiální záznamy psal česky, ale některé poznámky na okraji dokumentů psal německy.

„Koukej,“ vytrhla mě z nesouvislých myšlenek Klára. V jedné obálce objevila fotografie. Všechny pocházely z nemocnice. Momentky s řádovými sestrami, těžká vojenská technika wehrmachtu a také sám doktor Bayer po válce s několika lidmi.

„Tohle je ono,“ pronesla po chvíli, když vytáhla tři kožené bloky převázané červenou stuhou. Rozvázala ji a já uchopil první z bloků. Všechny byly psané švabachem. Autor musel být vzdělanec a staromilec. Písmo měl navíc výstavní. Ne že by mi to kdovíjak pomohlo. Protočil jsem oči. Tohle mi půjde vážně těžko. Klára ale začala listovat stránkami, a tak jsem se také pokusil číst, co Rudolf Bayer považoval

za důležité zaznamenat. Většinou šlo o poválečné starosti s váznoucími dodávkami.

„Tenhle je z padesátých let,“ odložil jsem ho, když mi došlo, že je mi čtení zažloutlých listů k ničemu.

„Poslouchej,“ pronesla Klára a posadila se na stůl vedle krabice. *„Včerejší jednání s národním správcem lichtenštejnského zámku v Neue Waltersdorfu Miroslavem Freharem nebylo k ničemu. Zdravotnický materiál, který ukradla Bittmanova skupina, se nenašel, přestože prokazatelně několik dní v zámku pobývali. Oskar Fiedor podle něj s několika muži překročil hranice do Německa. Vzhledem k jeho zdravotnímu stavu netuším, jestli takovou cestu vůbec mohl přežít. Helmut bude patrně už zastřelený. Největší starost mi dělají vojáci sovětské armády. Ukradli nejen veškerý líh, ale obtěžovali i zdravotní sestru Hertu...“*

„Bittmanova skupina,“ protočil jsem oči. Klára jen pokrčila rameny. Prstem rejčila po zápisníku z prvních poválečných dnů, než konečně našla jméno toho, koho jsme hledali.

„Pořád se z toho vzpomínám. Československá armáda nechala na nádvoří tank. Na střeše mají kulomet – ukořistěný německý MG 42. Jde hlavně o volyňské Čechy, kteří se k armádě přidali na konci války. Není jim moc rozumět. Míchají stará česká a ruská slovíčka se slovenštinou. Jediné, co jsem pochopil, je, že se těší na boj, ale nemyslím si, že by se Bittman vrátil. Nemá důvod. Přepadení nemocnice nedává smysl. Jediný důvod, proč sem přišel, byl Fiedor. S Bittmanovci se tu objevil i Richard Meyer. Skoro jsem ho nepoznal. Byl to on, kdo popravil raněné ruské vojáky. Tvrdil, že je to pomsta za jednadvacet hrdinů, kteří bránili Hof a byli zmasakrováni rudoarmějci, a také za civilní oběti bombardování. Řekl jsem mu, že je to Blödsinn.“

Tady je to nečitelné,“ luštila Klára písmo. Bylo úhledné, ale někdo ho později čímsi polil, nejspíš kávou, takže slova nedávala smysl.

„Meyer tvrdil, že se americká armáda brzy obrátí proti Ruskům a wehrmacht povstane a vydá se znovu na východ zničit komunismus. Je tragické, že kdysi tak inteligentní člověk stále věří posledním slovům šílence, který sám zbaběle spáchal sebevraždu. Po popravě sovětských vojáků odvedl Oskara Fiedora. Jsem přesvědčený, že právě pro něj si přišel, protože Fiedora zde hlídali dva členové revolučních gard. Jeho zranění bylo velmi vážné, proto také s sebou vzali velké množství lékařského vybavení. Jako zajatce si odvedli i mladého Helmuta Frankeho...“

„Cože?“ doslova jsem vyprsknul a vytřeštil oči. Klára na tom byla stejně.

„Helmuta Frankeho,“ přečetla znovu o něco hlasitěji a pak nalistovala pár stránek, které už četla. Nejdřív mi to nedošlo, ale celý deník četla odzadu. „Myslel si, že ho popravili, ale jak víme, tak ne.“

„Co když je to jiný Helmut Franke?“ namítl jsem.

Jen pokrčila rameny.

„Hlídka německých sociálních demokratů. Franke u nich byl, než se dal po válce ke komunistům. Vyprávěl nám o tom vždycky devátého května ve škole.“

„A řekl ti někdy, že ho tvůj děda po válce zajal?“

Zavrtěla hlavou.

„Vždycky se ke mně choval hezky.“ Pak se na chvíli zamračila. „Možná až moc hezky na to, že jsem Bittmanová.“ Začala přitom zmateně listovat deníkem a hledat další zmínky o Frankem, ale ani na začátku, ani na konci už nebyly. Nejspíš neměl doktor Bayer čas zaznamenat, co se

s ním stalo dál. O tom, že by to nevěděl, jsem pochyboval, ale bylo možné, že se to dozvěděl v době, kdy neměl po ruce deník nebo dal přednost zaznamenání něčeho jiného.

„Co Heda Gabler? Jsou tu někde její záznamy?“

Klára zase jen pokrčila rameny a listovala zběsile deníkem. Já se vrátil mezi police s nejstaršími materiály a hledal v nich cokoli, co by se mohlo týkat personálu. Klára se mezitím dál zabývala zápisníkem. Rozhlédl jsem se kolem. Tohle místo... o takových se říkalo, že se v nich *zastavil* čas. Další klišé, které jsem neměl rád, ale myslím, že tady sedlo.

Procházel jsem záznamy, seznamy léků, platby, různé oficiální listiny a také jsem objevil několik fotografií. Nikdo známý na nich nebyl, jen pacienti, řádové sestry a lékaři.

„Heda utekla na konci války.“

„Co?“

Vrátil jsem se ke stolku, na který si teď Klára sedla. „Píše to doktor Bayer. Utekla v noci ze čtvrtého na pátého května,“ vysvětlila.

„Dr. Schwarz nařídil nedbat omezené kapacity krytu. Pokud jsem dobře počítal, v noci ze čtvrtého na pátého května se sem vešlo sto šedesát lidí. Bylo by ale potřeba místo pro tři tisíce zdejších obyvatel a válečných uprchlíků. S dvěma sanitáři jsme zůstali venku. Starý Rudi tvrdil, že si alespoň může v klidu zapálit. Nevím, jak moc to bylo v klidu, když město dobrou hodinu bombardovalo sovětské letectvo. Náletu padlo za oběť jedenáct lidí. Stav dalších pěti je vážný a nyní leží u nás. Hedvika Mayerová mi vyprávěla, že šlo o malé bombardéry nalétávající z nižší výšky. Nemuseli se ničeho bát, protože wehrmacht neměl žádné protiletectvé zbraně. Naše slavná armáda se ukryla v lesích a čekala, až se letadla přezženou. V krytu byla shánka i po Hedě Gabler, která se tam

nejen neukryla, ale už ji nikdo neviděl. Jsem přesvědčený, že utekla do Německa.“

„Ale neutekla. Gabler přece pořád vypráví o tom, co jeho matka prožila v *koncentráku* v Bruntále,“ řekl jsem možná zbytečně. Klára to moc dobře věděla.

Rozhlédl jsem se po místnosti. Při podlaze se rozlézala černá plíseň. Stěny někdo maloval nejspíš ještě za Gottwaldova života a možná už za Masaryka. Představoval jsem si Němce natěsnané v tomhle krytu a čekající, až bomby dopadnou. Mysleli na to, že i když to všechno přežijí, budou muset odejít ze svých domovů, opustit místo, které budovali jejich předkové, včetně téhle nemocnice? V tom lepším případě, v horším by je čekala smrt z rukou těch, které chtěli vyhladit nebo zotročit a jejich půdu zabrat pro své nové kolonie na východě. Jako by se ta hrůza a strach vpily do stěn a ve chvíli, kdy jsme si přečetli slova v deníku doktora Bayera, se sáply po mé unavené mysli.

Naštěstí Klára vztyčila pravý ukazováček, aby mi naznačila, že to není všechno a přivedla tak mou pozornost zpátky k tomu, proč jsme sem přišli. Nalistovala další stránky.

„Až při vyšetřování československých orgánů jsem se dozvěděl, že s Bittmanovou skupinou dorazila i Heda Gabler. Při tom všem jsem ji neviděl. Byla to ona, kdo vzal léky a obvazový materiál, který se mohl hodit při ošetřování Oskara Fiedora. Spolu s vedením werwolfů ji zajali při přestřelce v Herzogwaldu.“

Jen jsem třeštil oči.

„Jak zjistíme, kdo byl ten Fiedor. Proč jim o něho šlo?“

„Nerozumím,“ zavrtěla nechápavě hlavou Klára.

„Jestli jsem to dobře pochopil, tak Heda Gabler nezdrhla před bombardováním, ale k tvému dědovi. Jak víme z těch

fotek, co jsou pro někoho tak důležité, byli kamarádi už před válkou. Stejně jako starý Uwe, Jürgen a funkcionář Mayer. Ale kdo byl Fiedor?“

„Přece Oskar Fiedor,“ nechápala Klára. „Ty nejíš fidorky?“ dodala po chvíli, a když jsem stále jen krčil rameny, vysvětlila mi, že šlo o potomka zakladatelů opavské továrny na čokoládu a oplatky.

„Podle něho se jmenují ty kulatý přeslazený věci?“ překvapilo mě.

„Podle něho ne. To nějací jeho předkové. Oskar Fiedor byl poslední majitel továrny. Bohatý člověk. Vlastnil v Herzogwaldu vilu.“

Potřeboval jsem si zapálit.

„Po válce mu ji sebrali, ale on se už nikdy nikde neukázal. Zmizel kdesi v Německu, to jsem věděla, ale že až takovým způsobem, to by mě ani nenapadlo. Šlo o nadšeného nacistu. Znal se snad osobně s vůdcem,“ pokračovala.

Nevím, jestli si ještě někdy dám fidorku.

Klára byla živoucí kronika celého kraje, jeho minulosti i přítomnosti.

Možná, že byla po Rozině i čarodějnice.

„Můžeme se tam zajet podívat, než padne tma.“

Rozhodně byla čarodějnice, protože přesně na to samé jsem myslel.

Český Ku-Klux-Klan?

Po dlouhé době nastalo v Československu období, kdy každý může svobodně říkat pravdu. Jsem Farčina a pocházím ze státu Benin, který je skoro stejně velký jako Československo. Žiji už skoro sedm let ve vaší zemi, vystudoval jsem zde a nyní jsem na studijním pobytu ve fakultní nemocnici. Dovolte mi, abych vás seznámil s některými věcmi, o kterých zatím jen málokdo chtěl slyšet.

Afrika není jen světadíl žiraf a lvů, ale také světadíl lidí, o jejichž životě neví průměrný československý občan skoro nic. Nevím přesně, kdy Afričané začali jezdit studovat i sem, ale myslím, že to bylo v 60. letech. Od té doby uplynulo víc než 25 let, ale pořád existují různá nedorozumění

mezi domácími a Afričany. Všichni se tváří, že v Československu není rasismus, ale my se s ním setkáváme každý den, každou hodinu. Nejhorší je, když jde po ulici černochoch a běloška. Těch poznámek, co musíme vyslechnout, a je to třeba jen kamarádka z ročníku. Vypadá to skoro, jako by Československo mělo s Afrikou nějaké historické problémy. Možná si řeknete, že špatně se k nám chová jen menšina, ale mnoho cizinců si udělá obrázek právě podle ní. Těšil jsem se na společenské změny, které tak nadějně nastaly, a myslím si, že by se teď mohly odstranit i ty zůstálé představy domácích o vztazích ras, o Afričanech i obyvatelích jiných kontinentů.

AMADOU TITI ALASSANE, Brno
Mladá fronta 13. 4. 1990

Projeli jsme městem zpátky z jednoho konce na druhý. Klára byla celá rozrušená a nejen že překotně – rychleji a zmateněji než dřív – vyprávěla o všem možném, ale také naprosto zběsile řídila. Proč, mi došlo, až když jsem se jí podíval na břicho a uviděl pod mikinou vypoulený Bayerův deník.

„Tys to...?“

„Psst,“ pronesla spiklenecky.

„Do tvého milovaného trabanta, který tvůj bratr ukrad... tedy získal v Německu, máme problém se vejít my dva, natož někdo další z nemocnice. Myslím, že můžeme klidně mluvit nahlas,“ prohlásil jsem a vyhodil z otevřeného okna dokouřenou cigaretu. Je fakt, že z nemocnice jsme vyrazili

poměrně rychle, Klára se následnou diskusí s podplaceným údržbářem moc nezdržovala a rovnou jsme nasedli do auta, které naskočilo s prvním otočením klíčku. Nevadilo mi to. Vážně jsem nemocnice nesnášel. Cítil jsem se v nich strašně bezmocný.

„Myslíš, že bude někomu chybět?“ nadhodila po chvíli.

„No, já nevím, třeba tomu údržbáři?“

„Pan Mück ani neví, co tam je,“ namítla.

„Tak ředitelce nemocnice? Komukoliv, kdo zjistí, že v pozůstalosti doktora Judeho něco chybí?“

„Pche, historie už nikoho nezajímá. Víš, co se stalo s náhrobkem Rudolfa Bayera, antifašisty, který tu odrodil stovky dětí a spoustě lidí, co tu žijou, zachránil život?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„Nějakej pičus z národního výboru rozhodl, že za jeho hrob nikdo nezaplátil, tak mu odsekali náhrobní desku a rozmlátili ji. Když se to dozvěděli lidi, bylo pozdě. Tak tady končí každěj, kdo něco znamenal a dělal něco dobrýho. Pro blbečka, co se tu přistěhuje z Ostravy a dostane funkci, je každěj Němec nácek. V roce 1946 zničili bustu Wilhelma Hartla. Asi si taky mysleli, že to byl nacista. Nejslavnější rodák ze Dvorců. Byl ministr školství za císaře pána. Kamarád Tomáše Garrigua Masaryka, osvícenec, který ve Vídni prosadil, aby mohly ženy studovat na lékařských fakultách, přestože tehdy staří lékaři věřili, že studium ženám ničí vaječníky a způsobuje neplodnost. Masaryk kvůli němu poslal na zdejší školu milion z vlastního fondu. Ale byl Němec, takže...“

„Byl pro všechny nacista, i když umřel dřív, než Hitler zjistil, že je lepší politika než nejistý osud malíře krajinek?“

„Jo,“ zavrčela.

Zastavila. Byla hodně rozrušená. Projeli jsme pod hřbitovem a klíčovali cestou podél něčeho, co vypadalo jako

zahrádkářská osada. Na jejím konci se nacházel rybník a pak už jenom rozbitá cesta do kopce skrz les. Prudce otevřela dveře a vyskočila ven. Kopala přitom do šterku. Kameny létaly do hlubokého příkopu plného kopřiv a takových těch nepříjemných rostlin, co se jejich kuličky lepí na oblečení i kůži a strašně svědí. Pro mě jako městské dítě symbolizovaly všechno, co bylo na venkově špatně.

„Kláro? Kláro?“

Nereagovala na mě. Prostě jenom dál kopala do šterku. Byla vážně našťvaná. Nevím, co ji tak rozrušilo, jestli deník, nebo osud doktora Bayera, jehož záznamy zajímaly už jenom nás dva, a to ještě jenom kvůli jedné podivné vraždě.

„Kláro?“

Konečně se otočila. Měla slzy v očích.

„Nenávidím je všechny. Čechy i Němce. Všichni jsou sviň, rozumíš? Všichni!“ křičela a zatínala ruce v pěst.

Přišel jsem pomalu k ní a objal ji. Nejdřív to vypadalo, že se nenechá, ale pak se uvolnila a zašeptala: „Omlouvám se.“

„Nemáš za co,“ zavrtěl jsem hlavou.

„Kam vlastně jedeme?“

„No, do Herzogwaldu,“ vydechla a pak se zaujatě podívala na cestu za námi.

„Ten taky jede jak der Mist,“ řekla jenom, když se k nám zezadu přiblížila červená škodovka. Všiml jsem si řidiče, který měl na očích sluneční brýle a takovou tu divnou kostkovanou hučku s kšiltem, kterou nosili důchodci přes šedesát. Víc vidět nebylo kvůli odrazu světla. Jestli mu bylo přes šedesát a jednalo se vůbec o chlapa, jsem už nepoznal, protože když Klára znovu kopla do šterku, strhl volant a předkem vozu zamířil přímo na ni.

„Scheisse!“ zařvala a skočila za trabant.

Škodovka přidala a narvala to zezadu do jejího mazlíka. Prostorem zaduněla strašná rána, jejíž zvuk se od lesní

hradby podél cesty odrazil k té protější a ještě chvíli rezonoval vzduchem, zatímco já skočil do kopřiv, mezi bodavé lepivé kuličky, a trabant se převrátil do příkopu. Všiml jsem si, že z něho přitom vypadl deník Rudolfa Bayera. To už jsem se ale hrabal na druhou stranu nahoru do lesa.

Auto zacouvalo prudce zpátky, nejspíš aby si řidič prohlédl, co provedl. Jeho přední nárazník vypadal slušně pomáčkaně, ale nebylo to nic proti trabantu, který teď ležel v trávě na boku.

„Kláro!“ řval jsem jako smyslů zbavený. Vůbec jsem ji neviděl. Děsil jsem se, že se na ni trabant převrátil a ona že leží někde pod ním. Pak jsem ale zaznamenal pohyb. Černovláska modré bakelitové pohromě unikla a soukala se dovnitř přes pootevřené dveře zaklíněné do hlíny a kopřiv. Jen díky jejich opoře se trabant nepřevrátil úplně.

Řidič škodovky zhodnotil situaci a vyrazil proti ní.

V tu chvíli vyšel skrz trabant výstřel.

„Ty kurvo, pojď si pro mě!“

Klára přes vymlácené okno trabanta podruhé vystřelila na škodovku z pistole Walther. Vůbec jsem nevěděl, že ji vzala s sebou. Nejspíš si ji schovala do přihrádky bočních dveří. Řidič zařadil zpátečku, a zatímco všude kolem létal štěrk a kameny z poničené a jen málo a špatně opravované cesty, ujížděl před palbou.

Klára vyběhla zpoza trabanta na silnici a vypálila potřetí. Myslím, že auto trefila minimálně dvakrát, ale nebylo to k ničemu, protože škodovka se někde u rybníka otočila a zahrnula na cestu, která nevedla do Dvorců, ale čertví kam.

Černovláska přesto pořád držela pistoli v napřažené ruce, jako kdyby čekala, že se snad vrátí. Ruka se zbraní se jí třásla vztekem a adrenalinem. Nejspíš si ani nevšimla, že ji má od krve. Kůži měla sedřenou na celém lokti tím, jak spadla do příkopu.

„Kláro,“ pronesl jsem tiše. Cítil jsem, jak se mi na ruce přilepily ty hrozné kuličky, ale ignoroval jsem je. Přistoupil jsem k ní pomalu zezadu a chytil ji za pravačku držící zbraň. Přitom jsem ji otočil směrem k lesu, aby přestala mířit na cestu. Mohl tam každou chvíli přijet kdokoliv jiný a černovláska by ho mohla ze strachu i stresu zastřelit. Navíc tyhle mizerný škodovky tu jezdily všude. Nechala si služební pistoli wehrmachtu vypáčit z prstů. Vzal jsem ji, vyndal zásobník i náboj v komoře. Ten jsem pak do zásobníku vrátil. S waltherem se špatně manipulovalo, hlavně natahování bylo pitomé, ale s trochou síly to šlo. I já jsem se třásl rozrušením. Už podruhé se Kláru někdo pokusil zabít, když já byl u toho. Pro změnu ale tentokrát střílela ona. Pistoli jsem nakonec schoval do kapsy kalhot a rozhlédl se, jestli někde neuvidím nábojnice. Našel jsem jen jednu, zvedl jsem ji a také schoval do kapsy. Ještě páčila.

„Kdyby měl führer ve svých službách tebe, u Stalingradu by neprohrál,“ prohlásil jsem po chvíli.

„Blbečku,“ odsekla, ale usmála se. Pořád se třásla.

„Poznal jsi ho?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„Já taky ne...,“ vydechla a pak pronesla kruciální otázku: „Proč?“

Pro změnu jsem pokrčil rameny: „Gabler?“

„Ten by jezdil v něčem jiným než ve škodovce,“ namítla.

„To je fakt.“

Vytáhl jsem cigaretu, zapálil si a podal jednu i Kláře. Unaveně si sedla doprostřed silnice. Evidentně tu nebyl žádný provoz. Vzala si ode mne startku, zapálila ji, podívala se na trabant a pak se rozplakala.

Zkoušel jsem ji chvíli utěšovat i objímat, ale nemělo to smysl. Musela se vzpamatovat. A já taky. Nejlépe mi to šlo,

když jsem něco dělal. Obešel jsem trabant, ignoroval díru v zadním pravém boku a zkusil ho vytáhnout z příkopu. Skoro to šlo, ale...

„Pomůžeš mi?“

Chvíli na mě jenom tak civěla, ale pak vyskočila na nohy, hodila cigaretu do štěrku a postavila se za zadek svého milovaného vozítka. Chvíli jsme funěli, tlačili, ale pak se otevřené dveře nadzvedly a trabant se vrátil na vozovku. Klára skočila dovnitř a zkusila nastartovat. Šlo to na první pokus.

„Tyhle auta jsou nesmrtelný,“ zasmála se spokojeně a dodala, „Bobešek můj milovaný.“

„Ono na nich taky není prakticky co zničit,“ řekl jsem. Zkusil jsem přitom zavřít dveře u řidiče. Byly nakřápnuté, ale nakonec se to podařilo, i když správně nedovíraly.

„On to mladej Adam spraví,“ prohlásila rozhodně. Netušil jsem, o koho jde, ale pak ve mně hrklo. Blížilo se auto. Moje pravačka vystřelila ke kapse s pistolí.

Ale byl to jenom další trabant. Zelený kombík. Za volantem seděl padesátník s vousem, s kterým by mohl směle imitovat loupežníka Rumcajse. Vůbec si nás nevšímal. Walthera jsem vytáhl, až když zmizel v zatáčce. Nejspíš jsem chtěl říct něco o tom, že nechci, aby tu pistoli nosila nebo ji u sebe vůbec měla, ale asi nám ta její *bezhlavá ztřeštěnost* zachránila život. Nebo usnadnila. Čertví. Napadlo mě, že bych měl dát vědět Böhmovi, že po okolí může jezdit nějaký bastard s prostřelenou škodovkou, ale nějak mě nenapadlo dobré vysvětlení toho, kdo a čím ji prostřelil, aby za to Kláru nezavřeli. A vlastně ani mě jako komplice.

Nezavřeli, po amnestii mají policajti práce, že neví, kam dřív skočit, a navíc je stejně nikdo nebere vážně, slouhy minulého režimu.

Mávl jsem v duchu rukou nad svými myšlenkami a zkusil si očistit oblečení od kuliček. Slunce pomalu zapadalo

za obzor. Pokud ještě chceme vidět vilu továrníka Fiedora, měli bychom vyrazit.

A dávat si pozor na to, kdo jede za námi.

Klára znovu nastartovala a já vlezl do auta. Zbraň jsem dal tentokrát do přihrádky svých dveří.

„Umíš s ní nějak dobře zacházet,“ pronesla opatrně po chvíli a dodala, „na člověka, co nemá zbraně rád.“

Jo, to jsem uměl. Můj otec byl policajt. Můj děda taky. Pistoli mi vrazili do ruky poprvé, když mi bylo deset. Se slepými náboji, ale stejně chtěli, abych se s ní naučil zacházet. Mohl za to malý Lojza. Bylo mu asi osm, když se zastřelil služební zbraní svého táty. Našel ji u něj v ložnici a hrál si s ní. Tohle byly vlastně dost častý esenbácký nehody. A tak potom, co si omylem Lojzík vystřelil půl mozku, protože zkoušel, jaký zvuk to udělá, když zmáčkne spoušť, mě poučili o tom, že na to nemám nejen sahat, ale taky, když už mě přemůže dětská zvědavost a táta někde nechá bouchačku, jak se s ní nezabít.

Všechno jsem to Kláře vysvětlil.

„To je jako u nás. Mě zase Uwe s Heinrichem učili, co dělat, když narazím na minu. Pořád se tu nacházejí různé věci z války. Na Vildštejně byla základna wehrmachtu a sklad zbraní. V květnu to tam vyhodili do povětří, ale hromada věcí se dodnes válí v lese. Nějakej kluk našel minu, dal ji do svěráku a zkoušel z ní pilkou na železo dostat střelný prach. Kluci ve třídě mu totiž ukazovali, co se s tím dá dělat za legrace.“

„Nech mě hádat, vybuchlo to?“

„Svěrák mu přitom prorazil hrudník.“

Podíval jsem se na starou zbraň. Válka jako by tady nechtěla skončit. Jako by celé tohle místo nechtěla pustit ze sevření.

Pořád jsem se díval do zpětného zrcátka, ale nikoho jsem neviděl. Jen ten zelený trabant. Jeho řidič ho totiž

odstavil v lese a někam odešel. Na houby těžko, ale možná to byl myslivec.

„Vítej v Herzogwaldu,“ pronesla Klára, když zastavil i náš trabant. Nacházeli jsme se na cestě vedoucí skrz les.

„Moc pěkná vesnička, je tu i zájezdní hostinec?“

Pronesla to své oblíbené „blbečku“ a ukázala mi, abych šel za ní po lesní cestě mezi hromadou vzrostlých jírovců.

„Z vesnice nic nezbylo. Jen základy domů a tohle.“

Žluté špendlíky. Rostly tady všude a také staré jabloně. Podle uspořádání jsem poznával, kudy vedly zídky zahrad, z nichž přežily jen stromy. A několik kamenů.

„Byla to malá vesnice, ale po válce odsud prakticky všichni lidi zmizeli. Někdo do Německa, ti, co měli štěstí do Dvorců.“

„A ti, co neměli štěstí?“

„Na východní Slovensko. Cikáni na západ, skopčáci na východ. Velká výměna, však víš.“

Věděl jsem. Když v padesátých letech začaly v Plzni protesty proti měnové reformě, báli se komunisté problémů v pohraničí, a tak poslali vytipované Němce co nejbliž k bratrskému Sovětskému svazu. V osmašedesátém pak během Velkého úprku většina těchto Němců zmizela v Německu. A teď se jezdili dívat na své staré životy.“

A nově usídlení Češi na ně dnes brali sekery.

„No a pak dole udělali přehradu Kružberk. Ostrava potřebovala pitnou vodu a z Herzogwaldu vytvořili ochranné pásmo,“ pokračovala ve výkladu, zatímco se prodírala přes šípky, divoké ostružiny a hromadu výhonků různých stromů a náletových dřevin. Když mi vyprávěla, byla zase ve svém živlu – nadšená a veselá. Někdy mi to, co říkala, přišlo zajímavé, jindy šlo o drobnosti, které nejspíš přišly fascinující jenom jí. Ale chápal jsem to. Ona tímhle krajem žila, patřila

k němu. A když nemohla pořádně studovat, neměla o tom ani s kým mluvit. Snad jen s Janou a Tiborem, ale něco mi říkalo, že Tibor radši vykrádal auta a Jana malovala do Díkobrazu pindíky. Asi jako většina lidí kolem Kláry.

Pokud si tedy nehráli na ordnery a neničili české tabule.

Nakonec jsme na to místo došli. Kupodivu tu byly ještě vidět obvodové zdi, i když pokryté trávou a keři. Nejspíš proto, že vila původně stála dál od zbytku vesnice a byla obehnaná kamenným plotem.

„Myslíš, že se ta přestřelka odehrála tady?“ zeptal jsem se a ukázal přitom na Bayerův deník, který tahala s sebou.

„Je to možné. Byl to podle všeho největší barák ve vesnici. Kdysi jsem viděla u Frau Halke nějaké pohlednice a fotografie. Byl vážně obrovský. Koneckonců Fiedorovi vlastnili úspěšnou továrnu. V Herzogwaldu žili jenom němečtí protestanti. Taková ti chudí zbožní lidi, co jenom pracují...“

A hajlujou.

„Nacházelo se tu i hodně antifašistů,“ dodala zase, jako by mi četla myšlenky.

Aha, tak tihle výjimečně ne.

Popošel jsem k divoce rostoucím malinám a pár růžových a až přezrálé načervenalých jsem utrhl a dal Kláře. Otevřela ústa a nechala si je dovnitř nasypat.

„Jezdili jsme tu s bráchou na kole sbírat jablka. Pořád jich tu na podzim bývá dost. A taky špendlíky. Ty budou brzo dokonale zralý,“ ukázala na stromy okolo. Než se stáhla rozpovídat, vytáhl jsem si startku a sedl si na zídku. Ač nerad, vzal jsem si s sebou z auta pistoli. Walther P38 mě stále tížil v kapse jako připomínka toho, že tu rozhodně nejsme na výletě.

„Něco nám uniká,“ vyfoukl jsem dým a podíval se do krajiny. „Heda Gabler, bratři Bittmanovi, Jürgen Schneider, Richard Mayer a podle všeho ještě někdo, kdo nám do

skládačky chybí, se znali už před válkou, kdy spolu jezdili na výlety na Vildštejn,“ rekapituloval jsem a nervózně žmolal filtr cigarety.

„A všichni to spolu táhli i po válce. Teda Mayer s mým dědou a Hedou, která za nimi utekla do lesů,“ přidala se Klára.

„A během partyzánského boje místo na armádu zaútočili na nemocnici, aby dostali opavského krále oplatek do Bavorska.“

„Jo,“ přitakala. Schoulila se mi přitom pod zídku k nohám v takovém podivném láskyplném gestu a unaveně se opřela o má kolena. Podal jsem jí cigaretu, ale odmítla. Všiml jsem si, že má rty od malin. Mezi stromy, které ovládly vybydlenou vesnici, padala pomalu tma. Slunce za obzorem už jenom dávalo tušit, že je ještě tady, ale bylo to spíš takové to loučení ve dveřích.

„Kde byl v té době Uwe?“

„V Říši. Na konci války se dostal do Berlína, kde chtěl bránit vůdce do posledního dechu. Skončil v sovětském zajetí kvůli zranění. Předali ho československým orgánům až někdy v létě pětáctýřicet a pak už šel přes nějaké zajatecké tábory rovnou do vězení,“ vysvětlila.

„Proč ho rovnou neodsunuli? Funkcionáře strany, členy SS a podobnou verbež... *promiň, nemůžu o tvém prastrýci mluvit hezky*... nechali buď shnít v sovětských lágrech, nebo je lifrovali do Německa.“

Jen pokrčila rameny.

„Nikdy jsem to neřešila. Prostě strýček Uwe byl pořád ve vězení. Bylo jedno proč. Pro rodinu byl hrdina. Pro mě podivná osoba, co za ní musím jezdit a říkat jí německé básničky.“

„A jak do toho zapadají ty dvě medaile? Totiž Jürgenova a tvoje.“

„Myslím, že to jsou souřadnice.“

„To mi říkáš až teď?“ Skoro jsem vyskočil. Ale Klára měla pravdu.

„Ale na určení polohy máme strašně málo údajů. Stejně jako ti, co na to šli zkratkou, když kopali u Vildštejna. Muselo jim to dávat smysl – byl tam wehrmacht a nejspíš i tvůj děda, a navíc našli plno fotek z doby před válkou, na kterých byli u Vildštejna s Jürgenem, u tebe doma.“

„Ale nic nevykopali,“ prohlásila Klára.

„Jak to víš?“

„Nechtěli by mě jinak zabít, ne?“ ukázala mi krvavý loket. Pomalu se na něm tvořil velký strup.

„Jo, to je pravda,“ přitakal jsem a opatrně vstal. Natáhl jsem k ní ruku, stiskla ji a vyskočila na nohy. Přitom se postavila jenom malinkatý kousek ode mě. Zírali jsme si přímo do očí.

Políbil jsem ji. Nebránila se. Voněla cigaretovým kouřem a malinami.

„Chci se vykoupat,“ řekla a vyrazila zpátky do neprostopné džungle někdejší vesnice.

Z kopce jsme sjeli na volnoběh. Klára ignorovala všechny zákazy vjezdu a parkování a najela s trabantem mezi stromy. Když jsem vystoupil, všiml jsem si, že nám nefunguje žádné zadní světlo. Ale tady vážně žádný provoz nebyl.

„Pojď!“ křikla, když jsem ji chtěl na světla upozornit. Viděl jsem, že je nahá. Ne že bych ji už bez šatů neviděl, ale v té tmě vypadala opravdu jako čarodějnice Rozina. Koneckonců byly příbuzné. Opatrně jsem si sundal oblečení a složil ho na sedadlo spolujezdce v trabantu. Prošel jsem místem, kudy proběhla, a brzy se dostal ke břehu. Klára už plavala nedaleko ode mě. Viděl jsem jen její hlavu a míhající se ruce ve stylu kraulu. Báł jsem se nejdřív namočit,

ale zatímco vzduch pomalu chladl, voda zůstávala vyhřátá z předchozích velmi teplých dní.

Plavání mi pomohlo. Protáhl jsem se a zbavil podivného pocitu napětí a špíny. Doplavali jsme snad doprostřed přehradní nádrže a pak do zátoky sousedící s místem, kde jsme zaparkovali.

„Není tu zákaz koupání?“ zeptal jsem se, když jsem ji konečně dohnal.

„Jen pro Ostraváky, promiň,“ zašvitořila a zase plavala dál, než se dostala na místo, kde z vody vyčnívaly obrovské balvany, i když to bylo víc než padesát metrů od břehu. Klára na ně vylezla a voda jí náhle dosahovala po pás. Ukázala mi kudy za ní vylézt a nepolámat se víc, než už jsem byl.

„Tohle je s Janou naše tajný místo. Sem můžou jenom čarodějnice.“

„Německý a cikánský?“

„Jo. A jejich kluci.“

„Už tu...“

„Ne, jsi první..., Židáčku,“ řekla laškovně, ale pak se zarazila. „Nevadí ti, že ti tak říkám, přijde mi legrační, že to pořád lidi řeší, víš.“

„Nevadí. Já jsem Židáček, ty nacistická svině, každý máme svý nálepky,“ odpověděl jsem, ale možná jsem to přehnal. Všiml jsem si, že má Klára mokré oči, a možná to nebylo kružberskou vodou.

„Já za ně přece nemůžu. Za dědu, za Uweho, za všechny ty vrahy. Já nejsem jako oni. Proč to nikoho nezajímá?“

Dal jsem si pozor, abych neuklouzl na kameni, a přisunul se k ní blíž.

„Protože lidi vždycky zajímalo jenom to, co je rozděluje, ne spojuje. Vždycky hledají spíš nepřátele než přátele a staré křivdy pořád žijí. Je jednodušší bojovat ve starých válkách znovu a znovu než budovat něco nového.“

Vlastně jsem sám sebe překvapil. Ale myslím, že jsem měl pravdu. Lidé takoví byli. Neměnili se. Češi a Němci. I za dalších čtyřicet let se budou nenávidět za všechny staré křivdy, které spáchali ti, kteří se už dávno obrátili v prach. Problém byl, že na každé straně budou ti, kteří budou páchat stejné zločiny jako jejich předkové prostě proto, že budou chtít pokračovat ve starých válkách, protože cítí jakousi křivdu za to, že skončily dřív, než se v nich mohli sami vyznamenat.

„Nerozumíš tomu, jak mi je, jaké to je nést hříchy, za které nemůžeš,“ špitla.

„Ale rozumím. Můj děda, ten, co mě vychovával, trochu morous, ale děda to byl dobrej, víš... tak ten v padesátých letech mučil politické vězně. Katze, Šlinga a spoustu dalších. Nedávno o něm psali v Mladým světě. V redakci kvůli tomu se mnou pár lidí nemluví. Byl fakt svině. Ale věřil tomu, co dělá.“

„Ve svýho rudýho fýrera?“

„Na ja, Liebe,“ parodoval jsem Janu.

Klára mě políbila. Slaně, sladce, kouřově, smutně i vášnivě. Netrvalo dlouho a na kamenech jsme se pomilovali navzdory hříchům svých předků, jako by to bylo naposled.

A taky že bylo.

Na statek Bittmanových jsme dojeli pozdě v noci. Klára nechala Bobeše stát před bránou, kterou pak důkladně zamkla. Stejně jako minule jsme prohledali každou místnost, ale vypadalo to, že tentokrát jsme žádné nečekané návštěvníky neměli. Místo do postele ale černovláska vtrhla do kuchyně s tím, že mi musí udělat večeři. Měl jsem hlad – vlastně si ani nepamatuju, kdy jsem jedl naposled –, ale překvapilo mě, co se rozhodla uvařit.

„Kariwurst.“

„Co to je?“

„To přece dělá brácha v Berlíně. Vyprávěla jsem ti o tom. Geniální věc. O dalších prázdninách pojedu za ním, abych vydělala nějaký marky na kariwurstech. Vzniklo to po válce, když nějaká paní neměla žádné suroviny, ale britští vojáci jí dali kari. Tak opekla klobásu, zalila ji rajčatovou omáčkou a posypala kari. Dělá se to s hranolkama. Nemám je na čem usmažit, ale upeču je v troubě. Brambory mám.“ Vyprávěla a já si vzpomněl, že už mi to skutečně jednou důkladně popisovala.

„A kari?“

„Od bráchy z Berlína, ne asi?“ poklepala si rozverně na čelo. Mou pomoc odmítla, tak jsem vyrazil do jejího pokoje. Tam schovávala medaili, kterou vůdce nechal udělat všem, kdo se podíleli na obsazování Sudet. Díval jsem se na ni, jako bych z ní mohl vykukat cokoliv víc, ale bylo to zbytečné. A tak jsem vytáhl deník doktora Bayera a začel se do něj. Podobně jako Klára jsem četl od konce. Od Vánoc roku 1950 jsem se akorát dostal k létu 1945, když černovláška vrazila do dveří se dvěma talíři v rukou.

Vzhledem k tomu, jak dychtivě se přitom tvářila, jsem deník odložil a pustil se do jídla. Chutnalo to nečekaně dobře.

„Nemám ale pořádnou rajčatovou omáčku, jako mají v Berlíně. Prostě na pravej kariwurst musíme tam. Pojedeš tam se mnou? A chutnalo ti to vůbec?“

Polkl jsem jedno z posledních soust. „Rozhodně. A pojedu.“

„Vážně?“

„Vážně,“ pokýval jsem hlavou.

„Miluju tě,“ prohlásila nečekaně.

„Já tebe, Kláro.“

Vídeňští policisté se začínají učit česky

NAŠI ZLODĚJI KRALUJÍ

Od našeho zvláštního zpravodaje z Rakouska

Podle statistiky vydané nedávno vídeňským policejním ředitelstvím, stoupá v centru rakouského hlavního města počet krádeží, přičemž současně klesá množství úspěšně vyřešených případů. Odborníci tento nepříznivý trend spojují se zvýšeným přílivem návštěvníků ze zemí východní Evropy. Není to ovšem jen domněnka, fakta hovoří jasně a překvapivě. Během prvních dvou dubnových týdnů poprvé v historii spáchalo krádeže více cizinců než domácích zlodějů. Ještě v minulém roce vedli tabulku zahraničních kriminálníků Jugoslávci, letos je však předběhli Poláci – a našinci. Na čtvrtém místě jsou Rumuni, pak Maďaři a Turci. Silně přitom stouply právě naše „akcie“. V únoru chytila vídeňská policie v centru města nejvíce zlodějů právě z Československa. Po těch, kteří přijížděli do Vídně na konci loňského roku, a především okukovali plné regály, tedy nyní přibývá těch československých turistů, kteří nejen okukují, ale snaží se brát zboží bez placení.

Poměr zahraničních kapesních zlodějů, kteří berou zboží z regálů nebo peněženky z kapes ostatních, a kapsářů rakouských činí v současnosti 90 : 1. I při bytových krádežích jsou cizinci dvakrát aktivnější než domácí. Ti si zatím drží primát, jen pokud jde o vloupání se do obchodů.

Kapesní zloději pracují často ve skupinách v dopravních prostředcích. Časté prý jsou případy, kdy do tramvaje nastoupí mladá hezká žena, upoutá na sebe pozornost cestujících a ti pak zapomenou hlídat své kapsy. Jiným typickým příkladem je podle zkušenosti vídeňských policistů „ukládání“ vystavených cenných věcí do kapes velkých plášťů. Vzhledem k teplému počasí posledních dnů lze však nyní předpokládat že takto obléčení turisté budou budít ještě větší podezření.

Při zadržení je zahraniční delikvent předveden na policejní stanici, kde musí počkat, až se dostaví tlumočník. Těch kvalifikovaných však není mnoho, takže se mnohdy čeká hodiny, což zdržuje od práce především kriminalisty. A protože se navíc zvýšily taxy za tlumočení, takže podle odhadu jen za tlumočnický zaplatí letos vídeňská policie asi 15 milionů šilinků, začali vybraní policisté povinně navštěvovat jazykové kursy. Našinci, který se ve Vídni dostane do křížku se zákonem, to však může být jedno. Po výslechu je vyfotografován, jsou mu sejmuty otisky prstů a pak je předveden před soudce – trest za mírnější delikty následuje okamžitě – vyhoštění ze země a zapsání do seznamu osob napříště v Rakousku nežádoucích.

*Jan Jelínek, Vídeň
Mladá fronta 19. 4. 1990*

„Chuligáni. Včera v noci.“

Dopravák se na mě podíval velmi příkře.

„Vypadá jako bourané.“

„Rozmlátili nám ho železnou tyčí.“

Lhal jsem, co to dalo. Pochroumaného Bobeše sice řídila Klára, ale já vylezl agilně ven. S policisty jsem uměl mluvit přirozeně tak nějak od narození. Přitom jsem pořád myslel na tu zatracenou pistoli schovanou v autě. Napadlo mě, že jsme ji raději měli nechat na statku, ale už bylo pozdě. Ráno jsme na pumpě ve Dvorcích nejen natankovali, ale také si koupili noviny. Můj článek byl na titulní straně. A nebyl sám. Rudé právo psalo o *ozvěnách sudetského řádění v pohraničí*, Lidové noviny, že *Prezidentův muž jede uklidnit rozbourané Němce a Čechy*. Kupodivu regionální Nová svoboda psala spíš o tom, že se bouří hlavně Češi. Nejspíš tam měli německé redaktory. Kromě prezidentova muže mířili do Bruntálu a dalších větších měst v oblasti také vojáci z Ostravy a Olomouce. Hanácké základáky jsme potkali na cestě. Předjely nás tři nákladáky. Vzadu seděli namačkaní kluci v zeleném a v jednom dokonce zpívali písničku Nonstop, já chci žít nonstop. Snad jim ta rozverná nálada vydrží.

A my si do Bruntálu přijeli v rozmláceném trabantu a s nabitou pistolí wehrmachtu.

Příslušníka jsem podle přízvuku otipoval na Ostraváka a rozhodně na Čecha.

„Stalo se to v noci ve Dvorcích. Zasraní skopčáci,“ svěřil jsem se mu.

Dopravák si odplívl.

„Beneš by je vyhnal všechny a byl by klid,“ zamumlal a znovu se podíval na pomlácené auto. „Ale měli jste to hlásit, zvlášť jestli to udělali skopčáci.“

„Jsem novinář z Mladé fronty,“ lovil jsem v kapse peněženku a průkaz, „jedu na setkání s Alexandrem Vondrou.“

„Jo, jasný, Havlův papaláš to tak vyřeší,“ odplivl si znovu. „Víte, že se jim chce Havel omluvit? A pozvat všechny ty nácky zpátky? Se tady z toho poserem, to vám povím.“

Esenbák ve mně nejspíš našel spřízněnou duši.

„No, to se snad nestane,“ zamumlal jsem. „Můžeme jet? Ať máme ještě kde zaparkovat.“

„Jeďte, ale zaparkovat už asi nezvládnete. Je to tam peklo,“ povzdchl si esenbák.

A měl pravdu.

Jenomže Klára znala Bruntál stejně dobře jako Dvorce a celé okolí. Prokličkovala do vedlejší uličky, kde stáli jenom místní, a narvala trabant mezi dvě embéčka.

„Nech ji tady, opravdu.“

Oba jsme se dívali na místo, kde jsme ukryli pistoli.

„Je tu armáda a esenbáci. Všude. Co když nás prohledají a najdou ji zrovna u tebe...“

„Bittmanovic nacistické čubky?“

„Jo, přesně tak.“

Zamračila se. Nakrčila přitom nos a ohrnula spodní ret nahoru. Ale pak jen vydechla a zabouchla dveře, i když to stejně vzhledem k rozbitému oknu nemělo moc smysl. Pak schovala klíče pod sedačku řidiče. Jak trefně konstatovala, tohle nejspíš nikdo neukradne. Zamířili jsme pak přes náměstí k radnici. Holky tu žádnou gumu neskákaly, jen před Gablerovou kanceláří stálo auto bezpečnosti a také nějakí dva chlápci v saku. Vypadali docela profesionálně. Možná kriminálka, třeba si bavorský právník někoho najal z Německa. Načmárané hákové kříže na zdi totiž přibýly rovnou dva. Asi další divoký večer navzdory tomu, že bezpečnost měla posily. Podle toho, o čem mluvili lidé v Jednotě ve Dvorcích tam byl ale klid. Rado už na nás čekal.

„Viděl jsi to? Čuráci.“

V ruce držel noviny s mým článkem. Jestli měli redaktoři v novinách pocit neustálého tlaku a nedoceněnosti, fotografové žili v permanentním stavu nasrané ukřivděnosti. Editoři při výběru fotek málokdy respektovali, jaké fotce by dal přednost její autor, a prostě použili to, co se jim zdálo být výstižné. Někdy ji různě zmrvili, nebo – a to byl vždy nejstrašnější zločin – použili fotku od fotografa z agenturního servisu ČTK.

„Ty letáky vyšly dobře.“

„Nafotit leták, vole, umí každěj kokot. Lezl jsem jak piča sedm pater a teď si těma fotkama můžu akorát vytrít prdel. Nedali z tý demošky ani jednu.“

Kláru celou dobu ignoroval, jenom mi mával před očima novinami, jako by měl pocit, že bych na tom mohl něco změnit nebo že to byla moje vina. Ani jedno, ani druhé. Pak mi ale došlo, že chce to třetí – abych s ním souhlasil.

„Čuráci z Prahy, no,“ prohlásil jsem. Je fakt, že fotku z té páteční demonstrace dát mohli, ale nejspíš jim ty hákové kříže na letácích přišly víc sexy. Asi že byly. Celá ta nacistická estetika měla v sobě podivnou přitažlivost i tolik let po válce. Vážně by mě zajímalo, jestli to někdy zmizí.

Nejspíš ne.

„Jestli dají dnešní fotku z Četky, vyjebu se jim na to. Mám nabídku z Hospodářských novin. Kapitalisti, vole. Taky další...“

„Já vím, jsi dobrej,“ zastavil jsem ho lichotkou. Jinak to s ním nešlo.

„Kolik máme času?“ přerušil konečně stěžování si a dnešní Mladou frontu hodil okázale do koše.

„Sraz je v deset na výboru, radnici nebo jak se tomu teď říká,“ odpověděl jsem. „Jo a tohle je Klára.“

„Ty děláš ve Hvězdě, ne?“ otočil se konečně na černo-vlásku.

„Jo.“

„Myslíš, že by ta fešná Cikánečka chtěla nafotit nějaký pěkný fotky. Lechtivý. To už se může. Zaplatil bych.“

„Ech,“ Klára evidentně nevěděla, co říct. Měli jsme za sebou vážně náročné dny a bylo těžké nějak reagovat na obyčejné starosti.

Pro Bočka šlo o obyčejnou starost, co si budeme povídat.

„Zeptám se jí,“ odpověděla nakonec mazaně.

Chtěl jsem hlavně, aby si přestal stěžovat. Navíc mi musel dát alespoň klíče od mého auta, které odvezl do Ostravy. Dneska dorazil služebním. Ještě, že jsem neměl doma kočku nebo něco podobného. Kdoví kdy se dostanu domů do Ostravy.

S tím vším tady nejspíš za měsíc.

Většinu novinářů jsem neznal. Ty, co dělali regionální zprávy, ano – ostravského rozhlasáka Martina, který se pořád klepal, jestli ho ještě nevyhodí za všechny ty reportáže s ostravskými horníky o tom, že chtějí mít klid na práci a nezajímají je rozvraceči klidu, pořádku a prosperity jako Havel a spol., Jarmilu z Nové svobody, která vypadala na padesát už nejmíň padesát let, Karla ze Zemědělských novin a spoustu redaktorů okresních týdeníků, u nichž jsem předstíral, že si pamatuju jejich jména, až na Jitku z Našeho Opavska a Standu z týdeníku Bruntálsko (Nebo to byl Karel? Bruntál vážně nebyl moje silná stránka.), aniž bych je vážně tušil, a také Libora z Rudého práva, který se pořád hlásil ke straně, i když v Právu sami nevěděli, jak s tím vlastně pořádně naložit. Myslím, že to nevěděl ani sám nový vládce Rudasu Zdeněk Porybný. Na každého známého připadala hromada lidí, které jsem v životě neviděl. Jako u všech důležitých událostí jim vévodil štáb Československé televize. Chápal jsem, že potřebují pořádné záběry, a tak se

musí tlačit dopředu, ale nemuseli se přitom tvářit, jako by Vondra přijel do Bruntálu jenom kvůli nim.

Vždyť už tu byl Hitler, a jaká to byla zpráva, fouňové.

„Připal mi a pojď někam, kde mě nebude utlačovat ego všech těch moderních Egonů Ervínů, co mají pocit, že se-žrali Havlovo hovno.“

Pokud by někdy došlo k souboji o to, kdo mluví víc jako kanál, novináři by nad každým vyhráli. I nad Jakešem. Myslím, že to bylo prostě tím, že museli psát spisovné kultivované texty, a tak si to vynahrazovali v mluvení. Kde se k tomu dostal Rado netuším, ale i toho by strčila do kapsy Jarmila.

Popošel jsem stranou a začal lovit v kapse zapalovač. Jarmila byla v partaji snad celý život. Netuším, jestli z přesvědčení, nebo prostě proto, že to považovala za nutnou cestu ke kariéře a jisté osobní moci a ochraně. Bylo zvláštní, jak členství ve straně fungovalo jako jakýsi status vyvolenosti. Kdo v ní byl, měl cosi jako neviditelné brnění, které ho chránilo před problémy a pomáhalo mu řešit mnoho těžkostí snadněji než ostatním. Po revoluci všichni členové strany vypadali, jako kdyby jim někdo ukradl štít, a cítili se nazí před celým světem. Jarmila tímhle nejspíš netrpěla. Ona měla své vnitřní brnění. Seznámili jsme se při psaní těch nejpitomějších článků, co se na Ostravsku daly produkovat – o hornících. Uměla dokonale přinutit havíře, aby nám diktovali svá jména, a s lehkostí sobě vlastní jim do úst vkládala věty, které měly hlavu a patu, elegantně jim vnutila představu, že je řekli úplně sami a jsou v novinách za chytré a šikovné kluky, jak s oblibou každému říkala.

Prorazila si za mnou cestu davem, který se těsnal před radnicí, pouhou silou své osobnosti a dav se pak za ní zavřel jako moře za Mojžíšem a jeho groupies. Akorát že neměla mohutný vous, jaký si člověk v případě Mojžíše běžně představoval, ale zelené šifónové šaty a svých necelých

padesát kilo a sto šedesát centimetrů, při kterých se ale až transcendentálně dokázala na lidi dívat shora. Byla šlachovitá a hubená, s pletí vysušenou od cigaret, a přesto z ní sálala určitá krása, a jak se teď moderně říká, sex-appeal.

Konečně jsem vylovil *oheň* a připálil jí. Kouřila zásadně petry. Já si vytáhl startku a podíval se na lidské moře, které se za ní uzavřelo.

„Přišla jsi o výhodné místo.“

„Pche,“ vydechla dým se zapálené petry, „jako by bylo o co stát. Chceš vědět, co řekne?“

Jen jsem pohodil hlavou, aby pokračovala.

„Že se nic neděje, že jde jen o ventilaci napětí před volbami a strach z budoucnosti, ale že celý proces demokratizace jde správnou cestou a napětí brzy pomine a pak bla bla, přečte nějaký vtipný hluboký vzkaz od Havla a všichni roztajou.“

Uchechtl jsem se. Jarmila znala lidi možná líp než oni sami sebe.

„Akorát že to napětí by se dalo krájet,“ podotkl jsem.

„Já vím, četla jsem tvůj článek. O těch cedulích nám bezpečnost nic neřekla. Asi nechtěli nic eskalovat.“

Nebylo to na první pohled poznat, ale od Jarmily to bylo ocenění. Překvapilo mě to. V novinářině nebyl člověk na ocenění zvyklý. Práce v žurnalistice stála zásadně na kritice toho, co bylo špatně.

Nejspíš i to přináší nové časy. Nebo byla Jarmila prostě hodná.

„I tak mi to přišlo přehnaný.“

Aha, tak to byl jen úvod ke staré dobré kritice.

„Proč myslíš?“

Jarmila nebyla hloupá a nekritizovala by mě zbytečně. Každá kritika bolí, ale u ní mě zvláště zajímalo, kam míří a proč tam míří.

„Takovej chytřej a šikovnej kluk, a nevidí dál než za kouřovou clonu,“ povzdechla si a podívala se mi do obličeje a taky na něj jako by nesouvisle ukázala: „Jinej novinář by z toho, že dostal v práci přes držku, vymlátil titulní stranu o svý skvělý osobě a osobní omluvu ministra vnitra.“

A to ještě nevíš, všechno, soudružko Jarmilo.

Jen jsem pokrčil rameny. Nestál jsem o pozornost.

„Přitom o tom mluví každej, že ti dali skinhídi přes hubu na německý demonstraci.“

Málokdo uměl slovo skinheads vyslovit správně. I já s tím měl problém.

„Kam míříš?“

„K tomu, že ty letáky, co jste dali do Frontičky, jsme dostali taky. A není to jediná taková *věcička*. Akorát mi na nich něco smrdí, můj mladý příteli. Jsou moc...“

„Retro?“ nadhodil jsem.

„Jo. A ty holý lebky už pochytili a vyslechli. Z bezpečnosti začali ptáčky cvrlikat, že je tam někdo poslal, i když se radši chtěli řezat s Cikánama v Přívoze. A taky dostali na pivo.“

Prekvapením jsem zapomněl kouřit a jen jsem otevřel pusu.

„Kdo by to...?“

„Každej, komu se to může hodit. Jsou volby, sakra. Já vím, že si na to musíme zvykat, ale se svobodnejma volbama přicházejí lidi, co chtěj, aby ten svobodnej názor moderního demokratickýho občana byl tak nějak správně po jejich. A ty cucáci, co jim teče mlíko po bradě a dostali se v Praze k moci, aniž by tušili, zač je toho havířskej chleba, vědí hovno, co s tím.“

„Ale...“

„Jaký ale?“

„Byl jsem na vesnicích. Němci se vážně bouří. Založili Heimat, chtějí...“

„Chtějí to, co chtěli vždycky. Ale možná jsou zmrdi na všech stranách. A hlavně ve všech stranách, jestli mi rozumíš.“

Rozuměl jsem.

„Já Němce znám. Většina skončila v dolech. Tvrdý pracanti. Chtěli jenom svůj šnaps a klid. Tohle mi na ně neseď.“

„Na vesnicích jsou jiný. Tam, kde mají kořeny, kde cítí svůj...“

„Cítí ten Heimat?“ nadhodila tázavě.

„Jo.“

„Dobrý den, nikdo nás nepředstavil.“

Kláru evidentně přestalo bavit poslouchat Bočkovy návrhy a historky. I tak vydržela hodně.

„Jarmila. Klára.“ představil jsem je, zatímco si podávaly ruce.

„Němka, že?“

Když Klára mluvila česky, měl jsem pocit, že nemá vůbec žádný přízvuk. Ale nejspíš jsem neměl paranormální schopnosti jako Jarmila. Ta od prvního pohledu dokázala člověka otipovat na devadesát devět procent.

Černovláska přitakala.

„Hele, nic, jdeme dělat svou práci. Dávej na sebe bacha, ať už ti nikdo nerozbije hubu,“ mávla rukou a zahodila cigaretu na zem. Ani se neobtěžovala ji zašlápnout, a tak z ní dál stoupal dým, snad se ještě snažil být někomu k něčemu užitečný.

„Počkej,“ poprosil jsem ji.

„Copak?“ nadzvedla obočí.

„Když už jsme u těch kouřovejch clon. Slyšela jsi o tý páteční vraždě ve Dvorcích?“

„Cikán zabil gestapáka. Měli jsme to jako jedňák na třetí straně.“

Pokýval jsem hlavou.

„Nic víc?“

„A ty jo?“ přivřela tázavě oči.

„Ten vrah. Byl to můj kamarád. Myslíme si, že za to nemůže,“ pronesla Klára, vyhledala pravačkou mou ruku a pevně ji stiskla.

Jarmila se na ni podívala, jako by teprve až ve chvíli, kdy řekla něco jiného než své jméno, získala na hodnotě a tím pádem i na pozornosti.

„Ve vězení bývá hodně nevinnejch,“ odpověděla ale nakonec bezradně. A nadechla se, jako by chtěla ještě něco dodat.

Třeba nějakou další moudrost, kterou jsem ještě neslyšel?

Ale neřekla. Hlavně proto, že dav novinářů zašuměl. K radnici totiž přijížděly tři černé limuzíny, které nejspíš zabavili Gustávu Husákovi. Jejich řidiči zaparkovali na místech, která od rána hlídali hoši z bezpečnosti, aby tu pak nemuseli kroužit a hledat postranní uličky jako my. Novináři by se totiž jinak spolehlivě nacpali naprosto všude. Spatřil jsem Bočka, který se srdnatě postrkával s dalšími fotografy. Jindy by mě bavilo pozorovat ho v akci. Dokázal vrážet do ostatních tak, aby to vypadalo jako omyl, ale zároveň ho to cíleně dostalo dopředu. V tom rozhodně nevynikal starosta Bruntálu, tedy ještě pořád formálně předseda národního výboru, Miroslav Ručka, který stál u dveří obklopený dvěma uniformovanými hochy z VB, nějakou úřednicí v béžových šatech, které jsem na ní viděl naposledy, když ještě v Ostravě s delegací žen vítala Husáka, a pak Navarou, který stál od Ručky co nejdál. Nemohl mezi nimi být větší rozdíl – Ručka přišel o svůj štít a jako komunista věděl, že dějiny ho už jenom trpí, než v nich nadobro zmizí, zato Navara zářil, jako by vyhrál v loterii. Ale stejně se třásl nervozitou. V květnu dorazila do Bruntálu ministryně spravedlnosti Dagmar Burešová a po ní i Václav Klaus, aby

agitovali pro OF, ale tohle byla jiná kategorie – nesoucí odlesk ikony revoluce a záruky lepších časů.

Alespoň tomu vážně hodně lidí věří. Třeba Klára.

Nikam jsem se nehnal. Věděl jsem, že není, o co stát, a tak jsem chytl Kláru za ruku a sledoval, jak z auta nejdřív vyskočil člen ochranky v saku a běžel otevřít zadní dveře. Než to udělal, vystoupil Alexandr Vondra sám. Evidentně ještě nestačil přivyknout papalášským zvykům. Hocha z ochranky to nezaskočilo. Na rozdíl od Vondry si na novou – protokolárně naprosto nepatřičnou – elitu už zvykl. Novináři ho obklopili a on se na všechny usmíval a podával jim ruku. Většinu z nich to trochu překvapilo, ale nakonec se dva nejbližší odhodlali ji stisknout.

Tohle není Praha, kde se vyměnily redakce. Tady je to samej komouš nebo jejich pohrobek. Jako třeba já, Vondro.

Podávání rukou se starostou a delegací místního OF už jsem neviděl. Novináři se nahrnuli okolo Alexandra Vondry, jako by šlo o poradu hokejistů před posledním vzhazováním, a pak se postupně sunuli do budovy národního výboru. Šli jsme s Klárou jako poslední.

„Jen novináři.“

Kluk, rozhodně spíš kluk, protože musel mít čerstvě po vojně, v zelené uniformě s výložkami se třemi stříbrnými hvězdami – takže na uniformu už vlastně docela šajba vzhledem k věku – se tvářil jako pán světa. Teď tu takových rychlokvašek bylo hodně. Vytáhl jsem novinářský průkaz. Docela ho překvapilo, že nejsem náhodný zevloun, který se snaží vloudit dovnitř. To ten pomlácený obličej...

„A ona?“

„Elévka.“

„Průkaz,“ nařídil rezolutně.

„Elékové nemají průkazy.“

„Mám nařízeno...“

„A já můžu zavolat majoru Böhmovi. A jmenuji se Lichke. Můj otec byl taky Lichke, jestli si rozumíme. Nerad dělám hochům v uniformě problémy, ale vy děláte problémy mně, takže...“

Za *takže* jsem neměl nic vymyšlené. Hlavně proto, že jsem obvykle lidem nevyhrožoval. Ale pořád jsem byl v práci a nechtěl jsem o ni přijít.

„Eh,“ vydechl, a zatímco se nervózně drbal za uchem, prošli jsme kolem něj. Nahoře na schodech jsme spatřili zbytek novinářské smečky a přidali se k ní. Zavedli nás do sálu, kde Vondru se starostou a Navarou posadili za stůl s bílým ubrusem. Nad nimi se uprostřed dřevěného obložení vyjímal vyřezávaná pěticípá hvězda. Vedle už ale visel obraz prezidenta Václava Havla.

„Jsem opravdu vděčný za tak hojnou účast novinářů. Zvláště za to, že je zde regionální tisk, který zpravidla lépe než kdokoliv jiný, zvláště my v Praze, zná skutečnou situaci,“ pronesl Vondra, zatímco mezi novináři to, jak se říká, *zašumělo*. Pochlebovat se už ve vysoké politice naučil.

„Na úvod chci říct, že pan prezident důkladně sleduje situaci v pohraničí. Dvakrát denně dostává zprávy od bezpečnostních složek o tom, co se skutečně děje, co je realita a co nafouknutá bublina. Díky tomu velmi dobře víme, že hodně zpráv, nebo hlavně novinových článků, nafouknutá bublina je. To, s čím se všichni potýkáme, je strach z budoucnosti. Socialismus sliboval jistoty, které ale byly minimem toho, co nám nabízí demokracie a tržní hospodářství. Jdeme správnou cestou...“

Jarmila se otočila, aby mě očima vyhledala v sále, a mrkla na mě. Symbolicky jsem před ní smekl pomyslný klobouk. Díky tomu jsem ale nezachytil poslední větu úvodu.

„Ještě než jsem odjel z Prahy, měl pan prezident domluvený telefonát s kancléřem Německé spolkové republiky.

Helmut Kohl ho ujistil, že Německo nikdy, a tady bych rád, abyste v zítřejších novinách všichni citovali správně, nikdy nebude usilovat o československé pohraničí. Tato otázka je definitivně vyřešena a nikdy, znovu opakuji, nikdy nebude jakkoliv ze strany spolkové republiky řešena. Kancléř je přesvědčený, že informace o národnostních sporech jsou uměle vytvářeny proto, aby zapříčinily nezdar v jednáních mezi Německou spolkovou republikou a Německou demokratickou republikou.“

Vlastně mě překvapil. Nečekal jsem, že vytáhne tak silný kalibr, jako je německý kancléř. Ostatní to taky zaujalo. Všichni si zapisovali a televizní redaktor nervózně podupával nohou. Nejspíš se těšil, že to bude mít venku dřív než všichni ostatní v sále – věčná výhoda televizáků, on večer, my až druhý den ráno.

„My samozřejmě nechceme tvrdit tak rezolutně, že vztahy mezi občany německé a české národnosti nejsou v některých případech napjaté, ale rozhodně si nemyslíme, že se opakuje a bude opakovat rok 1938. Také nám chodí různé letáky a informace o provokacích...“

Vondra se na chvíli odmlčel a vytáhl z kapsy složený bílý papír.

„Dřív, než by se k ní dostal někdo z vás, i my jsme zachytili anonymní informace o tom, že čeští Němci v pohraničí mají sklad zbraní, které chtějí použít k destabilizaci pohraničí. Něco takového je samozřejmě naprosto absurdní. Fáma, jen fáma.“

To bude nejspíš ta věcička, o které mluvila Jarmila.

„Pan prezident by chtěl všem obyvatelům vzkázat, že důležitá je rozvaha a láska v srdci. Čas národnostních třenic skončil, nastává doba Evropy regionů a on věří, že tak jako za časů Českého království i ti, kdo se hlásí k různé víře nebo různé národnosti, mohou být společně dobrými

občany svého regionu a své země a mohou společně budovat společnou budoucnost.“

Někteří novináři vlašně zatleskali. Na mě tam bylo moc *společně*. Jarmila se na mě otočila a naznačila gestem, že se chce z toho patosu oběsit.

„Lichke, Mladá fronta, mám dotaz,“ vyskočil jsem, aniž by kdokoliv vyzval novináře k otázkám. Předseda národního výboru vypadal, že je mu to jedno, ale Vondru to viditelně rozladilo.

„My jsme plánovali tiskovou konferenci až po jednání s představiteli místních komunit...,“ oznámil Vondra a odkašlal si.

„Ale o čem vlastně chcete jednat, když se nic neděje, jak jste řekl? Na páteční demonstraci sudetských Němců, kde oznámili založení organizace Heimat, došlo k útoku českých skinheadů. Mimochodem, můj obličej je toho výsledkem,“ odsekl jsem mu. Sledoval jsem přitom Navaru, který se díval do země.

Všichni novináři se na mě otočili.

„Já...,“ Vondra se podíval na Navaru, který mu něco zašeptal, „... samozřejmě netvrdím, že nedochází k incidentům. Ostatně jste je popsal ve svém článku v Mladé frontě, já jenom... budeme jednat s představiteli místních komunit. Chceme znát jejich přání, potřeby a určitě vláda, ať už tato, nebo ta, která vzejde z blížících se voleb, je bude respektovat. Víte, jaký je vztah pana prezidenta k otázce odsunu a sudetským Němcům. Respektuje každou národnost, respektuje každou odlišnost, protože ta činí celkovou společnost lepší.“

Těch respektuje jsem se málem nedopočítal.

„Takže na dotazy odpovíme až po jednání. Kvůli tomu jsem přijel a nechci nic předjímat. Ve dvě hodiny tady bude tisková konference...“

Prohlásil dřív, než by mohl kdokoliv stačit něco namítnout. Tak jsem si zase sedl.

Byl jsem unavený. Strašně unavený. Klára mě lehce pohladila po vlasech.

„Já věděla, že máš koule,“ zašeptala mi do ucha Jarmila, která se kolem nás mihla mezi posledními. Novináře totiž vyháněli dva chlápci v sakách, kteří přijeli jako Vondrova ochranka. Pomalu se přitom došourali i k nám.

„Pane Lichke, pan Vondra by s vámi chtěl mluvit,“ ozval se od stolu zaštitěného hvězdou a Havlem Navara. Najednou ožil, odchod novinářů ho vrátil mezi živé a myslící tvory.

Vstal jsem a s Klárou jsme prošli mezi židličkami.

„O samotě, prosím,“ řekl Navara. Ochranka přitom bez hlesu stála mezi námi a jím.

„Běž. Vyrazím rovnou do hospody. Počkám tam na tebe. Dneska je na menu guláš, najíme se. Jsem zvědavá, co ti řekne. A jsem...,“ chvíli jako by sbírala odvahu k tomu to vyslovit, „... na tebe hrdá.“

Měla pravdu. Tohle byla dobrá příležitost. Minimálně pro další článek.

„Budu rychlý,“ odvětil jsem a nechal se jedním z mužů odvést k Navarovi. Druhý Kláru vyprovodil za ostatními.

Strach anarchistů

„My anarchisté se distancujeme od rasismu a nacionalismu, protestujeme proti vyvolávání rasové nesnášenlivosti a fašismu,“ praví se v oznámení Československého anarchistického sdružení, které nám do redakce přinesl jeden z členů happeningové organizace Malé pražské berušky. Dozvěděli jsme se, že 10. května v 16.00 hodin na Staroměstském náměstí v Praze uspořádají anarchisté koncert proti rasismu a nacismu.

Budou tu hrát rockové skupiny, S. P. S., Stalinovy oběti, Sociální nejistota, Čelní náraz, Česká disharmonie, Telex a další. Anarchisté mají zprávy o chystaném útoku skinheads na účastníky koncertu, ale vzhledem k svému programu to s ochranou nebudou mít lehké. Policii totiž neznávají, tedy se její pomoci dovolávat nemohou, a prosí proto o ochranu alespoň všechny antifašisty. (sob)

Mladá fronta 8. 5. 1990

Vypadal unaveně. A vystrašeně. Zatímco na, nejspíš by to šlo nazvat, předtiskové konferenci hýřil sebevědomím a vtipem, tady bez vrčení kamery, blýskání foťáků a novinářských pohledů vypadal trochu jako vystrašený kluk. Nebyl o moc starší než já a nadstrážmistr před vchodem, a přesto měl *hasit napětí* v pohraničí.

„Kouříte?“ zeptal se.

Opíral se o topení. Kancelář nejspíš patřila někomu, kdo na výboru už nepracoval. Vykližený pracovní stůl s psacím strojem pokrývala tenká vrstva prachu stejně jako kartotéku, ve které zbyly jen prázdné šanony. Kancelář ale voněla kávou. Na stole stály dva šálky.

Na jeho dotaz jsem neodpověděl a prostě si vytáhl startku, kterou jsem si rovnou zapálil.

Rozhlížel jsem se, o co se opřu já, ale nakonec jsem se usadil do koženého gauče, toho takzvaného dvojáku, který byl naprosto na nic, protože pro jednoho byl zbytečně velký, pro dva malý a spát se na něm dalo jenom v pozici à la skrčenec.

„Není tu popelník,“ upozornil jsem ho, když si zapálil i on – taky startku. Evidentně staré zvyky pořád převažovaly nad sklony k papalášství.

Jen si odfrkl, přendal šálek kávy, chytl do ruky podšálek a spiklenecky na mě mrkl.

„Ta druhá káva je pro vás,“ řekl.

„Asi bych měl poděkovat, ale nejdřív bych rád věděl, proč jsem tady.“

Za posledních pár dní jsem ztratil dost trpělivosti i ostýchavosti. A taky slušného chování. A nedivil jsem se tomu.

Vondra to diplomaticky přešel bez povšimnutí.

„Ten váš článek nám dal zabrat. Hodně se to řeší,“ začal opatrně.

„A to ještě není ani poledne,“ usmál jsem se a odklepl do podšálku popel. Přitom jsem se natáhl po kávě. Ráno jsme ji s Klárou nestihli, tak jsem tuhle nabídku rozhodně nechtěl odmítnout.

Myslím, že přemýšlel nad tím, jak moc velký parchant jsem. Ale já nebyl. Alespoň jsem v to věřil.

„O těch cedulích přece víte. To není nic nafouklého. V sobotu ve Dvorcích došlo málem ke rvačce mezi Čechy a Němci, co bydlí celý život naproti sobě přes ulici. Viděl jsem je vytahovat nože, a kdyby nepřijela bezpečnost – *a předtím je nezastavila jedna čistá naivní duše* –, zle by to dopadlo. Pokud vím, není to jediné místo, kde se něco takového děje. V tom článku není nic, co by nebyla pravda.“

Vondra přikývl a jen nešťastně potáhl z cigarety.

„Ten Heimat nám byl čert dlužný,“ vydechl nakonec. Nepřel se se mnou. Věděl, že mám pravdu.

„Něco by se stalo stejně. Němci tu žijí od nepaměti a posledních pětáctyřicet let jako občané druhé kategorie. Vyrostla tu generace, která nezažila Hitlera, která nikdy nehajlovala a stejně měla své němectví pořád na talíři. Jsou

frustrování a naštvání, cítí se ponižováni za hříchy, které nespáchali. A Češi se bojí, že se vrátí rok 1938. Je jedno, jaká je záminka, tenhle papiňák musel dřív nebo později začít zase pískat.“

Sundal si brýle a očistil je, ačkoliv jsem si nevšiml, že by měl zamlžená skla. Znovu si je nasadil a zase potichu potáhl z cigarety.

„Generál Vacek sem posílá další vojenské jednotky. Věříme, že po volbách se situace uklidní. Do té doby musíme vydržet. Je to už jen pár dní. Chtěl bych vás...”

„Varovat?”

„Poprosit.“

Pokýval jsem smířlivě hlavou.

„Abyste vážil každé slovo, které napíšete. Pan prezident věří, že Češi a Němci mohou v demokracii žít vedle sebe a spolupracovat na společné budoucnosti.“

A věříš tomu i ty, Vondro?

„Venku na mě čeká holka, která tomu věří taky, pane Vondro. Ale tam venku je spousta lidí, kteří bojují válku starou stovky let. A nějak se jim nechce přestat.“

A nejsou to jenom Němci, ale taky Češi. A ten hajzl, co poslal skinheady na demonstraci, tak ten bude tak napůl, že Helmut?

„To nejsou jediní. Na Slovensku se děje něco podobného. Slováci místo, aby si užívali svobody, vzhlíží k démonům Tisa a Hlinky. Spousta lidí si demokracii vykládá po svém a někteří komunisti věří, že jejich odchod od moci je jenom dočasný a že my...”

„Vy nevíte, co s tím?”

Nejdřív vypadal, jako že chce něco říct, ale pak jen potřásl hlavou a napřáhl ke mně ruku.

Stiskl jsem ji, típl cigaretu do talířku a už na odchodu si ještě lokl kávy. Hned za dveřmi na mě čekal Navara.

„Je skvělý, že?“

„Kdo?“

„Přece pan Vondra.“

„Jo, dal mi kafe a nechtěl mě přejet, rozbít hubu a ani na mě nevystřelil.“

Navara si nejspíš myslel, že je to vtip, takže se nervózně zasmál. Musel se do toho dost nutit, ale nakonec to dokázal.

„Chtěl, abych mu vás přivedl. Mluvili jste o tom vašem článku?“

Jen jsem pokýval hlavou. Byl jsem nervózní. Už jsem chtěl jít za Klárou.

„Ptal se i na mě?“

„Na vás?“

„Jo, jako na moji práci pro OF a tak.“

Zavrtěl jsem hlavou. Chvilí mi trvalo, než mi došlo, že jde Navarovi o kariéru. Mně to ale bylo naprosto jedno. Zajímaly mě jiné věci.

„Co víte o Oskaru Fiedorovi?“

„Co?“ zavrtěl překvapeně hlavou, jako bych ho snad vyděsil. Ale nejspíš byl opravdu jen překvapený.

„Ten továrník, co dělal oplatky, ne?“ řekl opatrně.

„Jenom to?“

Pokrčil rameny.

Povzdechl jsem si. Tohle nebyl ten pravý člověk, kterého se ptát. Jenže doktor Bayer, tedy jeho deník, už mi řekl všechno, co mi říct mohl.

A nebylo toho zrovna moc.

Prošel jsem mezi diskutujícími novináři, aniž bych kohokoliv pozdravil. Dívali se na mě dost nevraživě, nejspíš protože věřili, že jsem dostal *exkluzivní rozhovor*. Ale mně to bylo jedno. Prokličkoval jsem okrajem jejich hloučku

a rázným krokem zamířil do Hvězdy. Nečekaně byla poloprázdna. Důvodem byla nejspíš armáda. Za socialismu držela Němce v šachu sovětská posádka, teď se jim nejspíš vrátily vzpomínky a zůstali doma. Obsazený byl jenom stůl pana Frankeho a jeho partáků.

Jaká je tvá minulost, soudruhu Franke, zatraceně?

„Kde máš Kláru? Ví, že má zítra šichtu, že jo?“

Jana seděla u stolu a kreslila pindíka Richardu Sacherovi.

„Nebyla tu?“

„Liebe, poslyš, kdyby tu moje největší Liebe byla, neptala bych se, kde je, ne?“

Rozhlédl jsem se zmateně po hospodě. Za výčepem stál Hans, který byl patrně součástí vybavení hospody, v klidu točil pivo a dával si na něm vážně záležet. Kromě Frankovy party jsem spatřil jenom tři dělníky v montérkách zašpiněných od malty, kteří si nejspíš odskočili z nějaké stavby na guláš, na který se Klára tak těšila.

„Hele, asi vím, kam šla. Dorazím odpoledne s ní, ja?“ nechtěl jsem ji stresovat, stačilo, že jsem panikařil já.

„Ja,“ usmála se Jana spokojeně.

„Chcete dát guláš stranou?“

Zavrtěl jsem jenom hlavou a vyrazil ze dveří.

Hnal jsem se uličkami rovnou k místu, kde parkoval Bo-beš. Stál tam sám, ořískaný a opuštěný. Klára nikde. Vytáhl jsem schované klíče a odemkl ho. Pod zadní sedačkou stále ležel Bayerův deník i Walther P38. Zkontroloval jsem zásobník – bylo v něm zasunuto právě pět nábojů. Vrátil jsem zásobník zpátky a rozechvěle jsem schoval pistoli za opasek kalhot.

„Kurva,“ vydechl jsem nervózně a rozhlížel se okolo, jestli mě kdokoliv nesleduje. Protější ulicí někdo přicházel, doufal jsem, že to je Klára, ale jednalo se jenom o dva

základáky, kteří si vykračovali městem s přes rameno ležérně přehozenými škorpiony.

Jak chcete odpoledne na tiskovce vysvětlit, že máte Brun-tál plný vojáků, když se nic neděje, pane Vondro?

Moje myšlenky jako by utíkaly od toho, že se Klára ztratila. Vytáhl jsem třesoucí se rukou cigaretu a zapálil si. Napadla mě dvě místa, kde by mohla být – u mladého Uweho doma a...

Procházel jsem centrem, a i když jsem neměl moc myšlenky na cokoli jiného než na to najít Kláru, všímá jsem si ve městě detailů, které se během jediného dne změnily. Němci skutečně zmizeli. Zavřeli se do svých domovů a bytů. Jak po demonstraci vylezli ven, mluvili a byli vidět, tak teď nejspíš kvůli tomu, co jim našeptával zděděný instinkt, zůstali prostě zalezlí.

Dobře nebylo ani jedno, ani druhé, ale tohle byl nemocný kraj. Nezáviděl jsem Vondrovi to, co sem přišel dělat – hasit oheň, který doutnal skoro sto let.

Klára měla v mnoha ohledech pravdu. Němci tu žili prakticky odjakživa. Příběhy zdejšího kraje, legendy, staré historky, to byly jejich příběhy. To však nebylo všechno. Jejich byl i ten příběh starý sotva padesát let. Příběh o obcování s ďáblem. Jedním ze dvou nejhorších, jací se na světě dosud objevili. Fierlinger po smrti Beneše zastavil konečné zúčtování s německým živlem za cenu represí, zásahu armády a tvrdého drilu, Němci museli obnovit pro Čechy pohraničí a podělit se s nimi o něj, respektive jim v něm sloužit. Pro zahraniční mocnosti, a nejspíš i pro mnoho Čechů, to byl lepší plán než pomstou hnaná Benešova definitivní čistka. Ale nikomu nepřinesl nic dobrého. Ponížení Němci zůstali ve svých domovech jako druhořadí s věčným znamením své viny, zatímco Češi viděli Němce jako stálou připomínku toho, že to není tak úplně naše země.

Zastavil jsem se až před domem Friedy Halke. Nejspíš tu nedávno parkoval vojenský nákladák. Na poničeném trávníku totiž zůstaly vyjeté pruhy a několik zvadlých žlutých květů.

Viola sudetica.

Zaklepal jsem na dveře. Několikrát. Po nějakých deseti minutách mi přišla otevřít stará známá.

„Co chcete?“ zašeptala.

Nahlédl jsem přes ni dovnitř, ale Kláru jsem nezahlédl.

„Já...“

„Ano?“ zavrčela.

„Heil Hitler.“ Pravačka mi vystřelila nahoru v *umírněnější verzi* nacistického pozdravu.

Frieda se usmála.

„Pojďte dál,“ řekla a odšourala se podél nábytku na stejné místo, na jakém seděla při naší poslední návštěvě. Kočka také ležela na stejném místě, napadlo mě, jestli už náhodou není dávno mrtvá.

„Klara Bittman. Byla tady?“ zavřel jsem dveře a zdráhal se posadit.

„Ano,“ pokývala hlavou stařena. Ulevilo se mi. Přitom jsem si nemohl pomoci a zase očima kmital po jejím bytě, po všech těch reliktech minulosti. Až teď jsem si všiml na opačné straně gauče velké zrezivělé cedule se symbolem Sudetoněmecké strany.

„S vámi,“ ukázala na mě prstem.

Toho jsem se bál.

Chtěl jsem se pořádně nadechnout, abych se uklidnil, ale vzhledem k zápachu rozkladu, který byl všude kolem, jsem si to rozmyslel.

„Kouříte?“ zeptal jsem se opatrně a posadil se na židličku.

„Ne. Kuřáci nám prohráli válku. A Židi,“ dodala přesvědčeně.

Což o to, Židi byli klasika, ale od kuřáků bych takovou zákeřnost nečekal.

Snažil jsem se uklidnit.

Kde je zatraceně Klára?

Zároveň jsem ale myslel na všechno, co jsem si přečetl v deníku. Věřil jsem, že se Klára někde zapomněla či zapovídala. Možná ji někde kontrolovala bezpečnost nebo vojáci. Možná se stavila u Uweho manželky zjistit víc.

Zatracenej Vondra. Zatracená politika.

„Tohle je deník doktora Judeho.“

Vytáhl jsem starý zápisník a položil ho na stůl. Měl jsem pocit, jako by se tím stal starším, rozpadlejším a plesnivějším. Jako by tady všechno podléhalo rychlé zkáze.

„Jude s německou krví. Dobrou německou krví,“ řekla a poklepala na něj vrásčitými špinavými prsty.

„Píše v něm o tom, jak Richard Mayer a Gerhard Bittman přepadli nemocnici v Hofu a unesli Helmuta Frankeho.“

„Komunista,“ vyprskla a plivla na deník. Slina byla nečekaně velká.

„Jak to, že přežil? Proč? Podle deníku tam Bittmanova skupina postřílela zraněné vojáky Rudé armády.“

Pokrčila rameny. Zapřela se levou rukou o stůl a vstala. Popošla ke kuchyňské lince, dalo-li se tomu tak říkat, a podél ní přešla k hromadě novin. Za ní se tyčilo několik hnědých skříní. Jednu otevřela. Regály přetékal zažloutlými papíry. Mlaskla a po chvíli několik z nich vytáhla.

„Deutsche Rache,“ řekla. Znamenalo to něco jako německá pomsta. Listovala opatrně papíry, vyndávala je z hromady a nakonec si jeden ponechala a ostatní vrátila na původní místo.

„Na,“ řekla a papír namířila směrem ke mně. Vstal jsem a opatrně si ho od ní vzal.

„Čti,“ povzbudila mě, zatímco se šourala zpátky na své místo. V tu chvíli kočka otevřela oči a zívla.

Takže nebyla mrtvá?

„Podle svědkyně Marie Freuhaufové byl den před naplánovanou popravou Gerhard Bittman ubit ve své cele kovovou tyčí. Ona i Heda Gabler odpřisáhly, že byl v té době připoutaný k topení a jediný, kdo vkročil do jeho cely, byl Helmut Franke.“

Strýček Franke, řekla jednou Klára. Stejně jako Schneider i starý Bittman.

Papír byl psaný na psacím stroji s vybledlou páskou. Některá písmena nebyla moc vidět, takže si s nimi dal někdo práci a chybějící nožičky i obloučky dopsal tužkou. Pod odstavec pak kdosi jiný perem dopsal: Totschlagen, rozsudek smrti.

Přejel jsem očima papír. Podobných odstavců tu bylo hodně a u většiny bylo stejné slovo. Ty odstavce zahrnovaly jména svědků a pachatelů poválečného násilí vůči Němcům. Deutsche Rache, ať už za ní stál kdokoliv, se připravoval na to, až se situace obrátí a Němci si zase budou vyřizovat účty s Čechy.

Věčný koloběh nenávisti a utrpení.

„Es kommt der Tag,“ zaskřehotala.

„Prosím?“

„Jednou se jim všem pomstíme,“ vysvětlila. Přitom jí ukápla slina na stůl. Kočka zamňoukala a mně se sevřelo hrdlo.

Es kommt der Tag bylo volební heslo Sudetoněmecké strany, která věřila, že přijde její den.

Přišel a zase odešel, ty stará zlá čarodějnice.

Navzdory zápachu jsem se nadechl. Listoval jsem papíry, ale další známá jména jsem už nenašel.

Někde tam nejspíš bude i zmínka o smrti Richarda Mayera, ať už ji měl na svědomí kdokoliv.

„Oskar Fiedor. Co se s ním stalo?“

Halke se uchechtla.

„Zmizel jim v Německu. Rusáci chtěli jeho zlato, nedostali nic.“

„Zlato?“

„Šperky, diamanty, brilianty, zlaté cihly. Všechno fuč,“ uchechtla se.

Poklepal jsem prsty na dřevěnou desku stolu. Zněla podivně tlumeně.

„Kde by je vzal?“

Jen co jsem to řekl, došlo mi, jak hloupý to je dotaz. Neuvěřitelně hloupý. Byl to továrník a předák nacistické strany. Za války mohl mít pod palcem kromě své továrny i zlato zabavené všem nepřátelům Říše v okolí.

Všechno fuč, připomněl jsem si její slova.

Frieda se na mě po chvíli zaváhání podívala. Sledovala mou tvář, mé oči.

„Vypadáš...“

Jako Židáček?

Měl jsem sto chutí to říct nahlas, ale proč? Co bych si vzal na stařeně ztracené ve svém světě? Proč bych jí měl ublížit? K čemu by to vedlo?

Podíval jsem se na šuplíky, hromady papírů a starých časopisů. Vše bylo plné zašlé slávy nacistické éry a staré zášti. Udělalo se mi z toho všeho špatně.

„Musím jít,“ vstal jsem nakonec.

„Mňau?“ řekla kočka a zívla. Teprve teď jsem se na ni pořádně podíval. Neměla oči. Prázdné důlky vyplňovala svrašťelá kůže.

„Sledovali mě skrz ni Židi,“ vysvětlila stařena.

Musel jsem odejít. Nemohl jsem jinak. Hned pryč za každou cenu. Beze slova jsem vyrazil ze dveří. Za sebou jsem uslyšel chrčivé Heil Hitler.

*

Chtěl jsem se vrátit do restaurace. Pořád mi bylo špatně. Břicho se mi svíralo strachem. Ať už se Klára vydala kamkoliv, byla pryč už příliš dlouho. A nebyla nikde k nalezení.

Do Hvězdy jsem ale nedošel. Minul jsem dva vojáky, kteří po hospodě zálibně pokukovali, ale dovnitř se neodvážili. Vzhledem ke krizové situaci měli nejspíš zákaz.

Před vchodem stál jenom jeden chlápek. Nejdřív jsem si ho nevšiml, ale když na mě promluvil čistou západáckou němčinou, poznal jsem ho. Jeho obličej vypadal trochu jako vejce s knírem. Na očích měl nasazené brýle s širokými černými obroučkami a na sobě koženou bundu.

„Daleko od Vildštejna, ne?“ zavrčel jsem.

Němec se jenom ušklíbl a pohodil hlavou známým směrem k náměstí, k místu, kde měl kancelář Dietrich Gabler.

„Doprovodím vás,“ pronesl klidně a rozepnul si bundu. Pod ní se bouřilo pouzdro s pistolí.

„Kdo jste?“

Němec se na mě tázavě podíval.

„Mě učili, že otázky klade ten, kdo má zbraň.“

Vypadal sebejistě. Tipnul bych ho na bývalého vojáka nebo policajta. Ale klidně to mohl být obyčejný zločinec. Hrál jsem do kapsy a zapálil si startku. Trochu se mi klepala ruka.

„Pár desítek metrů od nás je auto bezpečnosti a o dvě stě metrů dál se procházejí dva vojáci se samopaly Škorpion. Já jsem český novinář a vy Němec. Jak znám starýho komouše Vacka, poslal sem jenom český základáky, kluky s českými jmény a z jednotek, ve kterých nenajdete nikoho, kdo by nebyl z nejryzejších českých oblastí. Tihle kluci z Budějic

vás vyzvou, abyste řekl své jméno, a jen co oni uvidí tu bouchačku a vy řeknete, že Günter, udělají z vás cedník na nudle. Mám je zavolat?“

Günter – proč ne, vždyť právě jméno mi stejně nikdy neřekne – se na mě vztekle podíval. Tohle asi nečekal. A já od sebe také ne. Nebyl jsem žádný hrdina. Ale během posledních dnů jsem se dost obrousil.

„Pokud už nikdy nechcete vidět slečnu Bittmanovou, tak si klidně poslužte.“

Co? Ty zmrde!

Potáhl jsem z cigarety.

„Proč?“

Bylo to jediné slovo, na které jsem se zmohl.

„Protože slečna Bittmanová má něco, co my chceme.“

Na chvíli, úplně malou chvíli, jsem dostal chuť vytáhnout vlastní pistoli a zařvat na všudypřítomné strážce zákona a pořádku, ale pak jsem si to rozmyslel. Můj otec říkal, že není podstatné, jakou má kdo zbraň, ale jak s ní umí zacházet. Navzdory veškeré jeho snaze jsem si byl jistý, že tak dobře jako Günter s tou pistolí zacházet neumím. A navíc jsem se bál o Kláru.

Na chvíli jsem zavřel oči, jako by mi to snad mělo dodat energii, která mi posledních pár dní chyběla. Potáhl jsem z cigarety a hodil ji na dlažbu. Bez típnutí, prostě jenom tak, jako Jarmila, a pak jsem se otočil a vyrazil.

„Halt,“ ozvalo se mi za zády.

„Halt si strč do prdele, zmrde. Jdu tam, kam chceš, za Gablerem, ne?“

Za mnou se ozvalo jenom vzteklé zachrčení.

Kriminalita o pětadvacet procent větší

Volby pod dohledem

Praha (tma) – Pracovníci Sboru národní bezpečnosti i celá naše společnost je konfrontována s prudkým nárůstem zločinnosti v letošním roce. Do začátku května bylo v České republice spácháno 80 307 trestných činů a přečinů. To je celkově o 25 procent více než za stejné období minulého roku. Počet vloupání se však zvýšil o 180 procent, loupeží dokonce o 200 procent. K 27. květnu byly spáchány 73 vraždy (loni 38), objasněno je ke včerejšímu dni dvašedesát případů.

Růst kriminality navíc spojený s národnostními třenicemi by mohl do jisté míry negativně ovlivnit průběh červencových voleb. Na včerejší tiskové konferenci informoval proto novináře první náměstek vnitra České republiky plukovník Josef Petrásek o chystaných opatřeních. Především bude výrazně posílena hlídková a obchůzková služba, bezpečnost zajistí ostrahu volebních místností,

úřadoven jednotlivých politických stran a významných shromaždišť občanů. Specialisté provedou preventivní pyrotechnické prohlídky exponovaných objektů. Plukovník Petrásek: „Dá se říci, že budou nasazeny prakticky všechny síly, které máme k dispozici. Zvýšenou pozornost věnujeme také transportu volebních lístků a ochraně členů komisí od centra až po jednotlivé obvody.“

České ministerstvo vnitra se v současné době potýká především v Praze s vážným nedostatkem lidí, kteří by vykonávali pochůzkovou činnost. Od 1. června bude podobná situace i v oblasti vyšetřování, začne totiž platit novela trestního zákoníku, která klade daleko vyšší nároky na došetření trestní činnosti pachatelů, než je dnes běžné. Od počátku příštího měsíce budou uniformováni příslušníci bezpečnosti označeni identifikačními čísly umístěnými na levé kapse horního dílu uniformem.

Mladá fronta 28. 5. 1990

Do domu s Gablerovou kanceláří vedl i druhý vchod. Jen se muselo projít do vedlejšího domu a pak skrz sklep na

známou chodbu. Za jiných okolností by mě to snad i pobavilo, když venku tak naprosto zbytečně stála policejní ochranka. Do kanceláře jsem vrazil bez klepání. Günter pak za mnou zavřel dveře.

Neměl na to. Myslím Gabler. Došlo mi to, když jsem ho uviděl a uvědomil si, jak se klepe. Držel cigaretu třesoucí se rukou a na čele měl pot. Jeho profesionální úsměv zmizel čertví kam.

„Myslel jsem, že budete na jednání se Sašou Vondrou,“ zavřel jsem sarkasticky a bez vyzvání se posadil do křesla. Günter zůstal stát u dveří. Počítal jsem, že je připravený mě zastřelit, pokud bych se *o něco pokusil* vůči jeho zaměstnavateli.

Gabler se podíval nahoru, kde se pomalu v kulatém vězení posouvaly malá a velká ručička.

„Za půl hodiny. Teď jedná ze sudetskými předáky,“ vysvětlil, aniž jsem na svou otázku čekal odpověď.

„Kde je Klára?“

Gabler se podíval na Güntera a pak jen pokýval souhlasně hlavou na nějaký jeho naznačený pokyn.

„Dostanete ji živou a zdravou. Ale chci ty medaile. Jejího dědečka a tu, co ukradl ten Cikán.“

„Tibor se jmenuje.“

„To je mi jedno. Znáte ty policajty, získejte ji nebo zjistěte, jaká čísla jsou na ní vyryta.“

„Proč?“

„Proč?“ zopakoval s nechápavým obličejem Gabler.

„Ano, proč. K čemu jsou ty souřadnice?“

„Aha, takže to víte. A do mé kanceláře jste se taky vloupal vy nebo ona?“

Překvapil mě.

„Co třeba skinheadi?“

Gabler vypadal, jako že jsem ho naštvál.

„Nehrajte to na mě. Jdete po Fiedorovu zlatu. Po tom, co ukradla Bittmanova skupina.“

„Á, nacisti a jejich ukradený zlatu,“ vysmál jsem se mu.

„Nehrajte si na nic. Jste stejný jako já. Akorát moje máma nebyla žádná nacistická kráva. Jenom se zamilovala do nesprávnýho chlapa.“

„Richarda Mayera?“ tipnul jsem si.

„Gerharda Bittmana. Ale on byl šílenec, naprostý fanatik. Fiedor odvezl z Opavy do své vily tři bedny zlata a šperků. Něco měla jeho rodina už před válkou, zbytek nejspíš získal za věrné služby, těžko říct. Revoluční gardy ho ale chytlý na útěku do Německa a postřelili ho. Bittman ho zachránil a místo, aby utekli všichni i s prachama, zůstal tady, aby byl připraven, až Říše znovu povstane. Kvůli takovým jako on...“ zbytek věty raději spolkl.

Stálo vždycky všechno za hovno, domyslel jsem si.

„Bittmani jsou jako králíci týhle země. Zalezou do ní a nechtějí vylézt,“ pokrčil jsem rameny.

„Tahle země nestojí za nic. Kdyby Bittman nebyl idiot, mohli všichni šťastně žít v Německu. Co je tohle vůbec za kraj? Mizerní Němci, ještě mizernější Češi, hory, co nejsou dost vysoké, aby za něco stály, ale ani dost nízké, aby se tu dalo pořádně něco pěstovat. Líní Češi to nechali ladem, ale Němci to zúrodnili. A stejně jim za to nikdo nepoděkoval. Měli se na to vykašlat,“ rozhořčil se.

Opatrně jsem se natáhl po krabičce cigaret a pod pečlivým dozorem chláпка za mnou si jednu zapálil. Musel jsem se smát. Z Gablera-politika se rázem stal Gabler-naštvaný chlap, jemuž bylo pohraničí stejně ukradené jako dnes komukoliv v Berlíně nebo v Praze.

„Tak proč jste tady?“ popíchl jsem ho.

„Z toho samého důvodu jako vy. Akorát mně to na rozdíl od vás morálně patří. Moji matku mučili, aby jim řekla, kde

to je. Umlátili před ní Gerharda k smrti, ale stejně jim nic neřekla. A tak ji znásilnili. Znovu a znovu. Ona kvůli tomu všemu trpěla do konce života...”

A vyprávěla ti o tom zlatu a o tom, že bude pro ni zadostiučiněním, když ho získáš...

„Víte, co je vtipný?“ přerušil jsem ho. „O tom zlatu jsem do téhle chvíle nic nevěděl. Já ani Klára.“

„Klára o něm musela vědět. Má tu medaili. Víím to,“ zavřel. Nevěřil mi ani slovo. Já jemu ano. Unesl Kláru, takže už přede mnou neměl co ztratit.

Vydechl jsem kouř jeho směrem a trochu se uvolnil.

„Kolik jich je?“

Teprve teď se mi podíval do očí s výrazem, jako by možná zapochyboval o tom, co všechno víím.

„Pět. Gerhard Bittman zlato ukryl sám. Báł se, že zemře, než se dožije návratu Říše. Jednu medaili poslal svému synovi, jednu dal mé matce, která ji ukryla tady v Sudetech, jednu měl Richard Mayer a čtvrtou poslal po nějakém vojákovi svému bratrovi...”

„Uwe Bittmanovi.“

„Samozřejmě,“ přitakal. „Ten starý parchant ale o tom nikomu nic neřekl. Jeho vnuk ji ale našel a víím, co je na ní,“ usmál se.

„Ale nevííte nic o těch dalších, že? Jürgen Schneider vám ji z nějakého důvodu nechtěl dát.“

Gabler zavrtěl hlavou.

„Ani jsem nevěděl, kdo má tu páťou. To až Uwe, když slyšel mluvit svého dědu s tím Cikánem.“

Unaveně jsem si vydechl a típl špaček do popelníku.

„Když jste nás přepadli na Vildštejně, mysleli jste si, že jsme ho zabili my. Schneidera.“

„A kdo jiný by ho zabil? Cikán to podle Uweho nebyl.“

Já možná tuším.

„Víte to mladý Uwe?“ změnil jsem notu.

„Co, sakra?“

„Že vaše gorila unesla Kláru. Souhlasil s tím? Divil bych se.“
Gabler zčervenal.

„Nemusí to vědět. A vy to taky nikomu vykládat nebudete.
Chci Gerhardovu medaili a vědět, co je na té Schneiderově.“

„A co pak?“

„Dostanete podíl. Vy, Uwe i vaše černovláska. Chci odsud odejít a vědět, že každý dostal svoje a je spokojený.“

Netušil jsem, zda mu věřit, ale minimálně jsem chápal, proč to tvrdí. Říkalo se tomu pozitivní motivace. Tu negativní už mi předvedl Günter.

„A co medaile Richarda Mayera?“ zeptal jsem se.

„Věřím, že najdeme způsob, jak to místo najít i bez ní. Musí to být někde tady ve starém Sudetenlandu. Mezi osvobozením Fiedora a rozprášením skupiny Gerharda Bittmana uplynuly tři týdny. Všude byla sovětská armáda a revoluční gardy. Nemůže to být daleko.“

Samozřejmě měl pravdu. Proto také hledali na Vildštejně. Na statku Bittmanových původně šmejdili po medaili schované ve starém kravíně, a když místo ní našli fotky, zkusili alespoň to. Anebo tam možná šli díky informacím od jeho matky. Zdá se, že celá parta se znala už před válkou, a tohle bylo místo, kam jezdili na výlety.

„Chci Kláru. Pusťte ji. Dáme vám všechno, co chcete,“ řekl jsem po chvíli.

Gabler zavrtěl hlavou.

„Nevěřím vám. Zabili jste Shneidera. Chci se pojistit, že dokud nedostanete svůj podíl, budu před vámi v bezpečí.“

„Neza...“

Nemělo smysl mu cokoliv vysvětlovat. V tomhle byl jako Frau Halke. Uvázl ve svém světě a trval na tom, že věci jsou tak, jak předpokládal on.

„Chci ji vidět,“ řekl jsem po chvíli.

„Co?“

„Medaili vaší matky. Zjistím, co je na té, kterou má bezpečnost, a vyzvednu i Klářinu medaili, ale chci vidět tu vaši a vědět, co je na té Uweho.“

Gabler se zasmál. Tentokrát od srdce. Vložil ruku do kapsy a vytáhl medaili udělenou za obsazení Sudet v roce 1938.

„Jen jednu,“ ušklíbl se a dodal, „nejsem idiot, pane Lichke. Když věřím, že mi stačí čtyři, nechci, abyste vy věděl o více než třech.“ Potom pomalu a obřadně položil medaili na stůl.

Vypadala úplně jinak než Gerhardova, tahle byla zkorodovaná a pokrytá zeleným povlakem. Ať ji Heda Gablerová schovala kamkoliv, dostal se k ní čas. Přečetl jsem si, co je na ní vyryto: devadesát sedm.

Možná to mohly být souřadnice. Ale jaké?

„Večer vám zavolám,“ řekl jsem po chvíli.

Gabler se spokojeně usmál.

„Nebudete litovat. Vy ani ona. Koneckonců, náleží jí část Fiedorova zlata jako dědictví.“

Které nechce, stejně jako ty už ve skutečnosti nechceš mít nic společného s tímhle krajem.

„A teď mě omluvte. Čeká na mě pan Vondra.“

„Jo, jasný, užijte si to. Vyprovodím se sám,“ zamumlal jsem a také to provedl.

Do Hvězdy jsem šel najisto. Už jenom proto, že jsem na-prosto netušil, kde jinde Helmuta Frankeho najít. Nic jsem o něm nevěděl, kromě toho, že byl komunistický funkcionář, a pár věcí, které udělal po válce.

Strýček Franke.

Byl tam. Seděl u stolu, před sebou zkozelé pivo a vedle sebe dva podobné chlápky. Pořád měl na hlavě tu placatou

čepici. Jako by se stejně, jako se Navara stylizoval do pražského studentského vůdce, chtěl on stylizovat do Lenina. Musel jsem se hodně přemáhat, abych nešel rovnou k němu. Zachránila mě Jana.

„Tak kde je ta Liebe?“ vyhrkla na mě.

„Pojď, prosím, dozadu,“ zašeptal jsem a sám popošel co nejbliže k pultu. Hans si dal nejspíš pauzu, protože jeho hospoda měla po hektických dnech obsazené jen tři stoly.

„Kde je...“

„Nevím,“ zavrčel jsem.

Sedl jsem si unaveně ke stolu servírek a odhrnul z něho Vlastu, Květy i Dikobraz.

„Pohádali jste se, udělal jsi jí něco?“

„Ne a ne. Teď, prosím, musíš být klidná, protože já nejsem.“

„Co?!“

„Unesli ji.“

Zašeptal jsem to tak potichu, že mi nejdřív nerozuměla. Zopakoval jsem to, ale jen o trochu hlasitěji. Samotnému mi to znělo divně. Promnul jsem si oči. Zhmožděný obličej mě bolel. Ještě před pár dny mě zajímalo jenom to, jak co nejjednodušeji udělat svou práci.

Uvědomil jsem si, že za chvíli bude ta Vondrova tiskovka, ale v tom okamžiku mi to bylo naprosto jedno. Naprosto.

„Danieli,“ vydechla. Mám pocit, že to bylo snad poprvé, kdy vyslovila mé křestní jméno.

„Nic se jí nestane. Určitě. Má ji Gabler. Potřebuju jenom udělat pár věcí... a tvou pomoc.“

Jana nakrčila vztekle nos.

„Cokoliv,“ vydechla.

„Franke. Může mi pomoci. Potřebuju s ním ale mluvit o samotě. Kde je Hans?“ zeptal jsem se a tázavě pohlédl k výčepnímu pultu.

„Je doma. Hospoda je jenom má, Liebe.“

Vytáhl jsem startku a zadíval se ke stolu štamgastů.

„O co vlastně jde? Co se...“

„Stalo?“

„Jo,“ vystrčila Jana bojovně bradu.

„Tibor se zapletl do hodně starého příběhu, Liebe. Který, bohužel, souvisí s Klárou. Pořád jenom nevím, jakou roli v tom hrál.“

Romka se posadila na židli přede mnou.

„Pokud něco Tibor hrál, tak mu šlo o prachy nebo o čest.“

Usmál jsem se. Byla to zvláštní kombinace, ale mohla dávat smysl.

Říká se, že není cti mezi zloději, ale od otce jsem věděl, že to není pravda. Zloději měli čest. Tu svou. Měla pro civilisty možná zvláštní pravidla, ale měla je.

Tibor to táhl se starým Uwem Bittmanem a Gabler, který to pro změnu táhl s mladým Uwem, to z počátku netušil. Ale byl si jistý, že Tibor Jürgena nezabil, pokud si to myslel o nás. Navíc mu někdo o víkendu vykradl kancelář, což se stalo v době, kdy byl už Tibor ve vazbě. Starý Bittman by to mohl udělat jenom těžko.

Zbýval jediný člověk z celého příběhu. Helmut Franke.

„Budu v místnosti s telefonem. Řekni Frankemu, že...,“ nenapadla mě žádná smysluplná lež.

„Neuč cikánku cikánit, Liebe,“ pronesla zarputile a chytla mě za ruku.

„Bude v pořádku?“

„Není důvod, proč by neměla být,“ odvětil jsem a vyrazil do zadní části hospody.

Počítal jsem, že Jana na to půjde pomalu, a tak jsem nikam nespěchal. Šoural jsem se chodbou plnou fotografií a prohlížel si je.

Historie. Byla tady všude. Díval jsem se na místa starého *Freudenthalu*, na lidi, kteří tu žili a kteří podlehli tíze historie. A stále jí podléhají.

Zavřel jsem za sebou dveře a vytáhl pistoli.

Podobně jako před pár minutami jsem si uvědomil, kam jsem se to za poslední dny dostal.

To ne ty, to historie.

A Sudety. Prokletý kraj. Jen co to všechno skončí, nepáchnu do pohraničí snad do konce života. Opřel jsem se o stěnu tak jako Vondra, když na mě čekal, a odjistil pistoli. Dlaň se mi potila. Cítil jsem, že musím zbraň sevřít mnohem silněji, aby mi kvůli potu nevyklouzla. Mlžily se mi nervozitou oči.

Ani jsem si nevšiml, když Franke otevřel dveře a vstoupil dovnitř.

„Co to má znamenat?“

Jeho hlas mě probral z mrákot, které na mě šly.

„Zavřete dveře, prosím.“

Šeptal jsem. Hlas mi zněl nepatřičně vzhledem k tomu, že jsem na něho mířil starou pistolí, i když v perfektním stavu. Adolf Bittman se o ni staral velmi dobře a správně ji zakonzervoval.

Myšlenky se mi rozletěly všude možně. Přitom jen jediná věc byla důležitá, a na tu jsem se musel soustředit. Klára.

Franke stál pořád ve dveřích, jako by se rozmýšlel, co má dělat.

„Bojíte se? Když jste zabil Gerharda Bittmana, určitě vás nerozhází ňouma z Mladé fronty,“ ušklíbl jsem se na něj.

Překvapený výraz starce se změnil. Rozšířily se mu oči a hned potom dveře skutečně zavřel.

„Co, co...,“ nedokázal dát dohromady kloudnou větu. Popošel do místnosti, ale gestem ruky s pistolí jsem ho zastavil.

„Víte, co je Deutsche Rache, soudruhu Franke?“ schválně jsem s ním mluvil česky. Ostatně i on češtině dával přednost.

Zmateně zatřásl hlavou a udělal krok zpět.

„Já...“

„Ne, já jsem vás nepřišel potrestat. Jenom vím, co jste udělal.“

Franke udělal krok vzad. Nechtěl utéct, zamotala se mu hlava.

„Posaďte se,“ vyzval jsem ho.

Stařec se podíval na židli u telefonu a skutečně se posadil. Já přitom sklonil zbraň. Nechtěl jsem si hrát na gangstera. Nebyl jsem Günter ani Tibor. A koneckonců ani Helmut Franke.

„Potřebuju vaši pomoc, soudruhu. Ale nejdřív se chci na něco zeptat, ano?“

Pistoli jsem opatrně položil na parapet, abych ho přestal děsit. Nechtěl jsem, aby dostal infarkt, zatímco byl zavřený v místnosti se mnou a s válečnou nelegálně drženou pistolí.

Opatrně jsem se natáhl pro cigarety a jednu si zapálil. Sledoval jsem přitom Frankeho. Ani se nepohnul.

„Chcete o tom napsat článek?“ zeptal se opatrně. Potom, co jsem odložil pistoli, se trochu uvolnil. Pořád ji ale sledoval.

„O vraždě Gerharda Bittmana?“

Pokrčil nerozhodně rameny.

Jen jsem se usmál. Bylo to téma tak pro historiky, ne pro novináře. Zvlášť v téhle době.

„Nemyslím si, že by to ještě někoho zajímalo. Gerhard Bittman by byl tak jako tak popraven. A počítám, že je to už promlčené, navíc jste byl asi potom za hrdinu, ne? Zabít nacistu a werwolfa.“

„Vy...“

„Co?“ povzbudil jsem ho.

„Vy to nechápete. Já musel.“

„Proč?“

„Abych...“

„Mluvte, soudruhu Franke. Pan Gabler vypráví příběhy pořád, chci také slyšet nějaký od vás.“

„Heda,“ vypustil do vzduchu jméno matky Dietricha Gablera. Přitom do toho jediného slova vložil něco, co jsem identifikoval jako cit.

„Nezasloužila si nic z toho, co se jí stalo.“

„Nestojím o proklamace, pane Franke. Chci medaili Richarda Mayera. On i Gerhard Bittman skončili v koncentračním táboře Machold a oba tam zemřeli. Gerhard vaší rukou. Unesli vás z nemocnice ve Dvorcích, takže jste musel vědět, co získali. A nějak jste se do toho zapletl. Jinak byste všechno ohlásil, ne?“

„Jak...“

„... to všechno vím? Doktor Bayer si vše zapsal. Myslel si, že vás Bittmanova skupina zabila potom, co vás odvedli. Proč to neudělali, ale vy ano, to je mi záhadou.“

Rozkašlal jsem se. Nikdy jsem nevykouřil tolik cigaret jako za poslední dny. V kombinaci se stresem, vyčerpáním a zraněními jsem měl pocit, že každou chvíli zkolabuju.

„Byli jsme kamarádi.“

„Cože?“

„Já, Gerhard, Heda, Richard, Jürgen a Uwe.“

„Fotograf.“

„Co?“ nechápal Helmut Franke, kam se ubírají moje myšlenky.

„Fotil jste je, ne? Na Vildštejně.“

Pokýval souhlasně hlavou. „Heda mi půjčovala fotoaparát. Víte, můj táta byl chudý, něco takového si nemohl

dovolit. Ale já to miloval. Heda ho vždycky brala s sebou a já rád fotil.“

Musel jsem se zasmát. Možná trochu překvapením, možná úžasem nad tím, kam se ta podivná záhada posunula.

„Ale přátelství ukončil Hitler, že?“

Franke opět pokýval hlavou.

„Můj otec byl proti nacistům a oni... Za všechno mohl Richard. Věřil fýrerovi každé slovo. Všichni se zbláznili. Zešíleli.“

Franke si propletl prsty na rukou a pevně je stiskl.

„Proto vás nezabili, i když jste bojoval proti nim.“

Franke jen pokýval hlavou.

„Gerhard nebyl zlý člověk. Jenom věřil tomu, že pohraničí nemůže být české, že Češi nás chtějí vyhnat, zabít, zničit, připravit o náš...“

Heimat.

„Ale vy jste ho zabil,“ ušklíbl jsem se.

„Musel jsem. Nevěřili mi. Mí vlastní lidé. Obvinili mě, že jsem zrádce. Necháпали, proč zabili jiné členy revolučních gard a mě ne. Musel jsem jim dokázat, že vím, kde je mé místo.“

Ztichl. Dokázal jsem si představit, jak se tyhle věci ve válce a po ní dokazovaly. Nechali ho jít za jeho starým kamarádem, aby ukázal, jestli je skutečně věrný Stalinovi. A tak Gerharda Bittmana zabil vlastníma rukama.

„Stejně by ho popravili,“ dodal na vysvětlenou. Nemusel. Bylo mi to naprosto jasné. I to, proč se pak tak hezky choval ke Kláře. Výčitky svědomí bývají mocný motor k tomu chovat se jako dobrý člověk.

„Máte ji, že? Medaili Richarda Mayera?“

Nemusel mi odpovídat. Věděl jsem to. Stejně jako Heda Gabler čekala po zbytek života na příležitost dostat se

k Fiedorovu zlatu, čekal na to i Franke. Možná na to šel původně zpřímá a prostě to chtěl ze starého kamaráda vymlátit. Anebo o tom nevěděl a řekl mu to až Mayer, který se zkusil tou medailí vykoupit, aby nedopadl jako Gerhard Bittman. Marně.

Dokouřil jsem cigaretu až na filtr a jen tak ji hodil na podlahu místnosti s telefonem.

Zatímco dým stoupal vzhůru, přemýšlel jsem, jaké to muselo pro starého komunistu být, držet to v sobě celý život. A celý život hledat možnost, jak se k tomu zlatu dostat. Proto zajistil Schneiderovi ten byt a také jeden *speciální byt* Uwemu. Členové SS končili v první vlně vysídlení v roce 1945, pokud tedy nešli umřít do ruského zajetí, a ne do vězení.

Uwe Bittman nebyl nikdy usvědčen z toho, že by se osobně podílel na některém z válečných zločinů, které jeho jednotka páchala, přesto ale Franke zatahal za nitky, aby skončil na doživotí ve vězení. Asi mu dal pár nabídek, které ale Uwe odmítl. Možná se taky jenom bál, aby se nedozvěděl od Deutsche Rache, co udělal jeho bratrovi, a tak ho celou dobu chtěl mít pod kontrolou. Nejspíš platilo obojí.

Co za hajzla vlastně jsi, Helmute Franke?

„Kolik toho zlata tam doopravdy je?“

„Zlata?“

Franke vypadal dost autenticky překvapeně.

„Heda Gablerová mluvila o bednách se zlatem.“

Sařec se hořce zasmál.

„Nějaké šperky jim Fiedor dal. Možná i nějaké zlato, ale o to přece Uwemu nejde.“

„Cože?“

Teď jsem vypadal vážně překvapeně já. A také jsem byl.

„Jsou tam zbraně. Gerhard Bittman převzal od ustupujícího wehrmachtu zásobovací konvoj. Stovky samopalů, kulomety, pušky, granáty. Schoval to pro nové werwolfy.

Těch pár zlatých cetek není důležitých. Uwe chystá převrat. Chce ty zbraně. Musíme ukázat, čeho jsou nacisti schopni. Musíme...”

„Nic nemusíme, soudruhu Franke, a už vůbec ne my dva,“ zavrčel jsem.

„Vy přece nejste Němec, proč...”

Protože je mi jedno, co tam je. Gabler chce své zlato a dá mi Kláru. Na tvou válku ti kašlu.

Rychle jsem hrábl po pistoli.

Otevřely se totiž dveře. Franke se otočil a já namířil mezi futra. Naštěstí mezi nimi stála Jana.

„Panebože, Liebe, dej to pryč!”

Oddechl jsem si.

„Co se děje?”

„Hans se vrátil. Musíte vypadnout.”

„Dobře. Potřebuju ještě minutu.”

„Pohni,“ zašeptala a zase zmizela.

„Chci tu medaili. Nic jiného mě nezajímá.”

Franke se chvíli díval do míst, kudy odešla Jana. Nejspíš přemýšlel, nakolik by mu mohla pomoci.

„Nepomůže ti. Její brácha je v lochu za vraždu Jürgena Schneidera, kterou nespáchal. Ale počítám, že ty ano. Chci tu medaili a pak si řekneme, co dál.”

„Nemám ji u sebe,“ špitl.

„Kde ji máš?”

„Ve Dvorcích,“ odvětil.

„Fajn, umíš řídit trabanta?”

Uměl.

Sedl jsem si dozadu, abych měl starce pod kontrolou. Monotónní jízda mě uspávala, ale držel jsem se za každou cenu vzhůru. Franke nemluvil. A já se ho na nic neptal. I když

bych rád. Třeba na vraždu Schneidera, která byla úplně zbytečná, protože mu předtím Tibor tu medailu ukradl, aby ji dostal pro starého Uweho, patrně kamaráda z vězení. A taky třeba, proč se nás pokusil zajet autem.

Anebo to byl Günter?

Ale neptal jsem se, dokud jsme nedojeli na hřbitov ve Dvorcích. Byl zvláštní. Vyprávěla mi o něm už Klára. Vysokou zdí ho totiž rozdělili na dvě části. V jedné leželi katolíci, v druhé protestanti. Tahle zeď mezi sousedy, kteří náleželi k jiné víře, tady byla dávno před Hitlerem. Teď měla navíc každá část svou polovinu pro Němce a svou pro Čechy.

A až se objeví další způsob, jak rozdělit lidi, bude pak každá ta část zase rozdělena na dvě a pak na další dvě, dokud nebude mít každý hrob svou vlastní zeď, jako kdyby ani po smrti nemohli být lidé spolu.

„Tam ta hromada byl památník sovětských osvoboditelů. Hned v listopadu ho někdo rozmlátil. Bezpečnost mi řekla, že patrně lidé rozdovádění revolucí, ale byli to Bittmani. Heinrich, Uwe a další. Jen co dostali příležitost, začali zase čistit pohraničí,“ ukázal kamsi za zeď. Kráčeli jsme totiž po zarostlém chodníku německé katolické části a onen památník měl být u protestantů a bezvěrců. Prošli jsme kolem kaple svaté Kateřiny. Podle půdorysu měla základy někdy ze čtrnáctého století, ale místní nadšenci jí udělali plechovou střechu a zdi obložili tvárnici.

Ale v pohraničí to taky mohlo klidně spadnout někomu na hlavu.

„Tam,“ ukázal na velkou černou mramorovou desku. Měla na sobě švabachem desítky různých jmen. Všechna měla stejné příjmení – Bittman. Prostor před deskou byl posetý stovkami malých žlutých kvítků. Bylo vidět, že se o hrob stará hlavně Klára. O rodinném hrobu mi nikdy nevyprávěla.

Přitom jsem tu viděl všechny, nejen Gerharda, ale i jejího otce a matku.

Možná proto pro ni bylo těžké o tom mluvit.

„Jaký to je stát u hrobu kamaráda, kterýho jsi zabil?“

Ani nevím, kdy jsem začal Frankemu tykat, ale nejspíš to bylo tou pistolí v mé ruce. Stařec se ke mně otočil s nenávisným pohledem. Pak se rozhlédl okolo. Cestou jsme potkali jenom dvě starší ženy, které však zůstaly v české části. Franke se shýbl ke hrobu a vzal do ruky nádobu, do které se dávaly svíčky, aby je vítr nesfoukl. Popošel s ní k náhrobku a několikrát s ní praštil do přilepeného medailonku s fotografií Gerharda Bittmana. Překvapilo mě, jakou má ve svém věku sílu. Stačilo praštit třikrát a medailonek odpadl. Franke ho vzal, otočil a vyjmul z něj medaili, kterou vůdce rozdával každému, kdo se podílel na obsazení Sudet.

Natáhl ruku, aby mi ji podal.

„Položte ji na hrob, soudruhu Franke,“ řekl jsem už o něco méně našťavaně. Shýbl se a provedl, oč jsem ho žádal.

„Proč?“ ukázal jsem na náhrobek.

Franke jen pokrčil rameny.

Nejspíš, protože pod svícnem je tma, co?

Obešel jsem ho a sedl si na dlouhou desku, která ležela na zemi a rozdělovala hrob na dvě části plné květin. Pod ní se patrně ukládaly urny s popelem. Rakve všech těch, kdo byli na náhrobcích, by se sem totiž nevešly.

Ačkoliv Gerhard asi skončil někde v hromadném hrobě v bývalém nacistickém koncentráku, kde nakonec nejspíš smíchali oběti nacistů i nacisty samotné. Tady žádná segregace nikoho ani nenapadla. A nejspíš v tomhle případě zrovna měla.

Levačkou jsem zvedl podobenku Klářina dědy a vyjmul z ní medaili s vyrytými číslicemi.

„Jste v telefonním seznamu?“ zeptal jsem se pak unaveně.

„Ano,“ pokýval hlavou.

„Tak běžte.“

„Co? Ale jak se dostanu do Bruntálu?“

„Jezdí tu autobus. Však vy si nějak poradíte,“ řekl jsem.
Měl jsem opět co dělat, abych únavou neusnul.

To se stalo teprve, když se mi podařilo vrátit se do Bittmanova statku.

Výzva politikům

Praha (čtk) – Ve společné výzvě Jeho Svatosti tibetského dalajlámy a prezidenta V. Havla se uvádí: „Jako dvě lidské bytosti, které přemýšlejí o současném stavu a budoucnosti tohoto lidského světa, obracíme se na všechny politiky a prosíme je, aby se oprostili od pout svých soukromých a skupinových zájmů a řídili se svědomím a pocitem odpovědnosti k pravdě a spravedlnosti. Lidský svět stojí tváří v tvář vážným krizím a podle našeho společného názoru jediná jeho naděje spočívá ve sféře vědomí a probuzení všeho dobrého v každém z nás a v naší úctě k tomu, co nás jako jedince přesahuje, ať již

to nazýváme Bohem, kosmickým řádem, nevyhnutelností následků našich vlastních skutků, nebo jakkoliv jinak. To platí obecně nejen pro každého z nás, ale ještě víc pro lidi, kteří na sebe vzali politickou odpovědnost. Budou-li lidé umět žít s mírem a laskavostí ve svých srdcích a budou-li chtít pravdu a slušnost se smyslem pro všelidskou odpovědnost, pak je naděje, že budou moci žít v míru, vzájemné lásce a spravedlnosti. Tak se mohou osvobodit od útisku, duchovní a hmotné bídy. Je naším společným a upřímným přáním, aby se tak stalo.“

V Lánech dne 4. února 1990

Probudil mě hluk. Někdo lomcoval dveřmi od domu. Slyšel jsem to velmi zřetelně, protože jsem usnul na gauči v kuchyni. Původně jsem spát nechtěl, chtěl jsem si jen na chvíli odpočinout, pak si udělat kávu, nalít na sebe trochu studené vody a pokračovat, ale tělo mi vypovědělo poslušnost. Teď jsem mátožně vstal, vzal ze stolu pistoli a popošel ke dveřím na chodbu.

„To jsem já, Jana, sakra.“

Oddechl jsem si. Odemkl jsem, odjistil rezavou závoru, kterou Klára začala používat po vloupání, a otevřel. Teprve v té chvíli mi došlo, že venku pomalu zapadá slunce. Spal jsem několik hodin a Janě mezitím asi skončila šichta.

„Zavřeli hospodu. Prý nějaký zvláštní opatření kvůli sociálnímu napětí a volbám,“ řekla a podívala se do chodby za mě, jako by doufala, že se v ní objeví Klára.

Nechal jsem dveře otevřené a vrátil se do kuchyně. Měl jsem nutkání říct jí: Pojď dál, ale nedávalo to smysl. Já tu doma, na rozdíl od ní, nebyl.

Zapnul jsem plynový sporák a položil na něj starou plechovou konvici. Už nepískala, a tak musel člověk sám poznat, kdy voda dost vře. Nasypal jsem do dvou hrnků po dvou lžičkách mletého kafe. V tu chvíli se mi zamotala hlava a musel jsem se opřít o linku.

Někde v té chvíli v pražské redakci Mladé fronty Vagaday zuřil, že na krajánky není spoleh, a řešil, co se napíše do zítřejších novin, ale byla to jen vzdálená myšlenka, která nehrála roli.

Gabler překročil všechny možné červené linie tím, že unesl Kláru. Kdo mi za měsíc pošle výplatu, bylo to poslední, co mě momentálně trápilo.

Jana mě zezadu podepřela.

„Jsi v pořádku?“

Zavrtěl jsem hlavou. Nebyl jsem. Počkal jsem, až se voda uvaří, a pak jsem ji nalil do hrnečků. Oba byly keramické s květy. Pamatovaly, když se v kravině ještě proháněly státní krávy a bučely vesele o budování socialismu v pohraničí. Pryč jsou krávy i socialismus, jen hrnečky přečkaly i s konstantním hnědým povlakem, který už nešel nijak vyčistit a stal se homeopatickou připomínkou všech někdejších káv, které se z nich kdy vypily.

„Půjdu tam s tebou,“ řekla, když si jeden hrnek ode mě vzala a napila se navzdory tomu, jak horký jeho obsah musel být.

„Myslel jsem, že se jich bojíš.“

„Bojím, ale pro Kláru bych šla i do pekla,“ odvětila.

Ukázal jsem na stůl, kde ležela pistole wehrmachtu.

„Umíš s tím zacházet?“

Zavrtěla hlavou.

„Myslím, že u tebe nic takového nikdo hledat nebude.
Ukážu ti, co máš dělat.“

Jana se podívala na pistoli a pak na mě.

„Jasně. Cokoliv.“

Byla vážně odhodlaná.

To jsme byli dva.

Dolů z kopce jsme sjeli trabantem. Jana na pumpě natan-kovala. Stihla to těsně před zavíračkou. Pan Kozák proti Romům nic neměl, takže to proběhlo bez problémů. Jana mi ještě navíc koupila dvě kofily.

„Na,“ podala mi je s mateřskou starostlivostí.

„Nemám hlad.“

„Na obalu je Cikán, to ti neuškodí. Kdy jsi naposledy jedl?“ Nejdřív úsměv, pak opět vážný pohled.

Jen jsem pokrčil rameny. Myslím, že naposledy to byla sudetská verze kariwurstu, ale všechno se mi ztrácelo v mlze. Nakonec jsem je do sebe natlačil obě. Pamatuju si, že jako kluk jsem je miloval. Vždycky, když jsem vydržel během celé jedné karetní hry dědu neotravovat, koupil mi dvě. První za odměnu, druhou abych vydržel i během té další.

U kostela stálo BVP. Pokud si z vojny dobře pamatuju, tak šlo o modernější dvojku. O jeho věž se v sedě opírali dva kluci v maskáčích a kouřili cigarety. *Generál Vacek nejspíš začal obnovovat pořádek.* Teď ještě aby si jako starý komunistu nevzpomněl, že by mohl z vlády vyhnat i reakcionáře.

Projeli jsme kolem a zastavili kousek od známé ulice. Na cestě nikdo nestál ani po ní neprojíždělo žádné auto. Myslím, že bezpečnost odklonila z obou stran dopravu. Před domy ale postávaly *hlídky*. Na české straně jsem poznal jednoho z mladíků od Kovačíka. Měl k ruce další čtyři mladé kluky. Každý vypadal trochu jinak. Jeden měl na sobě bomber a krátký sestřih, další džísku s metalovými nášivkami,

zatímco zbývající dva vypadali jako slušní kluci, jimž by dal táta bonbon, kdyby se omylem připletli do rvačky. Němce vedl Heinrich. Přinesl si pod lešení starou židli, seděl na ní a četl Rudé právo, jako by se naprosto nic nedělo. Vedle něj stáli muži zhruba v jeho věku.

„Vypadni.“

Nemusel jsem ani nic říct. Stačilo se k němu přiblížit na tři metry. Další dva Němci se zatím ani nehnuli.

„Unesli Kláru,“ řekla Jana.

Byl jsem rád. Myslím, že od ní to mělo větší váhu.

„Český svině,“ odplivl si. Přitom vyskočil z křesla.

Zavrtěl jsem hlavou.

„Vím, kdo to byl. Musím mluvit s plukovníkem.“

„Není mu dobře. Řekni, co víš. Vyšetřuje to už bezpečnost? Byl to Kovačík?“

Heinrich Bittman přišel až ke mně. Zatím nevytáhl nůž, který měl určitě někde schovaný, ale vypadal, že mě brzo chytne pod krkem. Vlastně už mi to bylo jedno. Oba jeho společníci mě mezitím obestoupili, abych nemohl utéct.

Což byla chyba, protože jim mrštná Jana proklouzla rovnou do otevřených dveří na chodbu. Slyšel jsem jenom, jak její běžící chodidla pleskají po starých kamenných schodech.

Heinrichovi to bylo jedno.

„Mluv. Co s tím máš společného?“

„Chci mluvit s plukovníkem. On to pocho...,“ pí už jsem nadořekl, protože na Heinrichovo znamení mě ti dva chytli zezadu a Heinrich mě praštil pěstí. Myslím, že si to vážně užil. Těšil se na to určitě už od soboty.

„Musím mluvit s plukovníkem,“ zopakoval jsem po chvíli. Zamotala se mi hlava. Vážně mi nebylo dobře.

„O tom rozhoduju já, kdo bude mluvit s plukovníkem a kdo ne. A ty to nebudeš. Chci vědět všechno, co mi můžeš říct. Mluv, nebo budu pokračovat.“

Podíval jsem se na druhou stranu ulice. Česká *hlídka* nás pozorovala, ale nejspíš usoudila, že se do toho, co se děje mezi *skopčáky*, nebudou motat. A vojáci si dávali dvacet na bevépéčku. Začínal jsem chápat Frankeho obavu z toho, že by si pohraničí mohli Sudeťáci zase klidně vzít zpátky. „Heinrichu! Pusť ho nahoru.“

Velitelský hlas nepočítal s odporem. Herr Oberst totiž jenom vykoukl z okna a zase ho zavřel. Nečekal, že se o tom, co se bude nebo nebude dít dál, povede jakákoliv diskuse. Heinrich zastavil svou pěst jen kousek od mé brady. „Slyšel jsi. Běž nahoru.“

V otevřených dveřích stála Rita. Vypadala vyděšeně. Myslím, že Jana to všechno vykřičela, aby mě ti dole nechali být. Ani mě nepozdravila. Jen mi ukázala rukou do chodby a zavřela za mnou dveře. Známý byt, když jeho vzduch neovládaly smažené řízky, voněl květinami. Všiml jsem si jich v obývacím pokoji, kterému dominoval velký stůl. Na parapetu ležel truhlík vedle truhlíku. Ty narůžovělé byly, tuším, africké fialky, oranžové pak gerbery. Pracovna Herr Obersta zůstávala zatemněná. Poté, co zavřel okno, si zase stáhl roletu. Jana udýchaně přešlapovala u dveří.

„Jsi v pořádku?“ zeptala se.

„Raus.“

Dřív, než jsem jí stačil odpovědět, se ozval Uwe Bittman. V tom slově nebylo vlastně nic zlého. Prostě jen tím svým velitelským způsobem nařizoval Janě, abychom zůstali my dva sami. Myslím, že se jí ulevilo. Jemně až chlácholivě mě pohládila po ruce a pak za sebou zavřela dveře. Ještě jsem uslyšel Ritu, jak konečně promluvila. Ptala se Jany, jestli nechce něco k jídlu.

Uwe Bittman popošel ke gramofonu a pustil známou desku.

*Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein
Und das heißt*

Erika se mi vlastně začínala líbit. Možná to byl nacistický pochod napsaný zarytým nacistou, ale stejně v sobě měla jakousi poetiku.

„Ve vězení jsem ji nemohl poslouchat, v rádiu ji nehráli. Čekal jsem pětadvacet let, než jsem si ji konečně mohl pustit. Nemůžu se jí nabažit,“ vysvětlil mi a sáhl pro jednu africaine.

Já už kouřit nemohl. Cítil jsem, jak mě bolí plíce.

Tmu pokoje prozářilo světlo zápalky. Uwe Bittman mocně potáhl a pak prostě řekl: „Kdo?“

„Dietrich Gabler.“

„Proč?“

„Má medaili po své matce s číslicemi. Jak jsem pochopil, prahl po tom celý život. Ať už tam váš bratr schoval cokoli, za ty roky se to v jeho představách proměnilo v hromadu zlata. Navíc má pocit, že si za utrpení své matky to, co tam je, za každou cenu zaslouží. A také ví, co je na vaší medaili.“

Plukovník se uchechtl.

„Ukázal mu ji můj vnuk?“

Přítakal jsem.

„Politika. Najdou se v rodinách i horší věci,“ mávl cigaretou ve vzduchu. Pak si zase potáhl a zasmál se: „Myslím, že ta má mu moc nepomůže.“

„Proč? Gabler věří, že když bude mít alespoň čtyři, mohl by najít místo s Fiedorovým zlatem.“

„Zlato?“ ujistil se nechápavě.

Takže měl Franke pravdu? Chce starý Bittman zbraně?

„Fiedorovo zlato, šperky, a Franke tvrdí, že i zbraně,“ rozhodl jsem se být absolutně upřímný. Neměl jsem, co ztratit, a jediné, o co mi šlo, byla Klára.

„Oskara Fiedora? Přátelil se s Richardem Mayerem.“

„Vaším přítelem. Vím asi všechno o tom, s kým jste se přátelili před válkou.“

„To možná víte víc než já, protože já dosud netušil, co tam má být.“

Lžeš mi, Herr Standartenführer?

„Jak to?“

„Jenom jsem ji dostal přes jednoho muže z Deutschehilfe. Bratr mi vzkázal, že když se sejdu se starými kamarády, najdeme důležitou věc. Víc nevím.“

Nevěřil jsem mu. Protože i já jsem věděl víc. A také jsem mu to řekl.

„Přesto jste poslal Tibora za Jürgenem, aby od něj medaili získal, když vám ji sám nechtěl dát.“

„Chtěl jsem zjistit, co tam je,“ usmál se.

„Znali jste se z vězení, že?“

Zase jenom ten úsměv.

„Cikán a starý nacista? Určitě vás to pobavilo, že? Ale Tibor je muž pevné vůle. A já taky. Já mu vysvětlil co a jak, on pak udělal z vězení příjemnější místo pro nás oba.“

Jo, to jsem si dokázal dost dobře představit.

Navzdory bolesti plic jsem starce požádal o cigaretu a zapálil si. V hrudi mě píchlo, ale trochu jsem se uklidnil. Zalovil jsem v kapse a položil na stůl dvě medaile – Richarda Mayera, kterou získal Helmut Franke, a Gerharda Bittmana.

„Jürgenovu má kriminálka, ale je na ní vyryta číslice devatenáct. Na Gablerově je devadesát sedm a na té, co má Klára po svém dědečkovi, er pět. Na Mayerově je há deset,“ dodal jsem a poklepal na medaili ze hřebítova.

Zase mě překvapilo, že Standartenführer vůbec neřešil, jak jsem je získal nebo proč to vím. Prostě voják. Pracoval s informacemi, které měl, a ostatní ho nezajímalo. Otevřel šuplík stolu a vytáhl svou medaili. Byl na ní křížek a pak

malá číslice pět v kolečku. Přitom vzal starý zažloutlý zápisník a tužku. Napsal do něj: R5, H10, 97, 19 a pak udělal křížek.

„Co ta pětka?“

„Ta znamená, že těch kusů bylo pět. Je to evidentně na-
prосто obyčejný vojenský souřadnicový systém,“ odvětil
a dodal, „takže je to buď R597 H1019 nebo R519 H1097.“

„A ten křížek?“

„To znamená, že tam musím zabít nějakého Žida,“
uchechl se.

*Dělat vtipy se podle všeho učil z poslední stránky časopisu
Die Wehrmacht. Anebo v českém vězení.*

„Kaple, boží muka, něco takového,“ vysvětlil nakonec.

„Řekni Ritě, aby mi donesla z komory mapy.“

Zase ten rozkaz. Žádné prosím, děkuji nebo cokoliv jiného. Vážně jsem začal přemýšlet, jestli to byla spíš muklovská, nebo vojenská mentalita. Koneckonců strávil ve vězení většinu života. Při té úvaze mě napadlo, jestli ví, že místo k odsunu šel do vězení právě kvůli těm medailím.

A Frankově zločinu.

Ale možná mu to bylo jedno, protože díky tomu zůstala rodina Bittmanových v Sudetech, ačkoliv lidé jako oni byli posláni k odsunu. Třeba to bral jako dar.

Vstal jsem a poprosil Ritu o mapy. Netrvalo dlouho a donesla několik šedých krabic. Beze slova přišla a zase odešla. Ještě tišeji potom za námi zavřela dveře. Herr Standartenführer krabice otevřel a přehraboval se v mapách. Některé vypadaly jako vojenské, často československé předválečné, další jako turistické. Ty první mě docela zaujaly. Bylo na nich skutečně razítko československé armády.

„Zabaveno po obsazení Sudet?“ zeptal jsem se.

A brutálním vyhnání Čechů z pohraničí v roce 1938?

„Ty jsou moje. Byl jsem poddůstojník v československé armádě.“

Vlastně mě to ani nepřekvapilo. Vstal jsem, a přesně jako jsem to viděl dělat jeho, pustil jsem desku s Erikou.

*Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein
Und das heißt
Erika*

*Heiß von hunderttausend kleinen Bienelein
Wird umschwärmt
Erika*

„Češi říkají, že pod svícnem je největší tma,“ řekl nakonec, když mapy odložil.

To si myslel i Helmut Franke.

„Je to ve Dvorcích?“

Zavrtěl hlavou.

„V Herzogwaldu. Ten křížek bude patrně kostel.“

„Včera jsme tam byli s Klárou. Ne v bývalém kostele, ale Fiedorově vile,“ vysvětlil jsem.

Nebo předevířem?

Všechno se mi motalo. Měl jsem pocit, že jsem v Sudech strávil několik let, ne jen pár dnů. Zároveň mě napadlo, že jestli Gerhard schoval svůj poklad tam, mohly by to být spíš zbraně než zlato. Vždyť to od vily továrníka Fiedora nemohlo být víc než kilometr. Ale pod svícnem je tma.

Uwe Bittman se na mě podíval a poprvé řekl něco jiného než rozkaz nebo urážku.

„Co chcete teď dělat?“

Podíval jsem se na hodiny. Bylo osm.

„V jedenáct vás vyzvednu. Zajedeme tam. Ale jen já, vy a Jana. Bez Heinricha a jeho sudetských bijců.“

Chvíli ani nemrkl, ale pak jenom pokýval hlavou.

„Klára tam bude?“

Záleželo mu na ní. Ať už byl kýmkoliv, na vnučce jeho bratra mu záleželo.

„Zařídím to,“ odvětil jsem.

„Dobře, tak tedy domluveno, Židáčku.“

Otočil jsem se k odchodu, ale pak mi to nedalo a musel jsem se ho zeptat: „Strávil jste přes čtyřicet let ve vězení. Já... neumím si to představit.“

„I my Němci máme přísloví. Moje oblíbené říká, že na koně, kteří dobře táhnou, se hodně nakládá.“

Začínal jsem se bát, jestli to není i můj případ.

Jana na mě čekala v pokoji s Ritou. Před ní ležel na stole řízek s bramborem.

„Máš tu jídlo,“ řekla a ukázala na talíř. Němka souhlasně pokývala hlavou.

„Nemáme čas, musíme na statek a zpátky.“

„Řízek,“ trvala na svém Jana. S Klárou měly hodně společného – holky, které vyrostly na periferii společnosti, se různými způsoby bouřily proti své vlastní rodině, jejím zákonům, pravidlům a myšlením, a to, že to dokázaly, jim přinášelo sílu i radost. Ale kampak na mě se soubojem vůlí! Přišel jsem ke stolu, vzal si řízek do ruky, poděkoval Ritě a vyrazil ven. Jana za mnou.

Kolem Heinricha jsem prošel s řízkem v ruce. Schválně jsem si na schodech dal s tím žvýkáním záležet, abych ho dojedl až před ním. Musel to vidět, i když se venku už šelo.

A s večerem přibývalo lidí na strážu u obou stran. Naštěstí si toho někdo z vojáků všiml a přeparkoval BVP doprostřed ulice. Vojáci už nevypadali tak v pohodě jako před chvílí. Drželi se svých zbraní a sledovali civilisty v obou táborech.

„Proč tam mám být o půlnoci? Danečku, jestli je to nějaká...“

„Není, musíš mi věřit.“

Major Böhm mi nevěřil. Vytáhl jsem ho od nočního filmu, patrně nějaká francouzská kriminálka, a na ty on vyžadoval klid. Navíc jeho pochyby byly samozřejmě na místě. Dost jsem v tom všem při rozhovoru s ním tápal a celá ta historie... no, působila neskutečně. Jedna věc ho ale probrala, a to jméno Uweho Bittmana. Byl Čech a komunista, na všechno německé se díval dost příkře. A vzhledem k situaci v pohraničí před volbami si asi řekl, že na tom něco bude.

„Ověřím, kdo má službu, a přijedeme tam. Ale, Danečku...“

„Ano?“

„Dlužíš mi pět víkendů s mou ženou, zatímco já budu na rybách, jasný?“

Nejdřív jsem jen pokýval hlavou, ale pak jsem řekl rozhodně: „Ano, soudruhu majore.“

„A ty vtipy si nech od cesty.“

Byl to poslední telefonát. Jako prvním jsem volal Gablerovi a pak Frankemu. Chtěl jsem je dát Böhmovi všechny do jednoho. I se Standartenführerem. Pro vysvětlení, že poslal Tibora krást jenom medaili a peníze mu dal on sám potom, co je dostal od bývalého gestapáka, a nespálil je, jak původně tvrdil, bude důležitý.

Hlavně aby přivezli Kláru, pak ať Gabler a jeho poskok shoří třeba v pekle.

Celou dobu jsme byli s Janou jenom v místnosti s telefonem nebo v kuchyni. Bez Kláry mi všechny ostatní pokoje připadaly strašně depresivní, jako by nebyly skutečné, jako by se měly dávno rozpadnout v prach, protože jenom ona sama je držela v realitě existence. Všechny ty podivné myšlenky na mě přicházely z únavy a stresu. Další kávu jsem si už dávat nechtěl, tak do mě Jana narvala alespoň čaj z máty, která rostla na zahrádce, a pak ještě heřmánkový

ze sušených květů. Klára byla vážně trochu čarodějnice, protože obojí mě postavilo na nohy.

„To víš, sbírala je nahá za svitu měsíce,“ zasmála se Jana, když jsem to jako vtip nadhodil.

„Vážně?“

„Ne, ale je toho schopná,“ mrkla na mě. Věděla, že jsme spolu spali. Možná byla taky čarodějnice.

Jana na mě, na rozdíl od statku, působila živě a tak nějak víc skutečně. S Klárou si byly hodně podobné, ale Němka jako by ve mně vyvolávala chvílemi dojem, že je jenom mým snem.

Vážně jsem se potřeboval vyspat. Představoval jsem si, jak se sem s Klárou vrátíme a strávíme v posteli několik dnů.

A pak zavoláš do Mladé fronty a zjistíš, jak moc jsou na tebe naštvaní a jestli bys to třeba nedokázal zachránit tím, že napíšeš tenhle příběh.

Ale o čem ten příběh vlastně je?

O vraždě Jürgena Schneidera? Nezabil ho Tibor, tím jsem si byl jistý stejně jako od začátku Klára s Janou. Mladý Horváth šel udělat práci pro starého kumpána z vězení – Uweho Bittmana, shodou okolností chlápka, který by ho ještě před pětáctýřiceti lety poslal do plynu. Možná si vzal od Jany tajně klíče, možná prostě Schneidera přimáčkkl a vytáhl z něho medaili. A dostal za to třicet tisíc bývalého gestapáka, které on sotva den před tím dal starému kamarádovi Uwemu Bittmanovi. Za co? Aby se vykoupil, že místo jednomu totalitnímu systému sloužil druhému.

Zabil ho někdo jiný, někdo, kdo tu medaili také chtěl, ale přišel pozdě. Helmut Franke? Možné to bylo. Starý komunista, který celý život bojoval proti nacistům – i když to byli jeho

kamarádi z mládí. Možná se naštvál, protože mu Schneider celý život odmítal tu medaili dát. Anebo mu tvrdil, že ji ztratil. Těžko říct. On už nikomu svůj příběh nepoví.

Příběh. V novinách chtěl příběh každý. Možná ten příběh byl nakonec o Uwem Bittmanovi a jeho bratrovi Gerhardovi, klučících ze Sudet, kteří věřili, že tohle je jejich země, nad kterou musí za každou cenu získat kontrolu. Za cenu spolčení s ďáblem, za cenu toho, že budou bojovat do konce života pro člověka, který už do skonání lidských dějin zůstane synonymem zla.

Anebo to byl příběh o pokladu? O zlatě továrníka Oskara Fiedora? Gerhard Bittman, německý voják, věřící nacista a po válce werwolf, dostal Fiedora do Německa a pak něco zakopal. Něco tak důležitého, že souřadnice zapsané podle starého německého souřadnicového systému rozdělil a vyryl na pět medailí pro pět přátel – jednu pro sebe, pro svého bratra, gestapáka Schneidera, nacistického kariéristu Meyera a kamarádku z dětství Hedu Gablerovou. Poklad, o kterém nejspíš celý život snil její syn Dietrich i Helmut Franke. Oba po něm šli. Stejně jako Uwe za pomoci kamaráda z heřmanické věznice Tibora.

Poklad, který možná brzy najdeme.

Ale není to klišé? Banální hloupý příběh o nacistickém zlatu jako z šestákových románů?

Není nakonec ten příběh o Kláře? O tom, že lze vyrůst uprostřed nenávisti a najít si cestu ke zbavení se jí?

Klára. Věděl jsem, že ji brzy uvidím a zkusím příběh o ní psát po zbytek života, protože ten mě zajímal.

„Ale bude zajímat některý z těch příběhů i noviny a jejich čtenáře, když všichni řeší volby a třenice mezi Němci, Slovákky a Čechy? Tedy to samé, co jsme řešili už před desítkami let a v čem jsme příliš nepokročili,“ odpověděl jsem potichu svým vlastním myšlenkám.

„Pojď, je čas,“ probrala mě našťěstí Jana. Když jsme vyšli ze statku a já se nadechl čerstvého vzduchu, pocit neskutečnosti zmizel. Měl jsem před sebou důležitou práci, zatraceně.

*Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein
Und das heißt
Klara.*

Mohl by to být začátek nějakého vtipu o tom, jak jedou Žid a starý nacista ukradeným trabantem bez poloviny světel a jednoho okna, který řídí Cikánka, ale nevím, jak by měl skončit, aby se tomu vůbec někdo zasmál. Nechal jsem Janu řídit. Sice mi řekla, že nemá řidičák, ale Bobeše vedla v té tmě a po mizerných cestách lépe, než bych to kdy dokázal já. A to i kdybych nepadal únavou, vyčerpáním a stresem. Zastavili jsme před zrušenou vesnicí a zavezli trabanta na okraj lesa, aby nebyl z dálky vidět. Pomohl jsem starému Bittmanovi ven.

Přitom bych ho nejraději praštil.

Ale bylo to stejné jako s Friedou Halke. Tihle lidé žili ve svém světě příliš dlouho na to, abych na ně vůbec mohl vztahovat své vlastní parametry morálky, vidění světa a toho, co je správné. Prohráli válku. Nejen tu druhou světovou, ale i zápas o nahlížení světa. Stejně jako Franke. Byli minulost, která bude stále probleskovat, objevovat se, škodit, krást lidem klid, ale už to je jen minulost. Sice svědčí,

pálí a ubližuje, ale oni svůj příběh prohráli. Jen v něm žili příliš dlouho na to, aby jim to vůbec mohlo dojít.

Z kostela toho moc nezůstalo. Jen obvodové zdi. Ze tří stran ho obklopoval les, který tu za čtyřicet let vyrostl. Kdyby Gabler nekouřil, neviděl bych ho. Stál vepředu vedle Kláry. Jeho poskok Günter za nimi. V ruce držel pistoli.

Šli jsme pomalu. Jana pomáhala Uwemu Bittmanovi projít přes klestí, keře a rozvalené kameny. Jeho přítomnost Gablera překvapila. Odhodil cigaretu mezi hromadu kamení olezlého mechem a zapálil si další.

„Co to má znamenat?“

Právnick se obrátil přímo na mě. Starého pána určitě poznal a jako každý jiný se ho bál.

„Chtěl jste se podělit, abychom byli všichni spokojení. Navíc bez pana Bittmana byste to nenašel,“ odvětil jsem. Sledoval jsem přitom Kláru, která stála po jeho boku. Trochu se mi v té tmě ztrácela, ale usmívala se.

Ani nevíš, jak rád tě vidím, holka jedna černovlasá.

„Ale kde jsou ty další medaile, co jste mi slíbil? Jeho je k ničemu,“ podíval se konečně na starého nacistu. Ovšem jen na okamžik. Samozřejmě že si to myslel. Uweho medaile za osvobození Sudet neměla čísla a navíc už věděl, co na ní je. Vyprovokoval mě tou svou intonací k silnému, přesto nesmyslnému gestu.

„Mám je s sebou, vemte si je,“ řekl jsem a hodil je do tmy na zem. Jak letěly vzduchem, podivně se zaleskly. Měsíc se přitom skrýval za černým mrakem. Ale možná se mi to jenom zdálo.

„Co?“ vyprskl.

Gabler očima těkal od míst, kam jsem mrštil staré medaile se *dvěma nahejma buzíkama*, na mě a na starého Bittmana. V té tmě a vysoké trávě je už nemohl najít. A nejspíš

by je bez toho svého detektoru, co s ním rejčili u Vildštejna, nenašel ani za poledního světla.

„Je to tady, pane Gablere. Podle souřadnic, které používal za války wehrmacht a toho křížku předpokládáme, že Gerhard vše ukryl do sklepení kostela nebo někde tady poblíž. Máte detektor, tak může ta vaše gorila přestat hrozit bouchačkou a jít hledat. Sám jsem zvědavý, co tu doopravdy je.“

Pokud tady vůbec něco je.

Gabler si vydechl, a dokonce se i lehce usmál.

„Splnil jsem, co jsem vám slíbil. Pustte ji,“ dodal jsem po chvíli a kývl směrem ke Kláře.

Německý právník provedl nepatrné gesto rukou a něco zašeptal svému ochránci. Ten zase postrčil lehce Kláru a ona opatrně vyrazila k nám.

„Liebe,“ vydechla spokojeně Jana. Klára nejdřív objala ji a pak mě. Pevně jsem ji stiskl, jako bych se chtěl ujistit, že je to skutečně ona a že je živá, že se mi v té tmě nezdá.

„Danieli,“ vydechla.

Teď jsem se usmál i já. Letmo jsem ji políbil na rty. Víc jsem si nedovolil, snad ze strachu, aby se mi v té tmě nerozplynula. I já jsem vyslovil její jméno. Ale také potichu a opatrně, jako bych ji nechtěl zakřiknout.

Jen díky tomu jsem uslyšel zapraskání starých větví. Ohlédl jsem se stejným směrem jako Bittman, který se díval kamsi do tmy.

„Franke!“ zavrčel nakonec.

Zaujatý Gablerem, jeho gorilou a Klárou jsem si starého komunisty všiml až v té chvíli. Vynořil se z lesa. S pistolí v ruce. Ve tmě šla těžko poznat, ale tipnul bych si, že se jednalo o sovětský makarov. Nepřekvapil mě. Sám jsem mu zavolaal. Ale, že bude ozbrojený, to mě, zatraceně, nenapadlo.

„Do prdele,“ ujelo mi česky.

Starý komunista mířil na Bittmana. A co bylo horší, nepřišel sám. Kousek od něj se objevil Stanislav Navara. I on měl pistoli. Prakticky stejného walthera jako vlastnila Klára. Mladý člen Občanského fóra, sametový revolucionář, apoštol nových lepších pořádků v pohraničí... a chybějící díl celé skládačky.

Jak jsi mohl být tak pitomý Danieli?

Jak? Koho by to napadlo, že v tom má prsty někdo takový?

Vzpomněl jsem si na naše první setkání před pár dny v hospodě. Teď se neusmíval, neošíval, tvářil se, jako by chtěl zapadnout mezi *staré pardály*.

A mlčel. Promluvil až Helmut Franke. „Uwe,“ vydechl komunista a namířil na starého kamaráda, kamsi mezi oči.

„Co to má znamenat?“ Gabler vypadal stále zmateněji a nervózněji.

„To je pan Franke,“ řekl jsem, jak nejklidněji jsem dokázal. „Býval kamarádem vaší matky, ale předpokládám, že vám o něm vyprávěla jenom to, že po válce zabil Gerharda Bittmana. Asistoval také u popravy, tentokrát už oficiální, Richarda Mayera, a tak se dostal k jeho medaili. Počítám, že když jste se objevil v Bruntále, zpanikařil a začal hledat medaile dřív, než se k nim dostanete vy.“

Gabler vytřeštil oči. Nejspíš mu šrotovala paměť a lovil ve starých příbězích své matky. Frankeho dosud logicky neřešil, protože mu Heda musela říct, že on určité žádné medaile nemá.

„Pane Franke?“ otočila se na starého komunistu Klára.

Mohl jsem jí to všechno říct jinak, jindy a citlivěji, ale neměl jsem čas ani trpělivost.

„Ale Jürgena nezabil. On by to neudělal. I když mu medaili nechtěl dát,“ pokračoval jsem v mluvení.

A nechtěl ji dát ani Bittmanovi. Raději se ho pokusil uplatit životními úsporami.

Podíval jsem se na Navaru. Nečekal jsem to. Nikdy by mě to nenapadlo. Počítal jsem, že u Jürgena buď došlo k nehodě a Franke ho zabil, i když nechtěl, nebo měl někoho, jako byl Günter. A zatím to byl on. Proč by tam jinak stál s Frankem?

„Proč jste ho zabil?“ vyhrkl jsem na mladého člena Občanského fóra.

„Já ne, nic...“

Navara na chvíli sklopil oči, pak na mě ale namířil svou pistolí.

„Přiznání je polehčující okolnost,“ nenechal jsem se strašit jeho zbraní. „Udělal bych to, pane Navaro. Vězení jsou teď po amnestii prázdná, a až se zase začnou plnit, už byste tam mohl být kápo. Pan Bittman vám poradí, jak na to,“ pokračoval jsem.

„Mlčte. Jste s nimi spolčený. Schneider na mě zaútočil, nechtěl přiznat, že je tu sklad zbraní pro německé povstání. Pan Franke měl pravdu. Až se to dozví vláda, budu za hrdinu. Ve vězení skončíte vy.“

Třásl se mu hlas. Měl na sobě vytaháný svetr a manšestráky. Úplný Havel s bouchačkou.

Jasně že mě to nenapadlo. Do takového člověka bych to neřekl, ani kdyby za mnou přišel s rukama od krve.

„Jak jste mu mohl uvěřit? Kam se podělo to vaše smíření s minulostí?“ vyštěkl jsem na něj.

Navarovi se roztráslы ruce. Protože měl prst na spoušti, začal jsem se bát, že mě přitom omylem zastřelí.

„To Bittmani. Ten proslov. Heimat. Pan Franke to předpověděl jasně. Nevěřil jsem mu, ale na jeho slova došlo. Je to jako v osmatřicátém. Znovu a znovu. Chtějí nám ukrást naše pohraničí. Musíme zasáhnout. Nová vláda musí...“

Hlas se mu třásl tak, až místo dokončení věty prostě jenom polkl.

Hezky se ti dostal do hlavy, soudruh Franke, ty mladej pitomče. Všechny své staré zášti, démony, strachy, víru, všechno ti dostal hluboko do myšlenek, abys byl stejný jako on, i když na rozdíl od něj nevěříš v Lenina a staré časy.

„Schweigen!“

Všichni se otočili za velitelským hlasem Uweho Bittmana.

„Byl jsi vždycky sráč, Helmute.“

Uwe Bittman mluvil na Frankeho německy. Vypadal neuvěřitelně klidně. Až podezřele klidně.

„Prosím, uklidněte se. Na cestě je bezpečnost i kriminalka. Už tu musí každou chvíli být. Tenhle příběh skončil a to, kdo nese jakou vinu, nakonec rozplete major Böhm,“ řekl jsem. Báł jsem se, cítil jsem nervozitu, ale současně podivnou vnitřní jistotu, že všechno dopadne dobře.

Ve chvíli, kdy jsem to dořekl, odplul z oblohy nad námi velký mrak a propustil měsíční světlo v celé jeho síle. Náhle jsme se všichni mnohem lépe viděli. A přesto mi každý z nich připomínal podivný přízrak na podivném místě. Celé to působilo neskutečně.

Uwe Bittman stál rozkročený tak, jak jsem si ho pamatoval z ulice ve Dvorcích. Byl vojákem. Celý život jím zůstal. Většinu ho sice strávil ve vězení, ale nejspíš se přitom cítil jako válečný zajatec.

Chvíli jsem měl pocit, jako by měl na sobě černou uniformu s hákovým křížem.

Proti němu Helmut Franke, přítel z mládí, který se postavil na druhou stranu. Měl na sobě oblečení, ve kterém klidně mohl po válce lovit werwolfy a budovat lepší pohraničí. Možná že z té doby měl i tu pistoli.

Pro ty dva válka neskončila. A nejspíš ani pro Gablera, který žil jejím odkazem a přišel si sem pro „svůj poklad“, ať už jím ve skutečnosti bylo cokoliv. Stejně na tom byl i Stanislav Navara. Vyrostl v pohraničí na všech těch historkách a nenávisti. Možná se jí bránil, možná s ní nechtěl mít nic společného, ale nakonec jí propadl. A teď tu stál připravený se zbraní, aby se k tomu starému boji přidal.

„Ať je tu, prosím, už ta bezpečnost,“ pomyslel jsem si zoufale.

„Odhodte zbraně. Tohle hloupé divadlo skončilo!“

Znělo to jako něco, co by řekl Bronislav Böhm, respektive měl říct, ale slova vyšla z Bittmanových úst. Měsíc totiž odhalil Heinricha a další dva chlapy v jeho věku, kteří se k nám blížili z lesa. Neměli žádné nože ani pistole, ale samopaly Schmeisser.

„Ty parchante!“ otočil jsem se na jeho otce. Ten se jenom samolibě usmál.

„Židáčku, udělal jsi svoje a teď vypadni. Potřebuji si vyřídit jednu věc, na kterou čekám pětadvacet let.“ Jeho hlas zněl jistě a rozhodně. Uvědomil jsem si, že mluvím čistší němčinou než ostatní sudetští Němci. Zatímco v lágrech se naučil český argot, němčina mu zůstala z války, ačkoliv jazyk ostatních se v izolaci od Německa a *skutečných* Němců změnil. Pohodil přitom hlavou směrem ke svému synovi a Heinrich Bittman s kumpány vyrazili k nám. Navara už nemířil na mě, ale stejně jako Franke mířil teď na starého esesáka.

„Ani krok, nebo ho zabiju,“ zavrčel Franke směrem k Heinrichovi.

„Ne, strýčku Franke, prosím!“

Klára zařvala a udělala krok vpřed, aby se postavila mezi Uweho Bittmana a Frankeho, stejně jako se předtím

postavila mezi Němce a Čechy. Byla už taková. Krásná, čistá a bezhlavá. Zkusil jsem ji zachytit za ruku. Zastavit.

Protože tohle je jejich válka, ne naše, Kláro, my už v jejich válce přece nechceme být.

Franke se ale lekl a vystřelil. Další výstřel vyšel vzápětí z Navarovy pistole. Nevím, kdo z nich ji trefil, ale Klára padla k zemi.

„Liebe!“ zařvala Jana.

Všichni se v tu chvíli lekli. Jako by to všechno byla jenom hra a teď... teď už ne.

„Kláro. Kláro!“

Projektil jí prošel srdcem.

Měsíc zase zmizel za mrakem. Snažil jsem se zastavit krvácení, ale bylo to zbytečné. Naprosto. Cítil jsem jenom, jak z ní vyprchává život, jak její tělo chladne, jak z ní uniká její jiskra, její život.

„Co je jí?“

Otočil jsem se za hlasem Uweho Bittmana, který stál rozkročený nade mnou. V ruce držel jeden ze samopalů. Nejspíš mu ho podal jeho syn.

„Je mrtvá,“ vydechl jsem.

Výraz jeho tváře se nezměnil. Stál tam podivně strnulý a zírající kamsi do tmy.

„Vem ji a vypadni. Hned, Židáčku.“

„Danieli?“

Pokýval jsem na Janu hlavou. Vzala Klářino tělo za nohy a já v podpaží. Během chvíle jsme zmizeli mezi stromy.

Pak se ozvala střelba.

Dohady: Ultrapravice, ultralevice nebo psychopat?

V Praze explodovala bomba

*Staroměstské náměstí, sobota 16 hodin a 13 minut * Celkem devatenáct zraněných * Státní příslušnice SRN po operaci a už mimo nebezpečí * Operační štáb okamžitě zahájil vyšetřování * Hledají se další svědkové * K výbuchu se zatím nikdo nepřihlásil*

Praha (čtk, jj, tma) – Několik set lidí se v sobotu odpoledne pohybovalo na pražském Staroměstském náměstí. V 16 hodin a 13 minut se tu náhle ozvala ohlušující detonace. U pomníku Jana Husa explodovala nálož. Vzápětí bylo slyšet výkřiky zraněných a za několik minut sirény prvních sanitních vozů.

Krátce po výbuchu přijel na místo náměstek federálního ministra vnitra Andrej Sámel. V rozhovoru s redaktoři ČTK prohlásil: „Myslím, že je štěstí, že kovová roura s třaskavinou byla natolik silná, že se neroztrhla. V opačném případě by se zřejmě chovala jako bomba. Takto nálož, odpálená patrně elektricky na dálku, detonovala pouze dvěma směry – k budově ministerstva obchodu České republiky a směrem k Železné ulici.“

Amatérské dělo

Naši zpravodajové navštívili včera odpoledne Kriminalistický ústav

v Praze. Některé podrobnosti o celém případě jim sdělil major Josef Housar: „K výbuchu byla užita běžná, amatérsky vyráběná trhavina, tak zvaný „černý prach“. Po provedení expertíz jsme museli korigovat původní předpoklad, že k odpálení došlo elektricky na dálku. Byly nalezeny zbytky časovacího zařízení, běžná baterie a budík, pravděpodobně československé výroby.“

Naši redaktori si také mohli prohlédnout kovový předmět, ve kterém byla třaskavina a různé kousky „nábojů“ – skleněné kuličky, sekané olovo, broky a rybářská olůvka. Atentátník zřejmě celé zařízení koncipoval jako dělo, kterým chtěl zasáhnout chodce procházející frekventovanou částí náměstí. Na zadní straně, směrem k ministerstvu obchodu Československé republiky, byl válec zašroubován víčkem. Oproti předpokladu pachatele však nevydržel jemný závit, víčko se utrhlo a prorazilo výlohu obchodu vedle budovy ministerstva, kde bylo také včera odpoledne nalezeno. Kdyby nedošlo k uvolnění víčka, předměty vystřelené směrem do náměstí a na zahrádku Staroměstské restaurace by měly podstatně větší průraznost.

Podle našeho názoru je ocelový tlustostěnný válec polotovarem nějakého hydraulického zařízení. Trubka je dlouhá 470 mm, vnější průměr má 89, tloušťku stěny 12 milimetrů, váží téměř devět kilogramů. Experti Kriminalistického ústavu zjistili, že předmět je vyroben v souladu s československými státními normami metodou válcování nebo tažení za tepla. Vnější část válce je upravena, soustružením, vnitřní není obrobena. Jedná se tedy buď o zmetek, nebo nedokončený výrobek.

Měly tam být děti?

Podle některých zjištění se zdá, že pachatelé předpokládali vyšší počet přítomných v blízkosti výbuchu.

Očitá svědkyně paní Drahůše Hulíková z Prahy totiž v rozhovoru se zpravodajem ČTK uvedla, že se na Staroměstské náměstí vydala se svými vnoučaty na základě hlášení, které slyšela stejný den dopoledne v ulici Jugoslávských partyzánů. Ženský hlas tam z reproduktorů vyzýval občany, aby přišli se svými dětmi mezi 14. a 22. hodinou do Celetné ulice (ta je v těsném sousedství Staroměstského náměstí a ústí na ně v místech přímo ohrožených explozí). Hlas sliboval různé atrakce a překvapení. Ovšem odkud vycházel, tato svědkyně neviděla. Když spolu s dětmi přišla do Celetné ulice, zjistila, že tu žádné atrakce nejsou.

*Pokračování na str. 2.
Mladá fronta 4. 6. 1990*

O tom, jak dopadly v Československu první svobodné volby, se bavilo několik lidí ve vlaku, ale mně to bylo jedno. Vnímal jsem všechno jako v mlze: příjezd bezpečnosti, marný pokus dvou hochů v uniformách o oživení Kláry, výslechy, vysvětlování majoru Böhmovi stranou ostatních, jeho křik, nadávky a výčitky a pak telefonát do redakce. Všechno za mě musela vyžehlit Marcela. Trpělivě mě vyslechla a pak mě konečně vyslechli i mí šéfové.

Slíbil jsem, že to napíšu. O pohraničí, o Čechách a Němcích, o staré zášti, která pořád jako zanícená rána začíná znovu a znovu hnisat, a o Kláře.

Ale nevím, jestli to dokážu, Kláro. Umřela jsi mi v náručí a musel to být až Böhm, kdo mě donutil pustit tvé tělo. Svítalo. Slunce jako by zahrlo všechno zlé, co se té noci stalo, jako by to byly všechno jen stíny a mámení, ale nebyly. Protože ty

jsi mrtvá. Nepůjdeš na vysněnou vysokou školu ani prodávat kariwurst do Berlína, nebudeš mi už vyprávět o tom, že Češi a Němci k sobě nakonec najdou cestu, protože at už jsi věřila a snila o čemkoliv, zhatily to výstřely zbraní.

Nenávist je nakonec vždycky silnější než láska, Kláro. Je jedno, co jsi chtěla, je jedno, o čem mluví Havel nebo dalajláma, je jedno...

Už je to vlastně všechno jedno. A nejspíš proto pořád nedokážu napsat ten článek. Otevřel jsem si ve vlaku zápisník, vytáhl tužku a... skončil u názvu reportáže. Ani ten jsem nedokázal vymyslet. Protože tenhle příběh není jenom o tobě a o pokladu, at už tam tvůj děda ukryl cokoliv, ale o Čecháčcích, skopčácích, Cikánech, Židáčcích a rozpadajícím se Československu, jako by se všechno muselo nakonec rozdrolit a rozpadnout stejně jako pohraničí, které jsi tak milovala. Nevím, jestli se tam někdy dokážu vrátit. Rita mi řekla, že si můžu vzít cokoliv z tvého domu, ale nedokázal jsem tam už vstoupit...

„Die letzte Station. Bitte geh raus.“

Chvíli mi trvalo, než jsem pochopil, co mi průvodčí říká, ale když jsem v Berlíně na nádraží vystoupil, měl jsem pocit, že od té noci poprvé začínám trochu souvisleji vnímat svět kolem sebe. Do té chvíle jsem spoustu věcí dělal i říkal, jako by to byl sen, ze kterého se nemůžu vzbudit, jako bych se potácel v divné mlze.

Ani jsem nešel volit. Prostě jsem vybral ve spořitelně své úspory a nasedl na první vlak do nedávno spojeného města.

Z hlavního nádraží do čtvrti Kreuzberg to byla hodina pěšky. Trvalo mi to dvakrát déle, protože jsem se musel ptát pořád na cestu a chvílemi se zase ztrácel v myšlenkách a bloudil, ale nakonec jsem došel ke Curry 36. Už z dálky jsem cítil vůni hranolků, kari a německé klobásy.

„Hallo, was kommt dazu? Pommes? Mit Brot? Eine Mayo dazu?“

Poznal jsem ho hned. Měl stejné oči. Jeho obličej mi zase připomínal Herr Standartenführera.

„Adolf Bittman?“

„Ano?“ zeptal se česky. Nejspíš můj původ poznal podle přízvuku. Nebo možná vizáže. Češi, kteří vyrazili na Západ, vypadali nejspíš všichni stejně.

„Musím s vámi mluvit,“ řekl jsem. Mluvil jsem německy. Nevím ani proč, ale věděl jsem, že ten příběh musím nejdřív vyprávět jemu a teprve až potom ho můžu napsat.

*Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein
Und das heißt
Klara*

Možná to bude znít divně, ale většina příběhů, vyprávěných historek a dějinných událostí popsaných v této knize se doopravdy stala a lidé, kteří se zde objevili, skutečně žili či stále žijí mezi námi. Stejně tak jsou na devadesát devět procent autentické zprávy z dobového tisku.

Jen svět, ve kterém se příběh odehrává, je trochu jiný. A tak jsou trochu jiní i lidé, kteří v něm žijí.

Ve Dvorcích / v Hofu 3. 6. 2023

VENDETA

LEOŠ KYŠA

Sudetenland

Vydal DOBROVSKÝ s.r.o.,
Květnového vítězství 332/31, 149 00 Praha 4,
v edici Vendeta v roce 2023,
jako elektronickou knihu.

Odpovědná redaktorka: Tereza Knotová

Jazyková korektura: Vendula Bailey

Obálka: Daniel Pocar

Elektronické formáty

Dagmar Wankowska, *LiamART*

ISBN 978-80-277-3754-3 (pdf)

Více informací o edici Vendeta naleznete na:
www.nasenakladatelstvi.cz

